

A vertical photograph on the left side of the page showing a cable-stayed bridge with a white pylon and numerous cables. Below the bridge, a city skyline with various buildings is visible along a waterfront. The sky is blue with scattered white clouds.

Actualiteiten inzake levensverzekeren & banksparen 2011-2014

Inhoudsopgave bundel actualiteiten leven & banksparen (2011-2014)

Inleiding	9
1. Fiscale vereenvoudigingswet 2010 (FVW 2010-I; Stb. 2009, 611)	11
1.1. Stroomlijnen van het partnerbegrip	11
1.2. Wet IB 2001; Artikel 1.2, eerste lid (Art. IV)	11
2. Overige fiscale maatregelen 2011 (OFM 2011; Stb. 2010, 873)	13
2.1. Overgangsrecht i.v.m. aanpassing art. 1a SW 1956 (partnerbegrip)	13
2.2. Successiewet 1956; Overgangsrecht bij artikel 1a (Art. VIII)	13
3. Wet fiscale rechtsbescherming (Stb. 2011, 265 & 301)	15
3.1. Algemeen	15
3.2. Tweede nota van wijziging (TK 30 645, nr. 14)	15
3.2.1. Inleiding	15
3.2.2. Beschrijving gewijzigde systeem	16
3.2.3. Administratieplicht	19
3.2.4. Decentrale overheden	19
3.2.5. Uitvoering Belastingdienst en administratieve lasten	20
3.3. Algemene wet inzake rijksbelastingen	21
3.3.1. Wettekst; Aan artikel 52 (Art. I, ond. C)	21
3.3.2. Wettekst; Artikel 52a wordt na artikel 52 ingevoegd (Art. I, ond. D)	22
3.3.3. Wettekst; Aan artikel 53 (Art. I, ond. E)	24
3.4. Inwerkingtreding (Art. XI) / Besluit Stb. 2011, nr. 301	24
4. Wet verhoging pensioenleeftijd, extra verhoging AOW en flexibilisering ingangsdatum AOW (TK 33 046)	25
4.1. Voorgeschiedenis en algemeen	25
4.1.1. Voorontwerp en brief van 21 juni 2011 (TK 32 043, nr. 62)	25
4.1.2. Brief van 14 september 2011 (TK 32 043, nr. 66)	26
4.1.3. Tweede Kamer en FNV akkoord met pensioenakkoord	31
4.1.4. Brief van 30 september 2011; vitaliteitspakket (TK 32 043, nr. 71)	31
4.1.5. Het wetsvoorstel in algemene zin; inleiding	34
4.2. Hoofdlijnen wetsvoorstel	37
4.2.1. Wijziging van de AOW	37
4.2.2. Wijziging fiscaal kader ouderdomsvoorzieningen	37
4.2.2.1. Werknemerspensioen algemeen (2e pijler)	37
4.2.2.2. Individuele inkomensvoorzieningen in 3e pijler	38
4.2.2.3. Fiscale oudedagsreserve	39
4.3. Financiële gevolgen wetsvoorstel	39
4.3.1. Houdbaarheidseffect	39
4.3.2. Verhoging AOW-leeftijd	40
4.3.3. Extra verhoging van de AOW	40
4.3.4. Aanpassingen fiscale wet- en regelgeving	40

4.3.5. Administratieve lasten	40
4.4. Voorgestelde wetteksten en toelichting	41
4.4.1. Wet IB 2001 m.i.v. 2013 én 2015	41
Artikel 3.68 (Art. III en IV, ond. A)	41
Artikel 3.127 (Art. III en IV, ond. B)	42
4.5. Inwerkingtreding (Art. XII)	43
5. Fiscale verzamelwet 2011 (TK 32 810)	44
5.1. Algemeen	44
5.2. Voorgestelde wetteksten en toelichting	44
5.2.1. Wet IB 2001 m.i.v. 2012	44
In artikel 3.119a, eerste lid (Art. I, ond. P)	44
Aan artikel 10.8, eerste lid (Art. I, ond. BB)	45
5.3. Inwerkingtreding (Art. XXVI)	45
6. Belastingplan 2012 (TK 33 003)	46
6.1. Algemeen	46
6.1.1. Speerpunten fiscaal pakket Belastingplan 2012	47
6.1.2. Indeling fiscaal pakket Belastingplan 2012	47
6.2. Maatregelen Regeer- en Gedoogakkoord	48
6.2.1. Zelfstandigenaftrek	48
6.2.2. Vitaliteitspakket	49
6.2.3. Nieuwe renteregeling	53
6.3. Overige maatregelen	55
6.3.1. Uitbreiding vrijwillige voortzetting pensioenregeling	55
6.4. Gevolgen voor bedrijfsleven en burger	56
6.4.1. Flexsparen	56
6.4.2. Nieuwe renteregeling	57
6.4.3. Uitbreiding vrijwillige voortzetting	57
6.5. Nieuwsbericht Financiën inzake afschaffing spaarloon (6-10-2012)	57
6.6. Tweede nota van wijziging (TK 33 003, nr. 7)	58
6.7. Nota naar aanleiding van het verslag (TK 33 003, nr. 10)	59
6.7.1. Maatregelen Regeer- en Gedoogakkoord	59
6.7.1.1. Zelfstandigenaftrek	59
6.7.1.2. Vitaliteitssparen/-pakket	61
6.7.1.3. Nieuwe renteregeling	67
6.7.1.4. Overige maatregelen (Uitbreiding vrijwillige voortzetting pensioenregeling)	69
6.8. Derde nota van wijziging (TK 33 003, nr. 11)	70
6.9. Schriftelijke antwoorden op vragen tijdens WGO (TK 33 003, nr. 17)	71
6.9.1. Zelfstandigenaftrek	71
6.9.2. Vitaliteitsregeling	72
6.9.3. Nieuwe renteregeling	74
6.9.4. Vrijwillige voortzetting pensioenregeling	76
6.10. Vierde nota van wijziging (TK 33 003, nr. 18)	77

6.11. Voorgestelde wetteksten en toelichting	78
6.11.1. Wet IB 2001 m.i.v. 2012	78
In artikel 3.68, eerste lid (Art. I, ond. C)	78
Artikel 3.76, tweede lid (Art. I, ond. D)	78
Artikel 3.127 (Art. I, ond. E)	78
Artikel 5.11 vervalt (Art. I, ond. G)	79
In artikel 10.1, eerste lid (Art. I, ond. U)	79
Artikel 10a.10 en artikel 10a.11 (Art. I, ond. W)	79
6.11.2. Wet IB 2001 m.i.v. 2013	81
Artikel 1.7a (Art. II, ond. A)	81
In artikel 3.1, tweede lid (Art. II, ond. B)	83
Artikel 3.109a (Art. II, ond. C)	84
Artikel 3.124, eerste lid (Art. II, ond. D)	87
Artikel 3.131a en 3.131b (Art. II, ond. E)	87
In artikel 3.146, eerste lid (Art. II, ond. F)	88
In artikel 7.2, tweede lid (Art. II, ond. I)	89
In artikel 9.2, vierde lid (Art. II, ond. P)	89
In artikel 10.1, vierde lid (Art. II, ond. R)	90
Artikel 10a.11 komt te luiden (Art. II, ond. T)	90
6.11.3. Wet IB 2001 m.i.v. 2014	92
Artikel 10a.11 komt te luiden (Art. III, ond. C)	92
6.11.4. Wet IB 2001 m.i.v. 2016	93
Artikel 10a.10 vervalt (Art. IV)	93
6.11.5. Wet LB 1964 m.i.v. 2012	93
Artikel 39d (Art. V, ond. O)	93
6.11.6. Wet LB 1964 m.i.v. 2013	94
Artikel 34 (Art. VI, ond. D)	94
Artikel 39d komt te luiden (Art. VI, ond. F)	95
6.11.7. Wet LB 1964 m.i.v. 2014	97
Artikel 39d komt te luiden (Art. VII, ond. B)	97
6.11.8. AWR m.i.v. 2013	99
In het opschrift van hoofdstuk VA (Art. XXVIII, ond. B)	99
Artikel 30f (Art. XXVIII, ond. C)	99
Artikel 30fa t/m 30fe (Art. XXVIII, ond. D)	101
Artikel 30i (Art. XXVIII, ond. Ga)	106
Artikel XXXIV (Overgangsrecht vervanging heffingsrente door belastingrente)	107
Artikel XXXVIb (Eenmalig achterwege blijven indexatie successie)	108
6.12. Inwerkingtreding (Art. XXXVIII)	109
 7. Overige fiscale maatregelen 2012 (TK 33 004)	 110
7.1. Algemeen	110
7.2. Wet IB 2001; uitbreiding partnerbegrip bij samengestelde gezinnen	110
7.3. Invorderingswet 1990; conserverende aanslag pensioen/lijfrente bij emigratie	111
7.4. Budgettaire en EU-aspecten & gevolgen voor bedrijfsleven en burger	112
7.5. Nota naar aanleiding van het verslag (TK 33 004, nr. 5)	112
7.5.1. Samengestelde gezinnen	112
7.5.2. Conserverende aanslag pensioen/lijfrente bij emigratie	113
7.6. Schriftelijke antwoorden op vragen tijdens WGO (TK 33 003, nr. 17)	114
7.6.1. Pensioenen en lijfrenten (Overige vragen)	114
7.7. Tweede nota van wijziging (TK 33 004, nr. 11)	115
7.8. Voorgestelde wetteksten en toelichting	116

7.8.1. Wet IB 2001 m.i.v. 2012	116
Artikel 1.2, eerste lid (Art. I, ond. A)	116
7.8.2. Invoeringswet Wet IB 2001 m.i.v. 2001 / 2008 (terugwerkende kracht)	117
Hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel O (Art. Ia)	117
7.8.3. Invorderingswet 1990 m.i.v. 2012	118
Artikel 26 (Art. XII, ond. E)	118
7.9. Inwerkingtreding (Art. XXIII)	119
8. Uitvoeringsregeling LB 2011 (16 juni 2011, Stcrt. 2011, nr. 11029)	122
8.1. Algemeen	122
8.2. Tekst; Artikel 12a.2 (Art. III, ond. C)	122
8.3. Inwerkingtreding (Art. XXI)	123
9. ONTWERP-besluit van tot wijziging van enige fiscale uitvoeringsbesluiten (9 maart 2011, Stcrt. 4102)	124
9.1. Algemeen	124
9.2. CONCEPT-tekst; Artikel 22 (Art. I, ond. I)	124
10. Notitie Fiscaal Verdragsbeleid 2011 (TK 25 087)	133
10.1. Vooraf	133
10.2. Het verdragsbeleid op hoofdlijnen	134
10.2.1. Inleiding (par. 1.1 NFV 2011)	134
10.2.2. Instrumentarium (par. 1.3.1 en 1.3.4 NFV 2011)	135
10.3. Verdragsbeleid inzake pensioenen en lijfrenten (par. 2.11 NFV 2011)	137
10.3.1. Algemeen: woonstaathetfing of bronstaathetfing (par. 2.11.1 NFV 2011)	137
10.3.2. Splitsing particuliere en publieke pensioenen (par. 2.11.2 NFV 2011)	139
10.3.3. Conserverende aanslagen (par. 2.11.3 NFV 2011)	140
10.3.4. Lijfrentedefinitie (par. 2.11.4 NFV 2011)	140
10.3.5. Aftrek pensioenpremies (par. 2.11.5 NFV 2011)	141
10.4. Reactie op commentaar van de Orde (EK 25 087, nr. B)	142
10.4.1. Heffing over pensioeninkomsten	142
10.4.2. Conserverende aanslagen bij pensioen/lijfrenten	144
10.5. Toezeggingen 9 september 2011 (TK 32 500 IXB, nr. 25)	144
10.5.1. Standaardcriteria fiscaal verdragsbeleid	145
10.5.2. Fiscaal verdragsbeleid met betrekking tot pensioenuitkeringen	145
10.6. Brief van de staatssecretaris van Financiën (TK 25 087, nr. 27)	146
Woonstaathetfing pensioenen en effecten pensioenemigratie [TK 25 087, nr. 17]	146
11. Fiscale agenda en Belastingplan 2012 (TK 32 740)	148
11.1. Vooraf	148
11.2. Samenvatting (hfdst. 1 TK 32 740, nr. 1)	148

<i>11.3. Naar een eenvoudiger, meer solide en fraudebestendig belastingstelsel (hfdst. 2 TK 32 740, nr. 1)</i>	<i>149</i>
11.3.1. Inleiding (par. 2.0 TK 32 740, nr. 1)	149
11.3.2. Eenvoud (par. 2.1 TK 32 740, nr. 1)	150
11.3.3. Mogelijkheden voor een eenvoudiger, meer solide en fraudebestendig belastingstelsel (par. 2.4 TK 32 740, nr. 1)	152
11.3.4. Ten slotte (par. 2.6 TK 32 740, nr. 1)	154
<i>11.4. Naar een eenvoudiger, meer solide en fraudebestendig belastingstelsel (hfdst. 5 TK 32 740, nr. 1)</i>	<i>155</i>
11.4.1. Samenvatting (par. 5.0 TK 32 740, nr. 1)	155
11.4.2. Hoe ziet het fiscale landschap voor ondernemers er nu uit? (par. 5.1 TK 32 740, nr. 1)	155
11.4.3. Naar minder regels en meer uitdaging (par. 5.2 TK 32 740, nr. 1)	158
<i>11.5. Overig (hfdst. 8 van TK 32 740, nr. 1)</i>	<i>160</i>
11.5.1. Onderwerpen uit Regeerakkoord en Gedoogakkoord (par. 8.1 TK 32 740, nr. 1)	161
11.5.2. Toezeggingen tijdens behandeling BP 2011 (par. 8.2 TK 32 740, nr. 1)	161
<i>11.6. Grondslagversmallers inkomstenbelasting en loonbelasting (Bijlage I bij TK 32 740, nr. 1)</i>	<i>163</i>
11.6.1. Grondslagversmallers niet-winstsfeer	163
11.6.2. Grondslagversmallers winstsfeer	164
<i>11.7. Verslag van een schriftelijk overleg (TK 32 740, nr. 3)</i>	<i>164</i>
11.7.1. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties (onderdeel I)	165
11.7.2. Reactie van de staatssecretaris (onderdeel II)	165
<i>11.8. Verslag van een nader schriftelijk overleg (TK 32 740, nr. 7)</i>	<i>167</i>
11.8.1. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties (onderdeel I)	167
12. Besluit BLKB2011/1576M; Oud regime lijfrenten en toerekening lijfrentetermijnen aan echtgenoot (Stcrt. 2011, nr. 15573)	168
12.1. Inleiding	168
12.2. Toepassing van artikel 69 van de Wet IB 1964 op naar nieuw regime omgezette lijfrenten	168
12.3. Honorering van opgewekt vertrouwen	169
12.4. Inwerkingtreding	170
13. Provisieverbod vs. art. 1.7b Wet IB 2001 (o.a. TK 31 086)	171
13.1. Vooraf	171
13.2. Maatregelen met inwerkingtredingdatum 1 januari 2012	171
13.2.1. Norm tegen excessieve directe beloning	172
13.2.2. Verbod op bonusprovisies voor schadeverzekeringen	172
13.3. Maatregelen met inwerkingtredingdatum 1 januari 2013	173
13.4. Toezeggingen 9 september 2011 (TK 32 500 IXB, nr. 25)	174
13.4.1. Omzetbelasting	175
13.4.2. Inkomstenbelasting	176
14. ZZP'er & zijn oudedagsvoorziening (o.a. TK 31 311)	178
14.1. Inleiding	178

<i>14.2. Brief van 7 september 2007 (TK 30 413, nr. 100)</i>	<i>178</i>
14.2.1. Uitgangspunten	179
14.2.2. Mogelijkheden pensioenopbouw voor zelfstandigen	179
14.2.3. Oorzaken beperkte pensioenopbouw zelfstandigen	181
14.2.4. Aangedragen opties	182
14.2.5. Vrijwillige voortzetting	187
14.2.6. Beroepspensioenen	188
14.2.7. Conclusies	188
<i>14.3. Brief van 19 november 2007 van Financiën (TK 31 311, nr. 103)</i>	<i>188</i>
14.3.1. Huidige wet- en regelgeving	189
14.3.2. Bezwaren tegen gevraagde aanpassing fiscale regelgeving	190
14.3.3. Het in de Pensioenwet gemaakte onderscheid	191
14.3.4. Uitbreiding tot tien jaar voor alle ex-werknemers	191
<i>14.4. Brief van 17 december 2007 stas van Financiën (TK 31 311, nr. 1)</i>	<i>192</i>
14.4.1. De positie van zelfstandige ondernemers in het beleid (par. 3 brief)	192
14.4.2. Beleidsagenda zelfstandige ondernemers (par. 4 brief)	194
14.4.4. Conclusies	195
<i>14.5. Begrippenkader: zzp'er en ondernemer (TK 31 311, nr. 2)</i>	<i>196</i>
14.5.1. Inkomstenbelasting	197
14.5.2. Omzetbelasting	199
14.5.3. Gelijktrekken van ondernemersbegrippen?	199
<i>14.6. Moties waardeoverdracht pensioen en vrijwillige voortzetting (TK 31 311, nr. 22)</i>	<i>199</i>
<i>14.7. Kamervragen over pensioenopbouw van ZZP'ers</i>	<i>200</i>
<i>14.8. SER-advies "ZZP'ers in beeld" van 15 oktober 2010</i>	<i>201</i>
<i>14.9. Kamervragen verruimen fiscale aftrekbaarheid pensioenpremie voor ZZP'er bij voortzetting in oude pensioenfonds (DB2011/73U)</i>	<i>202</i>
<i>14.10. Kabinetsreactie op SER-advies "ZZP'ers in beeld" (TK 31 311, nr. 71)</i>	<i>203</i>
14.10.1. Visie van het kabinet en concrete acties	203
14.10.2. Kabinetsreactie inzake definitie zelfstandig ondernemerschap	205
14.10.3. Kabinetsreactie inzake Fiscale faciliteiten	205
14.10.4. Kabinetsreactie inzake Pensioen	206
<i>14.11. Belastingplan 2012; diverse maatregelen inzake zzp'ers</i>	<i>207</i>

Inleiding

In deze bundel zijn in eerste instantie opgenomen – selecties van – teksten en bepalingen van reeds aangenomen wetten die vermoedelijk per 1 januari 2012 in werking zullen gaan treden. Het gaat daarbij alleen om teksten en bepalingen die betrekking (kunnen) hebben op het fiscale vlak van levensverzekeringen, bankspaarproducten en loonstamrechten.

Vervolgens zijn in deze bundel opgenomen selecties van teksten van de in 2011 bij de Tweede Kamer ingediende wetsvoorstellen voor zover ze betrekking hebben op genoemd fiscaal vlak. De meeste voorgestelde wijzigingen in de fiscale bepalingen zullen – na aanname ervan – op 1 januari 2012 in werking treden. Die wetsvoorstellen bevatten echter ook enkele fiscale (wettelijke) bepalingen die terugwerkende kracht zullen krijgen.

Ten slotte zijn in deze bundel de wijzigingen in lagere regelgeving opgenomen, alsmede de in 2011 gepubliceerde en aan genoemde onderwerpen gerelateerde kamerstukken.

- **Reeds aangenomen wetsvoorstellen**

In de op 22 december 2009 door de Eerste Kamer aangenomen '**Fiscale vereenvoudigingswet 2010**' (Staatsblad 29 december 2009, nr. 611) zijn vereenvoudigende bepalingen over uiteenlopende onderwerpen opgenomen. De vereenvoudigingen zien onder meer op het partnerbegrip. De wijziging van het partnerbegrip heeft onder meer gevolgen voor de eigen woning, de kapitaalverzekering eigen woning (KEW) en de bancaire spaarvarianten van de KEW. Voorts zijn opgenomen '**Overige fiscale maatregelen 2011**' (OFM 2011; Stb. 2010, 873) en de '**Wet fiscale rechtsbescherming**'. Deze laatste wet is door de Eerste Kamer aangenomen op 12 april 2011 (gepubliceerd in Stb. 2011, 265).

- **Wetsvoorstellen in behandeling bij Tweede Kamer**

Op 10 mei 2011 is het wetsvoorstel '**Wet verhoging pensioenleeftijd naar 66 jaar**' ingediend bij de Tweede Kamer (TK 32 767). Deze wet bevat een aantal voor lijfrenten relevante onderwerpen. Dit wetsvoorstel is overbodig geworden door het wetsvoorstel '**Wet verhoging pensioenleeftijd, extra verhoging AOW en flexibilisering ingangsdatum AOW**' dat op 12 oktober 2011 is ingediend bij de Tweede Kamer (TK 33 046). Het op 10 mei 2011 ingediende wetsvoorstel (TK 32 767) zal nog worden ingetrokken!

Op 15 juni 2011 is het voorstel '**Fiscale verzamelwet 2011**' bij de Tweede Kamer (TK 32 810) ingediend.

Op 15 september 2011 is de Miljoenennota 2012 door een menselijke fout bij een extern bedrijf vroegtijdig publiek geworden. Oorspronkelijk zou het kabinet deze stukken vrijdag 16 september 2011 pas openbaar maken. Door de huidige ontwikkelingen is besloten de overige stukken, het fiscale pakket Belastingplan 2012 c.a., ook al op 15 september 2011 te publiceren op internet. Het wetsvoorstel '**Belastingplan 2012**' (TK 33 003) en het wetsvoorstel '**Overige fiscale maatregelen 2012**' (TK 33 004) – beide onderdelen van het pakket Belastingplan 2012 – zijn officieel op 20 september 2011 aan de Tweede Kamer aangeboden.

- **Overige wijzigingen (lagere regelgeving en beleidsbesluiten)**

In deze bundel zijn ook de wijzigingen in lagere regelgeving opgenomen, maar dan alleen voor wat betreft levensverzekeringen, bancaire spaarvarianten en loonstamrechten. Selecties van de volgende lagere regelgeving zijn in deze bundel opgenomen:

- Uitvoeringsregeling LB 2011 (16 juni 2011, Stcrt. 2011, nr. 11029)
- ONTWERP-besluit van tot wijziging van enige fiscale uitvoeringsbesluiten (9 maart 2011, Stcrt. 4102)
- Besluit BLKB2011/1576M; Oud regime lijfrenten en toerekening lijfrentetermijnen aan echtgenoot (Stcrt. 2011, nr. 15573)

Ten slotte zijn in deze bundel tekstselecties opgenomen van diverse in 2011 gepubliceerde kamerstukken en andere publicaties waarbij het onderwerp oudedagsvoorzieningen ter sprake is gekomen. Enige tekstdelen van oudere (kamer)stukken opgenomen ter gedachtenvorming en als achtergrondinformatie. Het gaat om:

- Notitie Fiscaal Verdragsbeleid 2011 (TK 25 087)
- Fiscale agenda (TK 32 740)
- Wet implementatie richtlijn markten voor financiële instrumenten (TK 31 086; Provisieverbod vs. art. 1.7b Wet IB 2001)
- Zelfstandig ondernemerschap (TK 31 311) & Pensioenwet (TK 30 413)

Deze bundel is opgemaakt op **11 november 2011**. De tot die datum gepubliceerde teksten zijn – voor zover ze relevantie hebben voor deze bundel – opgenomen.

Samensteller en auteur: Erik van Toledo

Bron: Fiscale site Levensverzekeringen

WWW: www.fiscaalleven.eu

E-mail: info@fiscaalleven.eu

Het samenstellen, scannen en verwerken van alle in deze bundel opgenomen informatie heeft naar beste kunnen plaatsgevonden. Daarbij is de uiterste zorg nagestreefd. Voor de afwezigheid van eventuele (druk- en/of scan-)fouten en onvolledigheden kan echter niet worden ingestaan. De uitgever en de auteur aanvaarden dan ook geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die het gevolg is of zou kunnen zijn van handelingen en/of beslissingen die gebaseerd zijn op de in deze bundel opgenomen informatie.

1. Fiscale vereenvoudigingswet 2010 (FVW 2010-I; Stb. 2009, 611)

1.1. Stroomlijnen van het partnerbegrip

In het kader van het fiscale pakket 2010 zijn op 14 september 2009 twee wetsvoorstellen ingediend die zijn gewijd aan het terugdringen van de administratieve lasten en uitvoeringskosten. Één ervan is het wetsvoorstel Fiscale vereenvoudigingswet 2010 (FVW 2010-I). Dit wetsvoorstel is op 22 december 2009 aangenomen door de Eerste Kamer en op 29 december 2009 gepubliceerd in het Staatsblad, nr. 611. In de FVW-I zijn vereenvoudigende bepalingen over uiteenlopende onderwerpen opgenomen. Zo zien die vereenvoudigingen onder meer op het partnerbegrip. De wijziging van het partnerbegrip heeft onder meer gevolgen voor de eigen woning, de kapitaalverzekering eigen woning (KEW) en de bancaire spaarvarianten van de KEW. Het gaat om vereenvoudigingen in onder meer de inkomstenbelasting. Een bepaling heeft pas werking **per 1 januari 2012**.

De toelichtende teksten die voorafgaand aan de nieuwe bepaling zijn opgenomen, zijn overgenomen uit de Tweede Kamerstukken.

Per 1 januari 2011 is in de Algemene wet inzake rijksbelastingen een basispartnerbegrip opgenomen dat geldt voor alle belastingwetten. Tot dat begrip behoren gehuwden, geregistreerde partners en samenwonenden met een notarieel samenlevingscontract die in de GBA staan ingeschreven op hetzelfde woonadres. Vervolgens is per 1 januari 2011 het basispartnerbegrip in de afzonderlijke wetten uitgebreid. Per die datum kunnen de voorwaarden worden aangevuld. Daarbij geldt dat op basis van objectieve criteria wordt bepaald of er sprake is van partnerschap en wanneer het partnerschap begint en ophoudt te bestaan.

Voor de inkomstenbelasting geldt in aanvulling op het basispartnerbegrip dat ongehuwd samenwonenden met een gezamenlijk kind, een gezamenlijke eigen woning of een gezamenlijke pensioenregeling verplicht partner zijn als zij in de GBA staan ingeschreven op hetzelfde woonadres. Zij zijn **ook** verplicht partner als ze het voorafgaande jaar als partners kwalificeerden en nog steeds in de GBA op hetzelfde woonadres staan ingeschreven.

1.2. Wet IB 2001; Artikel 1.2, eerste lid (Art. IV)

wordt met ingang van 1 januari 2012 als volgt gewijzigd:

1. In onderdeel c wordt «, of» vervangen door een puntkomma.
2. Na onderdeel d wordt, onder vervanging van de punt aan het slot van dat onderdeel door «, of», een onderdeel toegevoegd, luidende: e. die in het aan het kalenderjaar voorafgaande kalenderjaar reeds partner van de belastingplichtige was.

Memorie van Toelichting:

In artikel 1.2, eerste lid, van de wet IB 2001 zijn objectieve criteria opgenomen op grond waarvan belastingplichtigen als partner kwalificeren.

Vanuit uitvoeringsoverwegingen is ervoor gekozen om iemand ook als partner aan te merken indien deze in het voorafgaande jaar partner was en nog steeds op hetzelfde adres in de GBA staat ingeschreven. Aangezien er van het voorafgaande jaar wordt uitgegaan, treedt dit criterium in werking een jaar nadat het basispartnerbegrip en de aanvullende objectieve criteria in werking zijn getreden.

2. Overige fiscale maatregelen 2011 (OFM 2011; Stb. 2010, 873)

2.1. Overgangsrecht i.v.m. aanpassing art. 1a SW 1956 (partnerbegrip)

In het nieuwe eerste lid van artikel 1a van de Successiewet 1956 zijn per 1 januari 2011 de aanvullende voorwaarden beschreven die voor de Successiewet 1956 aan ongehuwd samenwonenden worden gesteld om als partner te worden aangemerkt. Ongehuwd samenwonenden moeten beiden meerderjarig zijn, dienen in een notarieel samenlevingscontract een wederzijdse zorgverplichting te zijn aangegaan, mogen geen bloedverwanten in de rechte lijn zijn en kunnen alleen een partner hebben voor toepassing van de Successiewet 1956 als ze maar met één persoon aan alle voorwaarden van het eerste lid voldoen.

Als gevolg van de inwerkingtreding van de nieuwe bepaling van artikel 1a Successiewet 1956, geldt per 1 januari 2011 ook de voorwaarde dat ongehuwd samenwonenden om voor de Successiewet 1956 als partner te worden aangemerkt, een wederzijdse zorgverplichting dienen te zijn aangegaan in het notariële samenlevingscontract. De wijziging is komen te staan in artikel 1a, eerste lid, onderdeel c, van de Successiewet 1956 (OFM 2011, Stb. 2010, 873; artikel VII, onderdeel A). In de OFM 2011 is een overgangsbepaling opgenomen die waarborgt dat deze nieuwe voorwaarde ook voor de belastbare feiten die zich vanaf 1 januari 2011 voordoen, pas toepassing vindt met ingang van 1 januari 2012. Deze overgangsbepaling is opgenomen in artikel VIII van OFM 2011.

2.2. Successiewet 1956; Overgangsrecht bij artikel 1a (Art. VIII)

Het ingevolge artikel VII, onderdeel A, gewijzigde artikel 1a van de Successiewet 1956 vindt voor het eerst toepassing met betrekking tot belastbare feiten in de zin van de Successiewet 1956 die zich hebben voorgedaan op of na de datum van inwerkingtreding van deze wet, met dien verstande dat:

- a. de voorwaarde van het in artikel VII, onderdeel A, opgenomen artikel 1a, eerste lid, onderdeel c, van de Successiewet 1956 voor het eerst toepassing vindt met ingang van 1 januari 2012;
- b. indien een notarieel samenlevingscontract als bedoeld in het in artikel VII, onderdeel A, opgenomen artikel 1a, eerste lid, onderdeel c, van de Successiewet 1956 is verleden in de periode tot 1 januari 2012, geacht wordt te zijn voldaan aan de termijn, bedoeld in het in artikel VII, onderdeel A, opgenomen artikel 1a, tweede lid, onderdeel a, van de Successiewet 1956.

Memorie van Toelichting:

De voorwaarde dat ongehuwd samenwonenden om voor de Successiewet 1956 als partner te worden aangemerkt, een wederzijdse zorgverplichting dienen te zijn aangegaan in het notariële samenlevingscontract, zal na de in artikel VII, onderdeel A, opgenomen wijziging komen te staan in artikel 1a, eerste lid, onderdeel c, van de Successiewet 1956. Door opname van de onderhavige overgangsbepaling van artikel VIII blijft gewaarborgd dat deze eis ook voor de belastbare feiten die zich vanaf 1 januari 2011 voordoen, pas toepassing vindt met ingang van 1 januari 2012. Het overgangsrecht van artikel XII, eerste lid, onderdeel b, van de wet van 17 december 2009 tot wijziging

van de Successiewet 1956 en enige andere belastingwetten (vereenvoudiging bedrijfsopvolgingsregeling en herziening tariefstructuur in de Successiewet 1956, alsmede introductie van een regeling voor afgezonderd particulier vermogen in de Wet inkomstenbelasting 2001 en de Successiewet 1956) (Stb. 564) blijft intact voor belastbare feiten die zich hebben voorgedaan in 2010 (TK 32.505, nr. 3; Memorie van Toelichting, blz. 30).

3. Wet fiscale rechtsbescherming (Stb. 2011, 265 & 301)

3.1. Algemeen

Op 12 juli 2006 is het wetsvoorstel "Rechtsbescherming belastingplichtigen bij controlehandelingen fiscus" (TK 30.645, nr. 1) ingediend bij de Tweede Kamer. Het wetsvoorstel (EK 30.645, A) is op 28 september 2010 aangenomen door de Tweede Kamer en de Eerste Kamer heeft het voorstel zonder stemming op 12 april 2011 aangenomen. De wet is op 27 mei 2011 in het staatsblad geplaatst (nr. 265).

De wet versterkt in eerste instantie de positie van belastingplichtigen bij controlehandelingen door de Belastingdienst en biedt een oplossing voor het tekort aan rechtsbescherming dat in de praktijk bestaat in gevallen waarin de Belastingdienst belastingplichtigen confronteert met een verzoek om informatie. Burgers en ondernemingen die van oordeel zijn dat een dergelijk verzoek niet terecht is, kunnen op grond van de wet bezwaar en beroep maken tegen een dergelijk verzoek. Hetzelfde geldt voor administratie- en bewaarverplichtingen die ondernemers als onredelijk of onnodig ervaren. Voortaan zal de inspecteur een verzoek om informatie moeten gieten in de vorm van een voor bezwaar vatbare beschikking.

Vervolgens versterkt de wet de positie van administratieplichtigen bij het nakomen van onder meer hun verplichting tot het verstrekken van bepaalde, voor de belastingheffing van derden, relevante gegevens en inlichtingen. Op grond van artikel 53, lid 1, AWR kan de inspecteur van de Belastingdienst informatie opvragen bij administratieplichtigen over de belasting- of inhoudingsplicht van derden. De inspecteur moet een dergelijk verzoek om informatie in de vorm gieten van een voor bezwaar vatbare beschikking. Bovendien kan een administratieplichtige die het niet eens is met het informatieverzoek achteraf, nadat hij de informatie heeft verstrekt, een verzoek doen om een kostenvergoeding.

3.2. Tweede nota van wijziging (TK 30 645, nr. 14)

3.2.1. Inleiding

De indieners hebben met het oorspronkelijk ingediende voorstel een oplossing willen bieden voor het tekort aan rechtsbescherming dat in de praktijk bestaat in gevallen waarin de Belastingdienst belastingplichtigen confronteert met een verzoek om informatie. Burgers en ondernemingen die van oordeel zijn dat een dergelijk verzoek van de Belastingdienst niet terecht is, hebben naar huidig recht geen effectieve rechtsbescherming. Het voorstel voorzag er daarom in dat bezwaar en beroep mogelijk zou worden gemaakt tegen verzoeken om informatie van de Belastingdienst. Hetzelfde gold voor administratie- en bewaarverplichtingen die ondernemers als onredelijk of onnodig ervaren.

Bij de behandeling van het initiatiefwetsvoorstel in de Kamer werd algemeen onderkend dat naar huidig recht effectieve rechtsbescherming ontbreekt. Bij enkele leden bleken wel twijfels te bestaan over de uitvoerbaarheid van de voorgestelde wijzigingen. Deze leden wezen daartoe onder meer op vroegere aarzelingen van de regering om de rechtsbescherming tegen controlehandelingen van de Belastingdienst te verbeteren. Deze aarzelingen vonden hun grondslag met name in de vrees dat belastingplichtigen massaal bezwaar zouden aantekenen tegen verzoeken om inlichtingen en dat de werklast die daarvan het gevolg zou zijn er aan in de weg zou staan dat de Belastingdienst zijn taak goed vervult.

De in eerste termijn geuite aarzelingen zijn, in het licht van de breed gedragen behoefte aan effectieve rechtsbescherming tegen controlehandelingen van de fiscus, voor de indieners aanleiding geweest om in overleg met de regering te bezien met welke aanpassingen het initiatiefwetsvoorstel tegemoet zou komen aan de opgeworpen twijfels. Na dit overleg is de tweede nota van wijziging inzake dit wetsvoorstel opgesteld (2 september 2009). Hierin is een aantal wijzigingen opgenomen betreffende de AWR.

3.2.2. Beschrijving gewijzigde systeem

Informatieverplichtingen ten aanzien van de eigen belastingheffing

Het voorstel zoals het oorspronkelijk voorlag, voorzag erin dat de inspecteur een verzoek om informatie, ongeacht of deze de eigen belastingplicht betrof of de belastingplicht van derden, in de vorm van een voor bezwaar vatbare beschikking moest gieten indien de betrokkene dat wenste. Daarmee kon de geadresseerde van het verzoek op eigen initiatief een rechtsingang creëren ingeval hij het niet eens was met dit verzoek.

Deze tweede nota van wijziging bewerkstelligt dat de inspecteur het initiatief moet nemen om een voor bezwaar vatbare beschikking te nemen, waarmee dan aan de betrokkene een rechtsingang wordt geboden. De informatieplichtige kan zelf niet meer afdwingen dat de inspecteur een dergelijke beschikking neemt. Het gevolg hiervan is echter wel dat als de inspecteur, om welke reden dan ook, ervan afziet om een beschikking te nemen, omkering en verzwaring van de bewijslast niet meer aan de orde kan zijn. Hiermee wordt in de eerste plaats bewerkstelligd dat er sprake is van «equality of arms». De informatieplichtige heeft immers de mogelijkheid om, in de situatie waarin omkering en verzwaring van de bewijslast wel aan de orde kan komen, het verzoek om informatie van de inspecteur vooraf aan de rechter voor te leggen. In de tweede plaats wordt hiermee bereikt dat het toezichtproces voor de Belastingdienst meer beheersbaar wordt aangezien het initiatief bij de inspecteur ligt, zodat de Belastingdienst het zelf in de hand heeft hoeveel beschikkingen hij meent te moeten nemen en in welke gevallen.

Procesmatig ziet de voorgestelde regeling er als volgt uit. De inspecteur verzoekt een informatieplichtige op basis van één van de in het voorgestelde artikel 52a, eerste lid, van de AWR, genoemde artikelen uit hoofdstuk VIII, afdeling 2, van de Algemene wet inzake rijksbelastingen om

binnen een redelijke termijn informatie te verstrekken. Wanneer de gevraagde informatie naar het oordeel van de inspecteur niet, niet volledig of niet tijdig wordt verstrekt, kan hij een informatiebeschikking afgeven, waarin wordt gesteld dat de belanghebbende niet aan zijn verplichtingen heeft voldaan en wat de gevolgen zijn van het niet nakomen van die verplichting. Komt deze beschikking onherroepelijk vast te staan, dan zal de op de beschikking volgende, daarmee verband houdende belastingaanslag worden vastgesteld met omkering en verzwaring van de bewijslast. De beschikking wordt gezien als een sluitstuk van een proces, waarin de informatieplichtige en de inspecteur al met elkaar in overleg zijn getreden over de te verstrekken informatie.

De belanghebbende kan tegen de informatiebeschikking in bezwaar en beroep komen. Hij kan zich bijvoorbeeld op het standpunt stellen dat hij reeds aan zijn verplichtingen heeft voldaan of dat hij niet aan het verzoek behoefde te voldoen. Daarnaast kan de belanghebbende aanvoeren dat het onredelijk is het middel van omkering en verzwaring van de bewijslast toe te passen.

Komt op enig moment in dit proces van bezwaar en beroep onherroepelijk vast te staan dat het informatieverzoek inderdaad onrechtmatig was of wordt de verplichting alsnog nagekomen of is er een andere reden om het rechtsgevolg van omkering en verzwaring van de bewijslast niet toe te passen, dan wordt de belastingaanslag vastgesteld zonder omkering en verzwaring van de bewijslast.

Komt daarentegen vast te staan dat er sprake is van een rechtmatig informatieverzoek of wordt de informatiebeschikking op andere wijze onherroepelijk, dan volgt er bij het vaststellen van de belastingaanslag omkering en verzwaring van de bewijslast.

Besluit de informatieplichtige tijdens de bezwaarfase alsnog met de gevraagde informatie te komen en de inspecteur en de informatieplichtige bereiken hierover overeenstemming, dan kan de inspecteur alsnog een nieuwe termijn verlenen. De mogelijkheid tot het stellen van een nieuwe termijn geldt evenzeer wanneer de inspecteur meent dat de informatieplichtige op redelijke gronden kon twijfelen aan de informatieplicht en er tijdens de bezwaarfase overeenstemming wordt bereikt over de omvang van de informatieplicht. Als de inspecteur en informatieplichtige er tijdens de bezwaarfase echter niet uitkomen, staat voor de informatieplichtige na de uitspraak op bezwaar, beroep open bij de rechtbank en is er voor de inspecteur geen aanleiding om een nieuwe termijn te gunnen.

In verband met het uitgangspunt van «equality of arms» is geregeld dat de rechter de informatieplichtige een nieuwe, redelijke termijn geeft om alsnog aan zijn informatieverplichting te voldoen, als hij oordeelt dat het informatieverzoek van de inspecteur rechtmatig was. Als het middel van bezwaar en beroep tegen een informatiebeschikking echter alleen maar wordt gebruikt om de juiste gang van zaken bij de voortgang van het proces van heffing te verstoren, dan is er geen aanleiding voor een nieuwe termijn. Omdat het geven van een nieuwe termijn aan de informatieplichtige die geen misbruik van procesrecht heeft gemaakt, dwingend is voor de rechter, is er voor de informatieplichtige, mits niet handelend vanuit traineringsoverwegingen, te allen tijde een vangnet. Als hij immers te goeder trouw gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheden om in bezwaar

en beroep te gaan, maar hij wordt niet in het gelijk gesteld, dan kan hij toch binnen de door de rechter gestelde termijn alsnog de gevraagde informatie leveren.

De informatiebeschikking kan door de rechter in beroep ook vernietigd worden. De rechter zal, evenals dat nu het geval is, in de procedure die handelt over de aanslag voorts de omkering en verzwaring van de bewijslast buiten beschouwing kunnen laten. De inspecteur zal, gelet daarop, niet snel geneigd zijn een informatiebeschikking af te geven als hij er niet van overtuigd is dat daarmee een redelijk belang is gediend. Tijdens de bezwaarfase geldt dat niet in iedere situatie het alsnog nakomen van de verplichting de gevolgen van omkering en verzwaring van de bewijslast kan voorkomen: het is aan de inspecteur te beoordelen, afhankelijk van de omstandigheden van het geval, of hij in de bezwaarfase vasthoudt aan de informatiebeschikking en aan de daaraan verbonden gevolgen van omkering en verzwaring van de bewijslast, dan wel dat hij aanleiding ziet de beschikking te herzien en de daaraan verbonden gevolgen niet in te laten treden. Zou de inspecteur deze discretionaire bevoegdheid niet hebben, dan zou er voor informatieplichtigen mogelijk onvoldoende stimulans zijn om aan informatieverzoeken van de inspecteur te voldoen.

De inspecteur blijft natuurlijk verplicht om, bij toepassing van de omkering en verzwaring van de bewijslast, de aanslag in redelijkheid vast te stellen. Doet hij dit niet, dan kan in een procedure tegen de aanslag alsnog worden geoordeeld dat niet redelijk is gehandeld bij de toepassing van het middel van omkering en verzwaring van de bewijslast in het specifieke, concrete geval.

Informatieverplichtingen van administratieplichtigen ten behoeve van de belasting-/inhoudingsplicht van derden

De inspecteur kan op grond van artikel 53, eerste lid, van de AWR informatie opvragen bij administratieplichtigen over de belasting- of inhoudingsplicht van derden. Het voorstel zoals het oorspronkelijk voorlag, voorzag erin dat de inspecteur een verzoek om informatie dat betrekking had op de belasting- en inhoudingsplicht van derden, in de vorm van een voor bezwaar vatbare beschikking moest gieten indien de administratieplichtige dat wenste. Door een dergelijke beschikking te vragen, kon de administratieplichtige zelf een rechtsingang creëren ingeval hij het niet eens was met het verzoek om informatie over een derde. Deze informatieverzoeken waren in dit opzicht dus op één lijn gesteld met verzoeken om informatie die de eigen belastingplicht van de betrokkene betroffen. In de thans voorliggende nota van wijziging zijn deze twee categorieën van informatieverzoeken op het punt van rechtsbescherming uit elkaar getrokken.

Ten aanzien van de verzoeken die de eigen belastingplicht of de eigen inhoudingsplicht betreffen, stellen de indieners bezwaar en beroep voor waarbij het informatieverzoek vooraf kan worden getoetst. De indieners stellen voor om ook ten aanzien van informatieverzoeken die de belastingheffing of inhoudingsplicht van derden betreffen een rechtsingang open te stellen. Omdat de omkering en verzwaring van de bewijslast in het kader van belastingheffing of inhoudingsplicht van derden geen rol speelt, stellen de indieners voor om alleen een vergoeding van de gemaakte kosten

inzet van die procedure te laten zijn. Als een administratieplichtige het niet eens is met het informatieverzoek kan hij achteraf, nadat hij de informatie heeft verstrekt, een verzoek doen om een kostenvergoeding. Op dit verzoek beslist de inspecteur bij voor bezwaar vatbare beschikking. Is het verzoek van de inspecteur onterecht geweest, dan is er ruimte voor integrale vergoeding van de naar aanleiding van het verzoek in redelijkheid gemaakte kosten, die rechtstreeks het gevolg zijn geweest van het nakomen van het onrechtmatige informatieverzoek.

3.2.3. Administratieplicht

Het oorspronkelijke voorstel voorzag erin dat de inspecteur aan administratieplichtigen een beperking kon toestaan van de omvang van de administratieverplichtingen, bijvoorbeeld na de afronding van een boekenonderzoek. Daarnaast kon de administratieplichtige zelf het initiatief nemen en een schriftelijke aanvraag tot ontheffing van (een deel van) de administratieplicht indienen. In beide gevallen voorzag het wetsvoorstel erin dat de inspecteur zijn beslissing in de vorm van een voor bezwaar vatbare beschikking moest gieten.

De voorliggende nota van wijziging gaat ervan uit dat de huidige praktijk op dit gebied wordt voortgezet en dat de omvang van de administratieverplichtingen niet voor bezwaar en beroep vatbaar wordt. Voor de gevallen waarin in de praktijk vooral behoefte aan rechtsbescherming bestaat, wordt echter wel een rechtsingang gecreëerd. Dit zijn de gevallen waarin de inspecteur op eigen initiatief nieuwe, aanvullende eisen stelt aan de administratieplichtige op grond van de administratieverplichting van artikel 52, eerste lid, van de AWR. De inspecteur kan zich bijvoorbeeld naar aanleiding van een boekenonderzoek op het standpunt stellen dat stukken moeten worden bewaard die voorheen niet werden bewaard of dat informatie op een andere wijze moet worden gearhiveerd.

Praktisch gesproken komt het erop neer dat de inspecteur nadere verplichtingen kan opleggen voor de te voeren en te bewaren administratie. Als een administratieplichtige het niet eens is met een dergelijke verplichting, kan hij een verzoek doen om vergoeding van de kosten die zijn gemaakt vanwege het nakomen van een ten onrechte opgelegde verplichting. Op dit verzoek om vergoeding van kosten beslist de inspecteur bij voor bezwaar vatbare beschikking. Is sprake van een onterechte verplichting dan is er ruimte voor integrale vergoeding van de naar aanleiding van de aanwijzing in redelijkheid gemaakte kosten, die rechtstreeks het gevolg zijn geweest van de nakoming van de ten onrechte opgelegde verplichting.

3.2.4. Decentrale overheden

Ten aanzien van de belastingheffing van de decentrale overheden geldt dat deze voor een groot deel op de AWR berust. Uitgangspunt van de indieners is dan ook dat vanuit het oogmerk van eenheid van wetgeving de rechtsbescherming die in het voorstel wordt geïntroduceerd, daar waar nodig doorwerkt naar de belastingheffing door de decentrale overheden.

Om ervoor te zorgen dat de informatiebeschikking van het voorgestelde artikel 52a van de AWR en daarmee de uitbreiding van de rechtsbescherming ten aanzien van verzoeken om informatie ten behoeve van de eigen belastingheffing voortaan ook geldt voor de belastingheffing door de decentrale overheden, hoeft slechts artikel 30 van de Wet waardering onroerende zaken te worden aangepast opdat wordt verwezen naar artikel 52a van de AWR en een informatiebeschikking kan worden uitgereikt. Ten aanzien van de andere relevante wetten zoals de Provinciewet, Gemeentewet en Waterschapswet geldt het voorgestelde artikel 52a van de AWR automatisch als het gaat om verzoeken om informatie die de eigen belastingplicht betreffen doordat noch het huidige artikel 47 van de AWR noch het voorgestelde artikel 52a van de AWR zijn uitgesloten in de wetten die de decentrale heffingen regelen. Die bepalingen zijn dus onverkort van toepassing. Aangezien de artikelen 52 (administratieplicht) en 53 (derdeninformatie) niet van toepassing zijn in de sfeer van heffingen bij decentrale overheden is er geen aanleiding de regeling inzake kostenvergoeding in te voeren.

3.2.5. Uitvoering Belastingdienst en administratieve lasten

Ter zake van het oorspronkelijk ingediende wetsvoorstel is door de indieners een schatting gemaakt van de lasten die dit voorstel zou oproepen. De regering heeft haar opvattingen over het oorspronkelijke initiatiefwetsvoorstel en de geschatte uitvoeringslasten kenbaar gemaakt aan de kamer in de brief van 1 april 2008 (Tweede Kamer, vergaderjaar 2008–2008, 30 645, nr. 11). Zij ging er blijkens deze brief vanuit dat het wetsvoorstel structurele uitvoeringskosten zou meebrengen van circa € 38 miljoen. De indieners zijn van oordeel dat door de nu voorgestelde wijzingen deze uitvoeringskosten aanzienlijk lager zullen uitpakken dan dit bedrag. De kostenopgave van de Belastingdienst onderschrijft deze inschatting.

Voor de Belastingdienst is het voor de uitvoering van onderhavig voorstel noodzakelijk om processen in te richten voor de informatiebeschikkingen belastingplichtigen en de beschikkingen die volgen op een verzoek om kostenvergoeding (ter zake van informatieverzoeken over derden en de omvang van de administratieverplichtingen). De Belastingdienst gaat ervan uit dat dit gaat leiden tot circa 3 500 extra procedures. Rekening houdend met de gebruikelijke tijd die dit soort procedures met zich mee brengen, zullen de extra kosten hiervan neerkomen op € 2,2 miljoen structureel (19 fte's extra).

Voor de Belastingdienst zijn er daarnaast in 2010 nog incidentele kosten om deze nieuwe wetgeving in te voeren: bijscholing, communicatie, aanpassing documenten, etc. Deze worden geschat op € 0,5. De inwerkingtreding is beoogd op 1 juli 2010.

Dekking van de hiervoor genoemde kosten voor de Belastingdienst is voorzien binnen de begroting van het Ministerie van Financiën. Daarnaast is er sprake van uitvoeringskosten voor de Raad van de Rechtspraak en de decentrale overheden. Voor de Raad van de Rechtspraak worden deze geraamd op € 1,9 miljoen per jaar. Voor deze kosten dient dekking te worden gevonden binnen de begroting van het Ministerie van Justitie.

De kosten voor de decentrale overheden zijn dusdanig gering dat daarvoor geen aparte dekking gevonden dient te worden. Toepassing van het middel omkering en verzwaring van bewijslast vindt bij de decentrale overheden in de praktijk slechts sporadisch plaats, gezien de aard van dit rechtsmiddel.

In het wetsvoorstel met de nu voorgestelde wijzigingen zullen de administratieve lasten voor burgers (uren en kosten van adviseurs) en bedrijfsleven gaan stijgen als gevolg van de mogelijkheid om in voorkomende gevallen in bezwaar en beroep te gaan tegen informatieverzoeken en verzoeken om kostenvergoeding. Tegelijkertijd zullen de administratieve lasten gaan dalen, doordat de Belastingdienst kritischer naar zijn eigen informatieverzoeken zal kijken.

Per saldo is de verwachting dat de administratieve lasten voor bedrijven met € 0,2 miljoen zullen afnemen en voor burgers met 2313 uur. De (out-of-pocket) kosten van adviseurs voor burgers zullen nagenoeg gelijk blijven.

3.3. Algemene wet inzake rijksbelastingen

3.3.1. Wettekst; Aan artikel 52 (Art. I, ond. C)

wordt een lid toegevoegd, luidende:

7. Ingeval een administratieplichtige een door de inspecteur op het eerste lid gebaseerde verplichting is nagekomen maar van oordeel is dat de verplichting onrechtmatig is opgelegd, kan hij verzoeken om vergoeding van kosten die rechtstreeks verband houden met deze nakoming. De inspecteur beslist op dat verzoek bij voor bezwaar vatbare beschikking en kent een redelijke kostenvergoeding toe in geval van een onrechtmatig opgelegde verplichting.

Toelichting bij tweede nota van wijziging:

Het voorgestelde nieuwe zevende lid van artikel 52 van de AWR breidt de rechtsbescherming in het kader van de administratieplicht uit. De regeling biedt de administratieplichtige de mogelijkheid van vergoeding van kosten wanneer achteraf blijkt dat de door de inspecteur opgelegde verplichting onjuist was. Het gaat hierbij om vergoeding van de integrale in redelijkheid gemaakte kosten. De verplichtingen kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op vormgeving en inrichting van de administratie in verband met de bijzondere aard en situatie van het desbetreffende bedrijf. De nieuwe verplichting als hier bedoeld werkt slechts voor de toekomst. De regeling van het zevende lid inzake kostenvergoeding vindt toepassing ten aanzien van de kosten die rechtstreeks zijn gemaakt om de verplichting na te leven en mits de verplichting achteraf, nadat de administratieplichtige om een kostenvergoeding heeft gevraagd, komt te vervallen omdat de verplichting ten onrechte is opgelegd. De regeling van de artikelen 7:15 en 8:75 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb), die betrekking heeft op vergoeding van bepaalde (adviseurs)kosten gemaakt tijdens de procedure van bezwaar en beroep bij de rechter, staat hier los van aangezien het hier om andere kosten gaat.

De voorgestelde regeling heeft betrekking op kosten die rechtstreeks samenhangen met de uitvoering van de bestreden verplichting. Te denken valt aan kosten van archivering die achteraf gezien onnodig was of kosten van aanpassingen in de IT-sfeer die achteraf onnodig waren.

3.3.2. Wettekst; Artikel 52a wordt na artikel 52 ingevoegd (Art. I, ond. D)

1. Indien met betrekking tot een op te leggen aanslag, navorderingsaanslag of naheffingsaanslag of een te nemen beschikking niet of niet volledig wordt voldaan aan de verplichtingen ingevolge artikel 41, 47, 47a, 49, 52, en, voor zover het verplichtingen van administratieplichtigen betreft ten behoeve van de heffing van de belasting waarvan de inhouding aan hen is opgedragen, aan de verplichtingen ingevolge artikel 53, eerste, tweede en derde lid, kan de inspecteur dit vaststellen bij voor bezwaar vatbare beschikking (informatiebeschikking). De inspecteur wijst in de informatiebeschikking op artikel 25, derde lid.
2. De termijn voor de vaststelling van een aanslag, navorderingsaanslag of naheffingsaanslag of het nemen van een beschikking wordt verlengd met de periode tussen de bekendmaking van de met betrekking tot die belastingaanslag of beschikking genomen informatiebeschikking waarin wordt vastgesteld dat de belastingplichtige niet of niet volledig aan zijn verplichtingen heeft voldaan en het moment waarop deze informatiebeschikking onherroepelijk komt vast te staan of wordt vernietigd.
3. Indien de inspecteur een aanslag, navorderingsaanslag of naheffingsaanslag vaststelt of een beschikking neemt voordat de met betrekking tot die belastingaanslag of beschikking genomen informatiebeschikking onherroepelijk is geworden, vervalt de informatiebeschikking.
4. Dit artikel laat onverlet de mogelijkheid voor de inspecteur om een procedure aanhangig te maken bij de burgerlijke rechter strekkende tot een veroordeling tot nakoming van de verplichtingen voortvloeiende uit deze wet op straffe van een dwangsom.

Toelichting bij tweede nota van wijziging:

Door het aan belanghebbende doen toekomen van een informatiebeschikking waarin hem te kennen wordt gegeven dat hij niet heeft voldaan aan een informatieverplichting of niet voldoende heeft meegewerkt aan een controlehandeling van de inspecteur, weet hij waar hij aan toe is vóórdat de sanctie van de omkering en verzwaring van de bewijslast kan intreden. In de beschikking dient namelijk te worden opgenomen dat een bepaalde verplichting niet is nagekomen en dat artikel 25, derde lid, van de AWR daaraan bepaalde rechtsgevolgen verbindt. De beschikking dient niet slechts als aanknopingspunt voor een rechtsingang, maar ook om een moment van heroverweging te bieden aan zowel de informatieplichtige als aan de inspecteur en om in voorkomende gevallen de gelegenheid te geven om standpunten te verduidelijken. In dit licht ligt het voor de hand dat de inspecteur nauwkeurig omschrijft wat hij verwacht van de informatieplichtige en goed motiveert waarom hij meent dat het gevraagde relevant kan zijn voor de belastingheffing van deze betrokkene. Degene aan wie de beschikking is gericht, heeft de mogelijkheid van bezwaar en beroep tegen deze beschikking. In die procedure kan de onrechtmatigheid worden ingeroepen van het opleggen van de verplichting. Ook kan de redelijkheid van de toepassing van omkering en verzwaring van de bewijslast in het concrete geval als bezwaargrond worden aangevoerd. In de bezwaarprocedure wordt het primaire besluit heroverwogen. Wanneer de inspecteur tot het inzicht komt dat het opleggen van de verplichting onrechtmatig is, doet hij aldus uitspraak op bezwaar en herziet hij daarmee de

informatiebeschikking. Wanneer de betrokkene er gedurende de bezwaarperiode van overtuigd raakt dat de verplichting rechtmatig is en hij deze – eventueel na het stellen van een nadere termijn door de inspecteur daartoe – alsnog nakomt, kan de inspecteur daar aanleiding in zien in zijn uitspraak op bezwaar de primaire beschikking te herzien. De procedure kan ertoe leiden dat de genomen beschikking alsnog in bezwaar of beroep wordt heroverwogen. De rechter kan te allen tijde de uitspraak van de inspecteur in beroep beoordelen.

Wanneer de rechter van mening is dat sprake is van een rechtmatig verzoek stelt hij een termijn waarin alsnog aan dit verzoek kan worden voldaan tenzij sprake is van kennelijk onredelijk gebruik van procesrecht. Na het onherroepelijk worden van de informatiebeschikking wordt vervolgens de aanslag vastgesteld met omkering en verzwaring van de bewijslast, zonder verdere mogelijkheid om alsnog aan de verplichting te voldoen. Uiteraard blijft de mogelijkheid overeind staan dat de informatieplichtige langs andere weg tegenbewijs biedt en doet blijken dat de opgelegde aanslag onjuist is. Opgemerkt moet worden dat van kennelijk onredelijk gebruik van procesrecht niet snel sprake zal zijn. Te denken valt aan bezwaar en/of beroepsprocedures die evident kansloos zijn maar niettemin welbewust worden gevoerd om tijd te winnen of om de Belastingdienst te hinderen bij zijn controletaak. Indien dergelijke bedoelingen blijken, is er naar het oordeel van de indieners geen aanleiding om de informatieplichtige nogmaals in de gelegenheid te stellen om te voldoen aan een rechtmatig informatieverzoek.

Om te voorkomen dat door een eventueel lange beroepsprocedure over de informatiebeschikking de termijnen voor bijvoorbeeld het opleggen van een aanslag verstrijken, is in het tweede lid van artikel 52a van de AWR bepaald dat de periode voor het opleggen van een belastingaanslag wordt verlengd met de termijn die verstrijkt tussen de bekendmaking van de met die belastingaanslag samenhangende informatiebeschikking en het moment waarop deze informatiebeschikking onherroepelijk komt vast te staan.

In het derde lid van artikel 52a van de AWR is bepaald dat het rechtsmiddel omkering en verzwaring niet kan worden toegepast voordat de informatiebeschikking onherroepelijk is geworden. De belanghebbende kan dus niet langer achteraf, eventueel zelfs pas in beroep of hoger beroep, voor het eerst worden geconfronteerd met het feit dat hij niet aan zijn informatieverplichtingen heeft voldaan en om die reden omkering en verzwaring van de bewijslast geldt.

In het vierde lid van artikel 52a van de AWR is uitdrukkelijk opgenomen dat de inspecteur zich kan wenden tot de burgerlijke rechter om nakoming van een verplichting in bepaalde gevallen met behulp van een dwangsom af te dwingen. Voor de inspecteur blijft de kort-geding-procedure voor de burgerlijke rechter onmisbaar in bijzondere gevallen, namelijk wanneer iedere medewerking wordt geweigerd. Het opnemen van een uitdrukkelijke bepaling dienaangaande op deze plek beoogt zeker te stellen dat door dit voorstel niets verandert aan de bestaande mogelijkheden die dit middel de Belastingdienst biedt. Ook de regelingen, opgenomen in de artikelen 52, zevende lid, en 53, vijfde lid, van de AWR doen daar niet aan af.

Voor het niet nakomen van de verplichting om de vereiste aangifte te doen, blijft de bestaande regeling inzake omkering en verzwaring van de bewijslast ongewijzigd. Indien in deze gevallen de rechtsgevolgen van artikel 25, derde lid, van de AWR pas na het nemen van een

informatiebeschikking door de inspecteur zouden intreden, zou dit tot de onwenselijke situatie kunnen leiden dat niet langer een voldoende prikkel bestaat op het naleven van de aangifteverplichting en zou de inspecteur steeds gedwongen zijn dit te constateren bij aparte beschikking.

3.3.3. Wettekst; Aan artikel 53 (Art. I, ond. E)

wordt een lid toegevoegd, luidende:

5. Ingeval een administratieplichtige een door de inspecteur op het eerste lid, aanhef en onderdeel a, gebaseerde verplichting is nagekomen maar van oordeel is dat de verplichting onrechtmatig is opgelegd, kan hij verzoeken om vergoeding van kosten die rechtstreeks verband houden met deze nakoming. De inspecteur beslist op dat verzoek bij voor bezwaar vatbare beschikking en kent een redelijke kostenvergoeding toe in geval van een onrechtmatig opgelegde verplichting.

Toelichting bij tweede nota van wijziging:

Artikel I, onderdelen A, B en D, bevat de nieuwe regeling voor gevallen waarin de Belastingdienst informatie vraagt aan de belasting- of inhoudingsplichtige ten aanzien van zijn eigen fiscale verplichtingen. Informatieverzoeken en controlehandelingen kunnen echter ook de belasting- en inhoudingsplicht van derden betreffen. Artikel 53, eerste lid, onderdeel a, van de AWR bevat daartoe de wettelijke grondslag. In deze gevallen kan het middel van omkering en verzwaring van de bewijslast geen toepassing vinden aangezien het om de belastingheffing of inhouding van derden gaat. Teneinde ook in deze gevallen de rechtsbescherming uit te breiden, wordt voorgesteld een regeling voor vergoeding van kosten in het leven te roepen indien het informatieverzoek of de ingestelde controlehandeling ten onrechte is geschied.

De administratieplichtige moet de informatie wel verstrekken, maar als hij van mening is dat de inspecteur deze informatie ten onrechte heeft gevraagd, kan hij achteraf verzoeken om een kostenvergoeding. In het kader van de procedure inzake het verzoek om vergoeding van kosten komt dan de vraag naar de rechtmatigheid van het informatieverzoek aan de orde. Bij onrechtmatigheid daarvan biedt de voorgestelde regeling de wettelijke grondslag voor vergoeding van de integrale in redelijkheid.

3.4. Inwerkingtreding (Art. XI) / Besluit Stb. 2011, nr. 301

De wet is op 1 juli 2011 in werking getreden. Dit is geregeld in het besluit van 14 juni 2011, Stb. 2011, nr. 301.

4. Wet verhoging pensioenleeftijd, extra verhoging AOW en flexibilisering ingangsdatum AOW (TK 33 046)

4.1. Voorgeschiedenis en algemeen

Op 10 mei 2011 is het wetsvoorstel 'Wet verhoging pensioenleeftijd naar 66 jaar' aan de Tweede Kamer aangeboden (TK 32 767). Conform is afgesproken in het regeer- en gedoogakkoord, wordt voorgesteld de AOW-leeftijd in 2020 te verhogen van 65 naar 66 jaar. Dit wetsvoorstel heeft tot doel de leeftijd waarop men recht krijgt op een AOW-ouderdomspensioen te verhogen van 65 jaar naar 66 jaar. Daarnaast worden de pensioenrichtleeftijd en de opbouwpercentages in het Witteveen kader, het dotatiepercentage voor de fiscale oudedagsreserve (FOR) en het premiepercentage in de derde pijler aangepast in verband met de verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd. Het wetsvoorstel met TK-nummer 32 767 is overbodig geworden door het wetsvoorstel 'Wet verhoging pensioenleeftijd, extra verhoging AOW en flexibilisering ingangsdatum AOW' dat op 12 oktober 2011 is ingediend bij de Tweede Kamer (TK 33 046). Het op 10 mei 2011 ingediende wetsvoorstel (TK 32 767) zal nog worden ingetrokken! Aan het op 12 oktober 2011 ingediende wetsvoorstel is een voorontwerp voorafgegaan. Dit voorontwerp van de gelijknamige wet is per kamerbrief van 21 juni 2011 aan de Tweede Kamer aangeboden (Bijlage bij TK 32 043, nr. 62).

4.1.1. Voorontwerp en brief van 21 juni 2011 (TK 32 043, nr. 62)

In de brief van 21 juni 2011 (TK 32 043, nr. 62) is een toelichting gegeven op het verdere proces rond het wetgevingstraject van het wetsvoorstel 'Verhoging pensioenleeftijd naar 66 jaar' en het voorontwerp van de wet 'Verhoging pensioenleeftijd, extra verhoging AOW en flexibilisering ingangsdatum AOW'. Daarnaast is in de brief een korte toelichting gegeven op de inkomenseffecten en is het proces rond de berekening van de intergenerationele effecten in de tweede pijler geschetst.

In het voorontwerp van de wet 'Verhoging pensioenleeftijd, extra verhoging AOW en flexibilisering ingangsdatum AOW' zijn de afspraken met de sociale partners over de AOW en het Witteveen kader uitgewerkt. In de brief zegde de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid toe dat hij beoogde het wetsvoorstel 'Verhoging pensioenleeftijd, extra verhoging AOW en flexibilisering ingangsdatum AOW' nog voor de zomer voor spoedadvies aan de Raad van State te zullen gaan zenden. Dit wetsvoorstel – inclusief het nader rapport – zou vlak na de zomer (van 2011) aan de Tweede Kamer worden gezonden. Uiteindelijk is het beloofde wetsvoorstel pas op 12 oktober 2011 aan de Tweede Kamer gezonden. Daar zijn nog enige briefwisselingen aan vooraf gegaan. Het gaat om de brieven van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 14 september 2011 (TK 32 043, nr. 66) en 30 september 2011 (TK 32 043, nr. 71).

4.1.2. Brief van 14 september 2011 (TK 32 043, nr. 66)

De integrale tekst van de brief van 14 september 2011 is hierna opgenomen, met uitzondering van de teksten die zien op de werkbonus.

Op 4 juni 2010 hebben sociale partners in de Stichting van de Arbeid onderling afspraken gemaakt over de inrichting van het stelsel van oudedagsvoorziening (TK 30 413, nr. 145). Inmiddels is de noodzaak voor aanpassingen in het pensioenstelsel alleen maar groter geworden. De recente verdieping van de financiële crisis, de mondiale economische ontwikkelingen en de gevolgen daarvan voor de financiële positie van pensioenfondsen hebben de urgentie om op korte termijn een start te maken met het toekomstbestendig maken van de oudedagsvoorziening verder versterkt. Daarnaast zet de voortschrijdende vergrijzing van de bevolking zowel de arbeidsmarkt als de houdbaarheid van onze verzorgingsstaat steeds verder onder druk.

Op 10 juni 2011 hebben kabinet en sociale partners daarom een pensioenakkoord (TK 30 413, nr. 157) gesloten. Dit akkoord bevat belangrijke afspraken voor de inrichting van het pensioenstelsel. De betrokken partijen laten hiermee zien dat zij zo goed mogelijke randvoorwaarden willen scheppen voor een robuuste oudedagsvoorziening voor de gepensioneerden van nu én de gepensioneerden van straks. Op 21 juni 2011 heb ik de uitwerking van dit akkoord, het voorontwerp van de wet Verhoging pensioenleeftijd, extra verhoging AOW en flexibilisering ingangsdatum AOW al aan de Tweede Kamer aangeboden (TK 32 043, nr. 62). Op 29 juni 2011 heb ik met u over het pensioenakkoord gesproken.

Inmiddels is het pensioenakkoord voorgelegd aan de achterban van de verschillende betrokken partijen. Een aantal partijen kan na raadpleging van hun leden het akkoord steunen. FNV, CNV en MHP hebben nog op een drietal terreinen aanvullende wensen geformuleerd, die deels overeenkomen met de motie Vermeij-Schouten (TK 32 043, nr. 48):

1. Helderheid rond de risicodeling tussen werkgevers en werknemers.
2. Voldoende mogelijkheden voor mensen die vervroegd willen stoppen met werken. Tegen de achtergrond van de voornemens van het kabinet ten aanzien van het vitaliteitspakket heeft de vakbeweging drie specifieke regelingen genoemd:
 - De werkbonus, die vooral voor de laagste inkomens substantieel moet zijn.
 - De overgangsregeling levensloop, waarin door huidige substantiële gebruikers gespaard moet kunnen worden tot aan hetzelfde bedrag als in de huidige regeling
 - De nieuwe vitaliteitsregeling, die voldoende zal moeten zijn om een zinvolle aanvulling op het inkomen te financieren tijdens en aan het eind van het werkzame leven.
3. Borging van een solide intergenerationele verdeling in het nieuwe pensioencontract.

Op 13 september heb ik overlegd met de voorzitters van de werkgevers- en werknemersorganisaties over deze aanvullende wensen. Tijdens dit overleg hebben wij overeenstemming bereikt over maatregelen die tegemoet komen aan de aanvullende wensen van de vakbeweging. Het kabinet is

bereid deze wensen in te willigen om een definitief akkoord te bereiken. Middels deze brief informeer ik u over de aanvullende afspraken die wij hierover hebben gemaakt.

1. Risicodeling

De Stichting van de Arbeid zal met een nadere verklaring komen ter verduidelijking van de gemaakte afspraken over premiestabilisatie. In het Pensioenakkoord van juni 2010 is afgesproken dat premies zodanig worden gestabiliseerd dat «bij de in de afgelopen jaren bereikte premieruimte de pensioenambities voortaan passend zijn en exogene ontwikkelingen ter zake van levensverwachting en financiële markten worden opgevangen». Tevens is aangegeven dat dit geenszins uitsluit dat pensioenpremies in samenhang met afspraken over de pensioenregeling in het kader van arbeidsvoorwaardenoverleg kunnen worden aangepast.

Premiewijziging is echter geen automatisme binnen de pensioenregeling en onderdeel van besluitvorming van pensioenfondsbesturen meer. Premiewijziging kan wel resultaat zijn van expliciete besluitvorming tussen cao-partijen als onderdeel van een integrale afweging binnen het arbeidsvoorwaardenoverleg. In de nadere verklaring zal worden vastgelegd dat de ontwikkeling van de pensioenregeling een vast onderdeel moet zijn van de agenda van het arbeidsvoorwaardenoverleg. Ook zal worden aangegeven dat in het nieuwe pensioencontract kan worden geëxpliciteerd onder welke omstandigheden cao-partijen met elkaar in gesprek zullen gaan over een maximale tijdelijke premieaanpassing (omhoog dan wel omlaag) in financieel slechte dan wel goede tijden voor het pensioenfonds. Of een tijdelijke aanpassing dan wordt doorgevoerd, moet worden overeengekomen in het arbeidsvoorwaardenoverleg tenzij een andere afweging wordt gemaakt gegeven de gevolgen voor de financiële positie van de onderneming of bedrijfstak, de koopkracht en de loonkosten.

2. Voldoende mogelijkheden voor vervroegde uittreding

De vakbeweging heeft het kabinet gewezen op het belang dat vervroegd stoppen met werken kan hebben voor mensen die op jonge leeftijd begonnen zijn met werken en in een zwaar beroep hebben gewerkt. Tegelijkertijd kan het nooit de bedoeling zijn dat eerder stoppen met werken financieel aantrekkelijker wordt dan doorwerken. Daarom zijn sociale partners en kabinet een drietal aanvullende maatregelen overeengekomen, waarmee deze uitgangspunten worden verenigd.

Deze maatregelen passen in het vitaliteitspakket, waarvan ik de hoofdlijnen in mijn brief van 4 juli jl. (TK 29 544, nr. 329) heb gepresenteerd. Ik heb toen aangegeven uiterlijk op Prinsjesdag de verdere uitwerking van het vitaliteitspakket te presenteren. Ook de motie Vermeij-Schouten, waarmee de Kamer heeft verzocht maatregelen te treffen, zodat met name werknemers in de laagste loonschalen uit kunnen treden op 65-jarige leeftijd, past bij de wensen van de vakbeweging. (TK 32 043, nr. 48). Met deze brief geef ik dan ook invulling aan deze motie.

(...)

Overgangsregeling levensloopregeling

Bij het Regeerakkoord is afgesproken de levensloopregeling per 2012 af te schaffen. Het kabinet had hierbij een overgangregeling in gedachte voor iedereen die ouder is dan 58 jaar. De vakbeweging wijst er echter op dat deelnemers met bepaalde verwachtingen en doelen zijn ingestapt in de levensloopregeling, zoals sparen voor vroegpensioen. Deze deelnemers werken bovendien vaak in een zwaar beroep. Veel werknemers bij de politie, bij de brandweer en bij de ambulance maken van de levensloopregeling gebruik. In het kader van het akkoord wil het kabinet zoveel mogelijk aan de verwachtingen van deze mensen tegemoet komen. Daarom zijn sociale partners en kabinet een overgangsregeling overeengekomen die opgebouwde rechten in de levensloopregeling eerbiedigt en waarin – fiscaal voordelig – tot hetzelfde bedrag gespaard kan worden. Belangrijk is om deze overgangsregeling te richten op de groep die door spaargedrag heeft aangetoond actief van de levensloopregeling gebruik te willen maken. De levensloopregeling blijft daarom vanaf 2012 open voor deelnemers die op 31 december 2011 ten minste € 3000 op hun levenslooptekening hebben staan. Vanaf 2012 wordt geen levensloopverlofkorting meer opgebouwd; tot nu toe opgebouwde rechten kunnen wel verzilverd worden bij opname van het spaartegoed. Deelnemers met minder dan € 3000 euro spaargeld kunnen het tegoed in 2012 opnemen of in 2013 onbelast doorstorten naar vitaliteitssparen.

Het vitaliteitssparen

Zoals in het Regeerakkoord aangekondigd, wil het kabinet in 2013 een nieuwe spaarregeling introduceren: vitaliteitssparen. Deze spaarregeling dient als een vrij opneembare aanvulling op het inkomen, bruikbaar voor bijvoorbeeld deeltijdpensioen. Vitaliteitssparen is een regeling in de inkomstenbelasting en is derhalve toegankelijk voor werknemers en zelfstandigen zonder personeel. Met een vitaliteitsspaarregeling kunnen deelnemers fiscaal voordelig sparen: de stortingen zijn fiscaal aftrekbaar in box 1 en er wordt pas belasting geheven bij opname van het tegoed. Daarnaast wordt het opgebouwde tegoed niet belast in box 3. Deelnemers kunnen maximaal € 20 000 sparen; er geldt een jaarlijkse maximum inleg van € 5000. Deelnemers kunnen jaarlijks maximaal € 20 000 opnemen en vervolgens opnieuw sparen tot het maximum weer bereikt is. Het kabinet voorzagt hierbij dat de vitaliteitsspaarregeling niet voor vroegpensioen kon worden aangewend. Anders dan in het Regeerakkoord is de vitaliteitsspaarregeling nu bestedingsvrij. Deelnemers bepalen zelf waarvoor en wanneer zij spaargeld opnemen, waarbij vanaf het jaar waarin een deelnemer op 1 januari 62 jaar oud is, per jaar maximaal € 10 000 opgenomen mag worden. De gespaarde middelen zijn dus te gebruiken voor bijvoorbeeld deeltijdpensioen of als aanvulling op het inkomen bij eerder stoppen met werken. Wel dient de opname van het tegoed uiterlijk vóór het bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd plaats te vinden.

3. Intergenerationele verdeling

Voor wat betreft de intergenerationele verdeling zal het kabinet bij de verdere invulling van het nieuwe pensioencontract borgen dat schokken en onzekerheden zich op een voor alle generaties verantwoorde en duidelijke manier vertalen in de pensioenopbouw of het pensioeninkomen. Die

aspecten zullen ook een belangrijke rol spelen in de inmiddels gestarte onderzoeken naar de mogelijkheden om bestaande pensioenrechten onder te brengen in het nieuwe pensioencontract. De uitbreiding van het financieel toetsingskader wordt hieronder verder toegelicht. Uitgangspunt is een evenwichtige verdeling van de lusten en de lasten over de verschillende generaties.

Uitbreiding financieel toetsingskader voor nieuwe contracten vereist onderzoek

In de bijlage bij de brief van 10 juni 2011 is op hoofdlijnen uiteengezet hoe het toezicht op de nieuwe contracten gestalte moet gaan krijgen. Voor de definitieve invulling van het financieel toetsingskader voor nieuwe pensioencontracten zoals die zijn beoogd, zijn de uitkomsten van de onderzoeken die zijn aangekondigd in de brief van het kabinet van 10 juni jl. van belang. Het betreft ten eerste een tweetal onderzoeken naar de mogelijkheden om reeds opgebouwde rechten onder te brengen in het nieuwe pensioencontract.

Ik heb beide onderzoeken inmiddels geïnitieerd. Het eerste onderzoek richt zich op de (juridische) mogelijkheden om op het niveau van het pensioenfonds (collectief) een nieuw pensioencontract in te voeren voor reeds opgebouwde en nieuwe pensioenaanspraken, en de randvoorwaarden die daarbij zouden moeten worden gesteld. Daarbij staat centraal het in kaart brengen van de financieel-economische effecten van de overgang naar het voorgestelde nieuwe pensioensysteem voor reeds opgebouwde en toekomstige aanspraken van verschillende groepen deelnemers. Het Centraal Planbureau (CPB) is gevraagd hiertoe berekeningen te maken. Voor het geval de risico's voor de overheid en/of pensioenfondsen bij collectief invaren te groot blijken, worden tevens de mogelijkheden onderzocht om deelnemers bij de overgang naar een nieuw contract een individuele keuze tot invaren te geven. Ook wordt bij dat onderzoek meegenomen welke voorwaarden daarvoor zouden moeten gelden.

De beide onderzoeken worden begeleid door een breed samengestelde begeleidingsgroep onder leiding van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Hierdoor is het mogelijk om de verschillende deelaspecten goed te wegen. In deze begeleidingsgroep zijn alle betrokken partijen vertegenwoordigd, zoals sociale partners, pensioenuitvoerders en toezichthouders. Daarnaast is een drietal externe deskundigen bereid gevonden deel te nemen, te weten Prof. Dr. K.P. Goudswaard (hoogleraar toegepaste economie en bijzonder hoogleraar Sociale Zekerheid), Prof. Dr. J.M.G. Frijns (bijzonder hoogleraar beleggingsleer) en Prof. Dr. R. Lawson (hoogleraar Europees recht). Los van deze begeleidingscommissie zullen ook andere deskundigen bij het onderzoeksproces worden geraadpleegd.

Naast deze onderzoeken, zal de uitbreiding van het financieel toetsingskader ook getoetst moeten worden aan de ontwikkelingen in EU-verband op het gebied van toezicht en buffereisen. Ook deze toets is aangekondigd in de brief van 10 juni 2011.

Bij de invulling van het nieuwe contract en een daarop toegesneden financieel toetsingskader is essentieel dat wordt geborgd dat het nieuwe contract «generatieproof» is. Handhaving van intergenerationele solidariteit op korte en lange termijn is een belangrijk uitgangspunt van het pensioenakkoord. Voorkomen moet worden dat pensioenfondsen die risico's teveel naar de toekomst doorschuiven ten laste van jongere en toekomstige generaties. Met name de onderzoeken naar de mogelijkheden om reeds opgebouwde rechten en aanspraken onder te brengen in het nieuwe pensioencontract zijn relevant om aan het uitgangspunt van een generatieproof pensioenstelsel invulling te kunnen geven. In de bijlage zijn de randvoorwaarden om te komen tot een generatieproof contract nader beschreven. Hierover bestaat overeenstemming met de sociale partners. Langs deze lijnen meent het kabinet ook recht te kunnen doen aan de motie van het lid Omtzigt c.s. zoals die is ingediend bij het debat over het pensioenakkoord op 29 juni jongstleden en waarin verzocht wordt prudente keuzes te maken bij de uitwerking van het pensioenakkoord (TK 23 043, nr. 60).

Communicatie

Tot slot zij vermeld dat onder leiding van het Ministerie van SZW en in samenwerking met de pensioensector, de toezichthouders en met externe communicatiedeskundigen, een project pensioencommunicatie wordt uitgevoerd dat zal resulteren in verbetering van de communicatie over pensioenen.

4. Budgettaire gevolgen

Het Tweede Kamerlid Berndszen (D66) heeft heden verzocht om inzicht in de budgettaire gevolgen van het pensioenakkoord. De gevolgen van het hele pensioenakkoord zijn eerder door het CPB doorgerekend. Ten opzichte van deze CPB-doorrekening van het pensioenakkoord vindt er geen wijziging plaats. De aanvullende maatregelen die kabinet en sociale partners zijn overeengekomen passen binnen de context van het vitaliteitspakket. De vitaliteitsspaarregeling en de overgangsregeling levensloopregeling zullen worden gedekt binnen het budget van de huidige levensloopregeling en het spaarloon, zoals opgenomen in het Regeerakkoord.

5. Proces

Graag debatteer ik op 15 september met u over de uitwerking van het akkoord. Daarbij verneem ik graag uw definitieve standpunt over het totale pensioenakkoord, zodat ik na definitieve instemming van de Federatieraad van de FNV op maandag 19 september, zo snel als mogelijk de uitvoering ter hand kan nemen. Als zowel uw Kamer als de Federatieraad nu besluiten definitief met het pensioenakkoord in te stemmen zal ik u nog deze maand het definitieve wetsvoorstel van de wet Verhoging pensioenleeftijd, extra verhoging AOW en flexibilisering ingangsdatum AOW toezenden, alsmede het hierbij behorende advies van de Raad van State en het nader rapport.

Voor de volledigheid is het goed om te vermelden dat deze aanvullende afspraken nog niet zijn verwerkt in het Belastingplan, dat u op Prinsjesdag ontvangt. Het kabinet zal, bij het bereiken van een akkoord, door middel van een nota van wijziging het Belastingplan aanpassen. Hoe dan ook zal ik u

uiterlijk op Prinsjesdag meer gedetailleerd informeren over de verdere invulling van het vitaliteitspakket.

Daarnaast neem ik in dat geval de invulling van het financieel toetsingskader ter hand, zoals geschetst in de bijlage bij het pensioenakkoord en de randvoorwaarden in deze brief. Met dat financieel toetsingskader wordt enerzijds gewaarborgd dat in de bestaande contracten de zekerheidsmaatstaf wordt waargemaakt. Anderzijds wordt ruimte geboden aan het nieuwe contract, zoals bedoeld in het uitwerkingsmemorandum bij het pensioenakkoord. Dat neemt echter niet weg dat de huidige financiële situatie bij veel pensioenfondsen verslechtert. Door de ontwikkeling op de beurzen zijn de zekerheidsbuffers verdampt en is er onvoldoende geld voor indexatie. De ontwikkeling van een nieuw financieel toetsingskader of van nieuwe pensioencontracten brengt daarin geen verandering. De mate van indexatie de komende jaren zal hoe dan ook voornamelijk bepaald worden door de ontwikkelingen op de financiële markten.

Het streven is de onderzoeken uiterlijk februari 2012 af te ronden. In het voorjaar van 2012 kunnen dan een plan van aanpak ten aanzien van de pensioencommunicatie en een hoofdlijnennotitie met betrekking tot de invulling van het financieel toetsingskader naar uw Kamer worden gezonden. Een concreet wetsvoorstel kan naar verwachting in de loop van 2013 aan de Tweede Kamer worden aangeboden.

Mocht dan wel uw Kamer, dan wel de Federatieraad FNV niet overgaan tot definitieve instemming met het pensioenakkoord, dan zullen bovengenoemde maatregelen met betrekking tot de overgangsregeling levensloopregeling geen doorgang vinden en zal ik u verzoeken per direct de behandeling van het Wetsvoorstel verhoging pensioenleeftijd naar 66 jaar (TK 32 767) voort te zetten. In dat geval zal ik ook nader bezien hoe om te gaan met het financieel toetsingskader.

4.1.3. Tweede Kamer en FNV akkoord met pensioenakkoord

Op 16 september 2011 heeft de Tweede Kamer ingestemd met het pensioenakkoord van 10 juni 2011. De Federatieraad FNV stemde in met het pensioenakkoord op 19 september 2011.

Het akkoord van beide instanties was een voorwaarde om de voorgestelde maatregelen met betrekking tot de overgangsregeling levensloopregeling e.d. doorgang te laten vinden.

4.1.4. Brief van 30 september 2011; vitaliteitspakket (TK 32 043, nr. 71)

In zijn brief van 30 september 2011 heeft de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de Tweede Kamer geïnformeerd over de uitwerking van de in zijn brief van 14 september jl. (TK 32 043, nr. 66) gepresenteerde hoofdlijnen van het Vitaliteitspakket. Hierna zijn de voor deze bundel relevante teksten uit die brief opgenomen.

Op 10 juni 2011 hebben kabinet en sociale partners een pensioenakkoord (TK 30 413, nr. 157) gesloten. Nadat het kabinet aan enkele aanvullende wensen vanuit de Tweede Kamer en de sociale partners tegemoet is gekomen, heeft uw Kamer vorige week steun gegeven aan verdere uitwerking van dit akkoord. Eveneens vorige week werd de instemming van de vakcentrale FNV verkregen, na eerdere instemming van de vakcentrales CNV en MHP en de werkgeversorganisaties. In mijn brief van 4 juli jl. (TK 29 544, nr. 329) en mijn brief van 14 september jl. (TK 32 043, nr. 66; **EVT zie paragraaf 4.1.2 van deze bundel**) heb ik al de hoofdlijnen van het Vitaliteitspakket gepresenteerd. Middels deze brief informeer ik u over de uitwerking daarvan. Ik hecht eraan op te merken dat voor het hele pakket aan maatregelen, de met het pensioenakkoord te realiseren houdbaarheidswinst van 0,7% BBP als randvoorwaarde geldt.

1. Vitaliteitspakket

Het kabinet heeft, in overleg met de sociale partners, verschillende maatregelen uitgewerkt die gericht zijn op het verhogen van de arbeidsparticipatie van oudere werknemers en het vergroten van de duurzame inzetbaarheid van werkenden. Kern van de visie van zowel het kabinet als de sociale partners is dat de loopbaan van een werknemer en de werkzaamheden die daarin worden verricht, zodanig dienen te zijn dat gezond en werkend de AOW-gerechtigde leeftijd kan worden bereikt.

De aanpak van duurzame inzetbaarheid geschiedt in nauwe samenspraak met sociale partners. Ook zij zetten in op het vergroten van duurzame inzetbaarheid. Zo heeft de Stichting van de Arbeid de «Beleidsagenda 2020: investeren in participatie en inzetbaarheid» opgesteld. Deze beleidsagenda is een integraal onderdeel van het pensioenakkoord zoals dat in juni van dit jaar gesloten is. De Stichting van de Arbeid geeft in die beleidsagenda aan er naar te streven dat de arbeidsparticipatie van mensen boven de 55 jaar in 2020 niet meer fundamenteel verschilt van de arbeidsparticipatie onder de 55 jaar. In lijn met de inzet van de sociale partners zullen in 2019 de ouderenregelingen integraal worden gezien.

Het Vitaliteitspakket treedt per 1 januari 2013 in werking en is vormgegeven langs drie lijnen: doorwerken, mobiliteit en loopbaanfaciliteiten. De middelen worden gevonden door een meer gerichte en effectieve inzet van middelen die thans voor vergelijkbare doelen worden ingezet.

Vitaliteitssparen

Zoals in het Regeerakkoord aangekondigd en in het belastingplan uitgewerkt, wil het kabinet in 2013 een nieuwe spaarregeling introduceren: vitaliteitssparen. Deze spaarregeling dient als een vrij opneembare aanvulling op het inkomen, bruikbaar voor bijvoorbeeld het verlenen van zorg, deeltijdpensioen of scholing. Vitaliteitssparen is een regeling in de inkomstenbelasting en is derhalve toegankelijk voor werknemers en ondernemers (waaronder zzp'ers). Met vitaliteitssparen kunnen deelnemers fiscaal voordelig sparen: de stortingen zijn fiscaal aftrekbaar in box 1 en er wordt pas belasting geheven bij opname van het tegoed. Daarnaast wordt het opgebouwde tegoed niet belast in box 3. Er kan maximaal 20 000 euro fiscaal gefaciliteerd gespaard worden, waarbij een jaarlijkse

maximum inleg van 5000 euro geldt. Deelnemers kunnen na een opname opnieuw gefaciliteerd sparen tot het maximum weer bereikt is. Zij bepalen zelf waarvoor en wanneer ze spaargeld opnemen, waarbij vanaf het jaar waarin een deelnemer op 1 januari 62 jaar oud is, per jaar maximaal 10 000 euro opgenomen mag worden. Voor een nadere toelichting verwijs ik naar mijn brief van 14 september jl. *[EvT: zie paragraaf 4.1.2 van deze bundel]*.

Overgangsregeling levensloop

In het Regeerakkoord is afgesproken de levensloopregeling per 2012 af te schaffen. Voor deelnemers die op 31 december 2011 ten minste 3000 euro op hun levenslooptekening hebben staan, blijft het mogelijk om onder de huidige voorwaarden door te sparen. Vanaf 1 januari 2012 wordt echter geen levenslooptekening meer opgebouwd. Tot dan toe opgebouwde rechten kunnen wel verzilverd worden bij opname van het spaartegoed of bij de omzetting van levensloop in vitaliteitssparen. Deelnemers met minder dan 3000 euro spaargeld kunnen het tegoed in 2012 opnemen of in 2013 onbelast doorstorten naar vitaliteitssparen. Deelnemers die meer dan 3000 euro gespaard hebben zijn niet verplicht om deel te blijven nemen aan de overgangsregeling levenslooptekening. Zij kunnen het spaartegoed in 2013 ook onbelast doorstorten naar vitaliteitssparen. Ook na 2013 mag worden doorgestort. Dan geldt echter wel een maximum van 20 000 euro, over het meerdere moet worden afgerekend. Het is niet mogelijk om deel te nemen aan zowel de overgangsregeling levensloop als aan het vitaliteitssparen. Voor een nadere toelichting verwijs ik naar mijn brief van 14 september jl. *[EvT: zie paragraaf 4.1.2 van deze bundel]*.

2. Hoe verder?

Het Vitaliteitspakket zal langs verschillende lijnen worden uitgewerkt. De eerder voorgenomen aanpassingen in de fiscale sfeer zijn reeds verwerkt in het belastingplan 2012 dat uw Kamer op Prinsjesdag is aangeboden. Recentelijk heb ik daarin, op aandringen van de Tweede Kamer en van sociale partners, nog een aantal wijzigingen aangebracht. Waar nodig zal de Staatssecretaris van Financiën het belastingplan hierop aanpassen. U ontvangt hiertoe medio oktober een Nota van wijziging *[EvT: TK 33 003, nr. 7; zie paragraaf 6.6 van deze bundel]*.

De nieuwe inkomensafhankelijke werkbonus zal worden verwerkt in het belastingplan 2013. U zult uiterlijk in november een brief van mij ontvangen met een nadere uitwerking. Zoals toegezegd in mijn brief van 15 september (TK 32 043, nr. 67) zal ik het CPB vragen het Pensioenakkoord met de later doorgevoerde wijzigingen door te rekenen op participatie- en houdbaarheidseffecten.

Voor de introductie van mobiliteitsbonussen ontvangt u begin 2012 een separaat wetsvoorstel. De inzet met betrekking tot het VWNW-budget en intersectorale scholing zal komend jaar verder uitgewerkt worden in overleg met sociale partners.

4.1.5. Het wetsvoorstel in algemene zin; inleiding

Op 10 juni 2011 heeft het kabinet een pensioenakkoord bereikt met de sociale partners [TK 30413, nr. 157]. In dit pensioenakkoord zijn afspraken gemaakt over de toekomst van het pensioenstelsel. Het kabinet en de sociale partners voelen zich verantwoordelijk voor een robuust pensioenstelsel, met een zorgvuldig gekozen balans van bescherming, doelmatigheid en solidariteit. De vergrijzing noopt tot een nieuwe kijk op de arbeidsmarkt. De krimp van de beroepsbevolking en de toename van het aantal 65-plussers maken langer doorwerken noodzakelijk. Alleen zo kan het draagvlak voor de AOW en de aanvullende pensioenen voor de toekomst worden veiliggesteld. Het gaat om de volgende afspraken:

- De AOW- en pensioenrichtleeftijd worden gekoppeld aan de levensverwachting; tezamen met een verhoging van het AOW-pensioen en de mogelijkheid het AOW-pensioen flexibel op te nemen leidt dit tot een nieuwe balans tussen AOW en aanvullend pensioen. Hiermee wordt invulling gegeven aan de besparing uit het regeerakkoord.
- Mensen kunnen zelf afwegen of ze willen stoppen of doorwerken.
- Sociale partners hebben onderling afgesproken dat de premies voor de aanvullende pensioenen worden gestabiliseerd.
- Pensioencontracten worden vernieuwd, mede afhankelijk van de uitkomst van nadere onderzoeken naar het omgaan met reeds opgebouwde rechten en de ontwikkelingen in EU-verband.
- Het Financieel toetsingskader zal worden verbeterd en uitgebreid.
- Met inachtneming van de in de kabinetsbrief van 10 juni 2011 genoemde voorwaarden wordt het Witteveenkader voor zover nodig nader aangepast in lijn met het Uitwerkingsmemorandum.
- In cao's worden concrete afspraken gemaakt over duurzame participatie en inzetbaarheid van (oudere) werknemers.
- Het belasting- en premieinstrumentarium voor ouderenparticipatie wordt effectiever gemaakt.
- Ook zal er een mobiliteitsbonus worden geïntroduceerd.

Het kabinet en sociale partners achten deze stappen ten aanzien van de aanvullende pensioenen, de AOW en de duurzame inzet van ouderen een belangrijke basis voor het inspelen op de stijgende levensverwachting en de krimpende beroepsbevolking. Hierbij wordt opgemerkt dat het totale pensioenpakket leidt tot een houdbaarheidswinst van 0,7% BBP (waaronder € 700 miljoen als gevolg van de aanpassing van het fiscale kader).

Het kabinet is van mening dat met het totale pensioenpakket de lasten evenredig over de generaties worden verdeeld. In de eerste plaats door de voorgestelde aanpassingen in de AOW en het Witteveenkader: deze aanpassingen dragen bij aan de houdbaarheid van de overheidsfinanciën. Het CPB heeft eerder op verzoek van het kabinet een doorrekening gemaakt van de bijdrage van het pensioenakkoord aan de houdbaarheid van de overheidsfinanciën. Zoals aangegeven bij brief van 15 september 2011 (TK 32 043, nr. 67) is het CPB gevraagd om voorafgaand aan de behandeling van dit wetsvoorstel deze doorrekening te actualiseren. Hierin zullen ook het pakket aan maatregelen betrokken worden die zijn bedoeld om de arbeidsparticipatie van oudere werknemers te verhogen en

de duurzame inzetbaarheid van werkenden te vergroten, zoals ook is uitgewerkt in de brief omtrent het Vitaliteitspakket van 30 september 2011 (TK 32 043, nr. 71).

In de tweede plaats zullen de contracten voor de aanvullende pensioenen worden aangepast. Het kabinet deelt daarbij de wens van sociale partners de reeds opgebouwde rechten onder te brengen in het nieuwe pensioencontract. Er zal een onderzoek worden uitgevoerd naar de mogelijkheden van invaren, waarbij de verdeling van de lusten en lasten over de verschillende generaties ook betrokken zal worden. Het CPB is gevraagd ten behoeve van dit onderzoek berekeningen te maken op het punt van de financieel-economische effecten van de overstap op het nieuwe pensioencontract en de specifieke effecten van invaren.

Dit wetsvoorstel geeft invulling aan een deel van de gemaakte afspraken uit het pensioenpakket. Er zal daarnaast een separaat wetstraject komen tot aanpassing van de Pensioenwet, het financieel toetsingskader in het bijzonder. Op het terrein van de aanvullende pensioenen is de inzet om zo spoedig mogelijk voor zover nodig een nader aangepast wettelijk kader voor nieuwe pensioencontracten te bieden. Gestreefd wordt naar invoering van het nader aangepaste wettelijk kader per 1 januari 2013. Indien dit – gelet op de noodzakelijke uitwerkingen en aanpassingen van wetgeving – niet haalbaar blijkt, is invoering van dit nader aangepaste kader per 1 januari 2014 aan de orde.

De aanpassing van het fiscale instrumentarium voor ouderenenparticipatie en de introductie van een mobiliteitsbonus zullen eveneens een separaat traject krijgen.

Met dit wetsvoorstel wordt de Algemene Ouderdomswet (AOW) en de fiscale wetgeving aangepast. Dit betekent dat de AOW-leeftijd én de pensioenrichtleeftijd in het fiscale kader ouderdomsvoorzieningen (hierna: Witteveenkader) gekoppeld worden aan de ontwikkeling van de levensverwachting. Dit betekent dat de AOW-leeftijd in 2020 naar 66 gaat en in 2025 waarschijnlijk naar 67. De pensioenrichtleeftijd in het fiscale kader wordt per 1 januari 2013 verhoogd naar 66 jaar, en per 1 januari 2015 verder verhoogd naar 67 jaar.

De fiscale aanpassingen omvatten verder ondermeer een verhoging van de AOW-inbouw in het werknemerspensioen, almede daarvan afgeleide wijzigingen in de opbouwruimte van de derde pijler, de fiscale oudedagsreserve en het deelnemingsjarenpensioen. Deze aanpassingen gezamenlijk genomen doen recht aan de budgettaire taakstelling van de regering van € 700 miljoen per 2013. Omdat een aanpassing van het Witteveenkader alleen (toekomstige) pensioenopbouw raakt, leidt een inperking van dit kader geleidelijk ook tot een stijging van de feitelijke uittredleeftijd.

Het AOW-pensioen zal met dit wetsvoorstel vanaf 2013 tot en met 2028 extra worden verhoogd. Met deze verhoging van het AOW-pensioen wordt eveneens rekening gehouden bij de minimaal in aanmerking te nemen AOW-inbouw bij de aanvullende pensioenen.

Daarnaast zal de mogelijkheid worden geïntroduceerd om het AOW-pensioen eerder of later te laten ingaan. Hierbij geldt dat het AOW-pensioen niet eerder kan ingaan dan op 65-jarige leeftijd. Personen

die op of na 1 januari 2020 de leeftijd van 65 jaar bereiken kunnen dus het AOW-pensioen eerder laten ingaan; op 65 jarige leeftijd in plaats van op 66-jarige leeftijd.

De mogelijkheid om het AOW-pensioen - tot maximaal 5 jaar - later op te nemen dan de AOW-leeftijd zal met ingang van 1 januari 2013 worden gerealiseerd.

De regering verlengt met dit wetsvoorstel de Inkomensvoorziening ouderen werklozen (IOW). Het gaat om een tijdelijke verlenging waarbij de IOW beschikbaar wordt gesteld voor oudere werklozen die geboren zijn vóór 1 januari 1956. Er is gekozen voor dit geboortecohort, opdat oudere werklozen die voor het eerst te maken krijgen met de verhoging van de pensioenleeftijd, op deze manier tot en met 2021 in aanmerking blijven komen voor IOW tussen einde WW- of loongerelateerde WGA-uitkering en aanvang van het AOW-pensioen. Het aflopen van de IOW in 2021 sluit aan bij de inzet dat de arbeidsmarkt voor ouderen op dat moment is genormaliseerd.

In het regeerakkoord is opgenomen dat vanaf 1 januari 2012 het AOW-pensioen ingaat op de dag dat men de AOW-leeftijd heeft bereikt in plaats van de eerste van de maand waarin men de AOW-leeftijd bereikt. Een wetsvoorstel hiertoe is op 8 juli 2011 aan de Tweede Kamer aangeboden (TK 32 846). Dit wetsvoorstel is hier reeds op afgestemd.

De overige sociale zekerheidsuitkeringen zullen doorlopen tot de nieuwe AOW-leeftijd. De in verband daarmee noodzakelijke aanpassing van de sociale zekerheidswetten en ook de vanwege dit wetsvoorstel benodigde aanpassing van andere wetten, zijn niet in dit wetsvoorstel opgenomen. Die wijzigingen zullen worden geregeld in een separaat aanpassingswetsvoorstel, dat op een later moment aan de Tweede Kamer zal worden aangeboden. Eerst zal daarvoor de vormgeving van de aanpassing van de AOW-leeftijd en de pensioenrichtleeftijd definitief met de Tweede Kamer moeten zijn bepaald.

Het voorliggende wetsvoorstel maakt twee wetsvoorstellen overbodig, die op een eerder moment bij de Tweede Kamer aanhangig zijn gemaakt. Daarom zal het kabinet deze wetsvoorstellen intrekken. Het gaat in de eerste plaats om het bij Koninklijke boodschap van 10 mei 2011 ingediende voorstel van wet wijziging van de Algemene Ouderdomswet, de Wet inkomstenbelasting 2001 en de Wet op de loonbelasting 1964 in verband met verhoging van de leeftijd waarop recht op ouderdomspensioen ontstaat van 65 naar 66 jaar (TK 32 767). In de tweede plaats gaat om het om het bij Koninklijke boodschap van 18 november 2008 ingediende voorstel van wet tot wijziging van de Algemene Ouderdomswet in verband met opname van de mogelijkheid om op verzoek van de pensioengerechtigde het ouderdomspensioen geheel of ten dele op een later tijdstip te laten ingaan (TK 31 774).

De artikelen van dit wetsvoorstel treden in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip. Inwerkingtreding van een deel daarvan is voorzien op 1 januari 2013, maar enkele andere onderdelen van dit wetsvoorstel zullen op latere data in werking treden.

4.2. Hoofdlijnen wetsvoorstel

4.2.1. Wijziging van de AOW

De AOW is - sinds de ruim 50 jaar dat deze bestaat - een voor burgers betrouwbare en voorspelbare regeling. De AOW biedt een basisinkomen voor ouderen. Het recht op AOW-pensioen blijft net als onder de huidige regeling uitsluitend afhankelijk van het ingezetenschap gedurende de opbouwperiode of het in Nederland werkzaam zijn gedurende de opbouwperiode. De duur van de opbouwperiode blijft ook ongewijzigd. Wel zal de periode waarin men AOW-pensioen opbouwt automatisch meeschuiven met de verhoging van de AOW-leeftijd. Het karakter van de AOW als volksverzekering wordt door dit wetsvoorstel ongemoeid gelaten. Om de overgang van het werkende leven naar het pensioen naar behoefte in te kunnen vullen, wordt het mogelijk gemaakt zelf het moment te kiezen wanneer men het AOW-pensioen opneemt. Het in deeltijd opnemen van AOW-pensioen wordt eveneens mogelijk gemaakt.

Oudere werknemers, die binnenkort de AOW-leeftijd zullen bereiken, hebben niet meer de tijd om zich voor te bereiden op een hogere AOW-leeftijd. Ook werkgevers hebben tijd nodig om zich voor te bereiden op het langer doorwerken van hun werknemers en om het personeelsbeleid hierop af te stemmen. Door de eerste verhoging pas in 2020 plaats te laten vinden, hebben werknemers, werkgevers, sectoren en de uitvoering voldoende tijd zich op de nieuwe AOW-leeftijd voor te bereiden. Burgers kunnen hierdoor indien nodig tijdig aanvullende maatregelen treffen. Deze overgangstermijn biedt de mogelijkheid burgers goed voor te lichten over wat de verhoging van de AOW-leeftijd voor hen individueel gaat betekenen.

4.2.2. Wijziging fiscaal kader ouderdomsvoorzieningen

In lijn met de koppeling van het recht op AOW-ouderdomspensioen per 2020 aan de ontwikkeling van de levensverwachting wordt ook de fiscale behandeling van de opbouw van oudedagsvoorzieningen in de tweede en derde pijler aangepast. Deze aanpassingen treden – in enkele stappen – vanaf 2013 in werking en resulteren in een structurele opbrengst van € 700 miljoen per jaar.

4.2.2.1. Werknemerspensioen algemeen (2e pijler)

In het Witteveenkader wordt allereerst de pensioenrichtleeftijd aangepast. Deze richtleeftijd staat op dit moment op 65 jaar en wordt in 2013 verhoogd naar 66 jaar, in 2015 verder verhoogd naar 67 jaar en ten slotte wordt deze richtleeftijd op vergelijkbare wijze als de AOW-leeftijd gekoppeld aan de ontwikkeling van de levensverwachting. Dat wil zeggen dat iedere vijf jaar wordt gezien of de ontwikkeling van de levensverwachting aanleiding geeft om de pensioenrichtleeftijd te verhogen. Een verhoging van de pensioenrichtleeftijd vindt net als bij de AOW-leeftijd steeds plaats in stappen van een jaar.

Naast de verhoging van de pensioenrichtleeftijd wordt ook de minimaal te hanteren AOW-inbouw gewijzigd. Bij de opbouw van het ouderdomspensioen dient rekening te worden gehouden met het AOW-pensioen. Vanaf 2013 dient bij de AOW-inbouw ook rekening te worden gehouden met het bedrag waarmee de AOW in de periode van 2013 tot en met 2028 wordt verhoogd. Deze wijziging van de AOW-inbouw zal overigens op vergelijkbare wijze gelden wanneer gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid om een lager opbouwpercentage per dienstjaar toe te passen dan het maximumopbouwpercentage, in combinatie met een lagere AOW-inbouw.

Ook na voornoemde aanpassingen kan – gelet op het maximumopbouwpercentage van 2% per jaar voor eindloonregelingen – met 35 dienstjaren een op de pensioenrichtleeftijd ingaand pensioen, met inbegrip van de AOW-inbouw, worden opgebouwd van 70% van het laatstverdiende loon. Als gevolg van de verhoging van de AOW-inbouw en de verhoging van de pensioenrichtleeftijd is hiermee ten opzichte van de huidige situatie wel sprake van een beperking van het op te bouwen pensioen. Op pensioenaanspraken die tot 2013 zijn opgebouwd blijft het huidige Witteveenkader van toepassing. De wijzigingen zien enkel op (toekomstige) pensioenopbouw, zodat bestaande aanspraken niet worden geraakt.

De aanpassing van de pensioenrichtleeftijd in het Witteveenkader wordt steeds 10 jaar vóór de verhoging van de AOW-leeftijd doorgevoerd. In de eerste plaats is dit nodig om de taakstellende besparing van € 700 miljoen uit het Regeerakkoord te kunnen realiseren. Daarbij is van belang dat een inperking van de opbouwruimte voor pensioen slechts met vertraging tot een stijging van de feitelijke uittreedleeftijd zal leiden. Tot de verhoging van de pensioenrichtleeftijd opgebouwde rechten blijven namelijk ongewijzigd. Het volledige effect van een ophoging van de pensioenrichtleeftijd met één jaar is –uitgaande van een opbouwperiode van 35 jaar– daarom pas na 35 jaar volledig doorgewerkt in de uittreedleeftijd. In dit licht ligt het in de rede om steeds zo snel mogelijk na de aankondiging van een ophoging van de AOW-leeftijd al de pensioenrichtleeftijd in het Witteveenkader aan te passen. Een verhoging van de AOW-leeftijd wordt steeds ten minste elf jaar voor het ingaan daarvan bekend gemaakt, zodat de burger zich daarop kan voorbereiden. Een jaar na die uiterste datum van bekendmaking gaat de verhoging van de pensioenrichtleeftijd in. Dit betekent dat de verhoogde wettelijke pensioenrichtleeftijd steeds tien jaar eerder geldt dan de verhoogde AOW-leeftijd.

Vervroeging van het werknemerspensioen blijft uiteraard mogelijk, als het werknemerspensioen actuariael maar steeds herrekend wordt ten opzichte van de bij de opbouw gehanteerde pensioenrichtleeftijd. Ook uitstel van het pensioen blijft mogelijk. Hierdoor blijft het mogelijk om op individueel niveau keuzes te maken ten aanzien van de gewenste leeftijd voor (deeltijd) pensionering.

4.2.2.2. Individuele inkomensvoorzieningen in 3e pijler

In lijn met de aanpassingen voor werknemerspensioen, wordt ook de opbouwruimte in de derde pijler aangepast. In dat kader wordt in de eerste plaats het maximale premiepercentage voor

pensioenopbouw in de derde pijler – (al dan niet bancaire) lijfrenten – verlaagd. In 2013 wordt dit percentage verlaagd van 17% naar 16,4% en in 2015 van 16,4% naar 15,8%. Vervolgens wordt dit premiepercentage steeds met 0,6%-punt verlaagd voor ieder jaar dat de pensioenrichtleeftijd met een jaar wordt opgehoogd. Naast de aanpassing van het maximumpremiepercentage zal bij de derde pijler ook rekening worden gehouden met het bedrag waarmee de AOW in de periode van 2013 tot en met 2028 wordt verhoogd.

Met deze inperking van de opbouwruimte in de derde pijler wordt een overeenkomstige bijdrage gevraagd van mensen die hun pensioenvoorziening binnen het fiscale regime van de derde pijler opbouwen (zoals zelfstandigen, voor zover deze niet gebruikmaken van de fiscale oudedagsreserve). Daarnaast is van belang dat de tweede en derde pijler in zekere mate als communicerende vaten functioneren. Fiscale ruimte die in de tweede pijler onbenut blijft, mogen werknemers op individuele basis aanvullen via de resterende ruimte die in de derde pijler beschikbaar is. Als de fiscale ruimte in de derde pijler niet overeenkomstig beperkt wordt, dan ontstaat het risico op weglek. Mensen zouden dan de inperking van de pensioenopbouw in de tweede pijler kunnen compenseren door extra bij te sparen via de derde pijler.

4.2.2.3. Fiscale oudedagsreserve

Naast de inperking van de premieruimte in de derde pijler vindt een verlaging van het maximale dotatiepercentage voor de fiscale oudedagsreserve plaats. De fiscale oudedagsreserve heeft immers mede ten doel de opbouw van een oudedagsvoorziening te faciliteren. Voorgesteld wordt allereerst het maximale dotatiepercentage in 2013 te verlagen van 12% naar 11,6% en in 2015 van 11,6% naar 11,2%. Vervolgens wordt het maximumdotatiepercentage met 0,4%-punt verlaagd in ieder jaar dat de fiscale pensioenrichtleeftijd met een jaar wordt verhoogd.

Met de voorgestelde aanpassing van de fiscale oudedagsreserve dragen degenen die fiscaal gefacilieerd een voorziening opbouwen voor hun oude dag binnen de IB-onderneming eveneens bij aan de versoering van het fiscale kader voor pensioenopbouw. De aanpassing is evenredig aan de inperking van het fiscale kader voor het tweede pijler pensioen, als gevolg van de koppeling van de pensioenrichtleeftijd aan de levensverwachting.

4.3. Financiële gevolgen wetsvoorstel

4.3.1. Houdbaarheidseffect

Het financiële effect van dit wetsvoorstel wordt uitgedrukt in termen van houdbaarheid. De overheidsfinanciën zijn houdbaar als de bestaande overheidsvoorzieningen kunnen meegroeien met de welvaart zonder dat de belastingen in de toekomst moeten worden verhoogd of de overheidsschuld zich explosief ontwikkelt. Bij de houdbaarheidsberekeningen wordt de toekomstige ontwikkeling van de uitgaven en inkomsten van de overheid in de toekomst zo goed mogelijk meegenomen. Daarbij valt

te denken aan de geraamde ontwikkeling van onder meer de zorgkosten, belastinginkomsten en aardgasbaten.

Momenteel is er sprake van een houdbaarheidstekort. Dat betekent dus dat de bestaande overheidsvoorzieningen niet kunnen worden gehandhaafd zonder belastingverhogingen of steeds verdere toename van de overheidsschuld. In de studie „Vergrijzing verdeeld” uit 2010 heeft het CPB berekend dat het houdbaarheidstekort 4½% van het bruto binnenlands product (bbp) bedraagt. Het pakket aan maatregelen dat in dit wetsvoorstel wordt gepresenteerd verbetert de houdbaarheid met 0,7% bbp.

4.3.2. Verhoging AOW-leeftijd

De eerste verhoging van de AOW-leeftijd vindt plaats in 2020. Dit levert een jaarlijkse besparing op de AOW-uitgaven op van ruim 2 miljard (ruim 1 miljard in het jaar van invoering). Na de (verwachte) verhoging naar 67 jaar in 2025 neemt de jaarlijkse besparing toe tot ca. 4,5 miljard (iets minder dan 3,5 miljard in het jaar van invoering). Een deel van deze besparing wordt teniet gedaan door hogere uitgaven aan andere sociale zekerheidsregelingen, die immers ook zullen doorlopen tot 66 jaar (en later 67 jaar). Deze weglek zal in eerste instantie ongeveer 35% zijn, en in de loop van de tijd afnemen tot 25 à 30%. Deze afname hangt samen met het feit dat in de beginperiode nog veel ouderen een relatief hoge arbeidsongeschiktheidsuitkering ontvangen.

De precieze besparing op de AOW en de onderverdeling van de weglek naar de verschillende andere sociale zekerheidsregelingen zullen te zijner tijd hun beslag krijgen in de begroting van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW).

4.3.3. Extra verhoging van de AOW

In de periode 2013 tot en met 2028 wordt de AOW, naast de gebruikelijke indexatie, jaarlijks extra verhoogd met een bedrag ter hoogte van 0,6% van het huidige AOW-niveau van een gehuwde. De extra verhoging wordt gekoppeld aan de AOW-opbouw en wordt gefinancierd door de afbouw van de MKOB in de periode van 2013 tot en met 2019 en de gedeeltelijke afbouw van de ouderenkorting in de periode van 2020 tot en met 2028.

4.3.4. Aanpassingen fiscale wet- en regelgeving

De aanpassingen in de fiscale wetgeving leveren structureel € 700 miljoen per jaar op vanaf 2013. Dit komt overeen met de taakstellende opbrengst die in het regeerakkoord is opgenomen.

4.3.5. Administratieve lasten

De verhoging van de AOW-leeftijd heeft geen structurele gevolgen voor de administratieve lasten van burgers en bedrijven, omdat er geen nieuwe informatieverplichtingen worden gecreëerd. Wel ontstaat er een eenmalige administratieve last voor ongeveer 300.000 burgers die een aangepaste

beschikking van de SVB zullen ontvangen in verband met de wijziging van de verzekerde periode. Deze eenmalige last bedraagt in totaal ca. 52.000 uur en ca. € 2.000.

Er zijn geen structurele nadelige gevolgen voor de administratieve lasten voor wat de fiscale aanpassingen betreft. Wel is er sprake van een verhoging van de incidentele administratieve lasten voor de jaren 2013 en 2015. In die jaren wordt het fiscale kader voor pensioenen immers aangepast. De doorwerking van de nieuwe pensioencontracten in het Witteveenkader, het fiscale kader voor de derde pijler en de fiscale oudedagsreserve kan additionele gevolgen hebben voor de administratieve lasten. De vormgeving van deze nieuwe contracten en de eventuele gevolgen daarvan voor het Witteveenkader zijn nog ongewis, zodat op dit moment ook nog niet bekend is of en in hoeverre daar administratieve lasten aan kleven. Deze eventuele lasten zullen bij een nader wetsontwerp ter begeleiding van de nieuwe pensioencontracten in beeld worden gebracht.

De wijzigingen van de franchise en pensioenrichtleeftijd vragen niet om vergaande systeemwijzigingen en gelden in ieder geval voor de pensioenregelingen die als gevolg van de aanpassingen van het Witteveenkader de fiscale grenzen overschrijden. Een deel van de administratieve lasten betreft inhoudelijke nalevingskosten, omdat de pensioenrichtleeftijd – en mogelijk ook de franchise – zoals vermeld in de pensioenovereenkomst, de uitvoeringsovereenkomst en het pensioenreglement aangepast zullen moeten worden. Daarnaast zal de gewijzigde pensioenrichtleeftijd en franchise in de IT systemen van de pensioenuitvoerders en verzekeraars moeten worden verwerkt. Verder geeft het wetsvoorstel in een beperkt aantal gevallen aanleiding tot een wijziging van de opbouw van inkomensvoorzieningen zoals overeengekomen in (bancaire) lijfrentecontracten. Het wetsvoorstel creëert geen nieuwe informatieverplichtingen.

De administratieve lasten vanwege het wetsvoorstel worden tot en met 2015 geschat op € 40 mln. incidenteel.

4.4. Voorgestelde wetteksten en toelichting

4.4.1. Wet IB 2001 m.i.v. 2013 én 2015

Artikel 3.68 (Art. III en IV, ond. A)

wordt met ingang van **1 januari 2013** als volgt gewijzigd:

In artikel 3.68, eerste lid, wordt “12%” vervangen door: 11,6%.

wordt met ingang van **1 januari 2015** als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt “11,6%” vervangen door: 11,2%.
2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:

4. Het in het eerste lid genoemde percentage wordt na afloop van iedere periode van vijf kalenderjaren bij algemene maatregel van bestuur gewijzigd. De wijziging vindt voor het eerst plaats per 1 januari 2020. Bij deze wijziging wordt het in het eerste lid genoemde percentage verlaagd met 0,4%-punt maal het aantal jaren waarmee ingevolge artikel 18a, elfde lid, van de Wet op de loonbelasting 1964 de in artikel 18a, zesde lid, van die wet genoemde pensioenrichtleeftijd wordt gewijzigd. Een wijziging ingevolge de eerste volzin van het in het eerste lid genoemde percentage wordt bekendgemaakt ten minste een jaar voordat deze toepassing vindt.

Memorie van toelichting:

Op grond van artikel 3.68, eerste lid, van de Wet IB 2001 geldt thans een percentage van 12% van de winst voor de jaarlijkse dotatie aan de fiscale oudedagsreserve (FOR). Vanwege de voorgestelde aanpassing van de opbouwruimte in hoofdstuk IIB van de Wet op de loonbelasting 1964 (werknemerspensioen) en de voorgestelde verlaging van de fiscaal gefaciliteerde premieaftrek in de (bancaire en niet-bancaire) lijfrentesfeer, wordt voorgesteld het dotatiepercentage van de FOR te verlagen. Het is de bedoeling dat in 2013 het dotatiepercentage wordt verlaagd naar 11,6% en in 2015 naar 11,2%. Vervolgens wordt het dotatiepercentage gekoppeld aan de ontwikkeling van de macro gemiddelde resterende levensverwachting. Daartoe wordt geregeld dat het dotatiepercentage in beginsel na afloop van iedere periode van vijf jaar bij algemene maatregel van bestuur wordt gewijzigd. Het dotatiepercentage wordt steeds verlaagd met 0,4%-punt zodra de pensioenrichtleeftijd, bedoeld in artikel 18a, zesde lid, van de Wet op de loonbelasting (Wet LB 1964), met een jaar wordt verhoogd. Net als bij een verhoging van de hiervoor bedoelde pensioenrichtleeftijd, zal de verlaging van het dotatiepercentage voor de oudedagsreserve minimaal een jaar voorafgaand aan de wijziging worden bekendgemaakt.

Artikel 3.127 (Art. III en IV, ond. B)

wordt met ingang van **1 januari 2013** als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt “17%” vervangen door: 16,4%.
2. In het derde lid, eerste volzin, wordt vóór de punt aan het slot ingevoegd: en verminderd met het aan het begin van het kalenderjaar geldende bedrag van de verhoging, bedoeld in artikel 33a, eerste lid, van de Algemene Ouderdomswet, van de op grond van die wet geldende uitkering.

wordt met ingang van **1 januari 2015** als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt “16,4%” vervangen door: 15,8%.
2. Onder vernummering van het zesde lid tot zevende lid, wordt na het vijfde lid een lid ingevoegd, luidende:
6. Het in het eerste lid genoemde percentage wordt na afloop van iedere periode van vijf kalenderjaren bij algemene maatregel van bestuur gewijzigd. De wijziging vindt voor het eerst plaats per 1 januari 2020. Bij deze wijziging wordt het in het eerste lid genoemde percentage verlaagd met 0,6%-punt maal het aantal jaren waarmee ingevolge artikel 18a, elfde lid, van de Wet op de loonbelasting 1964 de in artikel 18a, zesde lid, van die wet genoemde pensioenrichtleeftijd wordt gewijzigd. Een wijziging ingevolge de eerste volzin van het in het eerste lid genoemde percentage wordt bekendgemaakt ten minste een jaar voordat deze toepassing vindt.

Memorie van toelichting:

Met de voorgestelde wijziging van artikel 3.127 van de Wet IB 2001 wordt de fiscale ruimte voor aftrek van de inleg in (bancaire en niet-bancaire) lijfrenten die dienen ter compensatie van een pensioentekort verminderd. Het (maximum) premiepercentage van 17% van de premiegrondslag wordt in dat kader in 2013 verlaagd naar 16,4% en naar 15,8% in 2015. Vervolgens wordt dat premiepercentage gekoppeld aan de ontwikkeling van de macro gemiddelde resterende levensverwachting. Daartoe wordt geregeld dat het premiepercentage in beginsel na afloop van iedere periode van vijf jaar bij algemene maatregel van bestuur wordt gewijzigd. Het percentage wordt verlaagd met 0,6%-punt zodra de pensioenrichtleeftijd, bedoeld in artikel 18a, zesde lid, van de Wet LB 1964, met een jaar wordt verhoogd. Net als bij een verhoging van de hiervoor bedoelde pensioenrichtleeftijd, zal een verlaging van het (maximum) premiepercentage voor (bancaire en niet-bancaire) lijfrenten minimaal een jaar voorafgaand aan de wijziging worden bekendgemaakt. Naast deze verlaging van het premiepercentage wordt een wijziging voorgesteld van de wijze waarop de franchise in de derde pijler jaarlijks wordt aangepast. Van 2013 tot en met 2028 geldt ingevolge dit wetsvoorstel een recht op verhoging van de AOW met 0,6% van het bruto-AOW-pensioen van een gehuwde (artikel 33a van de Algemene Ouderdomswet). Dit recht op verhoging wordt – net als bij de tweede pijler – vanaf 2013 meegenomen bij de bepaling van de opbouwruimte voor de derde pijler. De gebruikelijke indexatie van de huidige franchise blijft uiteraard van toepassing.

4.5. Inwerkingtreding (Art. XII)

De inwerkingtreding van de artikelen van dit wetsvoorstel, nadat het tot wet is verheven, vindt plaats op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip. Dit tijdstip kan voor de verschillende artikelen of onderdelen verschillend worden vastgesteld. Het streven is erop gericht een aantal onderdelen van dit wetsvoorstel, waaronder artikel I alsmede enkele aanpassingen in de fiscale regelgeving, met ingang van 1 januari 2013 in werking te laten treden en een aantal andere onderdelen op een later moment. Met de inwerkingtreding van artikel I (Wijziging van de AOW) van het wetsvoorstel wordt de pensioengerechtigde leeftijd in de AOW met ingang van 1 januari 2020 verhoogd naar 66 jaar en vervolgens gekoppeld aan de levensverwachting. Dit betekent dat de verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 jaar pas van toepassing wordt voor personen die op of na 1 januari 2020 en vóór 1 januari 2025 de leeftijd van 65 jaar bereiken. Voor degenen die vóór 1 januari 2020 de leeftijd van 65 jaar bereiken, blijft de pensioengerechtigde leeftijd 65 jaar.

Met de inwerkingtreding van artikel I met ingang van 1 januari 2013 treedt ook het nieuwe artikel 16c van de AOW met ingang van die datum in werking dat de mogelijkheid biedt het ouderdomspensioen desgevraagd geheel of gedeeltelijk eerder te laten ingaan. Omdat in genoemd artikel 16c, vijfde lid, is bepaald dat het ouderdomspensioen in ieder geval niet eerder kan ingaan dan de dag waarop de belanghebbende de leeftijd van 65 jaar bereikt, wordt de mogelijkheid om het ouderdomspensioen eerder te laten ingaan pas van betekenis na de verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 jaar met ingang van 1 januari 2020. Alleen personen die op of na 1 januari 2020 de leeftijd van 65 jaar bereiken kunnen dus van deze mogelijkheid gebruik maken.

5. Fiscale verzamelwet 2011 (TK 32 810)

5.1. Algemeen

Op 15 juni 2011 is het wetsvoorstel 'Fiscale verzamelwet 2011' aan de Tweede Kamer aangeboden (TK 32.810). Het onderhavige wetsvoorstel wijzigt een groot aantal belastingwetten, zowel op het gebied van directe als indirecte belastingen. Daarnaast wijzigt dit wetsvoorstel enkele andere wetten. Het wetsvoorstel bevat vele technische en redactionele wijzigingen. Voorts is onder meer een delegatiebepaling opgenomen ten behoeve van de benodigde informatie voor de vooringevulde aangifte. De wijzigingen treden in beginsel op 1 januari 2012 in werking.

Met de aangehaalde delegatiebepaling wordt artikel 10.8 Wet IB 2001 bedoeld. Deze bepaling bevat een delegatiebevoegdheid ten behoeve van de informatieverstrekking door administratieplichtigen en wordt met het wetsvoorstel uitgebreid. Het gaat daarbij om het volgende.

In het kader van de voor de aanslagregeling van de Belastingdienst benodigde contra-informatie en in het kader van de benodigde informatie voor de vooringevulde aangifte (VIA) is bij algemene maatregel van bestuur bepaald dat aangewezen administratieplichtigen uit eigener beweging bepaalde gegevens en inlichtingen aan de Belastingdienst moeten verstrekken. De wens bestaat om in de algemene maatregel van bestuur tevens bepalingen op te nemen omtrent de wijze en het uiterste moment waarop bedoelde gegevens en inlichtingen dienen te worden aangeleverd. Deze beoogde wijziging is reeds bij brief van 25 november 2010 in concept aan de Staten-Generaal voorgelegd (TK 32.567, nr. 1) en later op 9 maart 2011 middels een ONTWERP-besluit in de Staatscourant geplaatst (zie voor de ontwerp-tekst hoofdstuk 8 van deze bundel). Om deze uitbreiding te kunnen bewerkstelligen dient een toereikende delegatiebevoegdheid te worden opgenomen in de Wet inkomstenbelasting 2001. Deze delegatiebevoegdheid wordt op grond van dit wetsvoorstel toegevoegd.

5.2. Voorgestelde wetteksten en toelichting

5.2.1. Wet IB 2001 m.i.v. 2012

In artikel 3.119a, eerste lid (Art. I, ond. P)

wordt «artikel 33, eerste lid, onder 5° en 6°, van de Successiewet 1956» vervangen door: artikel 33, onder 5° en 6°, van de Successiewet 1956.
--

Memorie van toelichting:

In artikel 3.119a, eerste lid, van de Wet IB 2001 is een onjuiste verwijzing opgenomen naar twee onderdelen van artikel 33 van de Successiewet 1956. In die verwijzing wordt onder meer verwezen

naar het eerste lid van laatstgenoemd artikel terwijl dat artikel met ingang van 1 januari 2010 niet meer uit leden bestaat. Met de voorgestelde wijziging wordt deze omissie hersteld.

Aan artikel 10.8, eerste lid (Art. I, ond. BB)

wordt een volzin toegevoegd, luidende:

Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld met betrekking tot het uiterste tijdstip en de wijze waarop de in de eerste volzin bedoelde gegevens en inlichtingen aan de inspecteur dienen te worden verstrekt.

Memorie van toelichting:

In artikel 10.8, eerste lid, van de Wet IB 2001 is bepaald dat bij of krachtens algemene maatregel van bestuur administratieplichtigen worden aangewezen die gehouden zijn bepaalde eveneens bij of krachtens algemene maatregel van bestuur vast te stellen gegevens en inlichtingen te verstrekken aan de Belastingdienst. De uitwerking van deze delegatiebevoegdheden is opgenomen in artikel 22 van het Uitvoeringsbesluit inkomstenbelasting 2001 (UBIB 2001). Met de thans voorgestelde aanpassing van artikel 10.8 van de Wet IB 2001 wordt het mogelijk gemaakt om artikel 22 van het UBIB 2001 aan te vullen met bepalingen omtrent de wijze en het uiterste moment waarop bedoelde gegevens en inlichtingen dienen te worden aangeleverd. Tegelijkertijd met de invoering van de tweede volzin van artikel 10.8, eerste lid, van de Wet IB 2001 en artikel 22, vierde lid en vijfde lid, onderdeel b, van het UBIB 2001, zal artikel 43b van de Uitvoeringsregeling Algemene wet inzake rijksbelastingen 1994 vervallen. In laatstgenoemd artikel is momenteel geregeld op welke wijze en op welk moment de gegevensverstrekking dient plaats te vinden.

5.3. Inwerkingtreding (Art. XXVI)

1. Deze wet treedt in werking met ingang van 1 januari 2012.
2. Artikel IX, onderdeel F, werkt terug tot en met 1 juli 2011.
3. Artikel I, onderdelen D, R, U, V, W, X, Z en AA, artikel III, onderdelen B, C, D, E, F, G, H, I, J en K, artikel IV, artikel VII, artikel XIV, onderdeel C, en artikel XXIII, onderdelen B en C, werken terug tot en met 1 januari 2011.
4. Artikel I, onderdelen J, K en CC, onder 1, werkt terug tot en met 1 december 2010.
5. Artikel I, onderdelen O en P, werkt terug tot en met 1 januari 2010.
6. Artikel XV, onderdeel B, werkt terug tot en met 1 juli 2009.
7. Artikel I, onderdelen B en N, artikel II en artikel III, onderdeel A, werken terug tot en met 1 januari 2009.
8. In afwijking van het eerste lid treedt artikel XXI in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.

6. Belastingplan 2012 (TK 33 003)

6.1. Algemeen

Op 15 september 2011 is de Miljoenennota 2012 door een menselijke fout bij een extern bedrijf vroegtijdig publiek geworden. Oorspronkelijk zou het kabinet deze stukken vrijdag 16 september 2011 pas openbaar maken. Door de huidige ontwikkelingen is besloten de overige stukken, het pakket Belastingplan 2012, ook al op 15 september 2011 te publiceren op internet. Het wetsvoorstel 'Belastingplan 2012' is op 20 september 2011 officieel aan de Tweede Kamer aangeboden (TK 33 003).

Het fiscaal pakket Belastingplan 2012 bevat maatregelen voor 2012 en daarna. De maatregelen geven uitvoering aan de ambities van het kabinet in de Fiscale agenda [TK 32 740, nr. 1], de autobrief [TK 32 800, nr. 1] en het Regeer- en Gedoogakkoord. Met het pakket zet het kabinet een stap naar een eenvoudiger, meer solide en fraudebestendig belastingstelsel. Het kabinet is van mening dat het hoofddoel van het belastingstelsel, het financieren van overheidsuitgaven, weer voorop moet komen te staan. In de loop der jaren zijn er vanwege nevendoelelen veel uitzonderingen, vrijstellingen, fiscale faciliteiten en belastingen ontstaan. Te veel, vindt het kabinet. Het belastingstelsel moet begrijpelijker worden en minder administratieve lasten met zich mee gaan brengen. Daarnaast moet het beslag op de capaciteit van de Belastingdienst verminderen. Tot slot is een koerswijziging wenselijk omdat uitzonderingen, vrijstellingen en fiscale faciliteiten mogelijkheden voor fraude geven.

Het fiscaal pakket Belastingplan 2012 bevat een deel van de voorstellen uit de Fiscale agenda. In de Fiscale agenda is de fiscale beleidsvisie van het kabinet gepresenteerd, gericht op een eenvoudiger, meer solide en meer fraudebestendig belastingstelsel. Bij het opstellen van de Fiscale agenda is onder meer gebruik gemaakt van het advies van de Studiecommissie Belastingstelsel [TK 32 140, nr. 4]. Er zijn nog verschillende vervolgstappen te verwachten waarvoor een breed draagvlak in de Kamer van belang is. Daarnaast bevat het pakket diverse fiscale maatregelen die voortvloeien uit het Regeer- en Gedoogakkoord.

Hierna wordt het pakket Belastingplan 2012 c.a. vanuit de kabinetsspeerpunten vereenvoudiging, soliditeit en fraudebestendigheid belicht. Daaruit zal blijken dat naast de maatregelen die uit de Fiscale agenda voortvloeien, ook de maatregelen die zijn aangekondigd in de autobrief en het Regeer- en Gedoogakkoord grote raakvlakken met deze speerpunten hebben.

Hierna zijn de diverse voor deze bundel relevante passages uit de kamerstukken met betrekking tot dit wetsvoorstel opgenomen, te beginnen bij het wetsvoorstel en de bijbehorende memorie van toelichting en vervolgens op kamerstuknummervolgorde. Als laatste zijn de voorgestelde wetteksten met toelichtende teksten opgenomen, steeds naar de laatste stand van zaken.

6.1.1. Speerpunten fiscaal pakket Belastingplan 2012

Vereenvoudiging

Het kabinet heeft vereenvoudiging hoog in het vaandel staan. Het belastingstelsel moet en kan eenvoudiger en begrijpelijker. Het pakket Belastingplan 2012 c.a. bevat dan ook een set vereenvoudigingsmaatregelen. Deze blijken uit het onderstaande kader. Het kabinet zet daarmee een aantal belangrijke stappen. Zo wordt het aantal belastingen teruggebracht van 22 naar 15. De zelfstandigenaftrek, die nu acht schijven heeft, wordt omgezet in een vaste basisaftrek. Op grond van het vitaliteitspakket verdwijnen vier regelingen: de arbeidskorting voor ouderen, de doorwerkbonus, de spaarloonregeling en de levensloopregeling. Daarvoor in de plaats komen flexsparen (= vitaliteits-sparen) en de werkbonus. Volgens de nieuwe renteregeling wordt voortaan pas vanaf 1 juli volgend op het belastingjaar rente berekend. Hierdoor hebben 8 miljoen van de 10 miljoen belastingplichtigen voor de inkomstenbelasting niet langer te maken met rente. Dit is nog maar een greep uit het fiscale vereenvoudigingspakket van het kabinet zoals blijkt het onderstaande kader. Het vereenvoudigingspakket levert een bijdrage aan de vermindering van de administratieve lasten en aan de vermindering van de kosten van de Belastingdienst.

Soliditeit

Ten tijde van de indiening van het pakket Belastingplan 2012 c.a. zijn de financiële markten nog volop in beweging en de economie is nog niet hersteld van de vorige crisis. Juist in deze omstandigheden staat de soliditeit van de belastingopbrengst voorop. De overheid moet binnen bepaalde marges kunnen schatten hoeveel inkomsten er binnenkomen. Voorts moet het saldo van inkomsten en uitgaven, het begrotingstekort, binnen de perken worden gehouden. Het kabinet wil de toekomstige generaties niet opzadelen met de gevolgen van aanzienlijke begrotingstekorten.

Het Regeer- en Gedoogakkoord bevat tegen deze achtergrond een pakket maatregelen om het huishoudboekje van de staat in balans te brengen. Het Belastingplan 2012 bevat de volgende maatregelen uit het Regeer- en Gedoogakkoord die een budgettaire opbrengst opleveren: de wijziging van de kindregelingen, de aanpassing van de doorwerkbonus en een nieuwe renteregeling. De budgettaire opbrengst van circa € 1,3 mld. wordt, als onderdeel van de totale taakstelling van € 18 mld., ingezet voor het op orde krijgen van de overheidsfinanciën.

6.1.2. Indeling fiscaal pakket Belastingplan 2012

Het pakket Belastingplan 2012 c.a. bestaat uit vijf wetsvoorstellen. Deze wetsvoorstellen worden in het volgende kader opgesomd.

Indeling fiscaal pakket Belastingplan 2012 c.a.

Wetsvoorstellen
1. Wetsvoorstel Belastingplan 2012
2. Wetsvoorstel Geefwet
3. Wetsvoorstel Wet uitwerking autobrief
4. Wetsvoorstel Wet toepassing dwangsomregeling toeslagen
5. Wetsvoorstel Overige fiscale maatregelen 2012

Het wetsvoorstel Belastingplan 2012 bevat zoals gebruikelijk maatregelen die primair betrekking hebben op het budgettaire en koopkrachtbeeld van het komende jaar. Anders dan aangekondigd in de Fiscale agenda, is ook de grondslagverbreding in de vennootschapsbelasting in dit wetsvoorstel opgenomen. De opbrengst daarvan wordt in 2012 namelijk aangewend voor de tijdelijke verlaging van de overdrachtsbelasting. Deze tijdelijke verlaging is één van de maatregelen die primair betrekking hebben op het budgettaire beeld voor het komende jaar en daarom niet los gezien kunnen worden van de andere onderdelen van het Belastingplan 2012.

Het wetsvoorstel Geefwet bevat, zoals de naam zegt, de fiscale maatregelen die in het kader van de in het Regeer- en Gedoogakkoord aangekondigde Geefwet worden getroffen. De maatregelen die voortvloeien uit de autobrief zien alle op de belastingheffing met betrekking tot auto's en zijn per saldo budgettair neutraal. Tegen deze achtergrond zijn deze maatregelen opgenomen in een afzonderlijk wetsvoorstel. Het wetsvoorstel Wet toepassing dwangsomregeling toeslagen bevat een structurele regeling voor de toepassing van de dwangsomregeling op toeslagen, en regelt de ingangsdatum daarvan. In lijn met het amendement van het lid Groot c.s. zijn deze maatregelen in een afzonderlijk wetsvoorstel opgenomen.

De overige maatregelen die uiterlijk op 1 januari 2012 in werking moeten treden, zijn ondergebracht in het wetsvoorstel Overige fiscale maatregelen 2012.

Dit wetsvoorstel en het wetsvoorstel Overige fiscale maatregelen 2012 zijn aan te merken als inhoudelijke verzamelwetsvoorstellen. Beide wetsvoorstellen voldoen aan de criteria in de Notitie Verzamelwetgeving [*Brief van de Staatssecretaris van V&J van 20 juli 2011, Kamerstukken I 2010/11, 32 500 VI, M*]. In de eerste plaats is in dit wetsvoorstel sprake van budgettaire samenhang. De opbrengst van bepaalde maatregelen wordt gebruikt als dekking voor andere maatregelen. Bij het wetsvoorstel Overige fiscale maatregelen 2012 is sprake van uitvoeringstechnische samenhang, waarbij voor de doelgroep of de Belastingdienst gelijktijdige invoering op 1 januari 2012 gewenst is. De onderdelen zijn niet van een omvang en complexiteit waardoor zij een afzonderlijk wetsvoorstel rechtvaardigen. Voorts is het niet op voorhand de verwachting dat een van de onderdelen dermate politiek omstreden is dat een goede parlementaire behandeling van andere onderdelen in het geding komt.

6.2. Maatregelen Regeer- en Gedoogakkoord

6.2.1. Zelfstandigenaftrek

Ondernemers met de ambitie om door te groeien verdienen een steuntje in de rug. Daarnaast moet de belastingheffing van ondernemers evenwichtig zijn. Tot slot moeten ondernemers meer duidelijkheid krijgen over hun fiscale positie. Het kabinet wil in 2012 een betekenisvolle stap zetten om deze doelstellingen te bereiken. De zelfstandigenaftrek wordt daarom geüniformeerd op één vast bedrag van € 7280 en zal niet langer aflopen bij oplopende winst. Het uniforme bedrag zal niet worden

geïndexeerd. Daarmee wordt de belemmerende marginale druk van de zelfstandigenaftrek tot nihil teruggebracht en winstgevend ondernemen verder bevorderd. Deze maatregel is reeds aangekondigd in de Fiscale agenda.

6.2.2. Vitaliteitspakket

Om ook in de toekomst een breed draagvlak voor onze verzorgingsstaat te behouden, is het bevorderen van arbeidsparticipatie essentieel. Dat betekent niet alleen dat (meer) werken meer moet gaan lonen. Het betekent ook dat burgers in staat moeten worden gesteld om te investeren in duurzame inzetbaarheid en om werk op flexibele wijze te combineren met andere activiteiten. Om dat mogelijk te maken, heeft het kabinet in lijn met de brief van 4 juli 2011 van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid [TK 29 544, nr. 329] het vitaliteitspakket uitgewerkt.

Het vitaliteitspakket leidt tot vereenvoudiging van het fiscale stelsel doordat vier fiscale regelingen worden afgeschaft: de arbeidskorting voor ouderen, de doorwerkbonus, de spaarloonregeling en de levensloopregeling.

Tegenover de vier afgeschafte regelingen staan twee nieuwe fiscale regelingen. Er komt een werkbonus om 62-plussers [*Het gaat dan om belastingplichtige die aan het begin van het kalenderjaar de leeftijd van 61 jaar heeft bereikt*] te stimuleren om te blijven werken. Het kabinet voert daarnaast een regeling voor vitaliteitssparen in waarmee werkenden beter dan nu naar eigen inzicht hun inkomen over hun werkzame leven kunnen spreiden. Deze regeling voor vitaliteitssparen biedt personen met arbeidsinkomen (werknemers, IB-ondernemers en resultaatgenieters) namelijk de mogelijkheid om fiscaal gefacilieerd te sparen en het gespaarde vermogen naar eigen inzicht op te nemen.

Het kabinet past ook bestaande instrumenten aan. De drempel in de aftrek voor scholingsuitgaven wordt gehalveerd tot € 250. De resterende middelen worden ingezet voor per saldo lastenverlichting voor burgers. Afschaffen van de spaarloonregeling leidt bij werkgevers tot een per saldo lastenverlichting. Dit wordt gedekt binnen het lastenkader. Het vitaliteitspakket wordt geleidelijk ingevoerd over de jaren 2012 en 2013. Dit biedt burgers, bedrijven en de Belastingdienst de tijd om zich voor te bereiden op de nieuwe situatie. De fiscale onderdelen van het pakket zijn reeds in dit wetsvoorstel opgenomen.

Vitaliteitssparen (flexsparen)

Het kabinet stelt voor om in 2013 een nieuwe spaarfaciliteit te introduceren, het vitaliteitssparen. Met deze regeling geeft het kabinet burgers meer vrijheid en verantwoordelijkheid hun carrière zelf vorm te geven. Het uitgangspunt voor de voorgestelde regeling voor vitaliteitssparen vormt het Regeer- en Gedoogakkoord. In het Regeer- en Gedoogakkoord worden enkele doelen genoemd die vitaliteitssparen zou nastreven. Na een zorgvuldige afweging van de doelmatigheid van een fiscale regeling die bepaalde doelen nastreeft en kostenefficiency, inpassing binnen de fiscale structuur en

uitvoerbaarheid heeft het kabinet gekozen voor een regeling die eenvoudig inpasbaar is in de fiscale wetgeving, die in de praktijk niet leidt tot grote administratieve lasten en die breed toegankelijk is. Een consequentie van deze keuze is dat de regeling bestedingsvrij is. Maar ook dat is een keuze die past binnen het kabinetsbeleid. Mensen krijgen de vrijheid om de tegoeden van vitaliteitssparen snel en zonder administratieve rompslomp aan te wenden op het moment dat ze behoefte hebben aan extra financiële middelen. Mensen kunnen ook zelf bepalen waaraan het tegoed wordt besteed. Bovendien werkt het vitaliteitssparen voor mensen het beste uit in de situaties die volgens het Regeerakkoord gestimuleerd dienen te worden, zoals bij opname voor zorgverlof, studie en deeltijdpensioen waarbij sprake is van inkomensdaling. Ook het gebruik van vitaliteitssparen voor voltijdpensioen wordt ontmoedigd door de opnamebeperking na 62-jarige leeftijd. De gemaakte keuze van de vormgeving brengt dus optimaal evenwicht tussen enerzijds eenvoud en uitvoerbaarheid en anderzijds effectiviteit. Vitaliteitssparen is een regeling in de inkomstenbelasting en is toegankelijk voor werknemers, ondernemers in de inkomstenbelasting (waaronder zzp'ers) en zogenoemde resultaatgenieters. De regeling is uitdrukkelijk bedoeld als een tegemoetkoming voor mensen met arbeidsinkomen om deze groep zo lang en vitaal mogelijk voor de arbeidsmarkt te behouden. Naar verwachting zullen circa 1 miljoen werkenden deelnemen.

Vitaliteitssparen stelt deelnemers in staat om fiscaal voordelig te sparen: de stortingen zijn fiscaal aftrekbaar in box 1 en er wordt pas belasting geheven bij de opname van het tegoed. Daarnaast wordt het (forfaitaire) rendement over het opgebouwde tegoed niet belast in box 3.

Het maximaal fiscaal gefacilieerd op te bouwen vermogen bedraagt in totaal € 20.000 (bruto). Naast deze grens geldt er een jaarlijkse aftrekbare maximuminleg van € 5000. Er gelden geen beperkingen met betrekking tot de reden waarom deelnemers het vitaliteitspaartegoed aanwenden. Tot en met 61 jaar is er ook geen beperking met betrekking tot het op te nemen bedrag. Vanaf het jaar dat een deelnemer op 1 januari 62 jaar oud is, geldt echter een beperking van het maximaal jaarlijks op te nemen bedrag van € 10.000. Hiermee wordt deeltijdpensioen bevorderd en voltijdpensioen beperkt, dit in lijn met de afspraken hierover in het Regeerakkoord. De opname van het tegoed dient uiterlijk vóór het bereiken van de 65-jarige leeftijd *[Deze leeftijd zal op overeenkomstige wijze worden aangepast bij een verhoging van de AOW- en pensioenrichtleeftijd]* plaats te vinden.

Ten opzichte van de levensloopregeling heeft het vitaliteitssparen vier voordelen:

1. De regeling kent, buiten de opnamebeperking vanaf 62 jaar, geen opnamebeperkingen;
2. Niet alleen werknemers, maar alle belastingplichtigen met inkomen uit tegenwoordige arbeid, waaronder ook ondernemers, kunnen meedoen (en daarmee fiscaal gefacilieerd een inkomensbuffer opbouwen);
3. Door het lagere maximum, en de opnamebeperking vanaf 62 jaar worden de mogelijkheden voor voltijds vroegpensioen fors beperkt, maar blijft deeltijd vroegpensioen mogelijk;
4. De regeling is eenvoudiger voor werkgevers en banken.

Het fiscale voordeel van vitaliteitssparen is het grootst bij opname van het tegoed in een periode van inkomensachteruitgang. Voorbeelden zijn een zzp'er die in een wat slechter jaar vitaliteitssparen gebruikt ter aanvulling van zijn inkomen, of een werknemer die onbetaald verlof opneemt voor scholing of zorg en deze verlofperiode (gedeeltelijk) financieel overbrugt met uitkeringen uit vitaliteitssparen. Ook inkomensachteruitgang als gevolg van demotie, deeltijdpensioen of bij het opzetten van een eigen bedrijf kan (gedeeltelijk) worden opgevangen door vitaliteitssparen. Hiermee draagt vitaliteitssparen bij aan flexibilisering van de arbeidsmarkt.

Door de vormgeving van vitaliteitssparen in de inkomstenbelasting wordt ook tegemoetgekomen aan de toezegging tijdens de plenaire behandeling van de Wet uniformering loonbegrip dat er door vitaliteitssparen geen nieuwe discoördinatie zal ontstaan in de loonbelastingsfeer [*Handelingen II 2010/11, nr. 71, blz. 74*].

Afschaffing levensloopregeling per 2012

De levensloopregeling wordt per 2012 afgeschaft. Uit de evaluatie van de levensloopregeling die de Tweede Kamer eerder heeft ontvangen [*TK 29 544, nr. 329*], blijkt dat de levensloopregeling in de praktijk slechts in geringe mate bijdraagt aan haar voornaamste doelstelling: vermindering van de druk in het spitsuur van het leven van werknemers. De levensloopregeling wordt vooral gebruikt om een tegoed op te bouwen om vervroegd voltijds uit te kunnen treden. Het kabinetsbeleid is er, mede vanwege vergrijzing en het betaalbaar houden van de sociale zekerheid, juist op gericht om langer doorwerken te stimuleren. Een regeling die vooral wordt gebruikt voor vroegpensioen staat haaks op die doelstelling. Het afschaffen van de regeling draagt bij aan het verhogen van de uittreedleeftijd. Verder kan de levensloopregeling alleen worden gebruikt voor verschillende vormen van verlof. Dit contrasteert met het streven naar een hogere arbeidsparticipatie in personen en uren.

Het kabinet zorgt voor overgangsrecht dat opgebouwde rechten in de levensloopregeling zoveel mogelijk eerbiedigt. De levensloopregeling wordt vanaf 2012 nog opgehouden voor deelnemers die op 31 december 2011 een positief saldo op hun levensloopregeling hebben staan. Vanaf 2013 blijft de levensloopregeling alleen gelden voor deelnemers die voor 1 januari 2013 de leeftijd van 58 jaar hebben bereikt. Dit cohort houdt de mogelijkheid om in te leggen en op te nemen onder de huidige voorwaarden van de levensloopregeling. In 2019 bereikt het jongste lid van deze groep de AOW-gerechtigde leeftijd. De regeling is dan ook voor deze groep gesloten (er zijn dan geen deelnemers meer). Deze deelnemers aan de levensloopregeling hebben ook de mogelijkheid om in het jaar 2013 hun levenslooptegoed geruisloos om te zetten in vitaliteitssparen. Daarmee vervalt echter de mogelijkheid aan levensloop deel te nemen. Het is niet toegestaan om naast de levensloopregeling ook deel te nemen aan vitaliteitssparen. De overige werknemers die spaartegoed hebben opgebouwd in de levensloopregeling krijgen bij de invoering van vitaliteitssparen het levenslooptegoed (na inhouding van belasting) in één keer uitbetaald. Hierbij worden tevens de opgebouwde rechten op de levensloopverlofkorting verrekend. Het wordt echter ook mogelijk gemaakt de tegoeden fiscaal geruisloos om te zetten in vitaliteitssparen, zodat op dat moment geen belastingheffing plaatsvindt

over het opgebouwde levenslooptegoed. Het volledige tegoed mag worden doorgestort, ook als de waarde van de voorziening hoger is dan het maximum in vitaliteitssparen van € 20 000. Hiermee wordt beoogd de opgebouwde rechten te eerbiedigen. Voor nieuwe inleg in vitaliteitssparen is deze groep wel onderworpen aan de wettelijke grenzen voor opbouw van tegoed in vitaliteitssparen. Voor de bovengenoemde situaties zal ook een regeling worden getroffen om te bereiken dat de opgebouwde rechten op levensloopverlofkorting bij de omzetting in een keer kunnen worden uitbetaald. De budgettaire opbrengst van het afschaffen van de levensloopregeling dient ter financiering van het totale vitaliteitspakket.

Afschaffing spaarloonregeling per 2012

In lijn met het advies van de Studiecommissie belastingstelsel schaft het kabinet de spaarloonregeling per 2012 af. De spaarloonregeling is ingevoerd om sparen te bevorderen, maar is ingewikkeld. Werknemers moeten allereerst een aparte rekening openen. Bij verandering van baan dient de werknemer weer een nieuwe rekening te openen als hij ook bij de nieuwe werkgever wilt deelnemen aan de spaarloonregeling. Ook voor de werkgever is de regeling omslachtig. De werkgever maakt het te sparen bedrag al dan niet maandelijks (maximaal € 613 per jaar) over naar de banken. Verder moet de werkgever bij eerder opnemen van het spaarloon (in geval van wettelijk erkende deblokkeringsmogelijkheden) toetsen of dat mag. Tevens betaalt de werkgever een eindheffing van 25% over de inleg op de spaarloonregelingen van zijn werknemers. Voor de banken is het aanbieden van spaarloonrekeningen vanwege de combinatie van een laag maximaal jaarlijks in te leggen bedrag en de deblokkeringsmogelijkheden nauwelijks rendabel.

Ook in het geval van de spaarloonregeling zorgt het kabinet ervoor dat opgebouwde rechten worden geëerbiedigd. Het opgebouwde vermogen kan in het jaar 2013 in beginsel zonder fiscale gevolgen worden opgenomen, maar de deelnemers die hun tegoed laten staan en zich aan de voorwaarden van de spaarloonregeling houden, kunnen op grond van de overgangsregeling gebruik blijven maken van de vrijstelling voor spaarloon in box 3. In dat geval wordt het tegoed jaarlijks gedeeltelijk vrijgegeven. Ook blijven de huidige deblokkeringsmogelijkheden bestaan. In 2016 (vier jaar na de invoering van deze overgangsregeling) zal de spaarloonregeling uitgewerkt zijn en zal de overgangsbepaling vervallen.

Afschaffen van de spaarloonregeling betekent dat werkgevers geen eindheffing van 25% meer hoeven te betalen. Anderzijds betekent de afschaffing van de spaarloonregeling een hogere grondslag voor de premies werknemersverzekeringen. Per saldo levert dit een lastenverlichting op voor werkgevers. Dit wordt gedekt binnen het lastenkader.

De budgettaire opbrengst van het afschaffen van de spaarloonregeling wordt in 2012 ingezet als dekking voor de inmiddels doorgevoerde verlaging van de overdrachtsbelasting van 6% naar 2% [TK 31 371, nr. 364]. De opbrengst vanaf 2013 dient als financiering voor het vitaliteitspakket.

6.2.3. Nieuwe renteregeling

Algemeen

Sinds de invoering in 1987 van de regelingen inzake het heffen en vergoeden van rente bij de belastingheffing zijn deze regelmatig onderwerp van discussie, ook in een niet zo ver verleden. In het Belastingplan 2010 is de aanvangsdatum voor het tijdvak waarover heffingsrente in rekening wordt gebracht, verplaatst van 1 juli van het belastingjaar naar 1 januari volgend op het belastingjaar. Dit naar aanleiding van een discussie bij het Belastingplan 2009. Daarnaast is het zogenoemde sparen bij de fiscus een regelmatig terugkerend punt van discussie. In het Regeer- en Gedoogakkoord is het voornemen van het kabinet opgenomen om de rente te differentiëren. De differentiatie zou een verschil van 1,5 procentpunt bedragen tussen de te vergoeden rente en de in rekening te brengen rente. Bij de behandeling van het Belastingplan 2011 is in de Tweede Kamer een debat ontstaan over de wenselijkheid van deze regeling. Daarop heeft het kabinet de toezegging gedaan om de differentiatie bij de berekening van rente nogmaals te onderzoeken. In de Fiscale agenda heeft het kabinet aangekondigd een alternatief te willen voorstellen dat meer aansluit bij de renteregeling zoals de Algemene wet bestuursrecht (Awb) deze heeft. Deze nieuwe renteregeling wordt hieronder uiteengezet.

Het kabinet introduceert een nieuwe renteregeling voor het heffen en vergoeden van rente die aansluit op de regeling verzuimrente van de Awb. Die verzuimrenteregeling gaat ervan uit dat een bestuursorgaan rente in rekening brengt indien de burger niet op tijd aan zijn betalingsverplichting jegens het bestuursorgaan voldoet. Anderzijds vergoedt het bestuursorgaan rente als het zelf niet op tijd aan zijn betalingsverplichting jegens de burger voldoet. De nieuwe fiscale renteregeling is geënt op deze spiegelbeeldige uitgangspunten maar is verder toegesneden op de systematiek van de belastingheffing. Ook voor de hoogte van het rentepercentage sluit het kabinet aan bij de Awb-verzuimrenteregeling, namelijk de wettelijke rente zoals deze geldt voor niet-handelstransacties. Het rentepercentage voor het heffen of vergoeden van rente blijft in de nieuwe regeling gelijk.

De nieuwe renteregeling heeft zowel een heffings- als een invorderingscomponent. De heffingscomponent van de regeling ziet op de periode tot aan de vaststelling van de betalingsverplichting of het recht op teruggaaf bij een belastingaanslag. Deze component wordt voortaan belastingrente genoemd. De invorderingscomponent blijft invorderingsrente heten. Deze heeft betrekking op het feitelijk te laat betalen aan de Belastingdienst van een belastingaanslag en de feitelijke uitbetaling door de Belastingdienst van een belastingteruggaaf.

Kort en goed komt de nieuwe regeling er op neer dat de inspecteur belastingrente in rekening brengt als het opleggen van een belastingaanslag met een door de belanghebbende te betalen bedrag door toedoen van die belanghebbende te lang op zich laat wachten. Voorts vergoedt de inspecteur belastingrente ingeval hij er te lang over doet een belastingaanslag met een uit te betalen bedrag vast te stellen, indien die aanslag overeenkomstig de ingediende aangifte of een ingediend (herzienings)verzoek is. Door de ontvanger van de Belastingdienst wordt invorderingsrente in rekening

gebracht als de belastingaanslag te laat wordt betaald. De ontvanger zal ten slotte invorderingrente vergoeden als hij er te lang over doet een beschikking met een uit te betalen bedrag, feitelijk uit te betalen.

In de nieuwe regeling vangt het tijdvak waarover rente wordt berekend aan op 1 juli na afloop van het belastingjaar. Daarmee wordt een grote vereenvoudiging bereikt omdat de Belastingdienst voor het overgrote deel van de IB-plichtigen (te weten die vóór 1 april aangifte moeten doen) de voorlopige aanslagregeling vóór 1 juli heeft afgerond. Deze belastingplichtigen zullen -in tegenstelling tot nu- niet meer met rente te maken krijgen. In de huidige renteregeling wordt namelijk standaard heffingsrente gerekend vanaf 1 januari na afloop van het belastingjaar. Nu krijgen bijna alle 10 miljoen IB-plichtigen te maken met heffingsrente. Straks zullen 8 miljoen IB-plichtigen buiten de renteregeling vallen. Ook het sparen bij de fiscus zal met de voorgestelde renteregeling tot het verleden behoren. Dit komt doordat er voortaan alleen rente wordt vergoed als de Belastingdienst te laat is met het uitbetalen van een teruggaaf, of te lang doet over het vaststellen van een belastingaanslag overeenkomstig de ingediende aangifte of een ingediend (herzienings)verzoek met een uit te betalen bedrag. Er wordt dus niet meer automatisch rente vergoed indien de belastingschuldige na afloop van het belastingjaar een bedrag terugkrijgt. De opbrengst van de voorgestelde maatregel komt hieruit voort. De aanpassing van het rentepercentage die ieder kwartaal plaatsvindt, kan voor belastingjaren na 2011 achterwege blijven omdat wordt aangesloten bij het rentepercentage dat de Awb heeft voor niet-handelstransacties. In het kader van de uitvoerbaarheid en begrijpelijkheid van de regeling stelt het kabinet voor de rente enkelvoudig te blijven berekenen. Hieronder wordt de voorgestelde regeling aan de hand van vier mogelijke situaties van rente vergoeden of in rekening brengen doorlopen.

Rente in rekening brengen door de inspecteur

In de nieuwe renteregeling gaat voor belastingaanslagen in de inkomsten- en vennootschapsbelasting die na afloop van het belastingjaar worden vastgesteld niet langer meer direct na afloop van het belastingtijdvak een renteteller lopen, maar pas vanaf 1 juli. Indien er sprake is van een gebroken boekjaar voor de vennootschapsbelasting, gaat de renteteller pas lopen vanaf de eerste dag van de zevende maand na afloop van het boekjaar. Dit is een belangrijk verschil met de huidige renteregeling. In de huidige systematiek heeft vrijwel iedere belastingplichtige bij de belastingaanslag die na afloop van het belastingjaar wordt opgelegd, met de renteregeling te maken. Dat kan hetzij in de vorm van te betalen rente hetzij in de vorm van te vergoeden rente zijn. Vergeleken met de huidige regeling genieten de Vpb-plichtige ondernemers als gevolg van de nieuwe renteregeling een rentevoordeel van een half jaar, omdat onder de huidige regeling de rente begint te lopen direct na afloop van het belastingjaar.

Anders dan belastingplichtigen in de inkomstenbelasting krijgen belastingplichtigen in de vennootschapsbelasting onder de nieuwe regeling overigens meestal nog steeds met rente te maken. De meeste Vpb-plichtige ondernemers doen namelijk op een later tijdstip aangifte dan IB-plichtigen, met als gevolg dat de Belastingdienst de naar aanleiding van de aangifte op te leggen

belastingaanslag pas kan vaststellen na zes maanden na afloop van het boekjaar. Ongewenste rente-effecten kunnen worden voorkomen of beperkt door tijdig een voorlopige aanslag te vragen of om een herziening van een reeds opgelegde voorlopige aanslag te verzoeken die zo goed mogelijk aansluit bij de feitelijk verschuldigde belasting.

In de huidige regeling van de heffingsrente eindigt de periode waarover rente wordt berekend op de dag van de dagtekening van de belastingaanslag. In de regeling van de belastingrente strekt de berekening van rente door de inspecteur zich ook uit over de betalingstermijn van de belastingaanslag en eindigt de renteperiode op de vervaldag van die betalingstermijn. Dezelfde verlenging van de renteperiode geldt overigens ook in situaties waarin sprake is van het vergoeden van belastingrente. Voor de erfbelasting en de andere belastingen brengt het nieuwe renteregime weinig veranderingen met zich mee. Onder het regime van de nieuwe renteregeling brengt de inspecteur in dezelfde situaties en onder dezelfde voorwaarden rente in rekening als onder de huidige regeling van de heffingsrente.

6.3. Overige maatregelen

6.3.1. Uitbreiding vrijwillige voortzetting pensioenregeling

Voor (ex-) werknemers die na ontslag hun pensioenregeling vrijwillig voortzetten, geldt momenteel een fiscale regeling waardoor voor een periode van maximaal 3 jaar na ontslag ook voor deze vrijwillige opbouw van pensioen een facilitaire regeling geldt. In antwoord op Kamervragen van de leden Dezentjé Hamming-Blumink en Koşer Kaya [*Brief van 25 februari 2011, Aanhangsel bij Handelingen II, 2010-2011, nr. 1594; zie ook hierna in hoofdstuk 14*] heeft het kabinet aangekondigd tegemoet te willen komen aan de wens om de maximale looptijd van deze fiscale faciliteit voor vrijwillige voortzetting van een pensioenregeling uit te breiden van 3 naar 10 jaar na ontslag. Daarmee wordt fiscaal gefaciliteerd wat op grond van de Pensioenwet mogelijk is. Aan de uitbreiding van de bestaande faciliteit is in het antwoord op de Kamervragen de voorwaarde verbonden dat de Tweede Kamer het voorstel tot budgettaire dekking van deze termijnverlenging steunt.

Het kabinet zal de verlenging van de maximumtermijn van de fiscale faciliteit voor vrijwillige voortzetting financieren door het dotatieplafond voor de fiscale oudedagsreserve (FOR) te verlagen. De toevoeging aan de FOR is over een kalenderjaar, behoudens enkele wettelijke afwijkingen, op twee manieren begrensd. IB-ondernemers kunnen thans 12% [*De eerste begrenzing wordt in het kader van de AOW-leeftijdverhoging en de daarmee verband houdende aanpassingen van het fiscale kader voor ouderdomsvoorzieningen gewijzigd. EvT: zie TK 32 767, later vervangen door TK 33 046*] van de winst aan de FOR doteren (eerste begrenzing), waarbij een maximering geldt tot een bedrag van € 11.882 (tweede begrenzing) in 2011. Het bedrag van deze tweede begrenzing wordt verlaagd ter dekking van de hiervoor genoemde verlenging van de maximumtermijn van de fiscale faciliteit voor vrijwillige voortzetting. Er is gekozen voor een inperking van de FOR omdat deze fiscale faciliteit ook

het karakter heeft van een oudedagsvoorziening. Verder geldt de FOR voor ondernemers en is de fiscale faciliteit voor vrijwillige voortzetting ook met name voor ondernemers van belang.

Met de verlenging van de maximumtermijn van de fiscale faciliteit voor vrijwillige voortzetting is, uitgaande van de hieronder beschreven vormgeving, een budgettair belang gemoeid van € 15 mln. Om dat te financieren is vereist dat de genoemde tweede begrenzing bij de FOR met € 2500 wordt verlaagd tot € 9382 [EvT: zie artikel 3.68 Wet IB 2001]. Na aanvaarding van dit wetsvoorstel zal het Uitvoeringsbesluit loonbelasting 1965 zodanig worden gewijzigd dat een maximumtermijn van 10 jaar voor vrijwillige voortzetting gaat gelden. Deze wijziging zal dan bij het zogenoemde eindejaarsbesluit worden aangebracht.

Het voornemen is de wijziging van het Uitvoeringsbesluit loonbelasting 1965 als volgt vorm te geven. Allereerst wordt de maximumtermijn van de fiscale begeleiding van vrijwillige voortzetting vanaf 2012 uitgebreid van 3 jaar na ontslag (huidige regeling) naar 10 jaar na ontslag, zodat deze maximumtermijn wordt gelijkgesteld met de maximumtermijn voor vrijwillige voortzetting in de Pensioenwet [Artikel 54, tweede lid, van de Pensioenwet]. In aanvulling daarop wordt het pensioengevend loon na het 3^e jaar gemaximeerd op een actueel inkomensgegeven, met als bovengrens het laatstverdiende pensioengevend loon in de periode tot het ontslag. Een koppeling aan een actueel inkomensgegeven sluit beter aan bij de fiscale systematiek voor oudedagsvoorzieningen dan een koppeling aan alleen het laatstverdiende loon in de periode tot het ontslag. Het voornemen is om bij de invulling van het actuele inkomensgegeven aansluiting te zoeken bij de box 1-bestanddelen die ook voor de premiegrondslag in de derde pijler gelden. Het gaat dan om het gezamenlijke bedrag van de winst uit onderneming vóór toevoeging aan en afnemings van de oudedagsreserve en vóór de ondernemingsaftrek, het belastbare loon, het belastbare resultaat uit overige werkzaamheden en de belastbare periodieke uitkeringen en verstrekkingen van de belastingplichtige. Aldus wordt gebruik gemaakt van een gegeven waarmee in de praktijk reeds ervaring bestaat.

6.4. Gevolgen voor bedrijfsleven en burger

In deze paragraaf worden de gevolgen voor de administratieve lasten voor burgers en bedrijfsleven voor zover relevant per maatregel toegelicht en waar van toepassing gekwantificeerd. Het wetsvoorstel leidt per saldo tot een reductie van de administratieve lasten van € 28 mln. voor bedrijven en een verzwaring voor burgers met 10.000 uren.

6.4.1. Flexsparen

Door het afschaffen van de spaarloonregeling en de levensloopregeling nemen de administratieve lasten voor werkgevers af. Omdat flexsparen wordt vormgegeven binnen de inkomstenbelasting en niet in de loonheffing, ontstaan er voor de werkgevers geen nieuwe administratieve lasten. De administratieve lasten van de burger zal beperkt toenemen. De storting op een flexspaarrekening wordt een aftrekpost voor de inkomstenbelasting. Daarnaast zal die aftrekpost ook leiden tot het

indienen van extra aangiften inkomstenbelasting. Ook voor banken en verzekeraars treden wijzigingen op. De administratieve lasten blijven voor deze partijen echter grosso modo gelijk, omdat de verplichting in het kader van spaarloon en levensloop worden vervangen door renseignering van gegevens over inleg en inhoudingsplicht bij opname van geld van de flexspaarrekening. Per saldo leidt flexsparen bij bedrijven tot een besparing van de administratieve lasten van € 3,7 mln. Bij burgers tot een verhoging met 50.000 uren.

6.4.2. Nieuwe renteregeling

Door de nieuwe renteregeling zullen 8 van de 10 mln. IB-belastingplichtigen niet meer met rente te maken krijgen. Hierdoor neemt naar verwachting het aantal contacten van belastingplichtigen met de Belastingdienst flink af. De afname in de vorm van brieven, klachten, telefoonverkeer en dergelijke neemt af met 160.000 contacten. Ook het aantal bezwaar- en beroepschriften daalt, naar verwachting met ongeveer 10.000.

6.4.3. Uitbreiding vrijwillige voortzetting

De uitbreiding van de faciliteit voor vrijwillige voortzetting betekent voor burgers die hier gebruik van kunnen en willen maken dat ze dit dienen aan te geven en dat ze jaarlijks een overzicht van hun inkomen aan de pensioenuitvoerder moeten overleggen. De administratieve lasten voor burgers stijgen hierdoor met 3000 uren. Pensioenuitvoerders die de verlengde vrijwillige voortzetting willen aanbieden zullen aangeleverde inkomensgegevens moeten verwerken in de premiehoogte en pensioenopbouw.

6.5. Nieuwsbericht Financiën inzake afschaffing spaarloon (6-10-2012)

De spaarloonregeling wordt per 1 januari 2012 afgeschaft. Dit betekent dat het opgebouwde spaarloon met ingang van 1 januari 2012 vrij op te nemen is. Dit staat in het Belastingplan 2012. In dit wetsvoorstel stelt staatssecretaris Weekers van Financiën voor dat de spaarloonregeling en levensloopregeling zullen opgaan in de nieuwe regeling 'vitaliteitssparen'.

De spaarloonregeling hield in dat je maximaal € 613 van je brutoloon per jaar kon sparen. De tegoeden werden op een geblokkeerde spaarrekening gestort en vrijgegeven onder bepaalde voorwaarden, maar in ieder geval na 4 jaar. De geblokkeerde tegoeden werden niet meegerekend bij het box 3-vermogen in de inkomstenbelasting en over de vrijgegeven bedragen hoefde door de werknemer geen belasting te worden betaald.

Het opgebouwde vermogen op de spaarloonrekening valt op 1 januari 2012 vrij, maar de deelnemers aan de spaarloonregeling kunnen hun tegoed ook laten staan op de geblokkeerde spaarrekening. Als men zich aan de voorwaarden van de spaarloonregeling houdt, dan blijft voor die tegoeden de vrijstelling in box 3 in stand. De tegoeden worden dan jaarlijks gedeeltelijk vrijgegeven.

6.6. Tweede nota van wijziging (TK 33 003, nr. 7)

Het Vitaliteitspakket is langs verschillende lijnen uitgewerkt. Recentelijk zijn daarin, op aandringen van de Tweede Kamer en van sociale partners, nog een aantal wijzigingen aangebracht. Hierop is het belastingplan 2012 aangepast. Op 12 oktober 2011 is hiertoe een Tweede nota van wijziging naar de Tweede Kamer gestuurd (TK 33 003, nr. 7). Hierna is de algemene toelichting uit de Tweede nota van wijziging opgenomen.

Met deze nota van wijziging worden de in het wetsvoorstel 'Belastingplan 2012' opgenomen overgangsregeling ter zake van de afschaffing van de levensloopregeling en de werkbonus aangepast in lijn met de brief van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) van 30 september 2011 over het vitaliteitspakket [TK 32 043, nr. 71. *EvT: zie paragraaf 4.1.4 van deze bundel*].

De overgangsregeling van de levensloopregeling wordt ten opzichte van het wetsvoorstel op de volgende punten aangepast:

- In het wetsvoorstel is uitgegaan van een leeftijdsgrens voor deelname aan de overgangsregeling vanaf 2013. Deze leeftijdsgrens wordt losgelaten.
- De overgangsregeling wordt – binnen de grenzen van de uitvoerbaarheid – gericht op de groep die door actief spaargedrag heeft aangetoond van de levensloopregeling gebruik te willen maken. In dat kader blijft inleg vanaf 2012 alleen mogelijk voor werknemers die op 31 december 2011 een saldo van € 3000 of meer (inclusief rendement) hebben opgebouwd. In het wetsvoorstel is nog uitgegaan van de voorwaarde van een positief saldo op die datum.
- Vanaf 2012 wordt geen levensloopverlofkorting (LLVK) meer opgebouwd. Tot die tijd opgebouwde rechten kunnen wel verzilverd worden bij opname van het spaartegoed of bij de omzetting van levensloop in vitaliteitssparen.
- Deelnemers met minder dan € 3000 aan tegoed in de levensloopregeling op 31 december 2011 kunnen het tegoed in 2012 of in 2013 voor verlof opnemen of in 2013 onbelast doorstorten naar vitaliteitssparen, maar kunnen niet meer in levensloop storten. Als de deelnemers met op 31 december 2011 minder dan € 3000 aan tegoed in de levensloopregeling hun levenslooptegoed niet uiterlijk op 31 december 2013 hebben opgenomen en dit ook niet hebben doorgestort naar vitaliteitssparen, dan valt het volledige levenslooptegoed aan het eind van het jaar 2013 na inhouding van belasting vrij.
- Deelnemers met € 3000 of meer aan tegoed in de levensloopregeling op 31 december 2011 kunnen het tegoed in 2013 eveneens fiscaal geruisloos doorstorten naar vitaliteitssparen, ook als de waarde van de voorziening hoger is dan het maximum van € 20.000 *[Dit is het bedrag vóór inflatiecorrectie. Dit geldt eveneens voor de andere vanaf 2013 nog aan de inflatie aan te passen bedragen die in deze toelichting worden genoemd]* dat fiscaal wordt gefacilieerd in vitaliteitssparen. Ook na 2013 kunnen deze deelnemers hun levenslooptegoed fiscaal geruisloos doorstorten naar vitaliteitssparen. Voor die jaren geldt echter wel het maximum dat in vitaliteitssparen fiscaal wordt gefacilieerd (€ 20.000 in 2013). Over het eventuele meerdere moet belasting worden betaald bij de aanslag over het desbetreffende jaar. De levensloopverlofkorting

wordt ook in deze situaties verrekend. Men kan dan niet meer terug naar de levensloopregeling, omdat de deelname aan het overgangsrecht na 2013 alleen mogelijk blijft als de waarde van de aanspraak ingevolge levensloop aan het begin van het kalenderjaar meer bedraagt dan nihil.

- Net als in het wetsvoorstel is het niet mogelijk om deel te nemen aan zowel de overgangsregeling levensloop als aan vitaliteitssparen.

Door de aanpassingen zal het aantal deelnemers in de overgangsregeling voor levensloopregelingen hoger uitkomen. Hierdoor zullen de administratieve lasten niet met € 3,7 mln., maar met € 3,5 mln. dalen. De aanpassingen van de werkbonus leiden niet tot wijziging van de administratieve lasten.

De in deze nota van wijziging opgenomen maatregelen zijn uitvoerbaar en handhaafbaar door de Belastingdienst. Door toename van het aantal deelnemers in de overgangsregeling voor levensloopregelingen nemen de werkzaamheden bij de Belastingdienst voor toezicht op juiste toepassing van de bepalingen voor het overgangsrecht toe. Daar staat tegenover een verlichting van deze werkzaamheden door het vervallen van de levensloopverlofkorting. Per saldo is het effect voor de uitvoeringskosten neutraal.

6.7. Nota naar aanleiding van het verslag (TK 33 003, nr. 10)

Op 13 oktober 2011 is het verslag van de vaste commissie voor Financiën opgesteld. Daarin staan vragen en opmerkingen van de diverse fracties vermeld (TK 33 003, nr. 9). In de nota naar aanleiding van dat verslag zijn de antwoorden van Financiën op de gestelde vragen opgenomen (TK 33 003, nr. 10). Hierna zijn de voor deze bundel relevante vragen en antwoorden uit die nota opgenomen.

6.7.1. Maatregelen Regeer- en Gedoogakkoord

6.7.1.1. Zelfstandigenaftrek

De leden van de fractie van de PvdA vragen of het kabinet de bewering nader kan staven dat «vooral aan de onderkant van de arbeidsmarkt een grote fiscale stimulans is ontstaan om arbeidsinkomen te realiseren als zelfstandige in plaats van als werknemer». In een tabel is voor een aantal inkomensniveaus weergegeven hoeveel belasting er in 2012 betaald zou moeten worden als de maatregelen in dit wetsvoorstel niet zouden worden ingevoerd. Ook is het verschil weergegeven tussen de inkomensafhankelijke bijdrage ZVW en de toeslagen voor ondernemers en werknemers. De tabel is niet opgenomen in deze bundel.

Een ondernemer zonder andere bronnen van inkomen betaalt tot een winst van bijna € 19 000 geen belasting, terwijl een werknemer bij dat inkomen rond de € 3000 belasting betaalt. De verschillen kunnen groter worden als gebruik wordt gemaakt van toeslagen. Zeker in verhouding tot het inkomen zijn dat forse prikkels om arbeidsinkomen te realiseren als zelfstandige in plaats van als werknemer. Overigens is de fiscaliteit niet de enige factor die meespeelt in de afweging om arbeid aan te bieden

als zelfstandige dan wel als werknemer. De leden van de fractie van de PvdA vragen verder of dit belastingvoordeel ook als groot wordt beoordeeld als rekening wordt gehouden met verzekeringen tegen ziekte, pensioen en dergelijke. Ik ben het met deze leden eens dat het moeilijk is om inkomens van ondernemers en werknemers te vergelijken. Ondernemers moeten zelf voorzien in verzekeringen die voor werknemers collectief geregeld worden. Bovendien kunnen ondernemers zich niet verzekeren tegen werkloosheid. Waar werknemers via de werkgever verzekerd zijn tegen het werkloosheidsrisico dienen ondernemers hiervoor zelf een inkomensbuffer op te bouwen. Dit laatste is één van de rechtvaardigingen voor het bestaan van de ondernemersfaciliteiten. Soms ook zijn regelingen voor ondernemers soepeler. Zo betalen zij een lagere inkomensafhankelijke bijdrage voor de Zorgverzekeringswet dan werknemers. Ook bestaat de mogelijkheid voor ondernemers om het geld dat zij fiscaal gefacilieerd reserveren voor hun oude dag in hun onderneming te laten zitten (de fiscale oudedagsreserve). In de nota naar aanleiding van het verslag bij het Belastingplan 2010 is een uitgebreide passage aan deze vergelijkbaarheid gewijd [TK 32 128, nr. 10, p. 4–8]. Genoemde leden vragen tevens om de aanzuigende werking van deze belastingvoordelen te kwantificeren. Naar mijn mening is het duidelijk dat het bij de belastingvoordelen die in de tabel naar voren komen, aantrekkelijk is om arbeidsinkomen te realiseren als zelfstandige in plaats van als werknemer. Met de voorstellen in dit belastingplan wordt die aanzuigende werking iets minder groot.

(...)

De leden van de fractie van de PvdA vragen of het mogelijk en wenselijk is om de verlaging van de zelfstandigenaftrek (deels) te vervangen door afschaffing van de arbeidskorting voor zelfstandigen. Deze leden vragen of het niet zuiverder is om de arbeidskorting te reserveren voor arbeid in loondienst, omdat de arbeidskorting het arbeidskostenforfait heeft vervangen. Dit forfait diende als tegemoetkoming voor de kosten die samenhangen met het verrichten van betaalde arbeid door werknemers. Daarnaast vragen deze leden of een dergelijke schuif tussen de arbeidskorting en de zelfstandigenaftrek budgettair neutraal mogelijk is. Allereerst merk ik op dat de zelfstandigenaftrek deze kabinetsperiode macro gezien niet wordt verlaagd. De komende drie jaar is zelfs sprake van een lastenverlichting voor ondernemers. Het uniformeren van de zelfstandigenaftrek op € 7 280 in combinatie met het niet indexeren is in 2015 budgettair neutraal. Voor individuele ondernemers kan de zelfstandigenaftrek door de maatregel lager maar ook hoger uitvallen. Met betrekking tot de arbeidskorting is van belang dat aan de invoering van deze korting slechts zijdelings de notie ten grondslag lag dat men voor het verwerven van inkomsten doorgaans ook zekere kosten maakt. Een veel zwaarder wegend element in de arbeidskorting is dat met dit instrument het verrichten van betaald werk (ten opzichte van een uitkering) fors aantrekkelijker is gemaakt [TK 26 727, nr. 7, p. 158]. Deze doelstelling om werken en meer werken te stimuleren geldt uiteraard ook voor zelfstandige arbeid. De invoering van de arbeidskorting voor ondernemers is destijds gecompenseerd door een verlaging van de zelfstandigenaftrek. De suggestie van de leden van de fractie van de PvdA is in het kader van de verkenning winstbox wel relevant. Als immers voor ondernemingswinsten een aparte winstbox wordt gecreëerd, dient ook gekeken te worden naar de huidige faciliteiten die ondernemers

hebben, waaronder de arbeidskorting. Het kabinet zal dan ook bij deze verkenning van de winstbox kijken naar nut en noodzaak van de arbeidskorting voor ondernemers. Overigens pakt het systeem van heffingskortingen, waaronder de arbeidskorting, relatief positief uit voor lage inkomens.

(...)

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen wat de verwachting is van het effect van de maatregelen uit het Belastingplan op het aantal startende ondernemers en welke fiscale vervangende prikkels voor starters er in het belastingplan zitten om startende zelfstandigen te ondersteunen. Startende ondernemers blijven ook met deze maatregel voldoende ondersteund. Startende ondernemers behouden immers naast de reguliere ondernemersfaciliteiten het recht op een verhoging van de zelfstandigenaftrek (startersaftrek) en op andere startersfaciliteiten zoals de willekeurige afschrijving voor starters. Ook kunnen zij de zelfstandigenaftrek ten laste brengen van looninkomen en resultaat uit overige werkzaamheden. Daarnaast gaat het nieuwe vitaliteitssparen, in tegenstelling tot de huidige levensloopregeling, ook gelden voor (startende) ondernemers. Daarmee kunnen zij fiscaal gefacilieerd een inkomensbuffer opbouwen. Voorts is de verlenging van de termijn voor fiscaal gefacilieerde vrijwillige voortzetting van de pensioenregeling een maatregel ter ondersteuning van met name startende ondernemers. Hiermee is voor startende ondernemers sprake van een evenwichtig pakket.

(...)

6.7.1.2. Vitaliteitssparen/-pakket

De leden van de fractie van de PvdA vragen of het kabinet bereid is om te kijken naar mogelijkheden om vitaliteitssparen versneld in te voeren. De leden van fractie van de ChristenUnie vragen waarom er niet voor gekozen is om de afschaffing van de spaarloon- en levensloopregeling aan te laten sluiten bij de invoering van vitaliteitssparen. Bij de invulling van het vitaliteitspakket heeft het kabinet een afweging gemaakt tussen snelheid, zorgvuldigheid, uitvoerbaarheid, budgettaire inpasbaarheid en eerbiediging van opgebouwde rechten. Daarbij heeft het kabinet gekeken naar mogelijkheden om vitaliteitssparen in 2012 in te voeren. Echter, vanwege uitvoeringstechnische redenen is voor 2013 gekozen. Deze nieuwe regeling vergt immers met name van de aanbieders van vitaliteitssparen (banken en verzekeraars) en van de Belastingdienst de nodige administratieve voorbereidingstijd. Ook heeft de branche te kennen gegeven prijs te stellen op voldoende tijd om de nodige vitaliteitsproducten te ontwikkelen.

De spaarloonregeling wordt reeds in 2012 afgeschaft vanwege budgettaire inpasbaarheid. De budgettaire opbrengst dient als dekking voor de tijdelijke verlaging van de overdrachtsbelasting. De aansluiting tussen afschaffen van spaarloon in 2012 en de introductie van vitaliteitssparen in 2013 wordt zo goed mogelijk geborgd door deelnemers de mogelijkheid te geven om het opgebouwde tegoed, in beginsel vrijgesteld in box 3, op de spaarloonregeling te laten staan.

De beperkingen voor deelname aan de levensloopregeling die vanaf 2012 gelden, zijn vooral ingegeven door budgettaire overwegingen. Wachten met deze beperkingen tot 2013 zou kunnen leiden tot een forse toename van het aantal deelnemers in de levensloopregeling. De overgangsregeling voor de levensloopregeling biedt deelnemers in 2012 echter alle mogelijkheden om de periode tot invoering van vitaliteitssparen te overbruggen. Zo hebben alle deelnemers het recht om in 2012 het opgebouwde tegoed op de levensloopregeling te laten staan. Deelnemers met een saldo op 31 december 2011 van € 3 000 of meer kunnen in 2012 en daarna net als in de jaren daarvoor inleggen conform de bestaande voorwaarden. Een uitzondering geldt voor de opbouw van de levensloopverlofkorting. Vanaf het jaar 2012 wordt er bij inleg in levensloop geen levensloopverlofkorting meer opgebouwd. In 2013 kan iedere deelnemer aan de levensloopregeling – ongeacht de hoogte van het opgebouwde saldo – het volledige levenslooptegoed fiscaal geruisloos omzetten in vitaliteitssparen. Wanneer deelnemers met een tegoed dat op 31 december 2011 lager is dan € 3 000 er niet voor kiezen om het tegoed door te storten naar vitaliteitssparen valt het tegoed in 2013 vrij, onder inhouding van belasting en premie volksverzekeringen. Deelnemers met een tegoed op 31 december 2011 van € 3 000 of meer kunnen ook na 2013 nog kiezen voor een fiscaal geruisloze omzetting in vitaliteitssparen.

Door de leden van de fracties van de ChristenUnie en het CDA zijn enkele vragen gesteld over de afschaffing van de spaarloonregeling in 2012 en de budgettaire risico's voor het lopende jaar omdat er dit jaar nog veel meer mensen mee zouden kunnen doen aan de spaarloonregeling. De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen naar omvang van de verwachte derving. De leden van de fractie van het CDA vragen wat het kabinet van plan is te doen tegen de «snelle spaarloonroute». Ze doen ook de suggestie om spaarloon niet te deblokken voor deelnemers die na Prinsjesdag zijn begonnen. Het kabinet ziet vooralsnog geen aanleiding om maatregelen te treffen. Echter, mede door de recente publiciteit kan een dynamiek ontstaan waardoor het aantal deelnemers fors kan stijgen. Het kabinet deelt dan ook de zorgen van deze leden wat betreft de budgettaire risico's. Ik zal in samenspraak met de banken en VNO vinger aan de pols houden. Indien nodig zal het kabinet maatregelen treffen.

De leden van de fractie van GroenLinks vragen naar de aantrekkelijkheid van vitaliteitssparen. Vitaliteitssparen heeft drie voordelen. Ten eerste is het in vitaliteitssparen opgebouwde tegoed niet belast in box 3. Ten tweede geldt dat de stortingen in vitaliteitssparen aftrekbaar zijn en de opnames uit vitaliteitssparen belast, waardoor in ieder geval sprake is van uitstel van belastingheffing en waardoor tariefsvoordeel kan worden behaald. Ten derde kan het opgebouwde tegoed worden ingezet voor alle doelen, en niet zoals in het geval van levensloopregeling, alleen voor verlof. Daarnaast geldt dat vitaliteitssparen niet alleen voor werknemers, maar ook voor IB-ondernemers en resultaatgenieters toegankelijk is.

De leden van de fractie van GroenLinks vragen waarom de bestedingsdoelen zijn losgelaten en naar de relatie tussen vitaliteitssparen en vitaliteit. Het kabinet kiest met vitaliteitssparen voor een brede,

eenvoudige en goed uitvoerbare fiscale regeling. Met deze regeling geeft het kabinet burgers meer vrijheid en verantwoordelijkheid hun carrière zelf vorm te geven. Door de regeling niet scherp toe te snijden op de doelen genoemd in het Regeerakkoord, kiest het kabinet ervoor om mensen de ruimte te geven om geheel zelf te bepalen waaraan en wanneer ze het in dit kader gespaarde geld uitgeven. Daarnaast zijn er praktische redenen om de regeling niet toe te spitsen op enkele doelen. De Belastingdienst kan de controle op opnamedoelen niet uitvoeren. Het neerleggen van de uitvoering van de controle bij werkgevers of financiële instellingen heeft twee belangrijke nadelen. Ten eerste gaat een adequate controle van opnamedoelen gepaard met een forse stijging van de administratieve lasten voor het bedrijfsleven. Ten tweede is een regeling die wordt uitgevoerd door werkgevers niet toegankelijk voor IB-ondernemers en resultaatgenieters met arbeidsinkomen.

Voorts vragen de leden van de fractie van GroenLinks naar het gebruik van vitaliteitssparen: hoeveel mensen zullen de regeling gebruiken om eerder te stoppen met werken en hoeveel voor scholing of een sabbatical. Vitaliteitssparen is zo vormgegeven dat het fiscale voordeel het grootste is bij opname van het tegoed in perioden van inkomensachteruitgang. Bijvoorbeeld als mensen verlof nemen om in hun eigen vitaliteit te investeren, denk aan scholing. Of een zzp'er die een moeilijk jaar heeft en de inkomensachteruitgang kan opvangen door geld op te nemen van vitaliteitssparen. Welk deel van de deelnemers het opgespaarde tegoed voor bijvoorbeeld verlof zal inzetten, is van te voren niet in te schatten, juist omdat het kabinet ervoor kiest om mensen de vrijheid te geven om zelf te bepalen waar ze het geld aan uitgeven. Uit de evaluatie van levensloopregeling weten we dat de helft van de deelnemers het ingebouwde tegoed wil inzetten voor vervroegd uittreden. Vanwege het maximum fiscaal gefacilieerd spaarbedrag van € 20 000 en de opname beperking vanaf het kalenderjaar waarin mensen 62 worden jaar zal het met vitaliteitssparen in de praktijk lastiger worden om vervroegd uit te treden. Wel is het mogelijk om bijvoorbeeld deeltijdpensioen te financieren.

De leden van de fracties van de ChristenUnie en D66 hebben vragen over de beperking bij opname uit vitaliteitssparen na de 62-jarige leeftijd. Het feit dat vitaliteitssparen een bestedingsvrije spaarregeling is, heeft ook tot gevolg dat vitaliteitssparen voor volledig vervroegd uittreden gebruikt zou kunnen worden. Het kabinet vindt dit onwenselijk. Het gebruik van vitaliteitssparen voor volledig vervroegd uittreden wordt derhalve ontmoedigd. Bij de belastingplichtige die meer dan € 10 000 uit vitaliteitssparen opneemt in de kalenderjaren na het kalenderjaar waarin de belastingplichtige de leeftijd van 61 jaar heeft bereikt, voorziet het wetsvoorstel in het volledige belasten van het vitaliteitstegoed als voordeel uit vitaliteitssparen. In aanvulling daarop ben ik voornemens verdere beperkende voorwaarden op te stellen waarmee opname van meer dan € 10 000 feitelijk geblokkeerd wordt. Hierover zal ik u later nader informeren. De opnamebeperking geldt overigens, zoals de leden van de fractie van D66 juist hebben gesteld, vanaf het kalenderjaar waarin de belastingplichtige 62 jaar wordt.

De leden van de fractie van de SGP vragen of het kabinet erkent dat vitaliteitssparen vooral zal worden gebruikt door hogere inkomensgroepen. Het kabinet is het met de leden van de fractie van de SGP eens dat het voor mensen met hoog inkomen relatief makkelijker is om te sparen. In 2008 werd

60% van de deelnemers van de spaarloonregeling in de bovenstaande drie inkomensdecielen ingedeeld. Het vitaliteitspakket dient echter integraal te worden gezien. Vitaliteitssparen zal relatief aantrekkelijk zijn voor hoge inkomens, terwijl invoering van de werkbonus weer relatief aantrekkelijk is voor mensen met een laag inkomen. Bovendien kunnen werknemers de werkbonus gebruiken voor vitaliteitssparen, waarmee deze regeling ook voor lagere inkomens toegankelijk is.

In antwoord op de vraag van de leden van de fractie van D66 kan ik bevestigen dat een saldo op vitaliteitssparen hoger dan € 20 000 niet tot een gedwongen uitkering van vitaliteitssparen leidt. In het geval waarin de waarde in het economische verkeer van vitaliteitssparen aan het begin van het kalenderjaar als gevolg van behaalde rendementen € 20 000 of meer bedraagt kan in dat jaar niet worden ingelegd, maar zijn er voor het overige geen gevolgen voor de deelnemer. Anders dan bij de levensloopregeling is de genoemde begrenzing geen onderdeel van de definitie van de regeling zodat, de leden van de fractie van D66 vragen hiernaar, bij vitaliteitssparen niet hoeft te worden geregeld dat een overschrijding van de grens van € 20 000 door andere oorzaken dan een storting wel is toegestaan.

De leden van de fractie van het CDA willen weten met hoeveel het heffingsvrij vermogen in box 3 omhoog kan als het vitaliteitssparen niet meer in box 1 betrokken wordt. Indien vitaliteitssparen niet zou worden ingevoerd en de opbrengst daarvan volledig zou worden aangewend voor een verhoging van het heffingsvrij vermogen in box 3, kan het heffingsvrije vermogen in box 3 met circa € 3 500 worden opgehoogd (in 2011 bedraagt het heffingsvrij vermogen € 20 785). Dit bedrag is een eerste indicatie.

De leden van de fractie van de SGP vragen hoe het kabinet komt tot een verwachte deelname van 1 mln. mensen aan het vitaliteitssparen. Het kabinet gaat ervan uit dat ca. 120 000 mensen zullen overstappen van de levensloopregeling naar het nieuwe vitaliteitssparen. Naar verwachting zullen er zo'n 700 000 werknemers en 150 000 zelfstandigen bijkomen. Op dit moment doen ca. 250 000 mensen mee met de levensloopregeling en ca. 2 mln. met de spaarloonregeling.

(...)

De leden van de fractie van de ChristenUnie willen weten hoe in de overgangsregeling voor de levensloopregeling rekening wordt gehouden met mensen die vallen onder de FLO-uittrekingsregeling. Deze mensen kunnen aan levensloop blijven deelnemen als de waarde in het economische verkeer van hun levensloopaanspraak op 31 december 2011 € 3 000 of meer bedraagt. In principe blijft de levensloopregeling voor deze mensen bestaan. Vanaf het jaar 2012 wordt er echter geen levensloopverlofkorting meer opgebouwd bij de stortingen in levensloop. Bij mensen met een aanspraak ingevolge levensloop waarvan de waarde in het economische verkeer op 31 december 2011 lager is dan € 3 000 geldt dat ze vanaf 1 januari 2012 niet meer in hun levensloopregeling kunnen inleggen. In het jaar 2012 en 2013 kunnen deze deelnemers aan levensloop hun tegoed wel

ten behoeve van verlof opnemen. In het jaar 2013 kan het levenslooptegoed daarnaast geruisloos worden omgezet in vitaliteitssparen. Voor mensen die op 31 december 2011 geen levensloopregeling hebben, is deelname aan levensloop niet meer mogelijk. Het kabinet streeft er immers naar dat zoveel mogelijk mensen zo lang mogelijk (blijven) werken.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen ook hoe omgegaan wordt met de afspraken waarbij opbouw van levensloop onderdeel is van de CAO-afspraken. Deze afspraken kunnen in ieder geval voortgezet worden bij deelnemers aan levensloop die op 31 december 2011 een aanspraak ingevolge levensloop hebben opgebouwd waarvan de waarde in het economische verkeer € 3 000 of meer bedraagt. In andere gevallen waarin de werkgever een bijdrage verstrekt aan deelnemers van de levensloopregeling dient de werkgever net als thans ook een werkgeversbijdrage voor levensloop te blijven verstrekken aan werknemers die om welke reden dan ook niet deelnemen aan de levensloopregeling. Die werkgeversbijdrage wordt bij de werknemer belast als loon, conform de huidige situatie waarin wel sprake is van een werkgeversbijdrage, maar waarbij de werknemer niet deelneemt aan de levensloopregeling. Immers, de werkgeversbijdrage dient op grond van de wettelijke bepalingen van de levensloopregeling te worden verstrekt aan alle werknemers die in dezelfde omstandigheden verkeren. Deelname aan een levensloopregeling is daarbij geen onderscheidend criterium.

In antwoord op de vraag van de leden van de fractie van de ChristenUnie wordt opgemerkt dat het kabinet voor een bedrag van € 3 000 als grens voor de toepassing van de overgangsregeling levensloop gekozen heeft, omdat deelnemers aan levensloop die op 31 december 2011 een aanspraak ingevolge levensloop van € 3 000 of meer hebben opgebouwd met hun actief spaargedrag hebben aangetoond dat ze actief van levensloop gebruik willen maken en levensloop willen opnemen voor verlof. Deelnemers die in het verleden een levenslooptekening alleen hebben geopend om bijvoorbeeld een aanspraak te kunnen maken op de ouderschapsverlofkorting en verder niet actief hebben gespaard, kunnen niet meer deelnemen aan de levensloopregeling. De grens van € 3 000 geldt inderdaad voor alle deelnemers aan levensloop en dus ook voor jonge agenten die recentelijk in levensloop zijn gestapt. De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen hiernaar.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen in hoeverre de overgangsregeling tegemoet komt aan spaarders die soms meer dan € 100 000 in de levensloopregeling hebben gespaard. Het doet mij goed de leden van de fractie van de ChristenUnie te kunnen mededelen dat het kabinet deze spaarders bijna volledig tegemoet komt. Voor alle deelnemers aan levensloop die een aanspraak ingevolge levensloopregeling hebben opgebouwd waarvan de waarde in het economische verkeer op 31 december 2011 € 3 000 of meer bedraagt, geldt dat deze deelnemers aan de levensloopregeling kunnen blijven deelnemen overeenkomstig de thans geldende voorwaarden. Een uitzondering geldt voor de levensloopverlofkorting. Vanaf het jaar 2012 wordt er geen levensloopverlofkorting meer opgebouwd bij stortingen in levensloop. Deze deelnemers kunnen er ook voor kiezen om in het jaar 2013 hun levenslooptegoed zonder maximum geruisloos om te zetten in vitaliteitssparen. Vanaf het jaar 2014 is de omzetting alleen geruisloos mogelijk tot het bedrag van circa € 20 000. Over het meerdere dient dan belasting te worden betaald. Op de vraag van de leden van de fractie van de ChristenUnie of de nieuwe regeling voor deze deelnemers niet te beperkt is, nu opname uit

vitaliteitssparen vanaf het jaar waarin de deelnemer de leeftijd van 62 heeft bereikt, beperkt is tot € 10 000 is het antwoord dat voor deze deelnemers de levensloopregeling in principe blijft bestaan. Als deze deelnemers in het kader van de levensloopregeling blijven sparen, worden ze dus niet geconfronteerd met een opnamebeperking zoals die bij vitaliteitssparen geldt.

Op de vraag van de leden van de fractie van de ChristenUnie of het opgebouwde vitaliteitstegoed voor elk doel beschikbaar is, is het antwoord bevestigend. Vitaliteitssparen is een bestedingsvrije spaarregeling die voor alle doelen gebruikt kan worden. Vitaliteitssparen biedt echter fiscaal gezien het grootste voordeel als het tegoed opgenomen wordt in situaties van inkomensachteruitgang, zoals bij opname bij het starten van een eigen onderneming, bij een opname ter financiering van onbetaald verlof voor bijvoorbeeld scholing of mantelzorg, waar de leden van de fractie van de ChristenUnie specifiek naar vragen.

(...)

De NOB stelt voor om de mogelijkheden voor een geruisloze omzetting van levensloop in vitaliteitssparen in de wettekst zelf te verduidelijken, met name voor wat betreft het al dan niet toepassing zijn van de grens van € 20 000. Naar mijn mening zijn deze mogelijkheden uitputtend geregeld in de wetteksten, zoals deze zijn opgenomen in de tweede nota van wijziging op het wetsvoorstel. Op grond van die wetteksten kunnen alle deelnemers aan levensloop hun levenslooptegoed in het kalenderjaar 2013 zonder maximum geruisloos omzetten in vitaliteitssparen. Dat is geregeld in de voor dat kalenderjaar voorgestelde tekst van artikel 39d, eerste lid, van de Wet op de loonbelasting 1964. Vanaf het jaar 2014 geldt indien levensloopregeling wordt doorgestort naar vitaliteitssparen op grond van de vanaf dat kalenderjaar voorgestelde tekst van artikel 39d, tweede lid, van de Wet op de loonbelasting 1964 wel een maximum. Vanaf het jaar 2014 is de geruisloze omzetting slechts mogelijk tot ten hoogste het in artikel 3 131b van de Wet IB 2001 eerstgenoemde bedrag – in het jaar 2013 gaat het om € 20 000. Als op de levensloopregeling een hoger tegoed staat, dan wordt bij omzetting over het meerdere belasting geheven op grond van artikel 10a.11, tweede lid, van de Wet IB 2001.

In antwoord op de vraag van de NOB hoe de opgebouwde rechten op levensloopverlofkorting bij de omzetting van levensloop in vitaliteitssparen kunnen worden geëffectueerd, wordt opgemerkt dat de verzilvering van de opgebouwde levensloopverlofkorting in de inkomstenbelasting zal verlopen. De levensloopverlofkorting kan in het jaar van de omzetting worden geclaimd in het kader van voorlopige teruggaaf inkomstenbelasting of bij de aangifte inkomstenbelasting over dat jaar.

De NOB vraagt in hoeverre niet als uitgave voor vitaliteitssparen in aanmerking genomen bedragen belast zijn bij opname. Bij het antwoord op deze vraag dient net als bij het lijfrenteregime onderscheid te worden gemaakt tussen binnenlandse belastingplichtigen en buitenlandse belastingplichtigen. Bij binnenlands belastingplichtigen worden alle opnames uit vitaliteitssparen aangemerkt als voordeel uit vitaliteitssparen en derhalve belast. Daarbij is niet van belang, of de inleg in aftrek is gebracht. Bij

buitenlands belastingplichtigen wordt een opname uit vitaliteitssparen alleen belast, voor zover de daartoe gedane uitgaven in Nederland als uitgaven voor vitaliteitssparen in aanmerking zijn genomen.

De NOB doet een voorstel om het vitaliteitspakket te vereenvoudigen door levensloopregeling aan te passen: jaarlijks inleg maximaal op € 5 000 en het totale maximale saldo op € 20 000 te zetten. Bovendien stelt de NOB voor om de specifieke doelen in de levensloopregeling te laten vervallen. Het kabinet dankt de NOB voor de suggestie. Het is een variant die het kabinet ook heeft overwogen. Belangrijkste voordeel van deze variant is dat er niet een nieuwe regeling wordt ingevoerd. Het kabinet is echter van mening dat de nadelen groter zijn dan de voordelen. Het voorstel van het kabinet kent een duidelijk onderscheid tussen een nieuwe, brede en eenvoudige regeling voor de toekomst (vitaliteitssparen) en de overgangsregeling voor levensloop. In het voorstel van de NOB lopen zaken door elkaar heen en dat maakt het er niet overzichtelijker op. De twee regelingen verschillen van elkaar wat betreft voorwaarden en mogelijk ook doelgroep. De door de NOB voorgestelde nieuwe levensloopregeling is in tegenstelling tot vitaliteitssparen niet toegankelijk voor IB-ondernemers. Indien de levensloopverlofkorting voor de nieuwe levensloopregeling in stand blijft, wordt de regeling budgettair onbeheersbaar en ook niet effectief. Door kortstondig deel te nemen aan de regeling kan de korting worden verzilverd en kan de korting voor alles worden ingezet.

6.7.1.3. Nieuwe renteregeling

De leden van de fracties van het CDA en D66 willen graag weten op welke manier de besparingen worden gehaald met de nieuwe renteregeling. Voorts zouden de leden van de fracties van de PvdA en D66 graag zien dat het kabinet aangeeft welke groepen belastingplichtigen met name geraakt zullen worden door de budgettaire opbrengst van structureel € 400 mln. De verwachte opbrengst van de renteregeling bedraagt € 0,4 mld. Dit is een saldo van enerzijds lagere rentekosten bij de heffing en inning van belastingen en premies en anderzijds hogere rentekosten voor de financiering van staatsschuld. De lagere rentekosten worden met name bereikt door niet meer automatisch bij teruggaven rente te vergoeden, maar dat alleen te doen in situaties waarbij het aan de Belastingdienst te wijten is dat de teruggave te laat ter beschikking van de belastingplichtige komt. Momenteel zijn veel belastingplichtigen bereid om geen of een te lage voorlopige teruggave te ontvangen of een te hoge voorlopige aanslag te betalen omdat zij daarvoor met een relatief hoge rentevergoeding gecompenseerd worden zodra zij hun aangifte ingediend hebben. Dit zogenoemde sparen bij de fiscus leidt tot ongewenste effecten. De voorlopige aanslagen sluiten niet aan bij de actuele fiscale situatie. Er wordt door de Belastingdienst weliswaar tijdelijk extra belastinggeld ontvangen, maar deze moet daarover later een hoge rente vergoeden. Als de Staat dit geld op de geldmarkt zou lenen, zijn de rentekosten aanmerkelijk lager. In de nieuwe renteregeling wordt niet meer standaard invorderingsrente vergoed vanaf 1 januari na het belastingjaar indien de belastingplichtige naar aanleiding van zijn aangifte een teruggaaf ontvangt omdat hij in het belastingjaar zelf een te hoge voorlopige aanslag heeft gekregen en betaald. Deze situatie doet zich meestal voor bij bedrijven. Daarnaast zullen ook belastingplichtigen die ervoor kiezen geen voorlopige teruggaaf te vragen maar

te wachten op een teruggaaf naar aanleiding van hun aangifte, niet langer vanaf 1 januari standaard heffingsrente – straks belastingrente – vergoed krijgen.

Het veronderstelde nadeel voor belastingplichtigen van het wegvallen van de rentevergoeding is overigens minder groot dan het lijkt. Als belastingplichtigen een te hoge voorlopige aanslag of een te lage voorlopige teruggave ontvangen, kunnen zij de Belastingdienst op een laagdrempelige manier verzoeken deze op het juiste niveau vast te stellen. Dan betalen zij minder c.q. krijgen zij meer terug en blijft er meer geld in de portemonnee om te sparen of anderszins te besteden. Bij het indienen van een bezwaar tegen een aanslag is het vrijwel altijd mogelijk om uitstel van betaling te krijgen. Als het bezwaar wordt toegekend, hoeft er niet betaald te worden en wordt dus geen rentenadeel geleden. Een ander deel van de opbrengst van de renteregeling wordt bereikt door niet meer de huidige heffings- en invorderingsrente te berekenen, maar de wettelijke rente, zoals gebruikelijk in de Awb. De hogere opbrengst als gevolg van het hanteren van de hogere wettelijke rente wordt gecompenseerd door in de nieuwe regeling het tijdvak waarover rente wordt berekend pas te laten aanvangen op 1 juli na afloop van het belastingjaar. Daarmee wordt ervoor gezorgd dat het grootste deel van de belastingplichtigen niet meer met rente te maken krijgt.

(...)

De NOB betreurt het dat de renteregeling zeer gedetailleerd en ingewikkeld is. Het kabinet hecht eraan om in de eerste plaats te benadrukken dat de nieuwe renteregeling tot een aanzienlijke vereenvoudiging leidt. Ook in de vakliteratuur en de commentaren wordt dat bevestigd [*Zie V-N 2011/45.4 , aantekening bij de memorie van toelichting op de nieuwe renteregeling en L. Stevens, Het Financieel Dagblad van 29 september 2011*]. Door de nieuwe renteregeling hebben 8 mln. van de 10 mln. belastingplichtigen voor de inkomstenbelasting niet langer te maken met rente. Verder is ervoor gekozen om de renteregeling uitgebreid en tot in detail uit te schrijven met het oog op de duidelijkheid en om misverstanden te voorkomen omtrent de berekening van belastingrente.

De NOB verzoekt om een reactie op de constatering dat de Belastingdienst zes weken langer nodig heeft om een verzoek om een voorlopige aanslag dan wel het indienen van de aangifte tot een te betalen bedrag te verwerken, dan om hetzelfde verzoek respectievelijk aangifte te verwerken waarbij de belastingplichtige geld terug krijgt. Het is niet zo dat de Belastingdienst meer tijd nodig heeft om een aangifte of een verzoek te verwerken dat tot een te betalen bedrag leidt, dan een aangifte of een verzoek dat tot een terug te geven bedrag leidt. Een aanslag conform de aangifte moet binnen 8 of 13 weken zijn vastgesteld door de inspecteur. Dit is ongeacht of het om een terug te betalen of om een terug te ontvangen bedrag gaat. Gaat het om een te betalen bedrag door de belastingplichtige dan wordt er geen rente meer berekend indien de inspecteur er langer dan 8 of 13 weken over doet om de aanslag vast te stellen. In de nieuwe regeling is bepaald dat er rente wordt gerekend tot aan de vervaldatum (dit is de laatste dag van de betalingstermijn), deze ligt zes weken na de dagtekening van de aanslag. In de wettekst is derhalve de 8 en 13 weken termijn opgenomen plus zes weken (14 en

19). Ook bij aanslagen met een uit te betalen bedrag aan de belastingplichtige gelden de normen van 8 en 13 weken. Deze zijn dan ook opgenomen in de wettekst. In deze situatie wordt niet automatisch rente vergoed. Het vergoeden van rente doet zich voor in gevallen waarin de inspecteur langer dan 8 of 13 weken doet over het vaststellen van de aanslag. In deze gevallen wordt er rente vergoed vanaf het moment dat de aanslag vastgesteld had moeten zijn tot aan de dagtekening van de aanslag, plus zes weken. Deze zes weken zijn dezelfde zes weken van de betalings-termijn als bij een te betalen bedrag door de belastingplichtige. De NOB merkt op dat, indien de inspecteur afwijkt van de aangifte, hij meer tijd heeft om de (voorlopige) aanslag op te leggen.

Het in de renteregeling gemaakte onderscheid tussen situaties waarin wel en situaties waarin niet van de aangifte wordt afgeweken, is niet bedoeld als middel voor de inspecteur om langer de tijd te krijgen voor het vaststellen van de belastingaanslag. In de praktijk stelt de inspecteur vrijwel altijd een voorlopige aanslag vast overeenkomstig de aangifte binnen de voorgeschreven termijnen. Onnodig oplopen van rente wordt daardoor voorkomen. Vervolgens heeft de inspecteur de ruimte om nader onderzoek te verrichten voor het opleggen van de juiste definitieve aanslag.

(...)

6.7.1.4. Overige maatregelen (Uitbreiding vrijwillige voortzetting pensioenregeling)

De leden van de fractie van de VVD vragen of het kabinet kan bevestigen dat met de uitbreiding van de faciliteit voor vrijwillige voortzetting zzp'ers langer in hun pensioenfondsen kunnen blijven (voor een periode van 10 jaar). De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen hoe wordt verzekerd dat ook werkelijk gebruik kan worden gemaakt van de verlengde voortzetting. Ook vragen deze leden of er afspraken met pensioenuitvoerders zijn gemaakt om mee te werken aan de vrijwillige voortzetting. De fiscaal gefacilieerde vrijwillige voortzetting wordt in overeenstemming met de Pensioenwet onder voorwaarden inderdaad verlengd van drie naar tien jaar. Daarmee wordt het fiscaal aantrekkelijker gemaakt om na het einde van het dienstverband de deelname aan de pensioenregeling langer vrijwillig voort te zetten. Het staat de sociale partners via de door pensioenfondsen uitgevoerde regelingen vrij de verlengde vrijwillige voortzetting aan de gewezen deelnemers aan te bieden. Uit informatie van De Nederlandsche Bank blijkt dat circa 85% van de actieve pensioendeelnemers de mogelijkheid hebben van vrijwillige voortzetting [TK 30 413, nr. 112, blz. 1]. Werkgevers- en werknemersorganisaties hebben in belangrijke mate invloed op het al dan niet opnemen van de (verlengde) vrijwillige voortzetting in een pensioenregeling. Gegeven het unanieme advies van de Sociaal Economische Raad over zzp'ers van oktober 2010 [SER-advies 10/4, *zzp'ers in beeld, Een integrale visie op zelfstandigen zonder personeel, oktober 2010*], waarin fiscale facilitering van de verlengde vrijwillige voortzetting wordt bepleit, heeft het kabinet positieve verwachtingen over de mate waarin binnen pensioenregelingen van de verlengde vrijwillige voortzetting gebruik zal worden gemaakt.

Om de maatregel te realiseren is een aanpassing nodig van het Uitvoeringsbesluit loonbelasting 1965. De leden van de fractie van de SP vragen waarom in de memorie van toelichting expliciet is opgenomen dat de Tweede Kamer moet instemmen met de budgettaire dekking van de maatregel, te weten de verlaging van het dotatieplafond van de fiscale oudedagsreserve. Voorts vragen zij of ook een alternatieve dekking mogelijk is. De algemene maatregel van bestuur zal worden gerealiseerd op het moment dat in de daarvoor benodigde budgettaire dekking is voorzien. De verlaging van het dotatieplafond van de fiscale oudedagsreserve is voorgesteld om het budgettaire beslag van de uitbreiding van de faciliteit voor vrijwillige voortzetting te dekken. Hoewel het kabinet een dekking door verlaging van het dotatieplafond gerede voorkomt, staat het de Tweede Kamer als medewetgever uiteraard vrij een alternatieve dekkingsmaatregel bij amendement voor te stellen.

De leden van de fractie van de PVV vragen waarom het budgettaire belang van € 15 mln. niet bij de budgettaire aspecten is opgenomen. De uitbreiding van de vrijwillige voortzetting pensioenregeling kost € 15 mln. deze is gedekt via een aanpassing van de fiscale oudedagsreserve die € 15 mln. oplevert. In paragraaf 5.2 waar de maatregelen worden beschreven zijn deze deelbedragen ook genoemd. In het totale budgettaire overzicht van het pakket Belastingplan 2012 in paragraaf 6 zijn omwille van de eenvoud en ruimte deze bedragen in de tabel gesaldeerd (€ 0). De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen het kabinet aan te geven hoe de verlaging van het dotatieplafond voor de fiscale oudedagsreserve uitpakt voor ondernemers die niet uit een dienstverband komen, of die al langer ondernemen dan 10 jaar. Deze verlaging heeft tot gevolg dat voor een deel van de door de leden van de fractie van de ChristenUnie genoemde groep in zoverre over een kleiner bedrag per jaar (tot maximaal € 2500) belastinguitstel wordt verleend. Het gaat dan om die ondernemers die per jaar meer dan circa € 80 000 winst uit onderneming genieten.

6.8. Derde nota van wijziging (TK 33 003, nr. 11)

De derde nota van wijziging is op 25 oktober 2011 opgesteld (TK 33 003, nr. 11). Deze nota van wijziging brengt enkele wijzigingen aan in onder meer het overgangsrecht voor spaarloontegoeden. Daarnaast worden enige wijzigingen van meer technische aard aangebracht.

De aanpassing van het in het wetsvoorstel opgenomen overgangsrecht voor de vrijstelling in box 3 voor de spaarloontegoeden beoogt vereenvoudiging van dat overgangsrecht voor de uitvoering. Als gevolg van deze aanpassing hoeft ook voor de toepassing van de vrijstelling in box 3 niet meer voldaan te worden aan het blokkeringsvereiste dat tot 1 januari 2012 voor spaarloon geldt. Dat betekent dat na een tussentijdse opname van een deel van het spaarloontegoed vrijstelling in box 3 in beginsel van toepassing blijft op het resterende saldo. De versoepeling van het overgangsrecht voor de vrijstelling in box 3 voor spaarloontegoeden leidt in het jaar 2012 tot een budgettaire derving van € 1 mln. Dit wordt gedekt binnen het vitaliteitspakket. De reservering voor terugsluis voor burgers komt € 1 mln. lager uit. Deze maatregel leidt tot een vereenvoudiging van het overgangsrecht voor werkgevers en financiële instellingen. Zij hoeven ten opzichte van de normale bedrijfsvoering geen

speciale voorzieningen te treffen. Hierdoor wordt het structurele effect van € 3,5 mln aan administratieve lastenverlichting eerder bereikt.

6.9. Schriftelijke antwoorden op vragen tijdens WGO (TK 33 003, nr. 17)

Tijdens het wetgevingsoverleg (WGO) van 31 oktober 2011 zijn over het pakket Belastingplan 2012 vragen gesteld. In zijn brief van 3 november 2011 heeft de staatssecretaris van Financiën de vragen schriftelijk beantwoord (TK 33 003, nr. 17). Hierna zijn de voor deze bundel relevante passages uit de brief opgenomen met betrekking tot Belastingplan 2012.

6.9.1. Zelfstandigenaftrek

De heer Dijkgraaf heeft gevraagd naar mogelijkheden om op korte termijn de samenloop van de zelfstandigenaftrek met de toeslagen te beperken. Aftrekposten zoals de zelfstandigenaftrek verlagen het verzamelinkomen en werken dus door naar de toeslagen. Door de uniformering van de zelfstandigenaftrek wordt het door de heer Dijkgraaf geschetste probleem al minder groot. Het maximum van de huidige zelfstandigenaftrek wordt namelijk afgevlakt. Deze doorwerking kan geheel worden voorkomen door de zelfstandigenaftrek uit het verzamelinkomen te halen, bijvoorbeeld door deze om te zetten in een heffingskorting of in een lager tarief in een aparte winstbox.

Heffingskortingen hebben geen invloed op het verzamelinkomen. Bij een dergelijke heffingskorting is wel de vraag of deze net als de overige heffingskortingen ook moet kunnen worden verrekend met de belasting in box 2 en box 3. Voorts heeft het omzetten van de zelfstandigenaftrek in een heffingskorting in principe tot gevolg dat ondernemers de heffingskorting bij een te lage winst (dat wil zeggen de te betalen belasting is lager dan de heffingskorting) niet kunnen verzilveren. Dit doet zich niet voor bij een winstbox. De ondernemersfaciliteiten worden dan omgezet in een lager en meer proportioneel tarief voor ondernemers.

(...)

De heer Groot vraagt of de premies en de grondslag voor de zorgverzekering voor ondernemers in de winstbox gelijk worden getrokken met die voor werknemers. De invulling van de winstbox is nu nog niet bekend. Eén van de vragen die nog moeten worden beantwoord is hoe het winstinkomen doorwerkt naar de premies voor de volksverzekeringen en de zorgverzekering. Daarbij zal ook worden gekeken naar de positie van ondernemers ten opzichte van werknemers. De heer Braakhuis heeft gevraagd waarom het kabinet het advies van de SER niet overneemt om het urencriterium om te zetten in een winst- of omzetcriterium. Het urencriterium zorgt er thans voor dat de zelfstandigenaftrek gericht wordt op ondernemers voor wie ondernemen de hoofdactiviteit is. Het criterium voorkomt bijvoorbeeld dat marginale zelfstandige activiteiten in aanmerking komen voor de zelfstandigenaftrek en daarmee de facto zouden worden vrijgesteld van belasting. Tegelijkertijd is het criterium bewerkelijk voor de ondernemer en moeilijk controleerbaar voor de Belastingdienst. Het kabinet heeft ervoor gekozen om de ondernemersfaciliteiten in een breder perspectief te bezien en de

mogelijkheden van een winstbox te onderzoeken. Daarbij worden faciliteiten omgezet in een lager en meer proportioneel tarief voor ondernemers. Bij een winstbox is er dus geen sprake meer van een omvangrijke vaste aftrekpost als de zelfstandigenaftrek. Eén van de voordelen daarvan is dat geen toegangsdrempels meer nodig zijn. Dus noch een urencriterium, noch een winst- of omzetcriterium.

6.9.2. Vitaliteitsregeling

In het kader van discussie rond het pensioenakkoord heeft de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid toegezegd dat het CPB gevraagd zal worden om de effecten van het vitaliteitspakket op arbeidsparticipatie en houdbaarheid in kaart te brengen. Deze doorrekening ontvangt de Tweede Kamer in november, voor afronding van de plenaire behandeling van het wetsvoorstel Verhoging pensioenleeftijd, extra verhoging AOW en flexibilisering ingangsdatum AOW in de Tweede Kamer [*Kamerstukken 33 046*].

(...)

De heer Dijkgraaf vraagt naar de overweging achter de grens van € 10 000 bij opname vanaf het jaar dat belastingplichtige 62 jaar wordt. Doel van het vitaliteitspakket is het bevorderen van arbeidsparticipatie van onder andere ouderen. De grens van € 10 000 is hier een ondersteuning van. Met een opname van het brutobedrag van € 10 000 per jaar is financieren van voltijdspensioen de facto niet mogelijk, maar financieren van deeltijdspensioen wel. Deze bepaling sluit daarmee aan bij afspraken uit het Regeerakkoord over het vitaliteitspakket.

De heer Omtzigt vraagt of het vrijvallen van spaarloon in combinatie met het vervallen van de kindertoeslag op het heffingsvrije vermogen in box 3 niet ertoe leidt dat men recht op toeslagen verliest, omdat men boven de vermogensgrens komt. De heer Omtzigt vraagt vervolgens of dit voorkomen kan worden in een overgangsregeling. Voor spaarloon is een overgangsregeling getroffen die ertoe leidt dat voor spaarloontegoeden in beginsel de vrijstelling in box 3 blijft gelden in de periode tot en met het jaar 2015. De vrijstelling wordt – net als onder de huidige regeling – navenant verminderd met de bedragen die langer op de spaarloonregeling staan dan de afgesproken blokkeringsperiode. Dit betekent dat de vrijval van het spaarloon in 2012 ten behoeve van de grondslagvaststelling voor box 3 gedoseerd wordt en dat niet ineens het volledige spaarloontegoed bij de grondslag voor box 3 wordt opgeteld. De afschaffing van de kindertoeslag op het heffingsvrije vermogen in box 3 kan ertoe leiden dat naar schatting enkele duizenden gevallen die thans net binnen het heffingsvrije vermogen vallen, boven die grens uitkomen, hetgeen ook gevolgen kan hebben voor bijvoorbeeld de huurtoeslag. Het kabinet begrijpt dat dit als onwenselijk ervaren kan worden, maar aan de andere kant geldt ook dat de kindertoeslag in box 3 nooit tot doel had een hogere norm te stellen in de toeslagensfeer. Het laatste geldt uiteraard ook voor de box 3 vrijstelling voor spaarloon.

De heer Omtzigt vraagt om een reactie op brief van CNV over vitaliteitssparen. Kern van de brief van de CNV is dat de voordelen van het vitaliteitssparen ten opzichte van normaal sparen beperkt zijn en

dat vitaliteitssparen soms zelfs negatieve financiële gevolgen kan hebben, omdat bij opname van vitaliteitssparen een hoger belastingtarief van toepassing kan zijn dan bij inleg. De redenering van CNV klopt theoretisch. Het mogelijke nadeel is inherent aan de keuze voor de systematiek waarbij inleg aftrekbaar is en opname belast. Dezelfde systematiek geldt overigens ook in het kader van de huidige levensloopregeling waar dit nadeel mogelijk ook kan ontstaan. Uitgangspunt is echter dat vitaliteitssparen aangewend wordt in de situaties waarin sprake is van inkomensachteruitgang, bijvoorbeeld vanwege het opnemen van studie- of zorgverlof of in perioden van inkomensterugval bij ZZP'ers. Het hierboven geschetste nadeel doet zich dan niet voor. Dit sluit aan bij de doelen die het kabinet met vitaliteitssparen voor ogen heeft. Juist in tijden van inkomensterugval is deze regeling fiscaal aantrekkelijk wanneer dat gepaard gaat met belastingheffing tegen een lager belastingtarief. Een ander voordeel van vitaliteitssparen is dat IB-ondernemers ook mee kunnen doen. Juist deze groep kent een volatiel inkomen.

De heer Omtzigt vraagt ook of de grens van € 20 000 voor vitaliteitssparen wel voldoende stijgt en wat de gevolgen zijn van het overschrijden van de grens van € 20 000 door behaalde rendementen. Allereerst merk ik op dat het bedrag van € 20 000 jaarlijks wordt geïndexeerd met de tabel correctiefactor. Ten tweede geldt dat als door behaalde rendementen het spaarsaldo boven de geïndexeerde grens van € 20 000 uitkomt er voor het volledige bedrag een box 3 vrijstelling geldt. Wel is het zo dat zodra de geïndexeerde grens van € 20 000 wordt bereikt – hetzij door inleg hetzij door oprenting – er niet meer fiscaal voordelig mag worden ingelegd in vitaliteitssparen.

De heer Van Vliet vraagt onder welke voorwaarden de levensloopregeling afgeschaft kan worden. Uit de evaluatie van de levensloopregeling blijkt dat deze niet aan de verwachtingen voldoet. Het kabinet is het eens met deze leden dat afschaffen van de levensloopregeling een belangrijke vereenvoudiging betekent. Vanuit dat oogpunt ligt het voor de hand om dit zo snel mogelijk plaats te laten vinden. Tegelijkertijd dient het kabinet ook rekening te houden met opgebouwde rechten en het vertrouwen dat mensen aan bestaande wetgeving ontleen. Evenwicht tussen deze twee doelstellingen heeft het kabinet proberen te bereiken door de vormgeving van de overgangsregeling. Deelname aan de overgangsregeling is alleen mogelijk als de waarde in het economische verkeer van de aanspraak ingevolge levensloopregeling op 31 december 2011 € 3 000 of meer bedraagt. Tevens wordt de levensloopverlofkorting afgeschaft. Vooral de laatste aanpassing zorgt ervoor dat het verschil tussen de levensloopregeling en vitaliteitssparen kleiner wordt, waardoor deelnemers aan de overgangsregeling worden gestimuleerd om over te stappen naar vitaliteitssparen. In 2013 kan het opgebouwde levenslooptegoed zonder maximum fiscaal geruisloos worden omgezet in vitaliteitssparen. Na 2013 geldt dat voor levenslooptegoeden tot het dan voor vitaliteitssparen geldende totale maximum (van € 20 000 in cijfers 2012).

De heer Braakhuis vraagt waarom de in het Regeerakkoord genoemde bestedingsdoelen van vitaliteitssparen zijn losgelaten. Het kabinet kiest met vitaliteitssparen voor een brede, eenvoudige en goed uitvoerbare fiscale regeling. Met deze regeling geeft het kabinet burgers meer vrijheid en

verantwoordelijkheid hun carrière zelf vorm te geven. Door de regeling niet scherp toe te snijden op bepaalde doelen, kiest het kabinet ervoor om mensen de ruimte te geven om geheel zelf te bepalen waaraan en wanneer ze het in het kader van vitaliteitssparen gespaarde geld uitgeven. Daarnaast zijn er praktische redenen om de regeling niet toe te spitsen op enkele doelen. De Belastingdienst kan de controle op opnamedoelen niet uitvoeren. Het neerleggen van de uitvoering van de controle bij werkgevers of financiële instellingen heeft twee belangrijke nadelen. Ten eerste gaat een adequate controle van opnamedoelen gepaard met een forse stijging van de administratieve lasten voor het bedrijfsleven. Ten tweede is een regeling die wordt uitgevoerd door werkgevers niet toegankelijk voor IB-ondernemers en resultaatgenieters met arbeidsinkomen.

6.9.3. Nieuwe renteregeling

De heren Van Vliet en Koolmees vragen waarom er niet aangesloten wordt bij de marktrente in plaats van de hogere wettelijke rente. Om misverstanden te voorkomen: de belastingrenteregeling is gebaseerd op een marktrente. De wettelijke rente is namelijk afgeleid van de herfinancieringsrente van de ECB. De keuze voor de wettelijke rente is in de eerste plaats ingegeven door de wens om zoveel mogelijk aan te sluiten op de renteregeling van de Algemene wet bestuursrecht. Deze renteregeling gaat uit van de wettelijke rente voor niet-handelstransacties die momenteel 4% bedraagt. Er is overigens ook een wettelijke rente voor handelstransacties tussen ondernemingen en overheidsinstanties, die aanzienlijk hoger is en momenteel 8,25% bedraagt. De basisrente die de banken rekenen voor zakelijke kredieten ligt momenteel op een hoger niveau dan de wettelijke rente (in de orde van 4,25%–4,75%). Ten slotte is er ook een budgettair belang. De nieuwe renteregeling levert met het huidige rentepercentage van de wettelijke rente (4%) een besparing op van € 400 mln. Daarmee kan de taakstelling uit het Regeer- en Gedoogakkoord gerealiseerd worden. Met een lager rentepercentage lukt dat niet. Een verlaging van het huidige wettelijke rentepercentage met één procentpunt leidt namelijk tot een minderopbrengst van € 135 mln.

De heer Omtzigt vraagt om een heroverweging binnen de budgettaire kaders van de maatregel om geen invorderingsrente te vergoeden als sprake is van een gehonoreerd bezwaar of beroep tegen een aanslag die inmiddels betaald is en van de maatregel om belastingrente in rekening te brengen over de betalingstermijn van de aanslag. Hij vraagt voorts of budgettaire kaders wel worden bereikt als rechters een onkostenvergoeding gaan geven voor renteverlies. Een heroverweging van deze maatregelen in de zin dat invorderingsrente wel zou worden vergoed over het te veel betaalde bedrag op de belastingaanslag en dat belastingrente slechts in rekening zou worden gebracht tot aan de dagtekening van de belastingaanslag leidt tot een minderopbrengst van circa € 100 mln. De taakstelling uit het Regeer- en Gedoogakkoord zou daarmee niet gerealiseerd kunnen worden. Daarnaast heeft de belastingplichtige het zelf in de hand om de gevolgen van deze maatregelen te voorkomen. Belastingplichtigen die bezwaar maken tegen hun aanslag hebben een keuzemogelijkheid: betalen vooruitlopend op het bezwaar of vragen om uitstel van betaling. Uitstel van betaling kan op een makkelijke manier worden verkregen. Als het bezwaar wordt gehonoreerd, hoeft er niet betaald te worden en wordt er geen rentenadeel geleden. Als het bezwaar niet wordt

gehonoreerd moet er alsnog worden betaald met invorderingsrente. Dit is een uitvloeisel van het procesrisico dat inherent is aan het maken van bezwaar tegen de aanslag. Mocht de Belastingdienst uitstel van betaling weigeren, hetgeen slechts bij uitzondering zal voorkomen, dan wordt wel rente vergoed als achteraf blijkt dat de aanslag te hoog was. Voor wat betreft het rekenen van belastingrente over de betalingstermijn: belastingplichtigen kunnen voorkomen dat er überhaupt belastingrente wordt gerekend. Als zij op tijd hun aangifte inkomstenbelasting indienen krijgen zij een aanslag voor 1 juli na afloop van het belastingjaar en wordt er helemaal geen rente berekend. Om het rekenen van belastingrente te vermijden kunnen belastingplichtigen bovendien vragen om een voorlopige aanslag of vragen om een herziening van hun voorlopige aanslag teneinde betalen van de belasting na 1 juli volgend op het belastingjaar te voorkomen.

Naar aanleiding van de vraag van de heer Omtzigt over de onkostenvergoeding het volgende. De nieuwe renteregeling levert in de ogen van het kabinet geen onrechtmatigheid op in die zin dat rechters in verband daarmee zouden kunnen besluiten tot het toekennen van een schadevergoeding. Er wordt namelijk een uitputtende wettelijke renteregeling tot stand gebracht. De jurisprudentie van de Hoge Raad geeft geen aanleiding om te vrezen voor risico's met betrekking tot de budgettaire kaders.

De heer Koolmees vraagt hoeveel van de bezuinigingen bij het midden- en kleinbedrijf neerslaat. Hij vraagt tevens of rentebetaling mogelijk is als de Belastingdienst te veel uitbetaalt of te weinig geeft. Het is niet aan te geven welk deel van de bezuinigingen neerslaat bij het midden- en klein bedrijf omdat de inkomsten- en uitgaven in de sfeer van de heffings- en invorderingsrente uitsluitend per belastingmiddel worden geregistreerd. In het algemeen kan worden gesteld dat de lagere rentekosten met name worden bereikt door niet meer automatisch bij teruggaven rente te vergoeden, maar dat alleen te doen in situaties waarbij het aan de Belastingdienst te wijten is dat de teruggave te laat ter beschikking van de belastingplichtige komt. Momenteel zijn veel belastingplichtigen bereid om geen of een te lage voorlopige teruggave te ontvangen of een te hoge voorlopige aanslag te betalen omdat zij daarvoor met een relatief hoge rentevergoeding gecompenseerd worden zodra zij hun aangifte ingediend hebben. Dit zogenoemde sparen bij de fiscus leidt tot ongewenste effecten. In de nieuwe renteregeling wordt niet meer standaard invorderingsrente vergoed vanaf 1 januari na het belastingjaar indien de belastingplichtige naar aanleiding van zijn aangifte een teruggaaf ontvangt omdat hij in het belastingjaar zelf een te hoge voorlopige aanslag heeft gekregen en betaald. Deze situatie doet zich meestal voor bij bedrijven. Als de Belastingdienst een fout maakt waardoor per ongeluk een te groot bedrag wordt uitbetaald dan zal het herstel hiervan geen gevolgen hebben in de rentesfeer. De beschikking tot terugbetaling zal in dit geval niet gepaard gaan met het rekenen van rente. Als de Belastingdienst een fout maakt waardoor een te laag bedrag wordt uitbetaald kan het herstel daarvan wel leiden tot rentevergoeding.

De heer Braakhuis vindt het erg onredelijk dat belastingplichtigen belastingrente in rekening gebracht krijgen over de betalingstermijn van de aanslag terwijl ze geen rentevergoeding krijgen als zij teveel belasting hebben betaald. Hij vraagt om een nieuwe renteregeling. Ik betreur het dat ik de heer

Braakhuis nog niet heb kunnen overtuigen van de evenwichtigheid en de redelijkheid van de voorgestelde renteregeling. De renteregeling betekent een forse vereenvoudiging voor het overgrote deel van de IB-plichtigen. De maatregelen van de renteregeling zoals die nu wordt voorgesteld zijn ook niet onredelijk. De nieuwe renteregeling stelt belastingplichtigen in staat om te voorkomen dat er überhaupt belastingrente wordt gerekend, dit in tegenstelling tot de huidige heffingsrenteregeling. Als zij op tijd hun aangifte inkomstenbelasting indienen krijgen zij een aanslag voor 1 juli na afloop van het belastingjaar en wordt er helemaal geen rente berekend. Om het rekenen van belastingrente te vermijden kunnen belastingplichtigen bovendien vragen om een voorlopige aanslag of op eenvoudige wijze om een soepele herziening van hun voorlopige aanslag vragen teneinde betalen van de belasting na 1 juli volgend op het belastingjaar te voorkomen. Alleen belastingplichtigen die pas na de termijn die daarvoor staat voldoen aan hun wettelijke verplichtingen, kunnen bij een te betalen aanslag geconfronteerd worden met rente. Daarnaast zijn er belastingplichtigen die uitstel vragen voor het doen van aangifte. Door gebruik te maken van deze faciliteit zullen ook zij in beginsel met rente te maken kunnen krijgen. In die gevallen kan de inspecteur de aanslag en de daaraan gekoppelde betalingsverplichting door toedoen van de belastingplichtige pas op een laat moment vaststellen en rekent hij om die reden ook belastingrente tot het eind van de betalingstermijn. Daarnaast is één van de uitgangspunten van de nieuwe renteregeling dat het vergoeden van rente bij een teruggave van belasting na afloop van het belastingjaar niet automatisch meer plaats vindt. Het vergoeden van rente wordt voortaan gekoppeld aan het niet nakomen van de wettelijke behandeltermijnen door de Belastingdienst. Voor de vaststelling van een belastingteruggaaf is de Belastingdienst afhankelijk van de informatie van de belastingplichtige in de vorm van een aangifte of een (herzienings-)verzoek. Vervolgens heeft de Belastingdienst een bepaalde verwerkingstijd nodig. In de regeling belastingrente wordt de vergoeding van rente gekoppeld aan de 13 weken c.q. 8 weken termijn voor de inspecteur om een teruggaafbeschikking vast te stellen. Die termijn gaat echter pas lopen na indiening van de aangifte c.q. het verzoek. Als de belastingplichtige op een laat tijdstip zijn aangifte of een verzoek indient, is er geen aanleiding om tot rentevergoeding over te gaan. Zou dat wel zo zijn, dan zou dat het sparen bij de fiscus weer stimuleren omdat het dan weer aantrekkelijk wordt om op een laat tijdstip een teruggaafbeschikking te krijgen van de inspecteur. Het kabinet is daarom van mening dat de nieuwe renteregeling wel evenwichtig is en hoopt de heer Braakhuis hiervan alsnog te kunnen overtuigen.

6.9.4. Vrijwillige voortzetting pensioenregeling

De heer Omtzigt vraagt of het kabinet een onderbouwing kan geven van de raming van de verlengde vrijwillige voortzetting, met name gelet op ramingen van het vorige kabinet. Het vorige kabinet heeft het budgettair belang dat is gemoeid met de uitbreiding van de faciliteit voor vrijwillige voortzetting van drie naar tien jaar na ontslag geraamd op € 25 mln. Dat bedrag is bij een tweetal gelegenheden aan de Tweede Kamer gecommuniceerd [TK 30 413, nr. 100, blz. 9 en TK 30 413 en 28 294, nr. 103, blz. 4]. Het bedrag is gebaseerd op een extrapolatie van de raming van de kosten van de huidige mogelijkheid (gedurende drie jaar) van de vrijwillige voortzetting. Bij de huidige raming van de verlengde vrijwillige voortzetting wordt een budgettair beslag verondersteld van € 15 mln. Het verschil

ten opzichte van de eerdere raming kan worden verklaard door het feit dat bij de door het kabinet voorgestelde verlengde vrijwillige voortzetting, in afwijking van hetgeen bij de raming van € 25 mln. is verondersteld, een wijziging zal worden aangebracht in de begrenzing van het pensioengevend loon. Uitgangspunt is dat het pensioengevend loon niet hoger mag zijn dan het loon dat voorafgaand aan het ontslag werd genoten (het « «laatstverdiende» pensioengevend loon»). Het ligt bij een voortzetting van de pensioenregeling namelijk niet in de rede een hogere pensioengrondslag te hanteren dan gedurende de dienstbetrekking. In aanvulling op dit uitgangspunt wordt bij de verlengde vrijwillige voortzetting vanaf het vierde kalenderjaar na het jaar van ontslag bij de bepaling van het maximum pensioengevend loon voorts een koppeling aangebracht met een actueel inkomensgegeven van de belastingplichtige. Vanaf het vierde kalenderjaar na het jaar van ontslag wordt daarom tevens aansluiting gezocht bij de inkomensbestanddelen die bij het bepalen van de fiscale premiegrondslag in de derde pijler worden gehanteerd. Het gaat daarbij – kort gezegd – om het gezamenlijke bedrag van de winst uit onderneming vóór toevoeging aan en afnemings van de oudedagsreserve en vóór de ondernemersaftrek, het belastbare loon, het belastbare resultaat uit overige werkzaamheden en de belastbare periodieke uitkeringen en verstrekkingen van de gewezen werknemer. Deze dubbele maximering van het pensioengevend loon heeft tot gevolg dat het budgettair beslag van de verlengde vrijwillige voortzetting kon worden teruggebracht van € 25 mln. naar € 15 mln.

6.10. Vierde nota van wijziging (TK 33 003, nr. 18)

In vervolg op de schriftelijke beantwoording van de vragen door de staatssecretaris van Financiën is op 3 november 2011 de Vierde nota van wijziging inzake Belastingplan 2012 ingediend bij de Tweede Kamer (TK 33 003, nr. 18). In deze nota van wijziging wordt voorgesteld om – naast het ineens als belastbaar voordeel uit vitaliteitssparen in de heffing betrekken van het tegoed van de vitaliteitsspaarrekening, de waarde in het economische verkeer van de vitaliteitsspaarverzekering of de waarde in het economische verkeer van het vitaliteitsspaarrecht van deelneming – revisierente te berekenen indien met ingang van het kalenderjaar waarin de leeftijd van 62 wordt bereikt, meer dan € 10 000 van een vitaliteitsspaarrekening is overgeboekt, onderscheidenlijk uit een vitaliteitsspaarverzekering tot uitkering is gekomen of van het vitaliteitsspaarrecht van deelneming is vervreemd. De revisierente wordt berekend over het totale belastbare voordeel uit vitaliteitssparen van het jaar waarin meer dan € 10 000 is opgenomen. Het kabinet wil hiermee het doorwerken van 62-plussers extra stimuleren en voorkomen dat vitaliteitssparen wordt gebruikt om vervroegd met pensioen te gaan.

Daarnaast bevat deze nota van wijziging enkele aanpassingen met een technisch karakter van de nieuwe regeling belastingrente alsmede een wijziging van het overgangsrecht met betrekking tot deze regeling en de regeling invorderingsrente.

Een andere wijziging betreft een bepaling die ertoe strekt dat geen van de in de Successiewet 1956 opgenomen (vrijstellings)bedragen (artikel 24, 32, 33 en 35b) aan het begin van het kalenderjaar 2012 wordt geïndexeerd.

6.11. Voorgestelde wetteksten en toelichting

6.11.1. Wet IB 2001 m.i.v. 2012

In artikel 3.68, eerste lid (Art. I, ond. C)

wordt "€ 11 882" vervangen door: € 9382.

Memorie van toelichting:

Het bedrag dat wordt genoemd in artikel 3.68, eerste lid, van de Wet IB 2001 wordt verlaagd van € 11.882 (bedrag 2011) naar € 9382 (in cijfers 2011). Deze verlaging is toegelicht in het algemeen deel van deze memorie. Het in genoemd artikel opgenomen bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd voor de inflatie, zodat reeds per 1 januari 2012 een ander bedrag zal gelden dan € 9382.

N.B.: Zie voor een andere voorgestelde maatregel op het terrein van de FOR de wet 'Verhoging pensioenleeftijd, extra verhoging AOW en flexibilisering ingangsdatum AOW' (TK 33 046).

Artikel 3.76, tweede lid (Art. I, ond. D)

komt te luiden:

2. Indien de ondernemer bij het begin van het kalenderjaar de leeftijd van 65 jaar nog niet heeft bereikt, bedraagt de zelfstandigenaftrek € 7280.

Memorie van toelichting:

In het tweede lid van artikel 3.76 van de Wet IB 2001 is de hoogte van de zelfstandigenaftrek opgenomen. Thans is de hoogte gerelateerd aan de omvang van de in het kalenderjaar genoten winst. Daarbij wordt de hoogte van de aftrek vastgesteld aan de hand van een tabel met acht schijven. Wanneer de ondernemer meer winst maakt en daardoor in een hogere schijf valt, krijgt hij ingevolge die tabel een lagere zelfstandigenaftrek. Voorgesteld wordt om de tabel in genoemd artikel 3.76, tweede lid, te vervangen door één bedrag van € 7280. Dit betekent dat de hoogte van de zelfstandigenaftrek onafhankelijk wordt van de winst en dat de aftrek dus voor elke ondernemer die aan het urencriterium voldoet hetzelfde is.

Artikel 3.127 (Art. I, ond. E)

wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid vervalt de tweede volzin.
2. In het vierde lid, onderdeel a, vervalt ", met dien verstande dat de aangroei die het gevolg is van de aanwending van spaarloon als bedoeld in artikel 32 van de Wet op de loonbelasting 1964 in dat kalenderjaar ter voldoening van vrijwillig te betalen premies ingevolge een pensioenregeling, buiten aanmerking blijft".

Memorie van toelichting:

De wijzigingen van het eerste en vierde lid van artikel 3.127 van de Wet IB 2001 houden verband met de voorgestelde afschaffing van de spaarloonregeling. Gelet op de omstandigheid dat de op spaarloon betrekking hebbende passages in artikel 3.127 van de Wet IB 2001 in de praktijk per saldo niet of nauwelijks praktisch belang hebben, kunnen deze passages om die reden zonder overgangsregeling vervallen.

Artikel 5.11 vervalt (Art. I, ond. G)

Memorie van toelichting:

In verband met de voorgestelde afschaffing van de spaarloonregeling per 1 januari 2012 kan ook artikel 5.11 van de Wet IB 2001 per 1 januari 2012 vervallen. Voor de vóór 1 januari 2012 in het kader van de spaarloonregeling opgebouwde geblokkeerde spaartegoeden, aandelenoptierechten, aandelen en winstbewijzen wordt in het voorgestelde artikel 10a.10 van de Wet IB 2001 op dit punt een overgangsregeling getroffen.

In artikel 10.1, eerste lid (Art. I, ond. U)

wordt "3.68, 3.76, 3.77" vervangen door "3.68, 3.77".

Voorts wordt "8.11, tweede lid, eerste volzin, onderdeel a, alsmede het derde lid, 8.14a" vervangen door "8.11, tweede lid, eerste volzin, onderdeel a, 8.14a" en wordt "8.18, 8.18a, 9.4" vervangen door: 8.18, 9.4.

Memorie van toelichting:

Met de wijziging van artikel 10.1, eerste lid, van de Wet IB 2001 wordt de verwijzing naar de zelfstandigenaftrek, opgenomen in artikel 3.76 van de Wet IB 2001, geschrapt uit de indexeringsbepaling van het eerstgenoemde artikel. In combinatie met de eveneens in dit wetsvoorstel voorgestelde aanpassing van artikel 3.76, tweede lid, van de Wet IB 2001, betekent dit dat de zelfstandigenaftrek vanaf 1 januari 2012 constant blijft op een bedrag van € 7280.

Bij de toelichting op de in artikel I, onderdeel N, opgenomen wijziging van artikel 8.11 van de Wet IB 2001 is reeds aangegeven dat de in dat artikel 8.11 opgenomen verhoging van de arbeidskorting voor belastingplichtigen van 57 jaar en ouder die een arbeidsinkomen genieten op grond van dit wetsvoorstel met ingang van 1 januari 2012 komt te vervallen. In dat kader kan de daarop van toepassing zijnde indexeringsbepaling zoals opgenomen in het eerste lid van artikel 10.1 van de Wet IB 2001 eveneens vervallen.

Daarnaast wordt de in artikel 10.1, eerste lid, van de Wet IB 2001 opgenomen verwijzing naar de levensloopverlofkorting geschrapt in verband met de afschaffing van de levensloopregeling met ingang van 1 januari 2012.

Artikel 10a.10 en artikel 10a.11 (Art. I, ond. W)

Na artikel 10a.9 worden twee artikelen ingevoegd, luidende:

Artikel 10a.10 Overgangsbepaling vrijstelling box 3 inzake spaarloontegoeden

Artikel 5.11, zoals dat artikel op 31 december 2011 luidde, blijft van toepassing op ingevolge een spaarloonregeling als bedoeld in artikel 32 van de Wet op de loonbelasting 1964, zoals dat artikel op 31

december 2011 luidde, geblokkeerde spaartegoeden, aandelenoptierechten, aandelen en winstbewijzen, voor zover ook na die datum wordt voldaan aan de op die datum bij of krachtens het eerste, derde en vierde lid van dat artikel gestelde voorwaarden, met uitzondering van de voorwaarde dat het spaarloon niet binnen de in het eerste lid van dat artikel bedoelde periode van ten minste vier jaar voor andere dan de aldaar genoemde doeleinden kan worden opgenomen *.

* EvT: gedeelte vanaf de komma is toegevoegd n.a.v. de derde nota van wijziging

Artikel 10a.11 Overgangsbepaling levensloopregelingen

Bij toepassing van artikel 39d van de Wet op de loonbelasting 1964 blijven de artikelen 8.2, onderdeel I, 8.9, eerste lid, 8.18a, eerste lid, eerste volzin, en tweede lid, 9.2, vierde lid, en 10.1, zoals deze bepalingen op 31 december 2011 luiden, van toepassing, met dien verstande dat bij de toepassing van artikel 8.18a, tweede lid, zoals deze bepaling op 31 december 2011 luidde, kalenderjaren die na 31 december 2011 zijn geëindigd buiten beschouwing blijven.

Memorie van toelichting bij artikel 10a.10 (Wetsvoorstel):

Bij de toelichting op artikel I, onderdeel G, is reeds aangegeven dat de in artikel 5.11 van de Wet IB 2001 opgenomen vrijstelling in box 3 van in het kader van een spaarloonregeling gespaard vermogen op grond van dit wetsvoorstel met ingang van 1 januari 2012 vervalst. Zonder nadere regelgeving zou dit gespaarde vermogen per 1 januari 2012 in aanmerking genomen moeten worden in box 3. Om die reden wordt in het voorgestelde artikel 10a.10 van de Wet IB 2001 bepaald dat artikel 5.11 van de Wet IB 2001, zoals dat artikel luidde op 31 december 2011, van toepassing blijft op vermogen dat in het kader van de spaarloonregeling vóór 1 januari 2012 is opgebouwd en nog steeds is geblokkeerd overeenkomstig artikel 32, eerste, derde en vierde lid, van de Wet op de loonbelasting 1964 (Wet LB 1964), zoals die bepaling op 31 december 2011 luidde. Als gevolg van de laatstgenoemde koppeling kan deze vrijstelling per 1 januari 2016 vervallen.

Toelichting bij artikel 10a.10 (Derde nota van wijziging):

Voorgesteld wordt de in het wetsvoorstel opgenomen overgangsbepaling voor de vrijstelling in box 3 voor de spaarloontegoeden aan te passen. Om voor deze vrijstelling in aanmerking te komen hoeft als gevolg van deze aanpassing niet te zijn voldaan aan de tot 1 januari 2012 geldende voorwaarde dat het spaarloon niet binnen de in artikel 32, eerste lid, van de Wet op de loonbelasting 1964, zoals dit tot 1 januari 2012 luidt, bedoelde periode van ten minste vier jaar voor andere dan de aldaar genoemde doeleinden kan worden opgenomen. De wijziging bewerkstelligt dat na een tussentijdse opname van een deel van het spaarloontegoed – ongeacht het doel waarvoor de opname plaatsvindt – de vrijstelling in box 3 van toepassing blijft op het resterende saldo, mits met betrekking tot dit resterende saldo aan de overige voorwaarden is voldaan.

Toelichting bij artikel 10a.11 (Tweede nota van wijziging):

Voorgesteld wordt de in het wetsvoorstel opgenomen overgangsbepaling voor levensloopregelingen aan te passen. Het in het wetsvoorstel opgenomen artikel 10a.11 van de Wet IB 2001 bevat een overgangsregeling inzake levensloopregelingen. Op grond van dat artikel blijven de in dat artikel

genoemde bepalingen met betrekking tot de levensloopverlofkorting in beginsel van toepassing in de situaties waarop het voorgestelde artikel 39d van de Wet op de loonbelasting 1964 (Wet LB 1964) ziet. Op grond van de in deze nota van wijziging opgenomen wijziging van die overgangsregeling blijven bij de toepassing van artikel 8.18a, tweede lid, van de Wet IB 2001 kalenderjaren die na 31 december 2011 zijn geëindigd echter buiten beschouwing. Met dit laatste wordt bewerkstelligd dat na 31 december 2011 geen levensloopverlofkorting meer wordt opgebouwd, ongeacht of na die datum nog een bedrag wordt gestort in de levensloopregeling. Omdat ook artikel 10.1 van de Wet IB 2001, zoals dit op 31 december 2011 luidde, van toepassing blijft, wordt het bedrag van de levensloopverlofkorting ook per 1 januari 2012 gecorrigeerd voor inflatie. Daarnaast wijzigt het toepassingsbereik van artikel 10a.11 van de Wet IB 2001 door de voorgestelde aanpassing van artikel 39d van de Wet LB 1964.

6.11.2. Wet IB 2001 m.i.v. 2013

Artikel 1.7a (Art. II, ond. A)

Na artikel 1.7 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 1.7a Vitaliteitssparen

1. In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt onder vitaliteitssparen verstaan:

- a. een schriftelijke overeenkomst tussen de belastingplichtige en een bank als bedoeld in het tweede lid, betreffende het aanhouden bij die bank van een enkel op naam van de belastingplichtige staande, als vitaliteitsspaarrekening aangeduide rekening waarbij de behaalde rendementen op die rekening worden bijgeschreven en opname van het tegoed van die rekening of een gedeelte daarvan uitsluitend kan plaatsvinden door middel van de overmaking van een bedrag naar een andere rekening;
- b. een schriftelijke overeenkomst tussen de belastingplichtige en een verzekeraar als bedoeld in het tweede lid, betreffende het afsluiten bij die verzekeraar van een als vitaliteitsspaarverzekering aangeduide levensverzekering waarbij de behaalde rendementen worden aangewend voor een verhoging van het verzekerde kapitaal en de uitkeringen ingevolge die verzekering, daaronder begrepen hetgeen wordt ontvangen bij afkoop van de verzekering, bij leven enkel kunnen toekomen aan de belastingplichtige;
- c. een schriftelijke overeenkomst tussen de belastingplichtige en een beheerder van een belegginginstelling als bedoeld in het tweede lid, betreffende het verkrijgen, beheren en vervreemden van een of meer enkel aan de belastingplichtige toekomende, als vitaliteitsspaarrecht van deelneming aangeduide rechten van deelneming in die beleggingsinstelling waarbij de behaalde rendementen worden aangewend ter verwerving van een of meer vitaliteitsspaarrechten van deelneming.

2. Een bank, verzekeraar of beheerder van een belegginginstelling als bedoeld in het eerste lid is:

- a. een financiële onderneming die ingevolge de Wet op het financieel toezicht in Nederland het bedrijf van bank mag uitoefenen, mits deze onderneming de verplichtingen ingevolge vitaliteitssparen voor de heffing van de vennootschapsbelasting rekent tot het binnenlandse ondernemingsvermogen;
- b. een financiële onderneming die ingevolge de Wet op het financieel toezicht in Nederland het bedrijf van verzekeraar mag uitoefenen, mits deze onderneming voor de heffing van de vennootschapsbelasting de verplichtingen ingevolge vitaliteitssparen rekent tot het binnenlandse ondernemingsvermogen;

- c. een financiële onderneming aan wie een vergunning is verleend ingevolge de Wet op het financieel toezicht om in Nederland het bedrijf van beleggingsinstelling uit te oefenen, en die is gevestigd in Nederland;
- d. een onderneming die bevoegd als bank, als verzekeraar of als beheerder van een beleggingsinstelling optreedt, anders dan bedoeld in de onderdelen a, b en c, die door Onze Minister, onder door hem te stellen voorwaarden, is aangewezen en die zich tegenover Onze Minister heeft verplicht:
- 1o. te voldoen aan voorwaarden met betrekking tot het verschaffen van inlichtingen over de uitvoering van vitaliteitssparen, en
- 2o. zekerheid te stellen voor de belasting die zou zijn verschuldigd bij toepassing van artikel 3.109a, vijfde lid, dan wel de belastingplichtige zich heeft verplicht deze zekerheid te stellen.
3. Bij algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld met betrekking tot de in het tweede lid, onderdeel d, bedoelde aanwijzing.

Memorie van toelichting:

In het eerste lid van het voorgestelde artikel 1.7a van de Wet IB 2001 wordt het begrip vitaliteitssparen gedefinieerd. Op grond van deze bepaling kent vitaliteitssparen de volgende drie vormen: de spaarrekening (onderdeel a), de spaarverzekering (onderdeel b) en het spaarrecht van deelneming (onderdeel c). Deze drie vormen komen in principe overeen met de drie vormen die ook voor de huidige levensloopregeling zijn toegestaan.

De drie genoemde vormen hebben een aantal gemeenschappelijke kenmerken. Allereerst is voor vitaliteitssparen een schriftelijke overeenkomst vereist tussen de belastingplichtige en een toegelaten aanbieder in de zin van het tweede lid. Verder wordt door middel van de gestelde voorwaarden geregeld dat de in de regeling ingelegde bedragen en de behaalde rendementen in beginsel uitsluitend kunnen toekomen aan de belastingplichtige die de bedragen heeft ingelegd. Bij de vitaliteitsspaarrekening wordt dit bewerkstelligd door de voorwaarde dat de rekening enkel op naam van de belastingplichtige mag staan, bij de vitaliteitsspaarverzekering door de voorwaarde dat de uitkeringen bij leven enkel aan de belastingplichtige toekomen en bij het vitaliteitsspaarrecht van deelneming door de voorwaarde dat deze rechten van deelneming enkel aan de belastingplichtige kunnen toekomen. Het wijzigen van de tenaamstelling van de vitaliteitsspaarrekening, het wijzigen van de begunstiging van de vitaliteitsspaarverzekering met betrekking tot de uitkering bij leven of het wijzigen van de rechthebbende tot de vitaliteitsspaarrechten van deelneming kwalificeert op grond van het voorgestelde artikel 3.109a van de Wet IB 2001 als belastbaar voordeel uit vitaliteitssparen. In het derde lid van dat artikel is geregeld dat ook bij overlijden van de belastingplichtige het belastbare voordeel uit vitaliteitssparen nog bij de belastingplichtige in aanmerking wordt genomen.

Inkomensoverheveling naar een ander via vitaliteitssparen is derhalve niet mogelijk.

Voor de vitaliteitsspaarrekening, de vitaliteitsspaarverzekering en het vitaliteitsspaarrecht van deelneming geldt dat de opbrengsten en rendementen moeten worden bijgeschreven op de rekening, moeten worden aangewend voor een verhoging van het verzekerde kapitaal, onderscheidenlijk moeten worden aangewend ter verwerving van genoemde vitaliteitsspaarrechten van deelneming. Niet voldoen aan deze voorwaarde leidt eveneens tot belastingheffing op grond van het voorgestelde artikel 3.109a, vierde lid, onderdeel a, van de Wet IB 2001.

De met betrekking tot de vitaliteitsspaarrekening opgenomen voorwaarde dat het tegoed niet contant kan worden opgenomen heeft met name een wetstechnische achtergrond en sluit aan bij de in de praktijk voor spaarrekeningen reeds geldende hoofdregel.

Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat de aanwending van een vitaliteitsspaartegoed niet beperkt is tot bepaalde doelen, zoals bijvoorbeeld bij de levensloopregeling het geval is. Onder vitaliteitssparen is de opgebouwde voorziening in beginsel vrij opneembaar.

Het tweede lid van het voorgestelde artikel 1.7a van de Wet IB 2001 geeft een omschrijving van de toegelaten aanbieders voor vitaliteitssparen. De toegelaten aanbieders voor vitaliteitssparen komen in wezen overeen met de toegelaten aanbieders voor de levensloopregeling. De opsomming van toegelaten aanbieders in artikel 1.7a van de Wet IB 2001 is limitatief.

Op grond van het tweede lid, onderdeel a, wordt als aanbieder van vitaliteitssparen allereerst toegelaten een financiële onderneming die ingevolge de Wet op het financieel toezicht (hierna: de Wft) in Nederland het bedrijf van bank mag uitoefenen, mits deze onderneming de verplichtingen ingevolge vitaliteitssparen voor de heffing van de vennootschapsbelasting rekent tot het binnenlandse ondernemingsvermogen (bank). Op grond van het tweede lid, onderdeel b, wordt in de tweede plaats als aanbieder van vitaliteitssparen toegelaten een financiële onderneming die ingevolge de Wft in Nederland het bedrijf van verzekeraar mag uitoefenen, mits deze onderneming de verplichtingen ingevolge vitaliteitssparen rekent tot het binnenlandse ondernemingsvermogen (verzekeraar). Voorts wordt op grond van het tweede lid, onderdeel c, als aanbieder van vitaliteitssparen toegelaten een financiële onderneming aan wie een vergunning is verleend ingevolge de Wet op het financieel toezicht om in Nederland het bedrijf van beleggingsinstelling uit te oefenen, en die is gevestigd in Nederland (beheerder). Het tweede lid, onderdeel d, van artikel 1.7a bepaalt ten slotte dat met een bank, verzekeraar of beheerder in vorenbedoelde zin gelijkgesteld wordt een andere onderneming die bevoegd als bank, als verzekeraar of als beheerder van een belegginginstelling optreedt en door de Minister van Financiën, onder door hem te stellen voorwaarden, is aangewezen. Deze aanwijsmogelijkheid is bedoeld om ook in het buitenland gevestigde banken, verzekeraars en beheerders te kunnen toelaten, voor zover deze vergelijkbaar zijn met de andere toegelaten aanbieders. Deze buitenlandse aanbieders zijn in dat geval wel verplicht te voldoen aan voorwaarden met betrekking tot het verschaffen van inlichtingen over de uitvoering van vitaliteitssparen en zekerheid te stellen voor de belasting die zou zijn verschuldigd bij toepassing van artikel 3.109a, vijfde lid, van de Wet IB 2001, dan wel de belastingplichtige zich heeft verplicht deze zekerheid te stellen. Het derde lid van artikel 1.7a bevat een delegatiebepaling op grond waarvan bij algemene maatregel van bestuur regels worden gesteld met betrekking tot de aanwijzing van de in het tweede lid, onderdeel d, bedoelde buitenlandse aanbieders.

In artikel 3.1, tweede lid (Art. II, ond. B)

wordt na onderdeel d, onder verlettering van de onderdelen e tot en met j tot f tot en met k, een onderdeel ingevoegd, luidende:

e. het belastbare voordeel uit vitaliteitssparen (afdeling 3.5a);.

Memorie van toelichting:

Artikel 3.1 van de Wet IB 2001 bevat een opsomming van inkomensbronnen die gezamenlijk de heffingsgrondslag voor belastbaar inkomen uit werk en woning vormen. De wijziging bewerkstelligt dat in deze opsomming in het tweede lid een nieuw onderdeel, de inkomenscategorie "het belastbare voordeel uit vitaliteitssparen", wordt ingevoegd.

Artikel 3.109a (Art. II, ond. C)

Na afdeling 3.5 wordt een afdeling ingevoegd, luidende:

Afdeling 3.5a Belastbaar voordeel uit vitaliteitssparen

Artikel 3.109a Belastbaar voordeel uit vitaliteitssparen

1. Als belastbaar voordeel uit vitaliteitssparen worden aangemerkt:

- a. bedragen die worden overgemaakt van een vitaliteitsspaarrekening;
- b. uitkeringen ingevolge een vitaliteitsspaarverzekering, daaronder begrepen hetgeen wordt ontvangen bij afkoop van een dergelijke verzekering;
- c. opbrengsten ter zake van een vervreemding van een vitaliteitsspaarrecht van deelneming.

2. Ingeval in een kalenderjaar na het kalenderjaar waarin de belastingplichtige de leeftijd van 61 jaar bereikt, gezamenlijk een hoger bedrag dan € 10 000:

- a. van de vitaliteitsspaarrekening is overgeboekt;
- b. uit een vitaliteitsspaarverzekering tot uitkering is gekomen;
- c. van het vitaliteitsspaarrecht van deelneming is vervreemd;

wordt in dat jaar als belastbaar voordeel uit vitaliteitssparen in aanmerking genomen het tegoed van de vitaliteitsspaarrekening, onderscheidenlijk de waarde in het economische verkeer van de vitaliteitsspaarverzekering, onderscheidenlijk de waarde in het economische verkeer van het vitaliteitsspaarrecht van deelneming.

3. Ingeval niet uiterlijk op de dag voorafgaand aan de dag waarop de belastingplichtige de leeftijd van 65 jaar bereikt:

- a. het tegoed van de vitaliteitsspaarrekening is overgeboekt;
- b. de vitaliteitsspaarverzekering tot uitkering is gekomen;
- c. het vitaliteitsspaarrecht van deelneming is vervreemd;

wordt op de dag voorafgaand aan de dag waarop de belastingplichtige de leeftijd van 65 jaar bereikt als belastbaar voordeel uit vitaliteitssparen in aanmerking genomen het tegoed van de vitaliteitsspaarrekening, onderscheidenlijk de waarde in het economische verkeer van de vitaliteitsspaarverzekering, onderscheidenlijk de waarde in het economische verkeer van het vitaliteitsspaarrecht van deelneming.

4. Ingeval de belastingplichtige voor het bereiken van de leeftijd van 65 overlijdt en tot het tijdstip van overlijden:

- a. het tegoed van de vitaliteitsspaarrekening nog niet volledig is overgeboekt;
- b. de vitaliteitsspaarverzekering nog niet volledig tot uitkering is gekomen;
- c. het vitaliteitsspaarrecht van deelneming nog niet is vervreemd;

wordt op de dag voorafgaand aan de dag van overlijden van de belastingplichtige als belastbaar voordeel uit vitaliteitssparen in aanmerking genomen het tegoed van de vitaliteitsspaarrekening, onderscheidenlijk de waarde in het economische verkeer van de vitaliteitsspaarverzekering, onderscheidenlijk de waarde in het economische verkeer van het vitaliteitsspaarrecht van deelneming.

5. Ingeval op enig tijdstip:

- a. een regeling voor vitaliteitssparen niet langer als zodanig is aan te merken;

b. een aanspraak ingevolge vitaliteitssparen wordt vervreemd, anders dan bedoeld in het eerste lid; wordt op het onmiddellijk daaraan voorafgaande tijdstip als belastbaar voordeel uit vitaliteitssparen in aanmerking genomen het tegoed van de vitaliteitsspaarrekening, onderscheidenlijk de waarde in het economische verkeer van de vitaliteitsspaarverzekering, onderscheidenlijk de waarde in het economische verkeer van het vitaliteitsspaarrecht van deelneming.

6. In afwijking van het eerste lid wordt geen belastbaar voordeel uit vitaliteitssparen in aanmerking genomen ter zake van de omzetting van vitaliteitssparen van de belastingplichtige in ander vitaliteitssparen van de belastingplichtige, daaronder begrepen de overmaking van een bedrag van een vitaliteitsspaarrekening van de belastingplichtige naar een andere vitaliteitsspaarrekening van de belastingplichtige.

7. Bij de toepassing van het tweede lid blijft buiten beschouwing de omzetting van vitaliteitssparen van de belastingplichtige in ander vitaliteitssparen van de belastingplichtige, daaronder begrepen de overmaking van een bedrag van een vitaliteitsspaarrekening van de belastingplichtige naar een andere vitaliteitsspaarrekening van de belastingplichtige.

Memorie van toelichting:

Voorgesteld wordt in hoofdstuk 3 van de Wet IB 2001 een nieuwe afdeling 3.5a in te voegen, waarin de belastbare voordelen uit vitaliteitssparen nader worden uitgewerkt.

Het in die afdeling op te nemen artikel 3.109a, eerste lid, van de Wet IB 2001 noemt de drie soorten reguliere belastbare voordelen uit vitaliteitssparen:

- a. bedragen die worden overgemaakt van een vitaliteitsspaarrekening naar een andere rekening;
- b. uitkeringen ingevolge een vitaliteitsspaarverzekering, daaronder begrepen hetgeen wordt ontvangen bij afkoop van een dergelijke verzekering;
- c. opbrengsten ter zake van een vervreemding van een vitaliteitsspaarrecht van deelneming.

Artikel 3.109a, tweede lid, van de Wet IB 2001 is bedoeld om het gebruik van het vitaliteitssparen ter financiering van vervroegd uittreden te beperken. In deze bepaling wordt daartoe bepaald dat ingeval een belastingplichtige in een kalenderjaar na het jaar waarin deze belastingplichtige de 61-jarige leeftijd heeft bereikt, in totaal een hoger bedrag dan € 10.000 overboekt van zijn vitaliteitsrekening, uitgekeerd krijgt van zijn vitaliteitsverzekering of ontvangt ter zake van de vervreemding van vitaliteitsrechten van deelneming, het volledige tegoed op zijn vitaliteitsspaarrekeningen, de waarde in het economische verkeer van zijn vitaliteitsverzekeringen en de waarde in het economische verkeer van zijn vitaliteitsspaarrechten van deelneming in aanmerking wordt genomen als belastbaar voordeel uit vitaliteitssparen in het kalenderjaar waarin de hogere opname uit vitaliteitssparen plaatsgevonden heeft. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat ook bij de hiervoor genoemde belastingplichtige in andere situaties - dat wil zeggen indien de belastingplichtige in een kalenderjaar na het bereiken van de 61-jarige leeftijd een bedrag van niet meer dan € 10.000 aan belastbaar voordeel uit vitaliteitssparen geniet - dit voordeel op grond van het eerste lid in de belastingheffing wordt betrokken.

Met het derde lid van de genoemde bepaling wordt met het oog op het voorkomen van onbedoelde tariefsvoordelen bewerkstelligd dat de belastingheffing niet kan worden uitgesteld tot na het bereiken van de leeftijd van 65 jaar. Het tegoed op de vitaliteitsspaarrekening, de waarde in het economische verkeer van de vitaliteitsspaarverzekering en de waarde in het economische verkeer van het vitaliteitsspaarrecht van deelneming worden op grond van dat derde lid in die situatie namelijk op de

dag vóór het bereiken door de belastingplichtige van de leeftijd van 65 jaar aangemerkt als belastbaar voordeel uit vitaliteitssparen en in de heffing betrokken.

Op grond van artikel 3.109a, vierde lid, van de Wet IB 2001 worden ook in geval van het overlijden van de belastingplichtige voor het bereiken van de 65-jarige leeftijd het tegoed op de vitaliteitsspaarrekening, de waarde in het economische verkeer van de vitaliteitsspaarverzekering en de waarde in het economische verkeer van het vitaliteitsspaarrecht van deelneming als een belastbaar voordeel uit vitaliteitssparen aangemerkt van de belastingplichtige op de dag voorafgaand aan de dag van overlijden. Met deze bepaling wordt bewerkstelligd dat de belastingheffing over de voordelen uit vitaliteitssparen plaatsvindt bij de belastingplichtige die ook de uitgaven voor vitaliteitssparen in aanmerking heeft genomen.

In artikel 3.109a, vijfde lid, onderdeel a, van de Wet IB 2001 wordt geregeld dat op het tijdstip onmiddellijk voorafgaand aan het tijdstip waarop een regeling voor vitaliteitssparen niet meer als zodanig is aan te merken eveneens sprake is van een belastbaar voordeel uit vitaliteitssparen. Hiervan kan bijvoorbeeld sprake zijn, indien de behaalde rendementen niet worden bijgeschreven op de vitaliteitsspaarrekening, niet aangewend worden voor een verhoging van het verzekerde kapitaal bij een vitaliteitsspaarverzekering of niet aangewend worden ter verwerving van een of meer vitaliteitsspaarrechten van deelneming. Daarnaast is deze bepaling van toepassing, indien de aanbieder van vitaliteitssparen niet meer aan te merken is als een aangewezen aanbieder in de zin van het voorgestelde artikel 1.7a, tweede lid, van de Wet IB 2001. Ook in die situatie wordt als belastbaar voordeel uit vitaliteitssparen in aanmerking genomen het tegoed op de vitaliteitsspaarrekening, de waarde in het economische verkeer van de vitaliteitsspaarverzekering en de waarde in het economische verkeer van het vitaliteitsspaarrecht van deelneming.

Artikel 3.109a, vijfde lid, onderdeel b, van de Wet IB 2001 bepaalt dat eveneens een belastbaar voordeel uit vitaliteitssparen in aanmerking wordt genomen zodra een aanspraak ingevolge vitaliteitssparen wordt vervreemd, anders dan bedoeld in het eerste lid. Daarvan kan bijvoorbeeld sprake zijn, indien de tenaamstelling van de vitaliteitsspaarrekening zou wijzigen.

Bij de beoordeling of sprake is van een belastbaar voordeel uit vitaliteitssparen is niet van belang in hoeverre ook uitgaven voor vitaliteitssparen in aftrek zijn gebracht.

Het zesde lid regelt dat, in afwijking van het eerste lid, uiteraard niet als belastbaar voordeel uit vitaliteitssparen wordt aangemerkt het rechtstreeks overboeken van een ingevolge vitaliteitssparen opgebouwde voorziening naar dezelfde of een andere bank, verzekeraar of beheerder als bedoeld in artikel 1.7a, tweede lid, van de Wet IB 2001 ter verkrijging van een voorziening ingevolge vitaliteitssparen ten name van dezelfde belastingplichtige. Hierdoor wordt het bijvoorbeeld mogelijk een vitaliteitsspaarrekening, vitaliteitsspaarverzekering of vitaliteitsspaarrecht van deelneming fiscaal geruisloos om te zetten in een ander zodanig recht. Als omzetting wordt ook aangemerkt de overmaking van een bedrag van een vitaliteitsspaarrekening naar een andere vitaliteitsspaarrekening. Het zevende lid regelt op vergelijkbare wijze dat het rechtstreeks overboeken van een ingevolge vitaliteitssparen opgebouwde voorziening naar dezelfde of een andere bank, verzekeraar of beheerder ter verkrijging van een voorziening ingevolge vitaliteitssparen ten name van dezelfde belastingplichtige buiten beschouwing blijft bij de toets aan de in het tweede lid bedoelde grens van € 10.000.

Artikel 3.124, eerste lid (Art. II, ond. D)

wordt als volgt gewijzigd:

1. Aan het slot van onderdeel c wordt “en” vervangen door een puntkomma.
2. Onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel d door een puntkomma, wordt een onderdeel toegevoegd, luidende:
 - e. uitgaven voor vitaliteitssparen tot het in artikel 3.131b genoemde bedrag.

Memorie van toelichting:

Artikel 3.124 van de Wet IB 2001 bevat een limitatieve opsomming van uitgaven voor inkomensvoorzieningen die in mindering kunnen worden gebracht op het inkomen uit werk en woning. Door de wijziging van dit artikel 3.124 worden de uitgaven voor vitaliteitssparen aan deze opsomming toegevoegd. De uitgaven voor vitaliteitssparen zijn slechts aftrekbaar binnen de grenzen die zijn opgenomen in het voorgestelde artikel 3.131b van de Wet IB 2001.

Artikel 3.131a en 3.131b (Art. II, ond. E)

Na artikel 3.131 worden twee artikelen ingevoegd, luidende:

Artikel 3.131a Uitgaven voor vitaliteitssparen

1. Uitgaven voor vitaliteitssparen zijn de bedragen die de belastingplichtige:
 - a. heeft overgemaakt naar zijn vitaliteitsspaarrekening;
 - b. heeft betaald ten behoeve van zijn vitaliteitsspaarverzekering;
 - c. heeft betaald ter verkrijging van een aan hem toekomend vitaliteitsspaarrecht van deelneming.
2. In afwijking van het eerste lid wordt geen uitgave voor vitaliteitssparen in aanmerking genomen ter zake van een omzetting als bedoeld in artikel 3.109a, zesde lid.

Artikel 3.131b In aanmerking te nemen uitgaven voor vitaliteitssparen

De belastingplichtige kan uitgaven voor vitaliteitssparen in aanmerking nemen indien hij arbeidsinkomen als bedoeld in artikel 8.1, eerste lid, onderdeel e, geniet en aan het begin van het kalenderjaar de leeftijd van 65 jaar nog niet heeft bereikt, voor zover de waarde in het economische verkeer van het gezamenlijke bedrag van zijn voorzieningen ingevolge vitaliteitssparen aan het begin van het kalenderjaar lager is dan € 20 000, met een maximum van € 5000.

Memorie van toelichting:

In het voorgestelde artikel 3.131a van de Wet IB 2001 wordt gedefinieerd welke uitgaven kwalificeren als uitgave voor vitaliteitssparen. Van een dergelijke uitgave is sprake indien de belastingplichtige bedragen heeft overgemaakt naar zijn vitaliteitsspaarrekening (onderdeel a), bedragen heeft betaald ten behoeve van zijn vitaliteitsspaarverzekering (onderdeel b) of bedragen heeft betaald ter verkrijging van een of meer aan hem toekomende vitaliteitsspaarrechten van deelneming (onderdeel c).

In het tweede lid van artikel 3.131a van de Wet IB 2001 wordt bepaald dat geen uitgave voor vitaliteitssparen in aanmerking wordt genomen ter zake van de in het voorgestelde artikel 3.109a, vijfde lid, van de Wet IB 2001 bedoelde omzetting van een vitaliteitsspaarregeling in een andere vitaliteitsspaarregeling van de belastingplichtige, daaronder begrepen de overmaking van een bedrag

van een vitaliteitsspaarrekening naar een andere vitaliteitsspaarrekening van de belastingplichtige. In samenhang met het voorgestelde artikel 3.109a, vijfde lid, van de Wet IB 2001 vinden dergelijke omzettingen derhalve fiscaal geruisloos plaats.

Artikel 3.131b van de Wet IB 2001 bepaalt welke belastingplichtigen onder welke omstandigheden en tot welke bedragen uitgaven voor vitaliteitssparen in aanmerking kunnen nemen.

Vitaliteitssparen is bedoeld als een fiscale tegemoetkoming aan belastingplichtigen die actief deelnemen aan het arbeidsproces. Uitgaven voor vitaliteitssparen kunnen daarom alleen in aanmerking genomen worden door belastingplichtigen die arbeidsinkomen in de zin van artikel 8.1, eerste lid, onderdeel e, van de Wet IB 2001 genieten. Arbeidsinkomen is daarbij gedefinieerd als hetgeen met tegenwoordige arbeid wordt genoten als belastbare winst uit een of meer ondernemingen, belastbaar loon en belastbaar resultaat uit een of meer werkzaamheden. Daarnaast geldt dat de uitgaven voor vitaliteitssparen alleen in aanmerking kunnen worden genomen door belastingplichtigen die aan het begin van het kalenderjaar waarin de uitgaven worden gedaan de leeftijd van 65 nog niet hebben bereikt. Dit hangt samen met het ter voorkoming van onbedoelde tariefsvoordelen voorgestelde artikel 3.109a, tweede lid, van de Wet IB 2001, op grond waarvan één dag voor het bereiken van de 65-jarige leeftijd van de belastingplichtige dient te worden afgerekend over de aan het eind van die dag nog aanwezige voorziening.

Uitgaven voor vitaliteitssparen kunnen in aanmerking worden genomen indien de waarde in het economische verkeer van de voorzieningen ingevolge vitaliteitssparen aan het begin van het kalenderjaar in totaal minder bedraagt dan € 20.000 (cijfers 2012). In dat geval kan maximaal het bedrag van het verschil tussen € 20.000 (cijfers 2012) en het bedrag van de waarde in het economische verkeer van de voorziening aan het begin van het kalenderjaar in aanmerking worden genomen als uitgave voor vitaliteitssparen, tenzij dat verschil groter is dan € 5000; in dat laatste geval kan maximaal een bedrag van € 5000 als uitgaven voor vitaliteitssparen in aanmerking genomen worden. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat indien de belastingplichtige een hoger bedrag inlegt dan op grond van de hiervoor genoemde begrenzings als uitgaven voor vitaliteitssparen in aftrek kan worden gebracht, ook de ter zake van die niet in aftrek gekomen bedragen opgebouwde voorziening bij opname van die voorziening als belastbaar voordeel uit vitaliteitssparen in aanmerking wordt genomen.

Het tijdstip waarop uitgaven voor vitaliteitssparen voor aftrek in aanmerking komen, wordt bepaald door artikel 3.147 van de Wet IB 2001.

Overigens zal het op artikel 10.8 van de Wet IB 2001 gebaseerde artikel 22 van het Uitvoeringsbesluit inkomstenbelasting 2001 zodanig worden gewijzigd dat de Belastingdienst – vanwege de gegevensuitwisseling door de toegelaten aanbieders – afdoende op de naleving van de in dit artikel genoemde grensbedragen kan toezien.

In artikel 3.146, eerste lid (Art. II, ond. F)

wordt "uitkeringen op grond van een buitenlandse voorziening die naar aard en strekking overeenkomt met een inkomensvoorziening" vervangen door:

uitkeringen op grond van een buitenlandse voorziening die naar aard en strekking overeenkomt met een inkomensvoorziening, voordelen uit vitaliteitssparen.

Memorie van toelichting:

Artikel 3.146 van de Wet IB 2001 bepaalt op welk tijdstip bepaalde inkomensbestanddelen van het inkomen uit werk en woning worden genoten. Met de aanpassing van dit artikel wordt bewerkstelligd dat artikel 3.146 van de Wet IB 2001 ook van toepassing is op belastbare voordelen uit vitaliteitssparen.

In artikel 7.2, tweede lid (Art. II, ond. I)

wordt na onderdeel e, onder verlettering van de onderdelen f tot en met h tot g tot en met i, een onderdeel ingevoegd, luidende:

f. het belastbare voordeel uit vitaliteitssparen voor zover de daarvoor gedane uitgaven als uitgaven voor vitaliteitssparen in aanmerking zijn genomen;

Memorie van toelichting:

Artikel 7.2 van de Wet IB 2001 geeft een opsomming van inkomensbestanddelen die onderdeel uitmaken van de categorie belastbaar inkomen uit werk en woning voor buitenlandse belastingplichtigen. Deze categorie wordt uitgebreid met belastbare voordelen uit vitaliteitssparen. Hiermee wordt bewerkstelligd dat deze voordelen ook bij buitenlandse belastingplichtigen in aanmerking worden genomen, tenzij een regeling ter voorkoming van dubbelde belasting daaraan in de weg staat. De voordelen uit vitaliteitssparen worden in lijn met bijvoorbeeld lijfrenteuitkeringen slechts in aanmerking genomen voor zover daarvoor uitgaven in aanmerking zijn genomen als uitgaven voor vitaliteitssparen. Het belastbaar voordeel uit vitaliteitssparen bij buitenlands belastingplichtigen is net als bij lijfrenteuitkeringen dus beperkter dan bij binnenlands belastingplichtigen waar in principe belasting geheven wordt onafhankelijk van de vraag of daarvoor uitgaven in aftrek zijn gebracht. Het is overigens aan de belastingplichtige om aannemelijk te maken in hoeverre een beperktere grondslag van toepassing is. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat voor buitenlandse belastingplichtigen geen aftrek van uitgaven voor vitaliteitssparen geldt. Uitgaven voor vitaliteitssparen kwalificeren net als bijvoorbeeld premies voor lijfrenten als uitgaven voor inkomensvoorziening en worden ook aangemerkt als persoonlijke tegemoetkomingen die slechts onder voorwaarden in aanmerking kunnen worden genomen door buitenlandse belastingen.

In artikel 9.2, vierde lid (Art. II, ond. P)

wordt "of stamrechtbeleggingsrecht als bedoeld in artikel 11a van de Wet op de loonbelasting 1964" vervangen door:

of stamrechtbeleggingsrecht als bedoeld in artikel 11a van de Wet op de loonbelasting 1964 of een voorziening ingevolge vitaliteitssparen.

Memorie van toelichting:

De wijziging van artikel 9.2 van de Wet IB 2001 houdt verband met de invoering van vitaliteitssparen. Deze wijziging bewerkstelligt samen met de wijziging van artikel 25, vierde lid, van de Wet op de

vennootschapsbelasting 1969 (Wet Vpb 1969) dat indien in het kader van vitaliteitssparen wordt belegd in aandelen per saldo het brutodividend tot de in dat kader opgebouwde voorziening gaat behoren. Daarom wordt de dividendbelasting in die situatie niet verrekend bij de belastingplichtige, maar bij de aanbieder van de regeling. Met deze bepalingen wordt beoogd de uitvoeringslasten voor de Belastingdienst en de belastingplichtigen die deelnemen aan vitaliteitssparen te verminderen. Er is geen inhoudelijke wijziging beoogd ten opzichte van de thans op dat punt voor de levensloopregeling geldende regeling.

In artikel 10.1, vierde lid (Art. II, ond. R)

wordt "3.87, 3.118" vervangen door "3.87, 3.109a, 3.118" en wordt "3.129, 3.133" vervangen door "3.129, 3.131b, 3.133".

Voorts wordt "8.11, tweede lid, eerste volzin, onderdeel a, 8.14a" vervangen door "8.11, tweede lid, eerste volzin, onderdeel a, alsmede het derde lid, 8.14a" en wordt "en artikel 8.12, zevende lid, laatstvermelde bedragen" vervangen door: laatstvermelde bedragen.

Memorie van toelichting (Wetsvoorstel):

Met de wijziging van artikel 10.1 van de Wet IB 2001 wordt allereerst bewerkstelligd dat het in het voorgestelde artikel 3.109a, tweede lid, van de Wet IB 2001 genoemde bedrag betreffende de voordelen uit vitaliteitssparen in het kalenderjaar na het kalenderjaar waarin de belastingplichtige de leeftijd van 61 jaar bereikt bij het begin van het kalenderjaar (voor het eerste met ingang van 1 januari 2013) wordt gecorrigeerd voor de inflatie. Daarnaast wordt met de wijziging van artikel 10.1 van de Wet IB 2001 bewerkstelligd dat de in het voorgestelde artikel 3.131b van de Wet IB 2001 genoemde bedragen, die zien op de begrenzingen van de als uitgaven voor vitaliteitssparen in aanmerking te nemen uitgaven, bij het begin van het kalenderjaar (voor het eerst met ingang van 1 januari 2013) worden gecorrigeerd voor de inflatie. Dit geldt zowel voor het in dat artikel genoemde absolute maximum van € 20.000 (cijfers 2012), als voor het in dat artikel genoemde jaarlijks maximum van € 5000 (eveneens cijfers 2012). Voorts dient artikel 10.1 te worden aangepast in verband met de introductie van de werkbonus in artikel 8.11, derde lid, van de Wet IB 2001, als toegelicht in artikel II, onderdeel N, van dit wetsvoorstel. Tot slot wordt artikel 10.1 van de Wet IB 2001 aangepast aan het vervallen van artikel 8.12 van de Wet IB 2001, als toegelicht in artikel II, onderdeel O, van dit wetsvoorstel.

Toelichting bij tweede nota van wijziging:

De in onderdeel 2, onder b, opgenomen wijziging herstelt een verschrijving in het wetsvoorstel. In de in artikel II, onderdeel R, van het wetsvoorstel opgenomen wijziging van artikel 10.1 van de Wet IB 2001 wordt abusievelijk artikel 3.97 van de Wet IB 2001 in plaats van artikel 3.87 van de Wet IB 2001 genoemd.

Artikel 10a.11 komt te luiden (Art. II, ond. T)

Artikel 10a.11 Overgangsbepaling levensloopregelingen

Bij toepassing van artikel 39d van de Wet op de loonbelasting 1964 zijn de artikelen 8.2, onderdeel I, 8.9, eerste lid, 8.18a, eerste lid, eerste volzin, en tweede lid, 9.2, vierde lid, en 10.1, zoals deze bepalingen op 31 december 2011 luiden, met inachtneming van bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat bij de overeenkomstige toepassing van artikel 8.18a, tweede lid, zoals deze bepaling op 31 december 2011 luidde, kalenderjaren die na 31 december 2011 zijn geëindigd buiten beschouwing blijven. Bij toepassing van artikel 39d, eerste lid, van de Wet op de loonbelasting 1964 is voorts artikel 3.131a, tweede lid, van overeenkomstige toepassing.

Toelichting bij tweede nota van wijziging:

Voorgesteld wordt de in het wetsvoorstel opgenomen overgangsbepaling voor levensloopregelingen ook per 1 januari 2013 aan te passen. Op grond van de met ingang van 1 januari 2013 voorgestelde tekst van artikel 10a.11 van de Wet IB 2001 zijn de in dat artikel genoemde bepalingen met betrekking tot de levensloopverlofkorting van overeenkomstige toepassing in de situaties waarop het voorgestelde artikel 39d van de Wet LB 1964 ziet. Dit betreft de situatie dat op 31 december 2012 bestaande aanspraken ingevolge een levensloopregeling worden omgezet in een voorziening ingevolge vitaliteitssparen, de situatie dat de omzetting van dergelijke aanspraken niet plaatsvindt en de situatie dat de levensloopregeling door de afgebakende groep deelnemers van de levensloopregeling wordt voortgezet. Het is de bedoeling dat de levensloopverlofkorting in deze situaties nog kan worden verrekend. Op grond van het voorgestelde artikel 10a.11 van de Wet IB 2001 kan bij of krachtens algemene maatregel van bestuur nader worden uitgewerkt op welke wijze de verwerking van de levensloopverlofkorting plaatsvindt. Omdat ook artikel 10.1 van de Wet IB 2001, zoals dit op 31 december 2011 luidde, van overeenkomstige toepassing is in deze situatie, wordt het bedrag van de levensloopverlofkorting ook per 1 januari 2013 gecorrigeerd voor inflatie.

In artikel 10a.11 van de Wet IB 2001 wordt op grond van de in deze nota van wijziging opgenomen wijziging ook vanaf 2013 bepaald dat bij de overeenkomstige toepassing van artikel 8.18a, tweede lid, van de Wet IB 2001, zoals dit artikel op 31 december 2011 luidde, de kalenderjaren die na 31 december 2011 zijn geëindigd buiten beschouwing blijven. Met dit laatste wordt bewerkstelligd dat na 31 december 2011 geen levensloopverlofkorting meer wordt opgebouwd, ongeacht of na die datum nog een bedrag wordt gestort in de levensloopregeling. De reeds op 31 december 2011 bestaande aanspraken op de levensloopverlofkorting worden bij de opname uit de levensloopregeling (of bij de omzetting van aanspraken ingevolge een levensloopregeling in een voorziening ingevolge vitaliteitssparen) verzilverd. In artikel 10a.11, tweede volzin, van de Wet IB 2001 wordt ten slotte bepaald dat het voorgestelde artikel 3.131a, tweede lid, van de Wet IB 2001 van overeenkomstige toepassing is bij de in het voorgestelde artikel 39d, eerste lid, van de Wet LB 1964 bedoelde geruisloze omzetting van aanspraken ingevolge een levensloopregeling in een voorziening ingevolge vitaliteitssparen. Dat betekent dat ter zake van die omzetting op grond van genoemd artikel 39d, eerste lid, van de Wet LB 1964 geen belasting wordt geheven over de vrijgekomen aanspraken ingevolge een levensloopregeling en dat er op grond van artikel 10a.11 van de Wet IB 2001 geen uitgaven voor vitaliteitssparen in aanmerking genomen worden. Daarnaast geldt ook vanaf 2013 dat

het toepassingsbereik van artikel 10a.11 van de Wet IB 2001 wijzigt door de voorgestelde aanpassing van artikel 39d van de Wet LB 1964 (zie onderdeel 5, onder b).

6.11.3. Wet IB 2001 m.i.v. 2014

Artikel 10a.11 komt te luiden (Art. III, ond. C)

Artikel 10a.11 Overgangsbepaling levensloopregelingen

1. Bij toepassing van artikel 39d van de Wet op de loonbelasting 1964 zijn de artikelen 8.2, onderdeel I, 8.9, eerste lid, 8.18a, eerste lid, eerste volzin, en tweede lid, 9.2, vierde lid, en 10.1, zoals deze bepalingen op 31 december 2011 luiden, met inachtneming van bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat bij de overeenkomstige toepassing van artikel 8.18a, tweede lid, zoals deze bepaling op 31 december 2011 luidde, kalenderjaren die na 31 december 2011 zijn geëindigd buiten beschouwing blijven. Bij toepassing van artikel 39d, tweede lid, van de Wet op de loonbelasting 1964 is voorts artikel 3.131a, tweede lid, van overeenkomstige toepassing.
2. Ingeval een belastingplichtige als bedoeld in artikel 39d van de Wet op de loonbelasting 1964 op enig moment in het kalenderjaar zowel een voorziening ingevolge een levensloopregeling als bedoeld in artikel 19g, zoals dit artikel op 31 december 2011 luidde, als een voorziening ingevolge vitaliteitssparen als bedoeld in artikel 1.7a, heeft, wordt de waarde in het economische verkeer van de aanspraken ingevolge de levensloopregeling met overeenkomstige toepassing van de artikelen 8.2, onderdeel I, 8.9, eerste lid, 8.18a, eerste lid, eerste volzin, en tweede lid, zoals deze artikelen op 31 december 2011 luiden, aan het einde van het kalenderjaar, of, ingeval de belastingplichtige voor die datum overlijdt, op de dag voorafgaand aan het overlijden als belastbaar voordeel uit vitaliteitssparen in aanmerking genomen. Bij de overeenkomstige toepassing van artikel 8.18a, tweede lid, zoals deze bepaling op 31 december 2011 luidde, blijven kalenderjaren die na 31 december 2011 zijn geëindigd buiten beschouwing.

Toelichting bij tweede nota van wijziging:

Voorgesteld wordt de in het wetsvoorstel opgenomen overgangsbepaling voor levensloopregelingen ook per 1 januari 2014 aan te passen. In dat kader wordt aan artikel 10a.11 van de Wet IB 2001 een lid toegevoegd en wordt de voor het jaar 2013 geldende tekst aangepast en aangeduid als eerste lid. Op grond van dit eerste lid blijven bij de toepassing van artikel 39d van de Wet LB 1964 de bepalingen met betrekking tot de levensloopverlofkorting van toepassing en kan bij of krachtens algemene maatregel van bestuur nader worden uitgewerkt op welke wijze de verwerking van de levensloopverlofkorting plaatsvindt. Omdat ook artikel 10.1 van de Wet IB 2001, zoals dit op 31 december 2011 luidde, van overeenkomstige toepassing is in deze situatie, wordt het bedrag van de levensloopverlofkorting ook vanaf 1 januari 2014 jaarlijks gecorrigeerd voor inflatie.

In artikel 10a.11, eerste lid, van de Wet IB 2001 wordt daarnaast ook vanaf 2014 bepaald dat bij de overeenkomstige toepassing van artikel 8.18a, tweede lid, van de Wet IB 2001, zoals dit artikel op 31 december 2011 luidde, de kalenderjaren die na 31 december 2011 zijn geëindigd buiten beschouwing blijven. Met dit laatste wordt – in lijn met de voor het jaar 2012 en het jaar 2013 voorgestelde tekst – bewerkstelligd dat ook na 31 december 2011 geen levensloopverlofkorting meer wordt opgebouwd,

ongeacht of na die datum nog een bedrag wordt gestort in de levensloopregeling. De reeds op 31 december 2011 bestaande aanspraken op de levensloopverlofkorting worden bij de opname uit de levensloopregeling (of bij de omzetting van aanspraken ingevolge een levensloopregeling in een voorziening ingevolge vitaliteitssparen) verzilverd.

Ten slotte wordt in artikel 10a.11, eerste lid, van de Wet IB 2001 bepaald dat het voorgestelde artikel 3.131a, tweede lid, van de Wet IB 2001 ook van overeenkomstige toepassing is bij de met ingang van 1 januari 2014 in het voorgestelde artikel 39d, tweede lid, van de Wet LB 1964 bedoelde geruisloze omzetting van aanspraken ingevolge een levensloopregeling in een voorziening ingevolge vitaliteitssparen.

Ingevolge het met ingang van 1 januari 2014 voorgestelde artikel 10a.11, tweede lid, van de Wet IB 2001 wordt in de gevallen waarin een werknemer op enig moment zowel een voorziening ingevolge een levensloopregeling als een voorziening ingevolge vitaliteitssparen heeft geregeld dat de voorziening ingevolge een levensloopregeling aan het einde van het kalenderjaar of, ingeval de belastingplichtige voor die datum overlijdt, op de dag voorafgaand aan het overlijden als belastbaar voordeel uit vitaliteitssparen in de belastingheffing wordt betrokken. Bij die belastingheffing wordt ook de levensloopverlofkorting in aanmerking genomen met dien verstande dat – zoals hiervoor is toegelicht – vanaf het jaar 2012 geen levensloopverlofkorting wordt opgebouwd.

6.11.4. Wet IB 2001 m.i.v. 2016

Artikel 10a.10 vervalt (Art. IV)

Memorie van toelichting:

Artikel 10a.10 van de Wet IB 2001 bevat de overgangsbepaling inzake de vrijstelling in box 3 van spaarloontegoeden. In verband met de voorgestelde afschaffing van de spaarloonregeling met ingang van 1 januari 2012 zal wegens de blokkeringstermijn van de spaarloonregeling van vier jaar de overgangsregeling van artikel 10a.10 van de Wet IB 2001 op 1 januari 2016 uitgewerkt zijn. Artikel 10a.10 kan derhalve met ingang van 1 januari 2016 vervallen.

6.11.5. Wet LB 1964 m.i.v. 2012

Artikel 39d (Art. V, ond. O)

Na artikel 39c wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 39d

1. Voor de werknemer die op 31 december 2011 een aanspraak had ingevolge een levensloopregeling als bedoeld in artikel 19g, zoals dit artikel op 31 december 2011 luidde, waarvan de waarde in het economische verkeer op die datum € 3000 of meer bedroeg, blijven de artikelen 11, eerste lid, onderdeel j, onder 5o, en onderdeel r, onder 4o, en derde lid, 19g, 21c, onderdeel f, 22a, zesde lid, 22ca, 22d en 36a, tweede lid, artikel 25, vierde lid, van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 en artikel 4, zesde lid, van de Wet op de

dividendbelasting 1965, zoals deze artikelen op 31 december 2011 luiden, alsmede de daarop gebaseerde bepalingen, van toepassing, met dien verstande dat bij de toepassing van artikel 22ca, tweede lid, zoals dit artikel op 31 december 2011 luidde, kalenderjaren die na 31 december 2011 zijn geëindigd buiten beschouwing blijven.

2. Voor de werknemer die op 31 december 2011 een aanspraak had ingevolge een levensloopregeling als bedoeld in artikel 19g, zoals dit artikel op 31 december 2011 luidde, waarvan de waarde in het economische verkeer op die datum minder bedroeg dan € 3000, blijven op deze aanspraak de bij of krachtens artikel 19g, zoals dit artikel op 31 december 2011 luidde, gestelde regels alsmede de artikelen 21c, onderdeel f, 22a, zesde lid, 22ca en 22d, artikel 25, vierde lid, van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 en artikel 4, zesde lid, van de Wet op de dividendbelasting 1965, zoals deze artikelen op 31 december 2011 luiden, van toepassing.

Toelichting bij tweede nota van wijziging:

Voorgesteld wordt ook het voor de loonbelasting in het wetsvoorstel opgenomen overgangsrecht voor de levensloopregeling aan te passen. Met de in deze nota van wijziging opgenomen tekst van artikel 39d, eerste lid van de Wet LB 1964 wordt bewerkstelligd dat werknemers die voor 1 januari 2012 een voorziening ingevolge een levensloopregeling hebben opgebouwd waarvan de waarde in het economisch verkeer op 31 december 2011 € 3000 of hoger is, ook na 31 december 2011 aan de levensloopregeling kunnen blijven deelnemen volgens de regels die op 31 december 2011 van toepassing waren. Bij de toepassing van artikel 22ca, tweede lid, van de Wet LB 1964 blijven kalenderjaren die na 31 december 2011 zijn geëindigd echter buiten beschouwing. Met dit laatste wordt bewerkstelligd dat na 31 december 2011 geen levensloopverlofkorting meer wordt opgebouwd, ongeacht of na die datum nog een bedrag wordt gestort in de levensloopregeling. De op 31 december 2011 aanwezige aanspraken op de levensloopverlofkorting worden overeenkomstig de op 31 december 2011 geldende regels bij opname geëffectueerd. Omdat ook artikel 22d van de Wet LB 1964, zoals dit op 31 december 2011 luidde, van toepassing blijft, wordt het bedrag van de levensloopverlofkorting ook per 1 januari 2012 gecorrigeerd voor inflatie.

In het tweede lid wordt voor werknemers die voor 1 januari 2012 een voorziening ingevolge een levensloopregeling hebben opgebouwd waarvan de waarde in het economische verkeer op 31 december 2011 lager is dan € 3000, bepaald dat op de op 31 december 2011 ingevolge de levensloopregeling opgebouwde aanspraken de met betrekking tot die aanspraken op die datum geldende bepalingen van toepassing blijven. Daarmee wordt onder meer bewerkstelligd dat ook belasting kan worden geheven bij een onregelmatige afwikkeling van de genoemde aanspraak. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat artikel 39d, tweede lid, van de Wet LB 1964 niet tot gevolg heeft dat de in dat lid bedoelde werknemer in het jaar 2012 ook nog bedragen kan inleggen in de levensloopregeling.

6.11.6. Wet LB 1964 m.i.v. 2013

Artikel 34 (Art. VI, ond. D)

wordt als volgt gewijzigd:

1. Aan het eerste lid wordt, onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel c door een puntkomma, een onderdeel toegevoegd, luidende:

d. een belastbaar voordeel uit vitaliteitssparen geniet als bedoeld in artikel 3.109a van de Wet inkomstenbelasting 2001.

2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:

3. Met betrekking tot een belastbaar voordeel uit vitaliteitssparen als bedoeld in artikel 3.109a van de Wet inkomstenbelasting 2001 bedraagt in afwijking van hoofdstuk III de belasting 42% van dit belastbare voordeel. Indien de belasting ingevolge artikel 27b, eerste lid, in één bedrag met de premie voor de volksverzekeringen wordt geheven, wordt in afwijking in zoverre van de eerste volzin, het bedrag van de verschuldigde belasting tezamen met het bedrag van de verschuldigde premie voor de volksverzekeringen gesteld op 42% van het belastbare voordeel.

Memorie van toelichting:

Artikel 34 van de Wet LB 1964 geeft de bevoegdheid om – ter vergemakkelijking van de heffing van de inkomstenbelasting – bij algemene maatregel van bestuur bepaalde inkomensbestanddelen aan de heffing van loonbelasting te onderwerpen. De reikwijdte van deze bepaling wordt door de onderhavige wijziging uitgebreid, waardoor de aanbieders van vitaliteitssparen – de toegelaten banken, verzekeraars en beheerders van beleggingsinstelling – inhoudingsplichtig worden gemaakt voor de ter zake door de werknemer verschuldigde loonbelasting en premie volksverzekeringen.

Met het nieuwe derde lid van artikel 34 van de Wet LB 1964 wordt bewerkstelligd dat de toegelaten aanbieders van vitaliteitssparen loonbelasting inhouden naar een tarief van 42%. Voor dit tarief is aansluiting gezocht bij het gemiddelde marginale tarief voor de inkomstenbelasting en premie volksverzekeringen voor inkomen uit werk en woning. Indien de heffing van belasting en de premie voor de volksverzekeringen ingevolge artikel 27b, eerste lid, van de Wet LB 1964 in één bedrag geschiedt, geldt het tarief van 42% voor de gecombineerde heffing. Bij de verrekening in de inkomstenbelasting zal de belastingplichtige onder omstandigheden, afhankelijk van het voor hem geldende marginale tarief, ofwel aanvullend inkomstenbelasting zijn verschuldigd ofwel recht hebben op een belastingteruggaaf.

Artikel 39d komt te luiden (Art. VI, ond. F)

Artikel 39d

1. Onder bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen voorwaarden kan een aanspraak ingevolge een levensloopregeling als bedoeld in artikel 19g, zoals dit artikel op 31 december 2011 luidde, op verzoek van de werknemer geruisloos worden omgezet in een voorziening ingevolge vitaliteitssparen als bedoeld in artikel 1.7a van de Wet inkomstenbelasting 2001.

2. Voor de werknemer die op 31 december 2011 een aanspraak had ingevolge een levensloopregeling als bedoeld in artikel 19g, zoals dit artikel op 31 december 2011 luidde, waarvan de waarde in het economische verkeer op die datum minder bedroeg dan € 3000, blijven tot de datum waarop deze aanspraak is omgezet in een voorziening ingevolge vitaliteitssparen als bedoeld in artikel 1.7a van de Wet inkomstenbelasting 2001, maar uiterlijk tot en met 31 december 2013, op deze aanspraak de bij of krachtens artikel 19g, zoals dit artikel op 31 december 2011 luidde, gestelde regels alsmede artikel 25, vierde lid, van de Wet op de vennootschapsbelasting

1969 en artikel 4, zesde lid, van de Wet op de dividendbelasting 1965, zoals deze artikelen op 31 december 2011 luiden, van toepassing en wordt deze aanspraak, ingeval deze niet uiterlijk op 31 december 2013 is omgezet in een voorziening ingevolge vitaliteitssparen als bedoeld in artikel 1.7a van de Wet inkomstenbelasting 2001, met overeenkomstige toepassing van de artikelen 21c, onderdeel f, 22a, zesde lid, 22ca en 22d, zoals deze artikelen op 31 december 2011 luiden, op 31 december 2013, of, ingeval de werknemer voor die datum overlijdt, op de dag voorafgaand aan het overlijden als loon uit tegenwoordige arbeid in aanmerking genomen.

3. Voor de werknemer die op 31 december 2011 een aanspraak had ingevolge een levensloopregeling als bedoeld in artikel 19g, zoals dit artikel op 31 december 2011 luidde, waarvan de waarde in het economische verkeer op die datum € 3000 of meer bedroeg, blijven de artikelen 11, eerste lid, onderdeel j, onder 5o, en onderdeel r, onder 4o, en derde lid, 19g, 21c, onderdeel f, 22a, zesde lid, 22ca, 22d en 36a, tweede lid, artikel 25, vierde lid, van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 en artikel 4, zesde lid, van de Wet op de dividendbelasting 1965, zoals deze artikelen op 31 december 2011 luiden, alsmede de daarop gebaseerde bepalingen, van toepassing, met dien verstande dat bij de toepassing van artikel 22ca, tweede lid, zoals dit artikel op 31 december 2011 luidde, kalenderjaren die na 31 december 2011 zijn geëindigd buiten beschouwing blijven.

Toelichting bij tweede nota van wijziging:

Voorgesteld wordt het voor de loonbelasting in het wetsvoorstel opgenomen overgangsrecht voor levensloopregelingen ook per 1 januari 2013 aan te passen. In de met ingang van 1 januari 2013 voorgestelde tekst van artikel 39d, eerste lid, van de Wet LB 1964 wordt een mogelijkheid gecreëerd om de levensloopregeling zonder fiscale consequenties volledig om te zetten in een voorziening ingevolge vitaliteitssparen. Op grond van genoemd eerste lid, dat ten opzichte van de in het wetsvoorstel opgenomen tekst uitsluitend redactioneel is aangepast, kunnen bij of krachtens algemene maatregel van bestuur nadere regels worden gesteld met betrekking tot deze geruisloze omzetting, bijvoorbeeld voor de wijze waarop de opgebouwde levensloopverlofkorting bij een dergelijke geruisloze omzetting kan worden verzilverd. Op zo'n omzetting is op grond van artikel 10a.11 van de Wet IB 2001, zoals dat ingevolge deze nota van wijziging komt te luiden, artikel 3.131a, tweede lid, van die wet van overeenkomstige toepassing. Aldus wordt verzekerd dat ter zake van deze omzetting geen aftrek kan worden geclaimd.

Artikel 39d, tweede lid, van de Wet LB 1964 wordt ten opzichte van het wetsvoorstel ook inhoudelijk gewijzigd. In de eerste plaats wordt op grond van de voorgestelde wijziging bepaald dat bij werknemers die op 1 januari 2013 een aanspraak ingevolge een levensloopregeling hebben waarvan de waarde in het economische verkeer op 31 december 2011 lager was dan € 3000 en die hun op die datum bestaande aanspraken ingevolge de levensloopregeling niet overeenkomstig het eerste lid geruisloos hebben omgezet in een voorziening ingevolge vitaliteitssparen, deze aanspraken op 31 december 2013 als loon uit tegenwoordige arbeid worden aangemerkt. Indien de werknemer vóór 31 december 2013 komt te overlijden, dan worden de aanspraken ingevolge de levensloopregeling op de dag voorafgaand aan het overlijden als loon uit tegenwoordige arbeid aangemerkt. Hiermee wordt bewerkstelligd dat ook bij overlijden de arbeidskorting van toepassing is (mits de overledene bij het begin van het kalenderjaar de leeftijd van 61 jaar nog niet heeft bereikt).

Daarnaast wordt in genoemd tweede lid bepaald, dat bij die belastingheffing ook de levensloopverlofkorting in aanmerking wordt genomen. Omdat ook artikel 22d van de Wet LB 1964, zoals dit op 31 december 2011 luidde, van overeenkomstige toepassing is, wordt het bedrag van de levensloopverlofkorting ook voor deze situaties per 1 januari 2013 gecorrigeerd voor inflatie. Ten slotte wordt in artikel 39d, tweede lid, van de Wet LB 1964 bepaald dat tot de datum waarop een omzetting overeenkomstig het eerste lid plaatsvindt, maar uiterlijk tot en met 31 december 2013, op de op 31 december 2012 ingevolge de levensloopregeling opgebouwde aanspraken de met betrekking tot die aanspraken op 31 december 2011 geldende bepalingen van toepassing blijven. Daarmee wordt onder meer bewerkstelligd dat ook belasting kan worden geheven bij een onregelmatige afwikkeling van de genoemde aanspraak. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat artikel 39d, tweede lid, van de Wet LB 1964 niet tot gevolg heeft dat de werknemer in het jaar 2013 ook nog bedragen kan inleggen in de levensloopregeling.

In artikel 39d, derde lid, van de Wet LB 1964 wordt bepaald dat werknemers die op 31 december 2011 een aanspraak hadden ingevolge een levensloopregeling waarvan de waarde in het economische verkeer op die datum € 3000 of hoger was ook na 31 december 2012 aan de levensloopregeling kunnen blijven deelnemen overeenkomstig de op 31 december 2011 geldende regels. Een uitzondering geldt echter voor de toepassing van de levensloopverlofkorting. Op dat punt wordt geregeld dat voor de overeenkomstige toepassing van artikel 22ca, tweede lid, van de Wet LB 1964 de kalenderjaren die na 31 december 2011 zijn geëindigd buiten beschouwing blijven. Over jaren na 31 december 2011 wordt derhalve geen levensloopverlofkorting meer opgebouwd. Omdat ook artikel 22d van de Wet LB 1964, zoals dit op 31 december 2011 luidde, van overeenkomstige toepassing is, wordt het bedrag van de levensloopverlofkorting ook voor deze groep werknemers per 1 januari 2013 gecorrigeerd voor inflatie.

6.11.7. Wet LB 1964 m.i.v. 2014

Artikel 39d komt te luiden (Art. VII, ond. B)

Artikel 39d

1. Voor de werknemer die op 31 december 2011 een aanspraak had ingevolge een levensloopregeling als bedoeld in artikel 19g, zoals dit artikel op 31 december 2011 luidde, waarvan de waarde in het economische verkeer op die datum € 3000 of meer bedroeg, blijven de artikelen 11, eerste lid, onderdeel j, onder 5o, en onderdeel r, onder 4o, en derde lid, 19g, 21c, onderdeel f, 22a, zesde lid, 22ca, 22d en 36a, tweede lid, artikel 25, vierde lid, van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 en artikel 4, zesde lid, van de Wet op de dividendbelasting 1965, zoals deze artikelen op 31 december 2011 luiden, alsmede de daarop gebaseerde bepalingen, van toepassing, met dien verstande dat bij de toepassing van artikel 22ca, tweede lid, zoals deze artikelen op 31 december 2011 luiden, kalenderjaren die na 31 december 2011 zijn geëindigd buiten beschouwing blijven.
2. Onder bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen voorwaarden kan een aanspraak als bedoeld in het eerste lid op verzoek van de werknemer geruisloos worden omgezet in een voorziening ingevolge vitaliteitssparen als bedoeld in artikel 1.7a van de Wet inkomstenbelasting 2001, voor zover de waarde in het

economische verkeer van deze aanspraak niet hoger is dan het in artikel 3.131b van de Wet inkomstenbelasting 2001 eerstgenoemde bedrag.

3. Het eerste lid is niet van toepassing ingeval de waarde van de aanspraak, bedoeld in het eerste lid, aan het begin van het kalenderjaar, vóór bijschrijving van het rendement, niet meer bedraagt dan nihil.

Toelichting bij tweede nota van wijziging:

Voorgesteld wordt het voor de loonbelasting in het wetsvoorstel opgenomen overgangsrecht voor levensloopregelingen ook per 1 januari 2014 aan te passen.

In artikel 39d, eerste lid, van de Wet LB 1964 wordt op grond van deze nota van wijziging bepaald dat werknemers die op 31 december 2011 een aanspraak hadden ingevolge een levensloopregeling waarvan de waarde in het economische verkeer op, die datum € 3000 of hoger was ook na 31 december 2013 aan de levensloopregeling kunnen blijven deelnemen overeenkomstig de op 31 december 2011 geldende regels. Een uitzondering geldt, net als in de voorgaande jaren, voor de toepassing van de levensloopverlofkorting. Op dat punt wordt geregeld dat voor de overeenkomstige toepassing van artikel 22ca, tweede lid, van de Wet LB 1964 de kalenderjaren die na 31 december 2011 zijn geëindigd buiten beschouwing blijven. Over jaren na 31 december 2011 wordt derhalve geen levensloopverlofkorting meer opgebouwd. Omdat ook artikel 22d van de Wet LB 1964, zoals dit op 31 december 2011 luidde, van overeenkomstige toepassing wordt, wordt het bedrag van de levensloopverlofkorting ook vanaf 2014 gecorrigeerd voor inflatie.

Artikel 39d, tweede lid, van de Wet LB 1964 maakt een omzetting van de in het eerste lid bedoelde bestaande aanspraken ingevolge een levensloopregeling in vitaliteitssparen mogelijk. De omzetting kan geruisloos plaatsvinden tot het bedrag van de in artikel 3.131b van de Wet IB 2001 genoemde totale fiscale ruimte (€ 20.000 in het jaar 2013). Als na deze omzetting nog aanspraken resteren, dan worden deze op grond van de met ingang van 1 januari 2014 voorgestelde tekst van artikel 10a.11 van de Wet IB 2001 in één keer als voordeel uit vitaliteitssparen in aanmerking genomen. Op grond van de per 1 januari 2014 voorgestelde tekst van artikel 39d, tweede lid, van de Wet IB 2001 kunnen bij of krachtens algemene maatregel van bestuur nadere regels worden gesteld met betrekking tot de geruisloze omzetting, bijvoorbeeld voor de wijze waarop de opgebouwde levensloopverlofkorting bij een dergelijke geruisloze omzetting kan worden verzilverd.

Met de per 1 januari 2014 voorgestelde tekst van artikel 39d, derde lid, van de Wet LB 1964 wordt bewerkstelligd dat deelname aan de overgangsregeling, bedoeld in het eerste lid, niet meer geldt voor werknemers die aan het begin van het kalenderjaar geen positief saldo hebben op de levensloopregeling. Met deze aanvullende voorwaarde wordt de terugkeer naar de levensloopregeling, nadat men aan vitaliteitssparen deelgenomen heeft, onmogelijk gemaakt. Ingeval een deelnemer aan het met ingang van 1 januari 2014 in artikel 39d, eerste lid, van de Wet LB 1964 op te nemen overgangsrecht op enig moment in het kalenderjaar ook aan vitaliteitssparen gaat deelnemen, wordt aan het eind van dat kalenderjaar het volledige levenslooptegoed op grond van artikel 10a.11 van de Wet IB 2001 ineens belast en is er op dat moment geen aanspraak ingevolge een levensloopregeling meer. Met de voorgestelde tekst van artikel 39d, derde lid, van de Wet LB

1964 is opbouw van levensloop vanaf dat moment uitgesloten. Voor de bepaling van de waarde van de aanspraak tellen overigens de aan het begin van het toetskalenderjaar bijgeschreven rendementen niet mee. Daarmee wordt voorkomen dat een bijschrijving van rendement ertoe kan leiden dat deelname aan het in het eerste lid bedoelde overgangsrecht alsnog mogelijk blijft na een deelname aan vitaliteitssparen.

Om te voorkomen dat de per 1 januari 2014 voorgestelde tekst van artikel 39d, derde lid, van de Wet LB 1964 ook gevolgen heeft voor werknemers die niet hebben deelgenomen aan vitaliteitssparen, dienen zij ervoor te zorgen dat, ook na een eventuele opname uit de levensloopregeling, er een positief saldo op de levensloopregeling blijft staan. Aangezien een saldo van € 1 hierbij voldoende is, mag dit geen probleem zijn.

6.11.8. AWR m.i.v. 2013

In het opschrift van hoofdstuk VA (Art. XXVIII, ond. B)

wordt "Heffingsrente" vervangen door: Belastingrente.

Memorie van toelichting:

De wijzigingen van de artikelen 24a en 30j en van de aanhef van hoofdstuk VA van de AWR houden verband met de vervanging van de regeling van de heffingsrente door die van de belastingrente. Deze vervanging is toegelicht bij de wijziging van artikel 30f van de AWR (artikel XXVIII, onderdeel C).

Artikel 30f (Art. XXVIII, ond. C)

komt te luiden:

1. Indien met betrekking tot de inkomstenbelasting of de vennootschapsbelasting na het verstrijken van een periode van 6 maanden te rekenen vanaf het einde van het tijdvak waarover de belasting wordt geheven een voorlopige aanslag met een door de belastingplichtige te betalen bedrag aan belasting wordt vastgesteld, wordt met betrekking tot die aanslag aan de belastingplichtige rente – belastingrente – in rekening gebracht.
2. De belastingrente wordt enkelvoudig berekend over het tijdvak dat aanvangt 6 maanden te rekenen vanaf het einde van het tijdvak waarover de belasting wordt geheven en eindigt op de dag voorafgaand aan de dag waarop de voorlopige aanslag invorderbaar is ingevolge artikel 9 van de Invorderingswet 1990 en heeft als grondslag het te betalen bedrag aan belasting.
3. Ingeval de voorlopige aanslag is vastgesteld overeenkomstig een op de door de inspecteur aangegeven wijze ingediend verzoek of overeenkomstig de ingediende aangifte met betrekking tot het tijdvak waarover de belasting wordt geheven, eindigt het tijdvak waarover de belastingrente wordt berekend in afwijking in zoverre van het tweede lid, uiterlijk 14 weken na de datum van ontvangst van het verzoek, onderscheidenlijk 19 weken na de datum van ontvangst van deze aangifte.
4. Geen belastingrente wordt in rekening gebracht ingeval de voorlopige aanslag is vastgesteld overeenkomstig een op de door de inspecteur aangegeven wijze ingediend verzoek dat is ontvangen voor de eerste dag van de vijfde maand, onderscheidenlijk overeenkomstig een ingediende aangifte die is ontvangen voor de eerste dag van de vierde maand na afloop van het tijdvak waarover de belasting wordt geheven.

Memorie van toelichting:

De voorgestelde artikelen 30f en 30fc van de AWR zien op het in rekening brengen van belastingrente bij de inkomstenbelasting en de vennootschapsbelasting in de gevallen dat er sprake is van een voorlopige aanslag (artikel 30f), een definitieve aanslag (artikel 30fc) of een navorderingsaanslag (artikel 30fc).

In het eerste lid van de artikelen 30f en 30fc wordt bepaald dat indien een belastingaanslag met een te betalen bedrag zes maanden of meer na afloop van het heffingstijdvak is vastgesteld, belastingrente in rekening wordt gebracht. Ingevolge artikel 5 van de AWR geldt de dagtekening van de belastingaanslag als dagtekening van de vaststelling.

In het tweede lid van de artikelen 30f en 30fc van de AWR wordt bepaald wat het tijdvak is waarover de belastingrente wordt berekend. Voor de inkomstenbelasting vangt dit tijdvak aan op 1 juli na afloop van het kalenderjaar waarop de belastingaanslag betrekking heeft. Voor de vennootschapsbelasting vangt dit tijdvak aan zes maanden na afloop van het belastingjaar. De renteperiode eindigt – indien niet de uitzondering van het derde lid van het artikel van toepassing is - op de dag voorafgaande aan de dag waarop de belastingaanslag ingevolge artikel 9 van de Invorderingswet 1990 (IW 1990) invorderbaar is; een belastingaanslag is ingevolge genoemd artikel invorderbaar zes weken na de dagtekening van de belastingaanslag. Zou de belastingplichtige deze betalingstermijn overschrijden, dan wordt hem vanaf de vervaldag van de betalingstermijn invorderingsrente krachtens artikel 28 van de IW 1990 in rekening gebracht.

In het derde lid van artikel 30f en in het derde en vierde lid van artikel 30fc wordt een uitzondering opgenomen wat betreft het einde van de periode waarover de in rekening te brengen rente wordt berekend. Deze uitzondering betreft situaties waarin de inspecteur niet binnen een redelijke termijn naar aanleiding van een verzoek of een aangifte een belastingaanslag heeft opgelegd overeenkomstig dat verzoek of die aangifte. Bij een verzoek om een (voorlopige) aanslag is die termijn 8 weken. Bij een aangifte is de redelijke termijn voor het opleggen van een voorlopige aanslag met in achtneming van die aangifte 13 weken. De vermeerdering van deze termijnen met de betalingstermijn van zes weken van artikel 9 van de IW 1990, geeft de termijnen die in het derde lid zijn opgenomen. De termijn van artikel 30fc, vierde lid, komt voort uit de 8 weken termijn aangevuld met de betalingstermijn van een navorderingsaanslag.

Als aanvullende voorwaarde geldt in artikel 30f dat het verzoek moet zijn ingediend op de door de inspecteur aangegeven wijze, dat wil zeggen met gebruikmaking van de daartoe door de inspecteur beschikbaar gestelde verzoekformulieren.

De uitzondering van het derde lid van artikel 30f van de AWR en het derde en vierde lid van artikel 30fc geldt niet indien de inspecteur niet overeenkomstig het verzoek of de aangifte de voorlopige aanslag oplegt. Met andere woorden, wanneer hij afwijkt van dat verzoek of die aangifte door een correctie aan te brengen.

De grondslag voor de renteberekening is het te betalen bedrag aan belasting. Voor de definitieve aanslag en de navorderingsaanslag wordt dit in het zesde lid van artikel 30fc verduidelijkt. In de memorie van toelichting is een aantal voorbeelden opgenomen.

Artikel 30fa t/m 30fe (Art. XXVIII, ond. D)

Na artikel 30f worden vijf artikelen ingevoegd, luidende:

Artikel 30fa

1. Indien met betrekking tot de inkomstenbelasting of de vennootschapsbelasting na het verstrijken van een periode van 6 maanden te rekenen vanaf het einde van het tijdvak waarover de belasting wordt geheven een voorlopige aanslag tot een negatief bedrag aan te betalen belasting wordt vastgesteld, wordt met betrekking tot die aanslag aan de belastingplichtige rente – belastingrente – vergoed ingeval wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:
 - a. de voorlopige aanslag is overeenkomstig een op de door de inspecteur aangegeven wijze ingediend verzoek of overeenkomstig de ingediende aangifte met betrekking tot het tijdvak waarover de belasting wordt geheven, en
 - b. tussen de datum van ontvangst van dat verzoek of die aangifte en de datum van vaststelling van de voorlopige aanslag zijn meer dan 8 weken, onderscheidenlijk meer dan 13 weken, verstreken.
2. De belastingrente wordt enkelvoudig berekend over het tijdvak dat aanvangt 8 weken na ontvangst van het verzoek, onderscheidenlijk 13 weken na ontvangst van de aangifte, doch niet eerder dan 6 maanden te rekenen vanaf het einde van het tijdvak waarover de belasting wordt geheven, en eindigt 6 weken na de dagtekening van het aanslagbiljet en heeft als grondslag het te betalen bedrag aan belasting.

Artikel 30fb

1. Bij herziening van een voorlopige aanslag inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting met een positief bedrag tot een voorlopige aanslag met een hoger positief bedrag, wordt met betrekking tot het verschil belastingrente in rekening gebracht over het tijdvak dat aanvangt 6 maanden te rekenen vanaf het tijdvak waarover de belasting wordt geheven en eindigt op de dag voorafgaand aan de dag waarop het verschil invorderbaar is ingevolge artikel 9 van de Invorderingswet 1990. Ingeval de herziening is vastgesteld overeenkomstig een op de door de inspecteur aangegeven wijze ingediend verzoek of overeenkomstig de ingediende aangifte met betrekking tot het tijdvak waarover de belasting wordt geheven, eindigt het tijdvak waarover de belastingrente wordt berekend in afwijking in zoverre van de eerste volzin, uiterlijk 14 weken na de datum van ontvangst van het verzoek, onderscheidenlijk 19 weken na ontvangst van de aangifte.
2. Bij herziening van een voorlopige aanslag inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting met een positief bedrag tot een voorlopige aanslag met een lager positief bedrag, wordt, zo eerder ter zake van dat positieve bedrag belastingrente in rekening is gebracht, die eerder in rekening gebrachte belastingrente voor zover toerekenbaar aan het verschil, verminderd. Ter zake van het verschil in positieve bedragen wordt belastingrente vergoed ingeval wordt voldaan aan de voorwaarden van artikel 30fa, eerste lid, welke wordt berekend volgens het tweede lid van dat artikel.
3. Bij herziening van een voorlopige aanslag inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting met een positief bedrag tot een voorlopige aanslag met een negatief bedrag, wordt, zo eerder ter zake van dat positieve bedrag belastingrente in rekening is gebracht, die eerder in rekening gebrachte belastingrente verminderd. Ter zake van het verschil tussen het positieve bedrag en het negatieve bedrag wordt belastingrente vergoed ingeval wordt voldaan aan de voorwaarden van artikel 30fa, eerste lid, welke wordt berekend volgens het tweede lid van dat artikel.
4. Bij herziening van een voorlopige aanslag inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting met een negatief bedrag tot een voorlopige aanslag met positief bedrag, wordt met betrekking tot het verschil tussen die bedragen belastingrente in rekening gebracht over het tijdvak dat aanvangt 6 maanden te rekenen vanaf het tijdvak waarover de belasting wordt geheven en eindigt op de dag voorafgaand aan de dag waarop het verschil

invorderbaar is ingevolge artikel 9 van de Invorderingswet 1990. Ingeval de herziening is vastgesteld overeenkomstig een op de door de inspecteur aangegeven wijze ingediend verzoek of overeenkomstig de ingediende aangifte met betrekking tot het tijdvak waarover de belasting wordt geheven, eindigt het tijdvak waarover de belastingrente wordt berekend in afwijking in zoverre van de eerste volzin uiterlijk 14 weken na de datum van ontvangst van het verzoek, onderscheidenlijk 19 weken na de datum van ontvangst van deze aangifte.

5. Bij herziening van een voorlopige aanslag inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting met een negatief bedrag tot een voorlopige aanslag met een kleiner negatief bedrag wordt met betrekking tot het verschil tussen die bedragen belastingrente in rekening gebracht over het tijdvak dat aanvangt 6 maanden te rekenen vanaf het tijdvak waarover de belasting wordt geheven en eindigt op de dag voorafgaand aan de dag waarop het verschil invorderbaar is ingevolge artikel 9 van de Invorderingswet 1990. Ingeval de herziening is vastgesteld overeenkomstig een op de door de inspecteur aangegeven wijze ingediend verzoek of overeenkomstig de ingediende aangifte met betrekking tot het tijdvak waarover de belasting wordt geheven, eindigt het tijdvak waarover de belastingrente wordt berekend in afwijking in zoverre van de eerste volzin, uiterlijk 14 weken na de datum van ontvangst van het verzoek, onderscheidenlijk 19 weken na de datum van ontvangst van de aangifte.

6. Bij herziening van een voorlopige aanslag inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting met een negatief bedrag tot een voorlopige aanslag met een groter negatief bedrag wordt, ingeval wordt voldaan aan de voorwaarden van artikel 30fa, eerste lid, belastingrente vergoed, berekend over het tijdvak, bedoeld in het tweede lid van dat artikel, en met als grondslag het verschil tussen de twee negatieve bedragen.

7. Indien naar aanleiding van een bezwaarschrift of een daaropvolgende gerechtelijke procedure een voorlopige aanslag wordt herzien overeenkomstig het tweede, derde of zesde lid, wordt geen rente vergoed. In het geval ter zake van de herziene voorlopige aanslag eerder belastingrente in rekening is gebracht, wordt deze rente verminderd overeenkomstig het tweede lid, onderscheidenlijk derde lid.

Artikel 30fc

1. Indien met betrekking tot de inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting na het verstrijken van een periode van 6 maanden te rekenen vanaf het einde van het tijdvak waarover de belasting wordt geheven een aanslag of een navorderingsaanslag met een door de belastingplichtige te betalen bedrag aan belasting wordt vastgesteld, wordt met betrekking tot die aanslag, onderscheidenlijk die navorderingsaanslag, aan de belastingplichtige rente – belastingrente – in rekening gebracht.

2. De belastingrente wordt enkelvoudig berekend over het tijdvak dat aanvangt 6 maanden te rekenen vanaf het einde van het tijdvak waarover de belasting wordt geheven en eindigt op de dag voorafgaand aan de dag waarop de aanslag, onderscheidenlijk de navorderingsaanslag, invorderbaar is ingevolge artikel 9 van de Invorderingswet 1990 en heeft als grondslag het te betalen bedrag aan belasting.

3. Ingeval de aanslag is vastgesteld overeenkomstig de ingediende aangifte, eindigt het tijdvak waarover de belastingrente wordt berekend in afwijking in zoverre van het tweede lid, uiterlijk 19 weken na de datum van ontvangst van de aangifte.

4. Ingeval de navorderingsaanslag is vastgesteld naar aanleiding van een verzoek, eindigt het tijdvak waarover de belastingrente wordt berekend in afwijking in zoverre van het tweede lid, uiterlijk 12 weken na de datum van ontvangst van het verzoek.

5. Dit artikel is niet van toepassing met betrekking tot inkomstenbelasting ter zake van te conserveren inkomen als bedoeld in artikel 2.8, tweede lid, van de Wet inkomstenbelasting 2001, uitgezonderd te conserveren inkomen dat is ontstaan door toepassing van artikel 3.58, eerste lid, of artikel 3.64, eerste lid, van die wet.

6. Voor de toepassing van dit artikel geldt als het te betalen bedrag aan belasting: het bedrag na de verrekening ingevolge:

a. artikel 15;

- b. de artikelen 3.152, zesde lid, en 4.51, zesde lid, van de Wet inkomstenbelasting 2001;
- c. artikel 21, derde lid, van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969.

Artikel 30fd

1. Indien met betrekking tot de inkomstenbelasting of de vennootschapsbelasting na het verstrijken van een periode van 6 maanden te rekenen vanaf het einde van het tijdvak waarover de belasting wordt geheven een aanslag tot een negatief bedrag aan te betalen belasting wordt vastgesteld, wordt met betrekking tot die aanslag aan de belastingplichtige rente – belastingrente – vergoed ingeval wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:
 - a. de aanslag is overeenkomstig de ingediende aangifte, en
 - b. tussen de datum van ontvangst van die aangifte en de datum van vaststelling van de aanslag zijn meer dan 13 weken verstreken.
2. Artikel 30fc, vijfde en zesde lid, is van overeenkomstige toepassing.
3. Ingeval met de aanslag geen voorlopige aanslag is verrekend, wordt de belastingrente enkelvoudig berekend over het tijdvak dat aanvangt 13 weken * na ontvangst van de aangifte doch niet eerder dan 6 maanden te rekenen vanaf het einde van het tijdvak waarover de belasting wordt geheven, en eindigt 6 weken na de dagtekening van het aanslagbiljet en heeft als grondslag het te betalen bedrag aan belasting.
4. Ingeval met de aanslag wel een voorlopige aanslag is verrekend, vindt de renteberekening plaats overeenkomstig de renteberekening bij een herziening van een voorlopige aanslag inkomstenbelasting, onderscheidenlijk vennootschapsbelasting, bedoeld in artikel 30fb.

* EvT: Bij de Vierde nota van wijziging is de termijn van 3 maanden vervangen door 13 weken

Artikel 30fe

1. Indien met betrekking tot de inkomstenbelasting of de vennootschapsbelasting na het verstrijken van een periode van 6 maanden te rekenen vanaf het einde van het tijdvak waarover de belasting wordt geheven naar aanleiding van een bezwaarschrift of een daaropvolgende gerechtelijke procedure een aanslag of een navorderingsaanslag wordt verminderd of wordt vernietigd, dan wel een aanslag of navorderingsaanslag ambtshalve wordt verminderd, wordt geen rente vergoed. In het geval ter zake van de verminderde of vernietigde aanslag of navorderingsaanslag eerder belastingrente in rekening is gebracht, wordt deze rente verminderd overeenkomstig de herziening van een voorlopige aanslag, bedoeld in artikel 30fb, tweede en derde lid.
2. Dit artikel vindt geen toepassing bij een vermindering van een aanslag of navorderingsaanslag die voortvloeit uit een verrekening van een verlies van een volgend jaar.

Memorie van toelichting (Wetsvoorstel):

Zie ook de memorie van toelichting bij artikel 30f AWR. Vervolgens is ten aanzien van de specifieke nieuwe bepalingen nog het volgende opgenomen in de memorie van toelichting.

Artikelen 30fa en 30fd

De voorgestelde artikelen 30fa en 30fd van de AWR bepalen in welke situaties er rente wordt vergoed aan belastingplichtigen voor de inkomstenbelasting en de vennootschapsbelasting wanneer een voorlopige aanslag (artikel 30fa) of een definitieve aanslag (artikel 30fd) met een terug te geven bedrag wordt vastgesteld.

Rente wordt vergoed als de belastingaanslag wordt vastgesteld na zes maanden na afloop van het belastingjaar en de Belastingdienst lang heeft gedaan over deze vaststelling. Als norm geldt hierbij 13

weken voor de vaststelling van een aanslag naar aanleiding van een aangifte en 8 weken naar aanleiding van een verzoek. Het moet dan wel gaan om een belastingaanslag die is vastgesteld conform de ingediende aangifte of het ingediende verzoek tot vaststelling van de belastingaanslag. Rentevergoeding is niet aan de orde indien de vastgestelde belastingaanslag afwijkt van het ingediende verzoek of de ingediende aangifte.

Omdat bij aanslagen met een te betalen bedrag waarbij rente in rekening wordt gebracht, de in rekening te brengen rente wordt berekend tot op de dag voorafgaande aan die dag waarop de belastingaanslag ingevolge artikel 9 van de IW 1990 invorderbaar is – dat is dus tot zes weken na de dagtekening van de aanslag -, wordt de te vergoeden rente berekend tot zes weken na de dagtekening van de teruggaafbeschikking.

Als aanvullende voorwaarde geldt ook in artikel 30fa van de AWR dat een verzoek om een voorlopige aanslag vast te stellen, moet zijn ingediend op de voorgeschreven wijze, dat wil zeggen met gebruikmaking van de daartoe door de inspecteur beschikbaar gestelde verzoekformulieren. In de memorie van toelichting is een voorbeeld opgenomen.

Artikel 30fb

In het voorgestelde artikel 30fb van de AWR wordt geregeld in welke gevallen er belastingrente wordt vergoed of in rekening wordt gebracht wanneer er sprake is van een herziening van een voorlopige aanslag inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting. Het instrument van herziening bestaat voor de inkomstenbelasting sinds 2010 (zie artikel 9.5 van de Wet IB 2001) en wordt bij het wetsvoorstel Overige fiscale maatregelen 2012 ook voor de vennootschapsbelasting ingevoerd met ingang van het belastingjaar 2012.

In dit artikel 30fb zijn de verschillende situaties die zich bij een herziening kunnen voordoen, uitgeschreven.

In het eerste lid gaat het om de situatie waarin een positieve voorlopige aanslag met een te betalen bedrag hoger wordt, dus nog positiever. Over het verschil tussen deze twee positieve bedragen wordt belastingrente in rekening gebracht vanaf 1 juli volgend op het belastingjaar tot zes weken na de dagtekening van de voorlopige aanslag waarin de resultaten van de herziening zijn opgenomen. Ook hier geldt de beperking van de renteperiode ingeval de inspecteur traag is geweest met het vaststellen van de herziening (vergelijk artikel 30f, derde lid).

Het tweede lid bepaalt dat indien een positieve voorlopige aanslag met een te betalen bedrag aan belasting lager wordt, dus minder positief, ter zake van de vermindering rente wordt vergoed ingeval de inspecteur traag is geweest in het vaststellen van de herziening naar aanleiding van een verzoek of een aangifte. Mocht in de eerdere voorlopige aanslag belastingrente zijn begrepen, wordt een evenredig deel van deze rente teruggegeven. Rente wordt niet vergoed als de inspecteur afwijkt van het verzoek en niet overeenkomstig het verzoek de voorlopige aanslag herzielt.

In het derde lid wordt beschreven hoe de renteberekening plaatsvindt indien een voorlopige aanslag met een te betalen bedrag aan belasting wijzigt in een voorlopige aanslag met een terug te ontvangen bedrag aan belasting. De voorlopige aanslag gaat dus “door de nul”. Zo in de eerdere voorlopige aanslag belastingrente is begrepen, wordt deze teruggegeven. Over het verschil in belasting, dus de

teruggaaf aan belasting, wordt geen belastingrente vergoed, tenzij wordt voldaan aan de voorwaarden uit artikel 30fa, eerste lid, van de AWR: de inspecteur is “te traag geweest” met de vaststelling van de herziening overeenkomstig het door de belastingplichtige ingediende verzoek.

Het vierde lid ziet op voorlopige aanslagen die voorheen negatief waren (dus met een terug te geven bedrag aan belasting) en die na herziening positief worden en dus voor het verschil leiden tot een te betalen bedrag. Met betrekking tot het verschil tussen het negatieve bedrag en het positieve bedrag na herziening wordt belastingrente in rekening gebracht ingeval de herziening wordt vastgesteld na zes maanden na afloop van het belastingjaar. Stel de voorlopige aanslag was aanvankelijk 100 negatief en is na herziening 200 positief, dan leidt de herziening tot een te betalen bedrag van 300; over deze 300 wordt dan de in rekening te brengen belastingrente berekend vanaf zes maanden na afloop van het belastingjaar (ongeacht wanneer de eerdere voorlopige aanslag is vastgesteld). Ook hier geldt dat de renteperiode – die aanvangt zes maanden na afloop van het belastingjaar - wordt beperkt indien de inspecteur ‘te traag is geweest’ met de vaststelling van de herziening.

Het vijfde lid heeft betrekking op de herziening van een voorlopige aanslag die negatief is tot een voorlopige aanslag die minder negatief is. Met betrekking tot het verschil tussen de negatieve bedragen wordt belastingrente in rekening gebracht ingeval de herziening wordt vastgesteld na zes maanden na afloop van het belastingjaar. Stel de voorlopige aanslag was aanvankelijk 100 negatief en is na herziening 25 negatief, dan leidt de herziening tot een te betalen bedrag van 75; over deze 75 wordt dan de in rekening te brengen belastingrente berekend vanaf zes maanden na afloop van het belastingjaar (ongeacht wanneer de eerdere voorlopige aanslag is vastgesteld). Ook hier geldt dat de renteperiode – die aanvangt zes maanden na afloop van het belastingjaar - wordt beperkt indien de inspecteur ‘te traag is geweest’ met de vaststelling van de herziening.

In het zesde lid gaat het om een negatieve voorlopige aanslag die door middel van een herziening nog negatiever wordt. De belastingplichtige krijgt in deze situatie dus een belastingteruggaaf. In dit geval wordt belastingrente vergoed als wordt voldaan aan de situatie in artikel 30fa, eerste lid: de herziening wordt naar aanleiding van een verzoek of aangifte vastgesteld na zes maanden na afloop van het belastingjaar en de inspecteur is “traag geweest” met de vaststelling van de herziening.

Het zevende lid regelt dat bij een herziening van een positieve voorlopige aanslag tot een voorlopige aanslag met een minder positief bedrag of een negatief bedrag en bij een herziening van een voorlopige aanslag met een negatief bedrag tot een voorlopige aanslag met een groter negatief bedrag er geen rente zal worden vergoed als de herziening het gevolg is van een bezwaar- of beroepsprocedure. In deze situaties wordt eerder in rekening gebrachte rente wel evenredig verminderd.

Artikel 30fe

In artikel 30fe van de AWR wordt geregeld dat bij een vermindering van een aanslag of navorderingsaanslag naar aanleiding van een bezwaarschrift of een gerechtelijke procedure er geen rente wordt vergoed. Mocht eerder belastingrente in rekening zijn gebracht, dan wordt die rente wel gecorrigeerd. In de memorie van toelichting is een uitgebreid voorbeeld opgenomen. Dit voorbeeld is hier niet opgenomen.

Toelichting bij vierde nota van wijziging:

Artikel 30fd

Met deze wijziging wordt de tekst van artikel 30fd, derde lid, van de AWR, dat het begin en einde van de renteperiode ter zake van een negatieve aanslag inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting regelt, in overeenstemming gebracht met de vergelijkbare bepalingen in de artikelen 30fa en 30fb van die wet.

Artikel 30i (Art. XXVIII, ond. Ga)

wordt als volgt gewijzigd:

1. Aan het eerste lid wordt, onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel c door een puntkomma, een onderdeel toegevoegd, luidende:
d. ingevolge artikel 3.109a, tweede lid, van de Wet inkomstenbelasting 2001 een bedrag als belastbaar voordeel uit vitaliteitssparen in aanmerking wordt genomen.
2. In de eerste volzin van het tweede lid wordt «eerste lid» vervangen door «eerste lid, onderdelen a, b en c». Voorts wordt aan het lid een volzin toegevoegd, luidende: Ingeval met betrekking tot een jaar het eerste lid, onderdeel d, toepassing vindt, bedraagt de revisierente 20% van het belastbare voordeel in dat jaar uit vitaliteitssparen, bedoeld in artikel 3.109a, eerste en tweede lid, van de Wet inkomstenbelasting 2001.
3. In het derde lid, aanhef, wordt «ingevolge de artikelen 30f en 30h aan heffingsrente» vervangen door «ingevolge artikel 30fc aan belasting-rente». Voorts wordt in de laatste volzin van het lid «van het in artikel 30f, derde lid, onderdeel a, bedoelde tijdvak» vervangen door: van het in artikel 30fc, tweede lid, bedoelde tijdvak.
4. In het vierde lid wordt «artikel 30f, eerste lid, tweede volzin, buiten aanmerking gelaten» vervangen door: artikel 30fc, vijfde lid, buiten toepassing gelaten.

Toelichting bij vierde nota van wijziging:

Met betrekking tot vitaliteitssparen wordt in het eerste lid van artikel 30i van de AWR voorgesteld om revisierente in rekening te brengen wanneer ingevolge artikel 3 109a, tweede lid, van de Wet inkomstenbelasting 2001 een belastbaar voordeel uit vitaliteitssparen in aanmerking wordt genomen. Dit ziet op de situatie dat in een kalenderjaar na het kalenderjaar waarin de belastingplichtige de leeftijd van 61 jaar bereikt, gezamenlijk een hoger bedrag dan € 10 000 van de vitaliteitsspaarrekening is overgeboekt, uit een vitaliteitsspaarverzekering tot uitkering is gekomen of van het vitaliteitsspaarrecht van deelneming is vervreemd.

De revisierente bedraagt ingevolge de aanvulling van het tweede lid van artikel 30i van de AWR 20% van het belastbare voordeel, bedoeld in artikel 3 109a, eerste en tweede lid, van de Wet inkomstenbelasting 2001, kort gezegd de opname plus het resterende tegoed.

In het derde lid van artikel 30i van de AWR is de zogenoemde tegenbewijsregeling opgenomen voor contractperiodes van minder dan 10 jaar. Overwogen is een soortgelijke verfijning op te nemen ter zake van de berekening van de 20% revisierente bij vitaliteitssparen. Dat zou in deze situatie echter tot een gecompliceerde regeling leiden vanwege de mogelijkheid van regelmatige stortingen en opnames. Daarom is voor de revisierente bij vitaliteitssparen afgezien van een dergelijke tegenbewijsregeling.

De wijzigingen van het derde en vierde lid van artikel 30i van de AWR brengen dat artikel in overeenstemming met de voorgestelde nieuwe belastingrenteregeling. Dit was nog niet in het wetsvoorstel opgenomen, hetgeen met deze wijziging wordt rechtgezet. Met betrekking tot deze wijziging wordt op grond van deze nota van wijziging overgangsrecht opgenomen in artikel XXXIV, vijfde lid (nieuw).

Artikel XXXIV (Overgangsrecht vervanging heffingsrente door belastingrente)

1. Artikel 1 en hoofdstuk VA van de Algemene wet inzake rijksbelastingen, zoals dat artikel en dat hoofdstuk luiden op 31 december 2012, blijven van toepassing met betrekking tot:
 - a. belastingaanslagen inkomstenbelasting die betrekking hebben op tijdvakken die zijn geëindigd vóór 1 januari 2012;
 - b. belastingaanslagen vennootschapsbelasting die betrekking hebben op tijdvakken die zijn aangevangen vóór 1 januari 2012;
 - c. belastingaanslagen erfbelasting die betrekking hebben op belastingschulden die zijn ontstaan vóór 1 januari 2013;
 - d. naheffingsaanslagen en beschikkingen ter zake van loonbelasting, omzetbelasting, overdrachtsbelasting, belasting van personenauto's en motorrijwielen, accijns, verbruiksbelastingen van alcoholvrije dranken en van pruimtabak en snuiftabak, en de in artikel 1 van de Wet belastingen op milieugrondslag genoemde belastingen, die betrekking hebben op belastingschulden die zijn ontstaan in tijdvakken die zijn geëindigd vóór 1 januari 2012.
2. Met betrekking tot de in het eerste lid bedoelde belastingaanslagen en beschikkingen blijft hoofdstuk V van de Invorderingswet 1990, zoals dat hoofdstuk luidde op 31 december 2012, van toepassing met uitzondering van de regeling inzake het rentepercentage van de invorderingsrente van artikel 29 van die wet ter zake van periodes na 31 december 2012. Voor zover een renteperiode is gelegen na 31 december 2012, geldt de regeling inzake het rentepercentage, zoals die regeling luidt met ingang van 1 januari 2013.
3. Met betrekking tot andere belastingaanslagen dan bedoeld in het eerste lid, blijft artikel 29 van de Invorderingswet 1990, zoals dat artikel luidde op 31 december 2012, van toepassing voor zover een renteperiode is gelegen vóór 1 januari 2013.
4. In afwijking van de aanhef van artikel XXVIII gelden de in dat artikel opgenomen wijzigingen van de Algemene wet inzake rijksbelastingen ook met betrekking tot belastingaanslagen vennootschapsbelasting die worden vastgesteld in het kalenderjaar 2012 en betrekking hebben op tijdvakken die zijn aangevangen op of na 1 januari 2012.
5. Voor zover de in artikel 30i, derde lid, van de Algemene wet inzake rijksbelastingen bedoelde renteperiode is gelegen voor 1 januari 2013, geldt de regeling inzake het rentepercentage van artikel 30f, vijfde lid, van die wet zoals dat artikel luidde vóór 1 januari 2013.

Memorie van toelichting (Wetsvoorstel):

In dit artikel is overgangsrecht opgenomen ter zake van de vervanging van de regeling van de heffingsrente door die van de belastingrente. Zo blijft bijvoorbeeld voor een aanslag inkomstenbelasting die wordt vastgesteld in 2013 en die betrekking heeft op het kalenderjaar 2011, het regime ter zake van de heffingsrente van toepassing. Met betrekking tot aanslagen inkomstenbelasting 2012 of later geldt het regime van de belastingrente.

Betreft het een aanslag vennootschapsbelasting over een boekjaar dat is aangevangen vóór 1 januari 2012, dan blijft voor die aanslag het regime van de heffingsrente gelden. Voor boekjaren die aanvangen op 1 januari 2012 of later, geldt geen overgangsrecht en geldt derhalve het regime van de belastingrente.

Voor de invorderingsrente geldt het percentage van de wettelijke rente vanaf 2013 ook voor belastingaanslagen van jaren vóór 2013, met dien verstande dat de wettelijke rente wordt berekend vanaf 1 januari 2013, en dat voor de renteperiode daarvoor het rentepercentage van toepassing is dat bij ministeriële regeling is vastgesteld.

Toelichting bij vierde nota van wijziging:

De wijziging van artikel XXXIV, eerste lid, (EvT: Hoofdstuk VA vervangen door Artikel 1 en hoofdstuk VA e.d.) hangt samen met de vervanging van de term heffingsrente door belastingrente in artikel 1 van de AWR. Het overgangsrecht met betrekking tot de regeling heffingsrente wordt hiermee in overeenstemming gebracht.

Met het ingevolge deze nota van wijziging aan artikel XXXIV toe te voegen vierde lid wordt bereikt dat ook belastingaanslagen vennootschapsbelasting die betrekking hebben op een kort boekjaar 2012 en die na afloop van het boekjaar maar nog in 2012 worden vastgesteld onder het nieuwe regime van de belastingrente vallen. Voor deze belastingaanslagen geldt namelijk dat het boekjaar niet alleen in 2012 aanvangt maar ook in 2012 eindigt. Belastingaanslagen met betrekking tot deze boekjaren kunnen zowel in 2012 als in de jaren daarna met een rentecomponent worden vastgesteld overeenkomstig het regime van de belastingrente. Om redenen van uitvoeringstechnische aard heeft het de voorkeur voor al deze aanslagen eenzelfde renteregime van toepassing te laten zijn.

In het ingevolge deze nota van wijziging aan artikel XXXIV toe te voegen vijfde lid wordt geregeld dat voor de berekening van de revisierente het percentage van de heffingsrente wordt genomen voor zover het tijdvak waarover de rente wordt berekend, is gelegen voor 1 januari 2013.

Artikel XXXVIb (Eenmalig achterwege blijven indexatie successie)

Artikel 35a van de Successiewet 1956 vindt geen toepassing bij het begin van het kalenderjaar 2012.

Toelichting bij vierde nota van wijziging:

Ingevolge deze nota van wijziging wordt in artikel XXXVIb geregeld dat artikel 35a van de Successiewet 1956 (SW 1956) bij het begin van het kalenderjaar 2012 geen toepassing zal vinden. Dit betekent dat het bedrag van de tariefschijfgrens in artikel 24 van de SW 1956 en de bedragen van de vrijstellingen in de artikelen 32, 33 en 35b van de SW 1956 eenmalig niet worden geïndexeerd. De

budgettaire opbrengst van deze maatregel bedraagt € 10 mln. Zoals op 18 oktober jl. in antwoord op Kamervragen van de leden Omtzigt en Ormel [*Aanhangsel Handelingen II 2011/12, nr. 342*] is aangekondigd, wordt deze opbrengst ingezet voor het eveneens in antwoord op de genoemde Kamervragen aangekondigde overgangsrecht voor het intrekken van de resolutie van 30 november 1964, nr. D4/8981, BNB 1965/96, inzake een goedkeuring voor de in aanmerking te nemen waarde van een vererfde woning waarvan de blooteigendom reeds was overgedragen aan de kinderen.

6.12. Inwerkingtreding (Art. XXXVIII)

1. Deze wet treedt in werking met ingang van 1 januari 2012, met dien verstande dat:
 - a. artikel I, onderdelen A, B, M, N, P, Q en R, eerst toepassing vindt nadat artikel 10.1 van de Wet inkomstenbelasting 2001 bij het begin van het kalenderjaar 2012 is toegepast;
 - b. artikel V, onderdelen C en D, eerst toepassing vindt nadat artikel 20a, tweede lid, onderscheidenlijk 20b, tweede lid, van de Wet op de loonbelasting 1964 bij het begin van het kalenderjaar 2012 is toegepast;
 - c. artikel V, onderdelen F, G en H, eerst toepassing vindt nadat artikel 22d van de Wet op de loonbelasting 1964 bij het begin van het kalenderjaar 2012 is toegepast;
 - d. de wijzigingen van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 ingevolge artikel X, onderdelen L, onder 3, en M, onder 3, niet van toepassing zijn met betrekking tot de verwerving van een belang in een lichaam indien de overnameschuld en het vermogen van dat lichaam voor 1 januari 2012 deel zijn gaan uitmaken van het vermogen van eenzelfde lichaam;
 - e. de wijzigingen van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 ingevolge artikel X, onderdeel Q, niet van toepassing zijn met betrekking tot de verwerving van een belang in een maatschappij welke voor 1 januari 2012 deel is gaan uitmaken van dezelfde fiscale eenheid als de maatschappij die dat belang heeft verworven;
 - f. artikel X voor het eerst toepassing vindt met betrekking tot boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2012.
2. Artikel XVI werkt terug tot en met 15 juni 2011.
3. In afwijking van het eerste lid treden artikel XX, artikel XXI en artikel XXXIII in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.

7. Overige fiscale maatregelen 2012 (TK 33 004)

7.1. Algemeen

Op 15 september 2011 is de Miljoenennota 2012 door een menselijke fout bij een extern bedrijf vroegtijdig publiek geworden. Oorspronkelijk zou het kabinet deze stukken vrijdag 16 september 2011 pas openbaar maken. Door de huidige ontwikkelingen is besloten de overige stukken, het fiscaal pakket Belastingplan 2012, ook al op 15 september 2011 te publiceren op internet. Een onderdeel van dat fiscaal pakket, het wetsvoorstel 'Overige fiscale maatregelen 2012', is op 20 september 2011 officieel aan de Tweede Kamer aangeboden (TK 33 004).

De fiscale wetgeving staat voortdurend bloot aan veranderingen. Dit vergt steeds inhoudelijke wijzigingen en technisch onderhoud van de wetgeving. Zoals gebruikelijk bevat het pakket Belastingplan 2012 c.a. een wetsvoorstel voor overige fiscale maatregelen die nauwelijks of geen gevolgen hebben voor het budgettaire en koopkrachtbeeld voor 2012. Het gaat om maatregelen waarvoor inwerkingtreding per 1 januari 2012 wenselijk is of die weliswaar later in werking treden, maar vanwege de benodigde voorbereidingstijd voor de Belastingdienst of voor belastingplichtigen moeten worden opgenomen in een wetsvoorstel dat op 1 januari 2012 in werking treedt. Dit wetsvoorstel bevat onder meer wijzigingen in verband met de Fiscale agenda, EU-aspecten en moties en toezeggingen.

Met betrekking tot de Wet IB 2001 heeft het kabinet voorgesteld om aan de bestaande partnercriteria een nieuw criterium toe te voegen op grond waarvan ongehuwd samenwonenden ook als partners worden aangemerkt indien zij samen met een kind van een van beiden op hetzelfde adres in de gemeentelijke basisadministratie (GBA) staan ingeschreven (samengestelde gezinnen). Voor wat de EU-aspecten betreft is de regeling in de Invorderingswet 1990 voor conserverende aanslagen ter zake van lijfrente- en pensioenaanspraken bij emigratie op twee punten in overeenstemming gebracht met een arrest van de Hoge Raad inzake een belastingplichtige die naar België is verhuisd.

Hierna zijn de diverse voor deze bundel relevante passages uit de kamerstukken met betrekking tot dit wetsvoorstel opgenomen, te beginnen bij het wetsvoorstel en de bijbehorende memorie van toelichting en vervolgens op kamerstuknummervolgorde. Als laatste zijn de voorgestelde wetteksten met toelichtende teksten opgenomen, steeds naar de laatste stand van zaken.

7.2. Wet IB 2001; uitbreiding partnerbegrip bij samengestelde gezinnen

Bij de parlementaire behandeling van de invoering van het partnerbegrip bij de Fiscale vereenvoudigingswet 2010 heeft de Tweede Kamer aandacht gevraagd voor de situatie van ongehuwd samenwonenden die kinderen in hun gezin hebben uit een andere relatie, de zogenaamde «samengestelde gezinnen». Gebleken is dat deze gezinnen ten opzichte van andere gezinnen met

kinderen een aanzienlijk voordeel kunnen genieten in het geval niet aan één van de bestaande partnercriteria wordt voldaan. Dit voordeel bleek zich vooral voor te doen bij de kindgerelateerde toeslagen en de inkomensafhankelijke combinatiekorting. Het kabinet heeft toegezegd om een oplossing te vinden voor deze situatie [*Handelingen II 2010/11, nr. 23, blz. 87*]. Hiertoe stelt het kabinet voor om aan de bestaande partnercriteria een nieuw criterium toe te voegen op grond waarvan ongehuwd samenwonenden ook als partners worden aangemerkt indien zij samen met een kind van een van beiden op hetzelfde adres in de gemeentelijke basisadministratie (GBA) staan ingeschreven. Deze aanvulling vindt mede naar aanleiding van de moties Omtzigt c.s. [*Zie de motie van de leden Omtzigt, Tang en Cramer, Kamerstukken II 2009/10, 32 128, nr. 41, en de motie van de leden Omtzigt en Dijkgraaf, Kamerstukken II 2010/11, 32 504, nr. 59*] plaats. Om ongewenste effecten te voorkomen wordt een tegenbewijsregeling opgenomen voor de situatie waarin sprake is van (onder)huur.

7.3. Invorderingswet 1990; conserverende aanslag pensioen/lijfrente bij emigratie

De regeling voor conserverende aanslagen ter zake van lijfrente- en pensioenaanspraken bij emigratie wordt op twee punten in overeenstemming gebracht met een arrest van de Hoge Raad inzake een belastingplichtige die naar België is verhuisd [*Arrest van de Hoge Raad van 15 april 2011, nr. 10/00990, LJN: BN8728*]. Dit wordt geregeld in de Invorderingswet 1990. Allereerst is de ontvanger voortaan verplicht om op het moment dat afkoop of een soortgelijke onregelmatige afwikkeling plaatsvindt, te beoordelen of Nederland heffingsbevoegd is ter zake van die handeling. Onder het sinds 2009 geldende regime van de conserverende aanslag zal deze toets nagenoeg altijd positief uitvallen. De hoogte van de conserverende aanslag is namelijk mede afhankelijk gesteld van het belastingverdrag dat is gesloten met de woonstaat van de geëmigreerde belastingplichtige. Alleen in specifieke situaties waarin de heffingsbevoegdheid ter zake van de afkoop van een pensioen of lijfrente in het belastingverdrag is toegewezen aan het woonland en de conserverende aanslag niet gebaseerd is op de heffingsbevoegdheid van het woonland, kan het ontbreken van de heffingsbevoegdheid van Nederland in de weg staan aan effectuering van de conserverende aanslag door de ontvanger. Voor die gevallen wordt voortaan kwijtschelding verleend voor het gedeelte van de afkoopsom dat niet in Nederland belastbaar is.

Daarnaast wordt de regeling verder afgestemd op de vrijverkeersregels van het EU-recht. Nu wordt bij de afwikkeling van de conserverende aanslag alleen nog rekening gehouden met een waardedaling van de heffingsgrondslag. Dit wordt uitgebreid met een tariefvergelijking. Daarbij worden ook formele belemmeringen zoals een schriftelijk kwijtscheldingsverzoek weggenomen. Dit zal leiden tot een aanpassing van de Uitvoeringsregeling invorderingswet 1990. In het verlengde hiervan wordt ook de systematiek van de conserverende aanslagen ter zake van aanmerkelijk belang en van de kapitaalverzekering eigen woning in geval van emigratie in overeenstemming gebracht met de vrijverkeerbepalingen van het EU-recht.

7.4. Budgettaire en EU-aspecten & gevolgen voor bedrijfsleven en burger

Dit wetsvoorstel bevat slechts één maatregel met budgettaire gevolgen voor de belastinginkomsten, namelijk de aanpassing van de partnercriteria bij samengestelde gezinnen met een opbrengst van € 2 mln. Voor de budgettaire consequenties voor de toeslagen wordt verwezen naar de budgettaire paragraaf in het wetsvoorstel Belastingplan 2012.

Door de aanpassing van de kwijtscheldingsregeling ter zake van lijfrente- en pensioenaanspraken, aanmerkelijk belang en de kapitaalverzekering eigen woning, wordt de regeling ter zake van bij emigratie opgelegde conserverende aanslagen volledig afgestemd op de vrijverkeerbepalingen van het EU-recht (met name het evenredigheidsbeginsel).

Aan het voorstel met betrekking tot samengestelde gezinnen is een geringe administratieve lastenverzwaring verbonden omdat het voorstel een tegenbewijsregeling bevat waar de belastingplichtige gebruik van kan maken. Omdat de groep die onder de uitbreiding van het partnerbegrip wordt gebracht naar verwachting gering is en een nog geringer aantal gebruik zal maken van de tegenbewijsregeling is deze lastenverzwaring verwaarloosbaar.

7.5. Nota naar aanleiding van het verslag (TK 33 004, nr. 5)

Op 13 oktober 2011 is het verslag van de vaste commissie voor Financiën opgesteld. Daarin staan vragen en opmerkingen van de diverse fracties vermeld (TK 33 004, nr. 4). In de nota naar aanleiding van dat verslag zijn de antwoorden van Financiën op de gestelde vragen opgenomen (TK 33 004, nr. 5). Hierna zijn de voor deze bundel relevante vragen en antwoorden uit die nota opgenomen.

7.5.1. Samengestelde gezinnen

De leden van de fractie van de PVV vragen of de tegenbewijsregeling voor (onder)huursituaties uit het nieuwe partnercriterium voor samengestelde gezinnen kan worden gehaald. Volgens deze leden kan de tegenbewijsregeling makkelijk tot misbruik leiden. Ik heb begrip voor de vrees van deze leden. Het is dan ook goed om hier even bij stil te staan. Gelet op de gekozen uitgangspunten van objectiviteit en controleerbaarheid van het fiscaal partnerbegrip is ook bij de totstandkoming van het nieuwe criterium voor een objectief criterium gekozen. Zonder tegenbewijsregeling voor (onder)huursituaties kan dit criterium leiden tot uitkomsten die ongewenst zijn. Immers, het komt voor dat iemand een deel van zijn huis verhuurt en dus zelf ook op dat GBA-adres ingeschreven staat. Als op dat adres dan tevens een kind van hemzelf of van de huurder staat ingeschreven, zouden deze huurder en verhuurder zonder tegenbewijsregeling als fiscaal partner worden aangemerkt. Aan het fiscaal partnerschap en aan het komend partnerschap voor toeslagen zijn consequenties verbonden die voor deze groep personen niet beoogd en niet gewenst zijn. De mogelijkheid om door middel van een schriftelijke huurovereenkomst aan te tonen dat sprake is van een huursituatie op zakelijke gronden, kan dat ongewenste effect voorkomen. Een vergelijkbare uitzonderingsmogelijkheid bestaat al voor het (niet) kwalificeren als medebewoner voor de huurtoeslag. Het overleggen van een huurovereenkomst als tegenbewijs voor fiscaal partnerschap kan effect hebben op

andere regelingen, zoals de eigenwoningregeling. Bovendien staat mij nog de weg open om bij ministeriële regeling nadere voorwaarden te stellen aan de huurovereenkomst. De vrees van de leden van de PVV dat de tegenbewijsregeling ertoe zal leiden dat alle «samengestelde gezinnen» plaats zullen hebben gemaakt voor «onderhuurders met contract», deel ik dan ook niet.

De leden van de fractie van de SP vragen of het nieuwe criterium een aanvullend criterium is. Voorts vragen zij hoe dit criterium uitpakt voor samengestelde gezinnen waarvan een gehandicapt kind niet op hetzelfde GBA-adres staat ingeschreven. Het voorgestelde criterium zal onderdeel uitmaken van de partnercriteria. Bij de keuze voor die criteria is de objectieve toetsbaarheid het uitgangspunt. De inschrijving in de GBA is zo'n toetsbaar criterium. In het geval sprake is van een gehandicapt kind dat niet een kind van beide partners is en dat niet op hetzelfde GBA-adres staat ingeschreven, leidt dat in het geval niet aan één van de andere criteria voor partnerschap wordt voldaan, inderdaad niet tot fiscaal partnerschap van deze ongehuwd samenwonenden. Het is immers niet objectief waarneembaar om welke redenen een kind van één van hen niet op hetzelfde GBA-adres ingeschreven staat als de desbetreffende ouder. Daarnaast is er in die situatie ook geen sprake van omstandigheden die volstrekt vergelijkbaar zijn met die van het traditionele gezin. Ik ga er overigens van uit dat ongehuwd samenwonenden die graag als fiscaal partner willen worden aangemerkt wel hun weg vinden. Ongehuwd samenwonenden die ingeschreven staan op hetzelfde GBA-adres en die geen gezamenlijk kind hebben, zijn immers ook partner als ze een notarieel samenlevingscontract hebben, of als zij elkaar voor de pensioenregeling als partner hebben aangemeld, of als zij samen een woning hebben of in het geval een minderjarig kind van een van beiden ook op datzelfde GBA-adres staat ingeschreven. Het nieuwe criterium moet in die zin ook als een extra partnercriterium worden gezien, waarmee een onbedoeld voordeel voor «samengestelde gezinnen» wordt teruggenomen.

7.5.2. Conserverende aanslag pensioen/lijfrente bij emigratie

Naar aanleiding van de voorgestelde maatregel inzake de conserverende aanslag pensioen en lijfrente bij emigratie vragen de leden van de fractie van de PvdA om een indicatie van de omvang van de belastingderving als gevolg van pensioenemigratie. De uitsteltermijn van tien jaar zoals die in Invorderingswet 1990 is opgenomen voor de genoemde conserverende aanslagen, voorkomt in belangrijke mate dat afkoop van pensioen of lijfrente na emigratie fiscaal lucratief is. Tegelijkertijd deelt het kabinet de wens van de leden van de fractie van de PvdA om zich de heffingsbevoegdheid over pensioen- en lijfrenteuitkeringen ook na emigratie zoveel mogelijk voor te behouden. Het fiscaal verdragsbeleid van het kabinet is daarom ook hierop gericht [*Notitie Fiscaal Verdragsbeleid 2011, bijlage bij Kamerstukken II 2010/11, 25 087, nr. 7; EvT: zie hoofdstuk 10 van deze bundel*].

Tegelijkertijd vragen verdragsonderhandelingen de nodige tijd. In die periode blijft derhalve nodig de fiscale regelgeving voor conserverende aanslagen EU- en verdragsproof te houden. Ook de thans voorgestelde maatregel voorziet daarin. Op 18 oktober jl. [] is aan de Tweede Kamer een brief verzonden naar aanleiding van een aantal moties dat werd ingediend tijdens het voortgezet algemeen overleg op 28 juni 2011 over de Notitie Fiscaal Verdragsbeleid 2011. In één van de moties werd verzocht te rapporteren over de omvang van de misgelopen en nog mis te lopen belastinginkomsten

als gevolg van pensioenemigratie. Uit het antwoord in de brief blijkt dat weliswaar bekend is welk bedrag aan pensioenuitkeringen jaarlijks aan niet-ingezetenen wordt overgemaakt. Het gaat daarbij om € 0,8 mld. aan pensioenuitkeringen in de 2e en 3e pijler. Om meerdere redenen kan daaruit echter geen raming worden afgeleid van de belastingderving die met pensioenemigratie gemoeid is. Voor de genoemde redenen zij verwezen naar de betreffende brief.

7.6. Schriftelijke antwoorden op vragen tijdens WGO (TK 33 003, nr. 17)

Tijdens het wetgevingsoverleg (WGO) van 31 oktober 2011 zijn over het pakket Belastingplan 2012 vragen gesteld. In zijn brief van 3 november 2011 heeft de staatssecretaris van Financiën de vragen schriftelijk beantwoord (TK 33 003, nr. 17). Hierna zijn de voor deze bundel relevante passages uit de brief opgenomen met betrekking tot Overige fiscale maatregelen 2012.

7.6.1. Pensioenen en lijfrenten (Overige vragen)

De heer Omtzigt vraagt aandacht voor een discussie die afgelopen zomer heeft plaatsgevonden over een antimisbruikbepaling bij zogenoemde pre-BredeHerwaarderingslijfrenten. Aanleiding voor de vraag is de discussie die voorafging aan het beleidsbesluit dat medio augustus is uitgevaardigd [*Besluit van 19 augustus 2011, nr. BLKB2011/1576M, Stcrt. 2011, nr. 15573; EvT: zie hoofdstuk 12 van deze bundel*]. De heer Omtzigt refereert onder meer aan de column van professor L.G.M. Stevens in het Financieel Dagblad van 18 augustus 2001 («Oneigenlijk gebruik belastingfaciliteit lijfrenten»). In deze column wijst professor Stevens erop dat het via een listige wetsinterpretatie (wellicht) mogelijk leek de anti-misbruikbepaling, die beoogt tariefsvoordelen door inkomensoverheveling tussen echtgenoten te voorkomen, te ontlopen. Dit was, aldus professor Stevens, duidelijk niet de bedoeling van de wetgever en hij spreekt in zijn column de hoop uit dat de strekking van de lijfrentefaciliteit zwaarder zal wegen dan de listige pogingen om de antimisbruikbepaling te ontgaan. Naar aanleiding daarvan vraagt de heer Omtzigt of het niet wenselijk is de wet verder te verduidelijken. Ik acht het door de heer Omtzigt gedane verzoek opportuun en heb daarom besloten bij nota van wijziging op het wetsvoorstel Overige fiscale maatregelen 2012 conform de in het beleidsbesluit gegeven uitleg een verduidelijking op de bestaande regelgeving aan te brengen. Daarmee wordt bewerkstelligd dat mogelijke onduidelijkheid over de werking van het overgangsrecht voor pre BH-lijfrenten en het toepassingsbereik van de antimisbruikbepaling wordt weggenomen. Het kabinet wijst erop dat het in de rede ligt de door de heer Omtzigt bepleite verduidelijking in werking te laten treden vanaf het tijdstip van inwerkingtreding van het overgangsregime. Het kabinet hecht er verder aan te benadrukken dat met de in de nota van wijziging opgenomen maatregelen geen inhoudelijke wijziging wordt beoogd. Overigens zal het genoemde beleidsbesluit onverkort blijven gelden, ook wat betreft de daarin opgenomen honorering van het opgewekte vertrouwen.

(...)

7.7. Tweede nota van wijziging (TK 33 004, nr. 11)

In vervolg op de schriftelijke beantwoording van de vragen door de staatssecretaris van Financiën is op 3 november 2011 de Tweede nota van wijziging inzake het wetsvoorstel 'Overige fiscale maatregelen 2012' ingediend bij de Tweede Kamer (TK 33 004, nr. 11). Deze nota van wijziging bevat een technische aanpassing van de wettekst die betrekking heeft op het overgangsrecht voor zogenoemde pre-Bredeherwaarderinglijfrenten (pre BH-lijfrenten).

Pre BH-lijfrenten zijn – kort gezegd – lijfrentecontracten die zijn afgesloten vóór 1 januari 1992. Bij dergelijke verzekeringsovereenkomsten was toegestaan tijdens leven inkomen over te hevelen naar de echtgenoot. Die mogelijkheid kon evenwel (aanzienlijke) tariefvoordelen opleveren. Sinds de jaren '80 van de vorige eeuw is op deze lijfrentecontracten daarom een antiontgaansbepaling van toepassing die het behalen van deze tariefvoordelen door inkomensoverheveling via lijfrentecontracten tegengaat.

Tijdens het wetgevingsoverleg van 31 oktober 2011 heeft het lid Omtzigt een vraag gesteld over het besluit van 19 augustus 2011, nr. BLKB2011/1576M (Stcrt. 2011, 15573), dat handelt over de wijziging van de begunstiging van een pre BH-lijfrente ten behoeve van de minstverdienende echtgenoot, gevolgd door omzetting in een lijfrentespaarrekening. In dit besluit is aangegeven dat de toepassing van voornoemde anti-ontgaansbepaling niet kan worden ontlopen via de omzetting van een pre BH-lijfrentecontract in een overeenkomst waarvoor het vanaf 1 januari 2001 geldende regime van toepassing is, namelijk een onder dat regime vallende lijfrenteverzekering (2001-lijfrenteverzekering) of een onder dat regime vallende lijfrentespaarrekening of -beleggingsrecht (bancaire lijfrente).

Het lid Omtzigt heeft gevraagd of het niet wenselijk is het in het beleidsbesluit verwoorde standpunt wettelijk te ondersteunen. Het kabinet onderschrijft de intentie van het verzoek, omdat onwenselijk is dat op enigerlei wijze onzekerheid zou bestaan over de in het besluit gegeven wetsuitleg. De vraag van het lid Omtzigt adstrueert overigens dat door de opeenstapeling van overgangsrecht de wetsuitleg in de lijfrentesfeer complex is.

Het kabinet stelt concreet voor met terugwerkende kracht in de wet te verduidelijken (i) dat een op 31 december 2000 bestaande aanspraak op een pre BH-lijfrente fiscaal geruisloos kan worden omgezet in een aanspraak op een 2001-lijfrenteverzekering of in een bancaire lijfrente, en (ii) dat bij een dergelijke omzetting het overgangsrecht uit de Invoeringswet Wet inkomstenbelasting 2001 (Invoeringswet Wet IB 2001) en daarmee de genoemde antiontgaansbepaling op de aanspraak van toepassing blijft. Overigens blijft het hiervoor genoemde besluit van 19 augustus 2011 onverkort gelden, ook wat betreft de honorering van opgewekt vertrouwen.

Met de voorgestelde maatregelen is geen inhoudelijke wijziging beoogd.

7.8. Voorgestelde wetteksten en toelichting

7.8.1. Wet IB 2001 m.i.v. 2012

Artikel 1.2, eerste lid (Art. I, ond. A)

wordt als volgt gewijzigd:

1. Onderdeel e wordt geletterd f.

2. Na onderdeel d wordt, onder vervanging van «, of» aan het slot van onderdeel d door een puntkomma, een onderdeel ingevoegd, luidende: e. waarbij op dat woonadres tevens een minderjarig kind van ten minste een van beiden staat ingeschreven, behoudens ingeval de belastingplichtige door middel van een schriftelijke huurovereenkomst, waaraan bij ministeriële regeling nadere voorwaarden kunnen worden gesteld, doet blijken dat een van beiden op zakelijke gronden een gedeelte van de woning huurt van de ander, of.

Memorie van toelichting:

In artikel 1.2, eerste lid, van de Wet inkomstenbelasting 2001 (Wet IB 2001) zijn in aanvulling op het basispartnerbegrip dat is opgenomen in artikel 5a van de Algemene wet inzake rijksbelastingen (AWR) aanvullende partnercriteria voor de inkomstenbelasting opgenomen. Met de wijziging van artikel 1.2 van de Wet IB 2001 wordt aan de bestaande partnercriteria een nieuw criterium toegevoegd op grond waarvan ongehuwd samenwonenden die ingeschreven staan op hetzelfde GBA-adres eveneens als partners worden aangemerkt indien op dat adres tevens een minderjarig kind van ten minste één van hen beiden staat ingeschreven. Met deze bepaling wordt beoogd om zogenoemde samengestelde gezinnen in een vergelijkbare situatie te brengen als gezinnen waarvan de ouders voor de fiscaliteit en toeslagen wel als partner worden aangemerkt. Hiermee wordt voorkomen dat samengestelde gezinnen waarvan de ouders niet onder de bestaande partnercriteria vallen een voordeel kunnen genieten ten opzichte van gezinnen waarvan de ouders voor de fiscaliteit en toeslagen wel als partner worden aangemerkt. De voordelen voor deze samengestelde gezinnen bevinden zich vooral in de kindgerelateerde faciliteiten zoals de inkomensafhankelijke combinatiekorting en de kindgerelateerde toeslagen waaronder het kindgebonden budget. Dit is met name van belang bij kinderen tot 18 jaar. Daarom wordt via de voorwaarde van minderjarigheid van het kind een leeftijdsgrens van 18 jaar aangebracht. Voorts wordt om ongewenste effecten te voorkomen een tegenbewijsregeling opgenomen voor het geval sprake is van een (onder)huursituatie. Bij ministeriële regeling kunnen regels worden gesteld met betrekking tot de inhoud en vorm van de zakelijke huurovereenkomst.

Deze wijziging behelst een aanpassing van het op grond van artikel IV van de Fiscale vereenvoudingswet 2010 met ingang van 1 januari 2012 in werking tredende onderdeel e van artikel 1.2, eerste lid, van de Wet IB 2001. Bij de onderhavige wijziging wordt onderdeel e geletterd f.

7.8.2. Invoeringswet Wet IB 2001 m.i.v. 2001 / 2008 (terugwerkende kracht)

Hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel O (Art. Ia)

wordt als volgt gewijzigd:

1. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:

9. Voor zover een aanspraak op een lijfrente als bedoeld in het zesde lid wordt omgezet in een aanspraak op een lijfrente als bedoeld in artikel 3.124, eerste lid, onderdeel a, van de Wet inkomstenbelasting 2001, wordt de tweede aanspraak beschouwd als een voortzetting van de eerste aanspraak.

2. In het negende lid (nieuw) wordt “een aanspraak op een lijfrente als bedoeld in artikel 3.124, eerste lid, onderdeel a” vervangen door “een aanspraak op een lijfrente als bedoeld in artikel 3.124, eerste lid, onderdeel a, of op een lijfrentespaarrekening of lijfrentebeleggingsrecht als bedoeld in artikel 3.126a”. Voorts worden twee volzinnen toegevoegd, luidende: Op het tijdstip van de omzetting van de eerstgenoemde aanspraak in een aanspraak op een lijfrentespaarrekening of lijfrentebeleggingsrecht als bedoeld in artikel 3.126a van de Wet inkomstenbelasting 2001 wordt geacht tevens een verzoek te zijn gedaan als bedoeld in artikel 75, eerste lid, laatste volzin, van de Wet op de inkomstenbelasting 1964, zoals die bepaling luidde op 31 december 2000. Voor de toepassing van deze wet wordt een aanspraak op een lijfrentespaarrekening of lijfrentebeleggingsrecht gelijkgesteld met een recht op periodieke uitkeringen en verstrekkingen.

Toelichting bij tweede nota van wijziging:

Ingevolge onderhavige wijziging wordt een negende lid toegevoegd aan artikel I, onderdeel O, van hoofdstuk 2 van de Invoeringswet Wet IB 2001.

Verduidelijkt wordt allereerst dat, voor zover een op 31 december 2000 bestaande aanspraak op een pre BH-lijfrente wordt omgezet in een aanspraak op een lijfrente als bedoeld in artikel 3.124, eerste lid, onderdeel a, van de Wet inkomstenbelasting 2001 (Wet IB 2001), de laatstgenoemde aanspraak voor het overgangsrecht beschouwd wordt als een voortzetting van de eerstgenoemde aanspraak. Deze maatregel werkt ingevolge de eveneens in deze nota van wijziging opgenomen wijziging van artikel XXIII terug tot en met 1 januari 2001. Voorts wordt geëxpliciteerd dat ingeval een op 31 december 2000 bestaande aanspraak op een pre BH-lijfrente wordt omgezet in een aanspraak op een lijfrentespaarrekening of lijfrentebeleggingsrecht als bedoeld in artikel 3.126a van de Wet IB 2001, de laatstgenoemde aanspraak eveneens wordt beschouwd als een voortzetting van de pre BH-lijfrente. Deze maatregel werkt ingevolge de hiervoor genoemde wijziging van artikel XXIII terug tot en met 1 januari 2008.

Aldus wordt geëxpliciteerd dat de omzetting van een op 31 december 2000 bestaande aanspraak op een pre BH-lijfrente in een aanspraak op een 2001-lijfrenteverzekering of een lijfrentespaarrekening of -beleggingsrecht geruisloos kan geschieden. Door daarbij te bepalen dat de laatstgenoemde aanspraak de voortzetting vormt van de aanspraak op de pre BH-lijfrente, blijft bij het bepalen van het inkomen uit de lijfrenteaanspraak het overgangsrecht van artikel I, onderdeel O, van hoofdstuk 2 van de Invoeringswet Wet IB 2001 van toepassing.

Dat ziet niet alleen op de wijze waarop met (al dan niet) afgetrokken premies wordt omgegaan, maar ook op de toepassing van de anti-ontgaansbepaling van artikel 69 van de Wet op de inkomstenbelasting 1964 (Wet IB 1964) in combinatie met artikel 5 van die wet.

Daarnaast worden per 1 januari 2008 twee volzinnen aan het hiervoor genoemde negende lid toegevoegd. Met de tweede volzin (nieuw) wordt wettelijk geëxpliciteerd dat de omzetting van een aanspraak op een pre BH-lijfrente in een aanspraak op een lijfrentespaarrekening of lijfrentebeleggingsrecht wordt beschouwd als een verzoek als bedoeld in artikel 75, eerste lid, laatste volzin, van de Wet IB 1964 (tekst 2000). Hiermee wordt de reeds bestaande praktijk uitdrukkelijk vastgelegd dat bij deze omzetting de specifieke elementen van het voor aanspraken op een pre BH-lijfrente geldende regime verloren gaan. De derde volzin (nieuw) legt ten slotte expliciet vast dat een aanspraak op een lijfrentespaarrekening of lijfrentebeleggingsrecht voor de toepassing van de Invoeringswet Wet IB 2001 wordt gelijkgesteld met een recht op periodieke uitkeringen en verstrekkingen. Ook is hiermee duidelijk dat afdeling 3.8 van de Wet IB 2001 na omzetting op de omgezette aanspraak, via artikel I, onderdeel T, van hoofdstuk 2 van de Invoeringswet Wet IB 2001 van toepassing is.

7.8.3. Invorderingswet 1990 m.i.v. 2012

Artikel 26 (Art. XII, ond. E)

wordt als volgt gewijzigd:

1. In het derde lid, eerste volzin, wordt de zinsnede “voorzover de waarde in het economische verkeer van die aanspraak is gedaald in vergelijking tot die waarde ten tijde van het belastbare feit ter zake waarvan de belastingaanslag is vastgesteld” vervangen door: voor zover:
 - a. die belasting hoger is dan de belasting die zou zijn geheven ter zake van de hiervoor bedoelde omstandigheid indien de belastingschuldige op het moment waarop die omstandigheid zich voordeed in Nederland zou hebben gewoond;
 - b. de omstandigheid die ingevolge artikel 25, vijfde lid, vierde volzin, tot beëindiging van het uitstel van betaling heeft geleid, ingevolge een regeling ter voorkoming van dubbele belasting niet belastbaar is in Nederland.
2. Aan het vijfde lid, eerste volzin, wordt, onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel b door een puntkomma, een onderdeel toegevoegd, luidende:
 - c. voor zover de belasting waarvoor op de voet van artikel 25, achtste lid, uitstel van betaling is verleend, hoger is dan de belasting die zou zijn geheven indien de belastingschuldige op het moment van die vervreemding in Nederland zou hebben gewoond.
3. Na het vijfde lid wordt, onder vernummering van het zesde en zevende lid tot zevende en achtste lid, een lid ingevoegd, luidende:
 6. Indien de ontvanger het op de voet van artikel 25, zesde lid, verleende uitstel van betaling beëindigt, kan volgens bij ministeriële regeling te stellen regels kwijtschelding worden verleend voor zover de belasting waarvoor op de voet van artikel 25, zesde lid, uitstel van betaling is verleend, hoger is dan de belasting die zou zijn geheven indien de belastingschuldige op het moment van de omstandigheid op grond waarvan het uitstel van betaling wordt beëindigd, in Nederland zou hebben gewoond.

Memorie van toelichting:

In artikel 26, derde lid, van de IW 1990 is thans geregeld dat onder voorwaarden kwijtschelding wordt verleend voor een bij emigratie opgelegde conserverende aanslag ter zake van pensioen- of lijfrenteaanspraken. Het gaat om situaties waarin de heffingsgrondslag is gedaald ten opzichte van het moment dat de conserverende aanslag werd opgelegd (of nadien werd aangepast in verband met een wijziging van de heffingsbevoegdheid ten gevolge van dooremigratie). Voorgesteld wordt om deze regeling uit te breiden met het oog op de vrijverkeerbepalingen van het EU-recht. Daartoe wordt in het derde lid, in het nieuwe onderdeel a, bepaald dat op het moment dat het verleende betalingsuitstel wordt beëindigd vanwege een onregelmatige afwikkeling (zoals afkoop) van de aanspraak een vergelijking wordt gemaakt met de belasting die zou zijn geheven ter zake van de hiervoor bedoelde omstandigheid indien de belastingschuldige op het moment waarop die omstandigheid zich voordeed in Nederland zou hebben gewoond. Als de 'binnenlandse' heffing lager zou uitvallen, wordt voor het verschil kwijtschelding verleend.

In het derde lid, in het nieuwe onderdeel b wordt geregeld dat door de ontvanger kwijtschelding kan worden verleend indien de heffingsbevoegdheid ter zake van de afkoop van de pensioen- of lijfrenteaanspraak aan het woonland van de emigrant is toegewezen, terwijl daar bij het opleggen van de conserverende aanslag door de inspecteur nog geen rekening mee is gehouden.

De wijziging van het vijfde lid en de invoeging van het nieuwe zesde lid betreffen aanpassingen die in lijn zijn met het voorgestelde derde lid, onderdeel a. Geregeld wordt dat ook voor een bij emigratie opgelegde conserverende aanslag ter zake van aanmerkelijkbelangaandelen of een kapitaalverzekering eigen woning wordt nagegaan of het bedrag waarvoor de conserverende aanslag wordt geïnd niet hoger is dan de verschuldigde belasting in de situatie dat iemand niet zou zijn geëmigreerd.

7.9. Inwerkingtreding (Art. XXIII)

1. Deze wet treedt in werking met ingang van 1 januari 2012, met dien verstande dat:

- a. de voorwaarden die ingevolge de wijzigingen van artikel III, onderdeel A, worden gesteld aan de in artikel 14, tweede lid, van de Wet vermindering afdracht loonbelasting en premie voor de volksverzekeringen bedoelde overeenkomst, voor het eerst toepassing vinden met betrekking tot overeenkomsten die ingaan op of na 1 januari 2012;
- b. de wijzigingen ingevolge artikel IV, onderdelen B, C, D en E, voor het eerst toepassing vinden met betrekking tot boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2012;
- c. artikel 30, tweede lid, van de Wet op de omzetbelasting 1968 zoals dat luidde op 31 december 2011, van toepassing blijft met betrekking tot de in die bepaling bedoelde intracommunautaire verwervingen die zijn verricht vóór 1 januari 2012;
- d. de wijziging ingevolge artikel XIII, onderdeel A, onder 1, voor het eerst toepassing vindt met betrekking tot berekeningsjaren die zijn aangevangen op of na 1 januari 2012;
- e. de wijziging ingevolge artikel XIII, onderdeel A, onder 2, voor het eerst toepassing vindt met betrekking tot berekeningsjaren die zijn aangevangen op of na 1 januari 2010, waarbij voor het berekeningsjaar dat is aangevangen op 1 januari 2010 "derde lid (nieuw)" wordt gelezen als: vijfde lid.

f. de wijzigingen ingevolge artikel XIII, onderdelen B, D en F, gelden voor de tegemoetkomingen met betrekking tot de berekeningsjaren die zijn aangevangen of aanvangen op of na 1 januari 2006 voor zover die tegemoetkomingen op 1 januari 2012 nog niet zijn toegekend, waarbij voor de toepassing van artikel 14, derde lid, van Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen voor de berekeningsjaren 2006 en 2007 voor de zinsnede “geen inkomensgegevens in de basisregistratie inkomen, bedoeld in artikel 21a, eerste lid, van de Algemene wet inzake rijksbelastingen, is opgenomen, die persoon niet is uitgenodigd tot het doen van aangifte inkomstenbelasting en van die persoon ook geen beschikking ter zake van niet in Nederland belastbaar inkomen is of wordt vastgesteld” telkens moet worden gelezen: geen toetsingsinkomen als bedoeld in artikel 8 van de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen zoals dit artikel luidde op 1 januari van het berekeningsjaar is;

g. zaken die op de dag voorafgaand aan de inwerkingtreding van artikel XIV, onderdelen A, G, H, I, J, K, L, M en N, en artikel XV, onderdeel A, aanhangig waren bij de Raad van Beroep voor belastingzaken van rechtswege over gaan naar het Gerecht in eerste aanleg.

2. Artikel Ia, onderdeel 1, werkt terug tot en met 1 januari 2001.

3. Artikel Ia, onderdeel 2, werkt terug tot en met 1 januari 2008

4. Artikel IV, onderdeel A, werkt terug tot en met 26 november 2009.

5. Artikel XIII, onderdeel J, werkt terug tot en met 1 mei 2010.

6. Artikel XIV, onderdelen C, D en F, artikel XV, onderdeel B, en artikel XVIII, onderdelen A en B, werken terug tot en met 1 oktober 2011, met dien verstande dat de in artikel XIV, onderdelen C, D en F, opgenomen wijzigingen van de tarieven voor de levering en de invoer van auto's eerst met ingang van 1 januari 2012 in werking treden en dat de wijzigingen van de tarieven ter zake van verzekeringen bij verzekeringen waarbij de laatste prolongatiedatum of datum van stilzwijgende verlenging, of bij afwezigheid van die datum de ingangsdatum van de verzekering voor 1 oktober ligt, van toepassing zijn op de premies die na 30 september 2011 vervallen.

7. Artikel I, onderdeel I, artikel V, onderdeel A, artikel XIV, onderdelen B en E, artikel XVI, onderdelen A en C, en artikel XVIII, onderdeel B, werken terug tot en met 1 januari 2011.

8. In afwijking van het eerste lid treedt artikel XIII, onderdelen G, H en I, in werking met ingang van 1 juli 2012, met dien verstande dat de verhoogde boetes voor het eerst toepassing vinden met betrekking tot overtredingen die hebben plaatsgevonden vanaf 1 juli 2012.

9. In afwijking van het eerste lid treedt artikel XIII, onderdeel C, in werking met ingang van 1 januari 2013, met dien verstande dat de wijziging ingevolge dit onderdeel voor het eerst toepassing vindt met betrekking tot berekeningsjaren die zijn aangevangen op of na 1 januari 2012.

10. In afwijking van het eerste lid treden artikel XI, onderdeel A, artikel XII, onderdelen B en F, artikel XIII, onderdeel E, artikel XIV, onderdelen A, G, H, I, J, K, L, M en N, en artikel XV, onderdeel A, in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.

Toelichting bij tweede nota van wijziging:

Het in deze nota van wijziging opgenomen negende lid van artikel I, onderdeel O, van hoofdstuk 2 van de Invoeringswet Wet IB 2001 betreft een codificering van de reeds vanaf 2001 geldende

uitvoeringspraktijk ten aanzien van het overgangsrecht dat geldt voor aanspraken op pre BH-lijfrenten. Met name ter voorkoming van rechtsonzekerheid over het antwoord op de vraag wat de gevolgen zijn van de omzetting van een aanspraak op een pre Bhlijfrente in een aanspraak op een 2001-lijfrenteverzekering of op een lijfrentespaarrekening of -beleggingsrecht, acht het kabinet gewenst en noodzakelijk dat de op dat punt voorgestelde wijzigingen terugwerken tot en met 1 januari 2001, onderscheidenlijk 1 januari 2008. De maatregel beoogt immers kennelijke onduidelijkheid op te heffen bij overgangsrecht dat vanaf 2001, respectievelijk 2008 geldt. Voor zover de wetswijziging ziet op de omzetting van aanspraken op pre Bhlijfrenten in aanspraken op 2001-lijfrenteverzekeringen (artikel Ia, onderdeel 1) werkt zij terug tot en met 2001. Voor de wijzigingen die verband houden met de omzetting naar een aanspraak op een lijfrentespaarrekening of lijfrentebeleggingsrecht geldt een terugwerkende kracht tot en met 1 januari 2008 (artikel Ia, onderdeel 2). Daartoe worden twee leden ingevoegd in artikel XXIII van het wetsvoorstel.

8. Uitvoeringsregeling LB 2011 (16 juni 2011, Stcrt. 2011, nr. 11029)

8.1. Algemeen

Op 22 juni 2011 is het Besluit 'Wijziging van enige fiscale uitvoeringsregelingen en van enige overige uitvoeringsregelingen' in de Staatscourant geplaatst. Het bevat onder meer een wijziging van artikel 12a.2 Uitvoeringsregeling loonbelasting 2011 (UR LB 2011). In dat artikel is een overgangsregeling opgenomen voor een gedeeltelijk drukkende uitkering, bijdrage of premie ingevolge een regeling voor vervroegde uittreding (RVU). Deze wijziging is hierna opgenomen.

De gewijzigde bepaling heeft **terugwerkende kracht tot 1 januari 2011.**

8.2. Tekst; Artikel 12a.2 (Art. III, ond. C)

wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt voor de punt aan het slot ingevoegd: en voor zover blijkt dat deze bedragen met het oog op de toepassing van artikel 32ba, derde lid, van de wet op een ongebruikelijk tijdstip zijn ingehouden.
2. In het tweede lid wordt voor de punt aan het slot ingevoegd: en voor zover blijkt dat deze bijdragen en premies met het oog op de toepassing van artikel 32ba, derde lid, van de wet op een ongebruikelijk tijdstip zijn voldaan.

Algemene toelichting:

Onderhavige ministeriële regeling wijzigt enkele fiscale uitvoeringsregelingen en enige overige uitvoeringsregelingen. Het betreft wijzigingen die verband houden met de aftrek van verliezen op als directe beleggingen in durfkapitaal kwalificerende leningen, de fiscale behandeling van regelingen voor vervroegde uittreding, de ontheffing van de elektronische aangifte, de gegevensverstrekking met betrekking tot benoemde politieke ambtsdragers en de organisatorische verandering in de Belastingdienst. Voorts worden enige omissies hersteld en redactionele verbeteringen aangebracht.

De onderhavige regeling geeft tevens uitvoering aan de bij de beantwoording van de schriftelijke vragen van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal Groot en Vermeij aangekondigde wijziging van de fiscale behandeling van regelingen voor vervroegde uittreding [*ingezonden 18 februari 2011, nr. 2011Z03512, en [beantwoord 4 april 2011, kenmerk DB/2011/72 U](#); zie ook Aankomst Handelingen II 2010/11, nr. 2101*]. Daarbij wordt met terugwerkende kracht tot en met 1 januari 2011 bewerkstelligd dat het bereik van de met ingang van die datum met betrekking tot die fiscale behandeling aangebrachte wijziging wordt beperkt tot situaties waarvoor die aanpassing was bedoeld.

Artikelsgewijze toelichting:

Met het met ingang van 1 januari 2011 ingevoerde artikel 12.2a van de URLB 2011 wordt beoogd te voorkomen dat door middel van een ongebruikelijke voorfinanciering van regelingen voor vervroegde uittreding onbedoeld gebruik wordt gemaakt van de in artikel 32ba, derde lid, van de Wet LB 1964

opgenomen anti-cumulatiebepaling. Zonder de eerstgenoemde bepaling zou men in de genoemde situatie de toepassing van het vanaf 1 januari 2011 voor de zogenoemde VUT-heffing geldende tarief van 52% kunnen ontlopen. De in artikel III, onderdeel C, opgenomen aanpassing van artikel 12.2a van de URLB 2011 heeft tot doel de tekst van dat artikel in overeenstemming te brengen met deze bedoeling. Zoals aangegeven is in de antwoorden op de schriftelijke vragen van de leden van de Tweede Kamer der Staten Generaal Groot en Vermeij [ingezonden 18 februari 2011, nr. 2011Z03512, en [beantwoord 4 april 2011, kenmerk DB/2011/72 U](#); zie ook *Aanhangsel Handelingen II 2010/11, nr. 2101*] dient de toepassing van het genoemde artikel beperkt te blijven tot situaties waarin sprake is van een ongebruikelijke voorfinanciering die samenhangt met de toepassing van de hiervoor genoemde anti-cumulatiebepaling. De bewijslast dat de financiering op een ongebruikelijk tijdstip heeft plaatsgevonden en dat dit verband houdt met de toepassing van de genoemde anti-cumulatiebepaling, berust bij de inspecteur. Van financiering op een ongebruikelijk tijdstip zal bijvoorbeeld sprake zijn, indien in een regeling voor vervroegde uittrekking die in het verleden gefinancierd werd op basis van het omslagstelsel, in het jaar 2010 een premie of bijdrage is gestort of schuldig is erkend waarmee toekomstige uitkeringen voor meerdere jaren (bijvoorbeeld voor de komende vijf jaren) ineens zijn (voor)gefinancierd. Van een ongebruikelijke voorfinanciering is bijvoorbeeld geen sprake, indien aan het einde van het jaar 2010 een ontslaguitkering is toegekend in de vorm van een stamrecht waarbij de koopsom voor de toekomstige uitkeringen ineens is voldaan.

8.3. Inwerkingtreding (Art. XXI)

Deze regeling treedt in werking met ingang van 1 juli 2011, met dien verstande dat:

- a. artikel XII, onderdeel A, terugwerkt tot en met 1 januari 2003;
 - b. artikel XIII terugwerkt tot en met 1 juli 2009;
 - c. artikel XII, onderdelen B en E, terugwerkt tot en met 1 november 2009;
 - d. artikel XII, onderdelen C en D, terugwerkt tot en met 1 januari 2010;
 - e. artikel II terugwerkt tot en met 1 december 2010;
 - f. de artikelen I, III, IV, XV, onderdeel C, XVI, XVII, onderdelen A, onder 7, en F, onder 1, 2 en 3, terugwerken tot en met 1 januari 2011;
 - g. artikel XVIII terugwerkt tot en met 3 maart 2011;
 - h. de artikelen XVII, onderdeel B, en XIX, terugwerken tot en met 1 mei 2011.
2. In afwijking van het eerste lid treedt artikel XI, onderdeel B, in werking met ingang van 1 januari 2012.

9. ONTWERP-besluit van tot wijziging van enige fiscale uitvoeringsbesluiten (9 maart 2011, Stcrt. 4102)

9.1. Algemeen

Op 9 maart 2011 is het ontwerp-besluit 'Besluit van tot wijziging van enige fiscale uitvoeringsbesluiten' op internet geplaatst en gepubliceerd in de Staatscourant, nr. 4102.

Het ontwerpbesluit bevat onder andere de concept-tekst van de nadere uitwerking van de delegatiebepaling van artikel 10.8 Wet IB 2001 (de voorgestelde uitgebreide bepaling is behandeld in hoofdstuk 6 van deze bundel), oftewel de concept-tekst van de algemene maatregel van bestuur van artikel 22 UB IB 2011.

9.2. CONCEPT-tekst; Artikel 22 (Art. I, ond. I)

komt te luiden:

Artikel 22 Overige aanvullende regelingen; verstrekken van gegevens en inlichtingen

1. Als administratieplichtigen als bedoeld in artikel 10.8, eerste lid, van de wet worden aangewezen: beheerders, beleggingsinstellingen, beleggingsondernemingen, betaaldienstverleners, financiële instellingen, kredietinstellingen, levensverzekeraars en schadeverzekeraars in de zin van de Wet op het financieel toezicht.
2. Als gegevens en inlichtingen als bedoeld in artikel 10.8, eerste lid, van de wet worden aangewezen:
 - a. met betrekking tot betaalproducten, spaarproducten en beleggingsproducten:
 - 1°. de waarde in het economische verkeer aan het begin van het kalenderjaar;
 - 2°. de in het kalenderjaar genoten rente;
 - 3°. de in het kalenderjaar genoten opbrengst, bedoeld in artikel 3, eerste lid, van de Wet op de dividendbelasting 1965;
 - 4°. de obligatierente die in het kalenderjaar is genoten, alsmede de obligatierente die in het kalenderjaar is betaald, is verrekenend, ter beschikking is gesteld of rentedragend is geworden;
 - 5°. de in het kalenderjaar ten laste van de belastingplichtige geheven dividendbelasting en ingehouden buitenlandse bronbelasting;
 - b. met betrekking tot schulden als bedoeld in artikel 3.119a van de wet en schulden als bedoeld in artikel 5.3 van de wet:
 - 1°. de waarde in het economische verkeer aan het einde van het kalenderjaar;
 - 2°. de rente die in het kalenderjaar is betaald, is verrekenend, ter beschikking is gesteld of rentedragend is geworden;
 - c. met betrekking tot een kapitaalverzekering eigen woning als bedoeld in artikel 3.116, tweede lid, van de wet:
 - 1°. het in het kalenderjaar genoten bedrag aan uitkering;
 - 2°. indien de verzekering op grond van artikel 3.116, derde lid, onderdeel a, b, c, e, f of g, van de wet in het kalenderjaar wordt geacht tot uitkering te zijn gekomen: de waarde in het economische verkeer van de verzekering op het tijdstip waarop die verzekering wordt geacht tot uitkering te zijn gekomen;

d. met betrekking tot een spaarrekening eigen woning of een beleggingsrecht eigen woning als bedoeld in artikel 3.116a, tweede lid, onderscheidenlijk artikel 3.116a, derde lid, van de wet:

1°. het in het kalenderjaar gedeblokkeerde tegoed, onderscheidenlijk de in het kalenderjaar gedeblokkeerde waarde;

2°. indien de spaarrekening of het beleggingsrecht op grond van artikel 3.116a, vierde lid, onderdeel a, b, d, e of f, van de wet in het kalenderjaar wordt geacht te zijn gedeblokkeerd: het tegoed op de spaarrekening onderscheidenlijk de waarde in het economische verkeer van het beleggingsrecht op het tijdstip waarop die spaarrekening of dat beleggingsrecht wordt geacht te zijn gedeblokkeerd;

e. met betrekking tot een lijfrente als bedoeld in de artikelen 3.124 en 3.125 van de wet:

1°. de in het kalenderjaar betaalde of verrekende premies;

2°. indien in het kalenderjaar zich een omstandigheid voordoet als bedoeld in artikel 3.133, tweede lid, onderdeel a, b, c, d voor zover betrekking hebbend op vervreemding, e, g, h, i of j, van de wet of zich een omstandigheid voordoet als bedoeld in artikel 3.133, derde lid, van de wet: de omstandigheid die zich heeft voorgedaan en de waarde in het economische verkeer van de aanspraak bepaald met toepassing van artikel 3.137 van de wet;

3°. de restituties in het kalenderjaar van in een eerder kalenderjaar betaalde of verrekende premies indien de restitutie geen afkoop is in de zin van artikel 3.133, tweede lid, onderdeel d, van de wet; f. met betrekking tot een lijfrentespaarrekening of een lijfrentebeleggingsrecht als bedoeld in artikel 3.126a van de wet:

1°. de in het kalenderjaar overgemaakte bedragen;

2°. indien in het kalenderjaar zich een omstandigheid voordoet als bedoeld in artikel 3.133, achtste lid, van de wet in samenhang met artikel 3.133, tweede lid, onderdeel a, b, c, d voor zover betrekking hebbend op vervreemding, e, g, h, i of j, van de wet: de omstandigheid die zich heeft voorgedaan en de waarde in het economische verkeer van de aanspraak bepaald met toepassing van artikel 3.137 van de wet;

g. met betrekking tot een recht of een tegoed als bedoeld in artikel 5.10, eerste lid, onderdeel a onderscheidenlijk onderdeel b, van de wet: de som van het verzekerde kapitaal onderscheidenlijk het tegoed aan het begin van het kalenderjaar; h. met betrekking tot een recht op kapitaaluitkering uit een op 14 september 1999 bestaande levensverzekering:

1°. de waarde in het economische verkeer van het recht aan het begin van het kalenderjaar;

2°. een verhoging in het kalenderjaar van het verzekerde kapitaal bij leven, dan wel, bij het ontbreken hiervan, een verhoging in het kalenderjaar van de premies, alsmede een verlenging van de looptijd van de levensverzekering in het kalenderjaar, een en ander voor zover die verhoging of verlenging de eerbiedigende werking van hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AN, van de Invoeringswet Wet inkomstenbelasting 2001, verloren doet gaan;

3°. het in het kalenderjaar genoten bedrag aan uitkering;

i. met betrekking tot een recht op kapitaaluitkering uit een op 31 december 2000 bestaande levensverzekering, niet zijnde een recht als bedoeld in onderdeel h:

1°. de waarde in het economische verkeer van het recht aan het begin van het kalenderjaar;

2°. het in het kalenderjaar genoten bedrag aan uitkering;

j. met betrekking tot een recht op kapitaaluitkering of prestatie uit levensverzekering, niet zijnde een recht als bedoeld in de onderdelen c, g, h en i en niet zijnde een recht als bedoeld in artikel 5.10, eerste lid, onderdeel c, van de wet: de waarde in het economische verkeer van het recht aan het begin van het kalenderjaar;

k. met betrekking tot een aanspraak op periodieke uitkeringen of verstrekkingen ter zake van invaliditeit, ziekte of ongeval als bedoeld in artikel 3.124, eerste lid, onderdeel c, van de wet:

1°. indien in het kalenderjaar zich een omstandigheid voordoet als bedoeld in artikel 3.133, tweede lid, onderdeel a, d voor zover betrekking hebbend op vervreemding, e, g of i, laatstgenoemd onderdeel in samenhang met het vijfde lid, van de wet: de omstandigheid die zich heeft voorgedaan en de waarde in het economische verkeer van

de aanspraak bepaald met toepassing van artikel 3.137 van de wet;

2°. de in het kalenderjaar betaalde of verrekenende premies; 3°. de restituties in het kalenderjaar van betaalde of verrekenende premies indien de restitutie geen afkoop is in de zin van artikel 3.133, tweede lid, onderdeel d, van de wet;

I. met betrekking tot een aanspraak op periodieke uitkeringen of verstrekkingen, niet zijnde een aanspraak als bedoeld in de onderdelen e, f en k: de waarde in het economische verkeer van het recht aan het begin van het kalenderjaar.

3. Onder rente als bedoeld in het tweede lid, onderdelen a en b, wordt verstaan: hetgeen tussen de geldgever en de geldnemer is overeengekomen als vergoeding voor het gedurende de looptijd van de geldlening ter beschikking stellen van de hoofdsom. Onder spaarproducten in de zin van het tweede lid, onderdeel a, wordt niet verstaan: het geblokkeerde deel van een spaarloonrekening.

4. Een administratieplichtige is gehouden de gegevens en inlichtingen te verstrekken op de door de inspecteur voorgeschreven wijze en met een door de inspecteur voorgeschreven frequentie. Gegevens en inlichtingen dienen te worden verstrekt:

a. indien de inspecteur maandelijks aanlevering voorschrijft: uiterlijk de laatste dag van de kalendermaand volgend op de kalendermaand waarop de gegevens en inlichtingen betrekking hebben;

b. indien de inspecteur jaarlijkse aanlevering gedurende het kalenderjaar waarop de gegevens en inlichtingen betrekking hebben voorschrijft: voor 1 mei van dat kalenderjaar;

c. indien de inspecteur jaarlijkse aanlevering na afloop van het kalenderjaar waarop de gegevens en inlichtingen betrekking hebben voorschrijft: voor 1 februari volgend op dat kalenderjaar.

5. Een administratieplichtige kan de verstrekking van gegevens en inlichtingen achterwege laten indien:

a. naar het oordeel van de inspecteur het belang van ontvangst van de gegevens en inlichtingen niet opweegt tegen de inspanning tot verstrekking daarvan door de administratieplichtige;

b. naar het oordeel van de inspecteur de administratieplichtige tijdelijk niet in staat is de gegevens en inlichtingen te verstrekken of niet in de gelegenheid is tijdig de gegevens en inlichtingen te verstrekken en de administratieplichtige met de inspecteur een tijdstip is overeengekomen waarop hij geacht wordt daartoe wel weer in staat onderscheidenlijk in de gelegenheid te zijn;

c. de waarde in het economische verkeer van het recht, bedoeld in het tweede lid, onderdeel h, onder 1°, lager is dan het bedrag, genoemd in artikel 5.10, eerste lid, onderdeel a, van de wet, of

d. de gegevens of inlichtingen door de inspecteur zijn aangewezen als van verstrekking vrijgestelde gegevens en inlichtingen en aan de voor die vrijstelling verbonden voorwaarden is voldaan.

Nota van toelichting:

I. ALGEMEEN

1. Inleiding

In dit verzamelbesluit is een aantal wijzigingen opgenomen ten behoeve van de jaarlijkse aanpassing van de uitvoeringsbesluiten op het terrein van de directe belastingen, de indirecte belastingen, het formele belastingrecht, de inkomensafhankelijke regelingen en de voorkoming van dubbele belasting. De wijzigingen vloeien gedeeltelijk voort uit wijzigingen in wetgeving in formele zin, onder meer het Belastingplan 2011 en Overige fiscale maatregelen 2011. Daarnaast betreft het zelfstandige wijzigingen of implementatie van Europese regelgeving. Het gaat om de volgende wijzigingen:

- (...);
- aanpassing van de renseigneringsregeling in de inkomstenbelasting voor banken, verzekeraars en beleggingsinstellingen in verband met de voorgevulde aangifte;
- (...).

(...)

Uitvoeringsbesluit inkomstenbelasting 2001

In artikel 22 van het Uitvoeringsbesluit inkomstenbelasting 2001 (hierna: UBIB 2001) is bepaald welke gegevens en inlichtingen door de in deze bepaling aangewezen administratieplichtigen uit eigen beweging op de door de inspecteur voorgeschreven wijze en op het door hem voorgeschreven moment aan hem dienen te worden aangeleverd. Het gaat hierbij om de verstrekking van gegevens en inlichtingen in het kader van de voor de aanslagregeling benodigde contra-informatie en in het kader van de benodigde informatie voor de voorgevulde aangifte (VIA). Met de wijzigingen worden enerzijds de tot 1 januari 2011 geldende bepalingen omtrent de gegevensaanlevering geactualiseerd naar de huidige stand van de wetgeving en anderzijds worden die bepalingen aangevuld met nieuwe gegevensstromen die voor het voortgaande traject van voorinvullen van de aangifte nodig zijn. In artikel 22 van het UBIB 2001 wordt per 1 januari 2011 ook hetgeen nu nog was geregeld in het huidige artikel 43b van de Uitvoeringsregeling Algemene wet inzake rijksbelastingen 1994 (hierna: UR AWR 1994) opgenomen. Het genoemde artikel 43b zal dan ook komen te vervallen en artikel 22 van het UBIB 2001 zal vanaf 1 januari 2011 mede zijn gebaseerd op artikel 53, tweede lid, van de Algemene wet inzake rijksbelastingen (hierna: AWR). Voor de verstrekking van de gegevens en inlichtingen ressorteren de administratieplichtigen op grond van artikel 18 van de Uitvoeringsregeling Belastingdienst 2003 onder de voorzitter van het managementteam van de Belastingdienst/Centrale Administratie (verder: B/CA). De gegevens en inlichtingen dienen dan ook bij B/CA te worden aangeleverd. Communicatie over de gegevensaanlevering dient plaats te vinden via het contactcenter van B/CA. In nauw overleg met de betrokken administratieplichtigen zijn diverse handleidingen omtrent de renseigneringsverplichtingen opgesteld waarin tot in detail is beschreven hoe het proces van renseignering in zijn werk gaat. Daarbij is nadere invulling gegeven aan de in artikel 22 van het UBIB 2001 opgenomen eisen en bevoegdheden. De handleidingen zijn voor de betrokkenen te raadplegen op een daarvoor speciaal in het leven geroepen website van de Belastingdienst: www.cgpp.nl. Een andere wijziging betreft de artikelen 17a en 17b van het UBIB 2001. In die artikelen is een wijziging aangebracht voor de waardering in box 3 van verhuurde wooneenheden die een onderdeel zijn van een onroerende zaak die niet in appartementen is gesplitst. Uit een analyse door de Belastingdienst in overleg met externe waardedeskundigen is gebleken dat de waarde van deze woonheden met de nieuwe methode beter wordt benaderd. Een gelijklopende wijziging wordt met het onderhavige besluit aangebracht in de artikelen 10a en 10b van het Uitvoeringsbesluit Successiewet 1956. Het onderhavige besluit bevat tevens een aanpassing van de vermindering van de verkrijgingsprijs van tot een aanmerkelijk belang behorende aandelen of winstbewijzen van een buitenlands belastingplichtige indien die aandelen of winstbewijzen ten grondslag liggen aan een

conserverende aanslag en met betrekking tot die aanslag een kwijtschelding is verleend wegens nadien genoten reguliere voordelen. Ten slotte wordt de terminologie aangepast aan de nieuwe staatkundige verhouding binnen het Koninkrijk per 10 oktober 2010.

II ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

In artikel 22, eerste lid, van het UBIB 2001 is bepaald wie als administratieplichtigen worden aangemerkt. De tot 1 januari 2011 in die bepaling gehanteerde termen banken en elektronischgeldinstellingen worden per die datum vervangen door de term kredietinstellingen. Verder worden toegevoegd: beheerders, betaaldienstverleners, financiële instellingen en schadeverzekeraars in de zin van de Wet op het financieel toezicht. Beheerders worden toegevoegd in het kader van de invoering van het lijfrentebeleggingsrecht en het beleggingsrecht eigen woning. Betaaldienstverleners worden toegevoegd aangezien zij met handelingen van banken overeenkomende handelingen verrichten. Financiële instellingen en schadeverzekeraars zijn toegevoegd in het kader van de uitbreiding van de renseignering inzake schulden onderscheidenlijk inzake inkomensverzekeringen die recht geven op een periodieke uitkering bij invaliditeit, ziekte of ongeval. In bepaalde gevallen beschikt een administratieplichtige zelf niet over voldoende gegevens om aan de renseigneringsplicht te kunnen voldoen, omdat (een deel van) zijn administratie door een andere (gevolmachtigde) persoon of instelling wordt verzorgd. In dat geval blijft de administratieplichtige ervoor verantwoordelijk dat de benodigde gegevens bij de Belastingdienst worden aangeleverd, maar kan de feitelijke gegevensaanlevering rechtstreeks door de (gevolmachtigde) persoon of instelling plaatsvinden aan B/CA. De administratieplichtige dient in dat geval aan B/CA kenbaar te maken wie de gegevensverstrekking voor zijn rekening zal nemen inclusief contactgegevens. Indien nodig kunnen nadere afspraken worden gemaakt met B/CA om te waarborgen dat de gegevensverstrekking ook in een dergelijk geval juist en volledig zal zijn.

In artikel 22, tweede lid, van het UBIB 2001 zijn de gegevens en inlichtingen opgenomen die door de administratieplichtigen aan de Belastingdienst dienen te worden verstrekt. De tot de onderhavige wijziging geldende onderdelen a en b worden per 1 januari 2011 samengevoegd. Het nieuwe onderdeel a ziet op de gegevensverstrekking omtrent betaal-, spaar- en beleggingsproducten. Hieronder worden in ieder geval verstaan betaal- en spaarrekeningen, pand-, bank- en spaarbrieven, deposito's, bouwdepots, een beleggersrekening, effectenportefeuilles, aandelen, obligaties, aandelenopties, waardegroei papieren en goudrekeningen. Het nieuwe onderdeel b bevat een uitbreiding van de gegevensverstrekking met schulden. Voortaan dienen ook de gegevens omtrent eigenwoningschulden alsmede omtrent in box 3 vallende schulden te worden verstrekt. Onder schulden worden in ieder geval hypothecaire geldleningen, persoonlijke leningen en consumptief krediet verstaan. Aangezien de administratieplichtige niet weet of een schuld als eigenwoningschuld dan wel als een box 3 schuld is aan te merken, wordt geen onderscheid gemaakt in het aanlevermoment van dergelijke schulden. Alle schulden dienen naar de stand van 31 december van een kalenderjaar, uiterlijk op 31 januari van het jaar volgend op dat kalenderjaar te worden verstrekt, zodat tijdige verwerking in het kader van voorinvullen en toezicht mogelijk is. Voor

administratieplichtigen betekent dit met betrekking tot box 3 schulden een snellere aanlevering dan wanneer voor deze schulden de stand op de peildatum box 3 (1 januari van het kalenderjaar) zou worden gehanteerd. In dat geval zou er sprake zijn van een aanleverdatum van uiterlijk 30 april van dat kalenderjaar. Aangezien administratieplichtigen de rente die betrekking heeft op een schuld ook uiterlijk 31 januari moeten aanleveren, zal het eveneens uiterlijk op 31 januari aanleveren van de stand van de schuld in de praktijk geen problemen opleveren. Het beperkt juist het aantal momenten waarop met betrekking tot eenzelfde product gegevens moeten worden verstrekt. Waar in de onderdelen a en b de waarde in het economische verkeer van het product aan het begin onderscheidenlijk aan het einde van het kalenderjaar wordt genoemd, geldt voor producten die in geld worden aangehouden dat daaronder het aanwezige bedrag (saldo) op dat moment wordt verstaan.

De gegevensverstrekking omtrent contante betalingen ter zake van het verzilveren van coupons en dergelijke zoals is opgenomen in het tot de onderhavige wijziging geldende onderdeel c, komt te vervallen. De Belastingdienst heeft onvoldoende belang bij deze gegevens om renseignering hiervan te handhaven. De gegevensverstrekking omtrent op 14 september 1999 bestaande levensverzekeringen, opgenomen in onderdeel h, is uitgebreid met het gegeven van het in het kalenderjaar genoten bedrag aan uitkering. Dit gegeven is van belang voor de toepassing van de zogenoemde saldomethode en de vaststelling van de eventuele (resterende) heffing over de uitkering. Datzelfde geldt voor tussen 14 september 1999 en 31 december 2000 afgesloten levensverzekeringen. De gegevensverstrekking hieromtrent is opgenomen in het nieuwe onderdeel j. Verder wordt de gegevensverstrekking uitgebreid omtrent reeds ingevoerde zogenoemde bankspaarproducten. Het betreft de lijfrentespaarrekening, het lijfrentebeleggingsrecht, de spaarrekening eigen woning, het beleggingsrecht eigen woning en de uitvaartspaarrekening. De gegevensverstrekking omtrent deze producten is overeenkomstig de reeds bestaande gegevensverstrekkingen omtrent de lijfrente, de kapitaalverzekering eigen woning en de uitvaartverzekering. Voorts is met betrekking tot lijfrente de renseignering aangepast, aangezien op grond van gewijzigde wetgeving met betrekking tot afkoop loonheffing dient te worden ingehouden. In die situatie is het niet nodig om ook nog afzonderlijk te moeten melden dat er afkoop heeft plaatsgevonden en tegen welke waarde.

In het nieuwe onderdeel k wordt opgenomen welke gegevens met betrekking tot zogenoemde inkomensverzekeringen die recht geven op een periodieke uitkering bij invaliditeit, ziekte of ongeval dienen te worden verstrekt. Het gaat daarbij om de waarde in het economische verkeer op het moment waarop zich een van de in onderdeel k bedoelde omstandigheden voordoet waarbij sprake is van handelen in strijd met de voorwaarden als bedoeld in artikel 3.133, tweede lid, van de Wet IB 2001. Daarnaast dient de opgave van de betaalde of verrekenende premies en van de restituties van die premies te worden verstrekt.

In het nieuwe onderdeel l is geregeld dat voor aanspraken op periodieke uitkeringen en verstrekkingen die niet onder onderdeel e, f en k vallen en dus niet aan de voorwaarden van box 1 voldoen, de waarde in het economische verkeer van het recht aan het begin van het kalenderjaar moet worden verstrekt ten behoeve van de heffing in box 3.

De overige wijzigingen in artikel 22, tweede lid, van het UBIB 2001 hebben betrekking op de invoering van één peildatum in box 3 per 1 januari 2011, waardoor de gegevens niet langer naar de stand per de einddatum – 31 december – maar naar de stand per de begindatum – 1 januari – dienen te worden verstrekt (met uitzondering van de stand van de schulden zoals hiervoor is aangegeven) of zijn tekstueel van aard.

Op grond van artikel 53, derde lid, van de AWR dient de administratieplichtige het burgerservicenummer of bij ontbreken daarvan het sociaal-fiscaalnummer te vermelden van degene op wie de gegevens en inlichtingen betrekking hebben. Hieruit volgt dat wanneer er met betrekking tot een van de producten, genoemd in artikel 22, tweede lid, van het UBIB 2001, sprake is van een gezamenlijk belang, de gegevens en inlichtingen dienen te worden verstrekt per gerechtigde tot dat product.

De wijziging in artikel 22, derde lid, van het UBIB 2001 betreft enerzijds een technische aanpassing. Anderzijds heeft de wijziging betrekking op het uitsluiten van het geblokkeerde deel van een spaarloonrekening als te renseigneren (onderdeel) van een product. Daartoe is opgenomen dat onder spaarproducten in de zin van artikel 22, tweede lid, onderdeel a, van het UBIB 2001 niet wordt begrepen het geblokkeerde deel van een spaarloonrekening. Een spaarloonrekening kan bestaan uit zowel een geblokkeerd als een gedeblokkeerd deel. Het geblokkeerde deel is tot een bedrag van maximaal € 17.025 vrijgesteld van box 3 en is in zoverre niet relevant voor het VIA-proces. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat spaarloonbedragen die per 15 september 2010 zonder fiscale consequenties kunnen worden opgenomen, maar als geblokkeerd tegoed op de spaarloonrekening zijn blijven staan niet onder de renseigneringsverplichting vallen.

In artikel 22, vierde lid, van het UBIB 2001 wordt per 1 januari 2011 bepaald dat de administratieplichtige is gehouden de gegevens en inlichtingen te verstrekken op de door de inspecteur voorgeschreven wijze en met een door de inspecteur voorgeschreven frequentie. De uitwerking hiervan is opgenomen in de hiervoor reeds genoemde handleidingen van de B/CA. De inspecteur bepaalt op welke wijze de gegevens bij de B/CA dienen te worden aangeleverd. Het gaat daarbij zowel om de wijze van digitale aanlevering als om de nadere specificatie van de gegevens. De inspecteur bepaalt voorts op welk moment de gegevens uiterlijk moeten worden aangeleverd. De vaststelling van de frequentie van aanleveren is bepalend voor het moment waarop de gegevens uiterlijk moeten worden verstrekt. Als er sprake is van een maandelijks frequentie dienen de gegevens op grond van artikel 22, vierde lid, van het UBIB 2001 uiterlijk aan het einde van de kalendermaand volgend op de kalendermaand waarop de gegevens en inlichtingen betrekking hebben te worden verstrekt. Als er sprake is van een jaarlijkse frequentie van aanleveren en de aanlevering dient gedurende het kalenderjaar waarop de gegevens en inlichtingen betrekking hebben plaats te vinden, dienen de gegevens uiterlijk 30 april van het desbetreffende kalenderjaar te worden verstrekt. Als er sprake is van een jaarlijkse frequentie van aanleveren en de aanlevering dient na afloop van het kalenderjaar waarop de gegevens en inlichtingen betrekking hebben plaats te vinden,

dienen de gegevens uiterlijk 31 januari na afloop van het desbetreffende kalenderjaar te worden verstrekt.

De aangegeven data van uiterste gegevensaanlevering zijn nodig om de Belastingdienst in staat te stellen de gegevens tijdig te kunnen verwerken voor gebruik in het VIA-proces.

Aanleveren uiterlijk 30 april van het lopende kalenderjaar zal doorgaans met name aan de orde zijn voor gegevens en inlichtingen waarvan de waarde op 1 januari van het lopende kalenderjaar bepalend is voor de gegevensverstrekking en zal (ook) in andere situaties uiteraard alleen door de inspecteur worden voorgeschreven indien de desbetreffende gegevens vaststaan vóór de genoemde aanleverdatum. In andere gevallen zal aanleveren uiterlijk 31 januari van het daaropvolgende kalenderjaar aan de orde zijn. Zo zal het saldo op een spaarrekening waarvoor de peildatum 1 januari geldt onder de aanleverdatum van artikel 22, vierde lid, onderdeel b, van het UBIB 2001 vallen (uiterlijk 30 april) en zal de op die rekening genoten rente onder de aanleverdatum van artikel 22, vierde lid, onderdeel c, van het UBIB 2001 vallen (uiterlijk 31 januari van het daaropvolgende kalenderjaar). De in het kalenderjaar genoten rente staat immers pas na afloop van het desbetreffende kalenderjaar vast.

Het moment van aanleveren is tot 1 januari 2011 opgenomen in artikel 43b van de UR AWR 1994. Zoals aangegeven zal deze bepaling per die datum vervallen, omdat het moment van aanleveren vanaf die datum zal zijn bepaald in artikel 22 van het UBIB 2001. In artikel 43b van de UR AWR 1994 is bepaald dat de gegevensverstrekking dient plaats te vinden voor 1 maart van het jaar volgend op het kalenderjaar waarop de gegevens betrekking hebben. De datum 1 maart is in de praktijk niet toereikend gebleken. De vooringevulde aangifte dient immers uiterlijk per die datum voor de belastingplichtige beschikbaar te zijn om tijdig aan zijn aangifteplicht per 1 april daaropvolgend te kunnen voldoen. De datum wordt per 1 januari 2011 daarom met een maand vervroegd. Daarnaast wordt het, vanwege het vervallen van de einddatum 31 december als peildatum in box 3 per 1 januari 2011, mogelijk om voor gegevens die betrekking hebben op box 3 de verstrekking daarvan reeds gedurende het kalenderjaar te laten plaatsvinden. Vandaar de invoering van de aanleverdatum 30 april van het lopende kalenderjaar. Dit biedt de Belastingdienst gezien de grote hoeveelheid aan informatie ruimte om de box 3 gegevensstromen tijdig en zo juist en volledig mogelijk op te nemen in de vooringevulde aangifte.

In artikel 22, vijfde lid, van het UBIB 2001 is bepaald in welke gevallen de administratieplichtige de verstrekking van gegevens en inlichtingen achterwege kan laten. Dat is met ingang van 1 januari 2011 in de eerste plaats het geval indien naar het oordeel van de inspecteur het belang van ontvangst van de gegevens en inlichtingen niet opweegt tegen de inspanning tot verstrekking daarvan door de administratieplichtige. Te denken valt aan gegevens die relatief weinig voorkomen.

In de tweede plaats is dat met ingang van 1 januari 2011 het geval indien naar het oordeel van de inspecteur de administratieplichtige tijdelijk niet in staat is de gegevens en inlichtingen te verstrekken of niet in de gelegenheid is tijdig de gegevens en inlichtingen te verstrekken. Voorwaarde daarbij is wel dat de administratieplichtige met de inspecteur een tijdstip is overeengekomen waarop hij geacht wordt wel weer in staat te zijn of in de gelegenheid te zijn om tot gegevensverstrekking over te gaan.

Te denken valt enerzijds aan persoonlijke of bedrijfsmatige omstandigheden buiten de wil van de administratieplichtige om die hem (tijdelijk) belemmeren aan zijn verplichting tot gegevensverstrekking te voldoen. Anderzijds kunnen afspraken worden gemaakt omtrent het moment van aanleveren, bedoeld in het vierde lid, of hantering van een aanlooperperiode van realisering van volledige renseignering. Hierdoor kunnen nieuwe administratieplichtigen of administratieplichtigen die per 2011 meer gegevens of op een eerder moment moeten gaan aanleveren door B/CA tegemoet worden gekomen.

In de derde plaats gaat het om de situatie waarin de waarde in het economische verkeer van het recht, bedoeld in artikel 22, tweede lid, onderdeel h, onder 1°, van het UBIB 2001, lager is dan het bedrag genoemd in artikel 5.10, eerste lid, van de Wet IB 2001 (2011: € 6744). Dit betreft een doelmatigheidsgrens. De overige in het tot 1 januari 2011 geldende artikel 22, zesde lid, van het UBIB 2001 opgenomen grenzen komen te vervallen. Dit stelt de Belastingdienst in staat om de aangifte inkomstenbelasting zo volledig mogelijk voor in te vullen.

In de vierde plaats gaat het om gegevens of inlichtingen die door de inspecteur zijn aangewezen als van verstrekking vrijgestelde gegevens en inlichtingen. Voorwaarde daarbij is wel dat aan de voor de toepassing van de vrijstelling verbonden voorwaarden is voldaan. In de genoemde handleidingen zijn producten vermeld waarvan de Belastingdienst renseignering niet gewenst of nodig acht, maar die strikt genomen wel onder een of meer van de categorieën van artikel 22, tweede lid, van het UBIB 2001 vallen.

Met artikel 22, vijfde lid, van het UBIB 2001 wordt enige mate van flexibiliteit geboden aan de praktijk om de gegevensverstrekking in goed overleg in goede banen te leiden. In de genoemde handleidingen van de B/CA is opgenomen dat de administratieplichtige een verzoek bij de inspecteur kan indienen voor (tijdelijke) vrijstelling van gegevensaanlevering indien daar aanleiding voor bestaat. Uiteraard zal indien de ontwikkelingen in de praktijk daartoe aanleiding geven artikel 22 van het UBIB 2001 worden aangepast wanneer een bepaalde categorie in het geheel buiten de renseignering wordt gesteld, zoals het geval is met de tot 1 januari 2011 geldende tekst van artikel 22, onderdeel c, van het UBIB 2001.

10. Notitie Fiscaal Verdragsbeleid 2011 (TK 25 087)

10.1. Vooraf

Op 11 februari 2011 heeft de staatssecretaris van Financiën de Notitie Fiscaal Verdragsbeleid 2011 (NFV 2011) per brief (TK 25 087, nr. 7) aan de Tweede Kamer aangeboden. In de bijlage bij de brief van 24 juni 2011 aan de Eerste Kamer (EK 25 087, nr. B) heeft de staatssecretaris van Financiën een schriftelijke reactie gegeven op het commentaar van de Commissie Wetsvoorstellen van de van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (hierna: de Orde).

Over het Nederlandse fiscale verdragsbeleid zijn 1987 [*Kamerstukken II 1987/88, 20 365, nr. 2*], 1996 [*Kamerstukken II 1996/97, 25 087, nr. 1*] en 1998 [*Kamerstukken II 1997/98, 25 087, nr. 4*] notities uitgebracht. Sinds het verschijnen van de laatste notitie heeft de wereld ingrijpende veranderingen doorgemaakt op politiek en economisch gebied. Zo is in 2009 bijvoorbeeld wereldwijd op het hoogste politieke niveau de noodzaak erkend om meer transparantie en informatie-uitwisseling in belastingzaken tot stand te brengen. De daaruit voortgevloeide nieuwe normen hebben een effectieve bijdrage geleverd aan de strijd tegen het zwartsparen en illegale internationale financiële stromen. Nederland wil hiermee uitdrukkelijk bijdragen aan internationale fiscale transparantie en informatieuitwisseling, zodat alle staten de mogelijkheid kunnen benutten om hun fiscale stelsels naar hun eigen inzicht in te richten en te effectueren. Mede in relatie hiermee is de aandacht toegenomen voor misbruik van belastingverdragen en worden in toenemende mate antimisbruikbepalingen opgenomen in belastingverdragen. Verder is de Nederlandse fiscale regelgeving, gedeeltelijk geïnspireerd door deze internationale ontwikkelingen, aan ingrijpende veranderingen onderhevig geweest. Daarom is in het verleden – tijdens de parlementaire behandeling van het belastingverdrag met Bahrein – een nieuwe notitie over het fiscale verdragsbeleid toegezegd [*Nota naar aanleiding van het verslag bij het belastingverdrag tussen Nederland en Bahrein (Trb. 2008, 119), Kamerstukken II 2008/09, 31 824, nr. 5, blz. 1*].

Naast het noodzakelijke onderhoud aan bestaande verdragen maken verschuivingen in productieprocessen, handelsstromen en economische machtsverhoudingen die zijn opgetreden door de voortgeschreden globalisering en andere veranderingen in de wereldeconomie, een heroriëntatie op partnerlanden noodzakelijk. Staatssecretaris van Financiën, de heer Weekers, is ervan overtuigd dat de inzet in de komende jaren vooral gericht zal moeten zijn op de fiscale relaties met snel groeiende economieën. Deze staten behoren veelal niet tot onze traditionele kring van verdragspartners en zijn geen OESO-lidstaten. Nederland zal in die onderhandelingen dan ook geconfronteerd worden met een grote variëteit aan fiscale systemen, rechtssystemen en verdragspolitieke uitgangspunten. Alleen met maatwerkvoorstellen kan goed worden ingespeeld op de specifieke eigenschappen van zulke bilaterale betrekkingen. Ook in dat maatwerk wil de staatssecretaris van Financiën met deze pluriforme groep staten belastingverdragen blijven sluiten die zo veel mogelijk overeenkomen met het OESO-modelverdrag. Omdat als algemene uitgangspunt het

OESO-modelverdrag als basis fungeert en Nederland veel maatwerk beoogt is naar de mening van de staatssecretaris van Financiën geen apart Nederlands standaardverdrag meer bruikbaar.

In de NFV 2011 zijn de voornaamste beleidsmatige uitgangspunten weergegeven die de staatssecretaris van Financiën bij toekomstige verdragsonderhandelingen wenst te hanteren en wordt met name ingegaan op de punten waar het voor de komende jaren beoogde Nederlandse verdragsbeleid afwijkt van het OESO-modelverdrag en de eerdere notities, die voor grote delen hun waarde behouden.

In de NFV 2011 zijn ook diverse beleidsstandpunten ingenomen ten aanzien van (de belastingheffing ter zake van) pensioenen en lijfrenten in internationaal verband. Hierna zijn de voor pensioenen en lijfrenten relevante tekstgedeelten van de NFV 2011 opgenomen.

10.2. Het verdragsbeleid op hoofdlijnen

10.2.1. Inleiding (par. 1.1 NFV 2011)

Deze notitie bouwt voort op de eerdere notities over het fiscale verdragsbeleid. Veel van de vaak technische uiteenzettingen in die notities is nog relevant. In deze notitie wordt dan ook alleen op dergelijke technische punten ingegaan waar een wijziging of ingrijpende ontwikkeling is opgetreden.

De omgeving waarin de Nederlandse belastingverdragen tot stand komen is constant in beweging. Zo is de Nederlandse, nationale fiscale regelgeving en uitvoeringspraktijk aan veranderingen onderhevig geweest en hebben in de afgelopen jaren ook internationale ontwikkelingen plaatsgevonden. Deze ontwikkelingen zijn weergegeven in bijlage I respectievelijk bijlage II. Het is onwaarschijnlijk dat de omgeving in de komende jaren tot rust komt. Discussies over vereenvoudiging van het Nederlandse fiscale stelsel en ongetwijfeld voortschrijdende internationale en Europese ontwikkelingen zullen hun invloed blijven hebben. Daarnaast is per 1 oktober 2010 de bijzondere omstandigheid ontstaan dat Nederland voortaan twee fiscale stelsels kent: één voor Nederland in Europa en één voor de BES eilanden. De relevante implicaties van deze omstandigheid voor het verdragsbeleid zijn weergegeven in bijlage III.

Het parlement wordt pas in de eindfase van een soms lang onderhandelingstraject in de goedkeuringsprocedure van een verdrag betrokken. Er is dan slechts een keuze tussen integrale instemming met de ondertekende verdragstekst of onthouding van goedkeuring.

Amendementen, zoals bij nationale wetgeving mogelijk, kunnen niet worden voorgesteld en initiatieven kunnen vanuit de Tweede Kamer niet worden genomen. Mede door deze omstandigheid zijn in het kader van de goedkeuring van een aantal in de afgelopen jaren aan de Staten-Generaal voorgelegde verdragen, vragen aan de orde geweest die van meer beleidsmatige aard waren en betrekking hadden op de lijnen voor de toekomst. Het is daarom de bedoeling in deze notitie politiek-

beleidsmatige lijnen te schetsen voor de Nederlandse inzet bij belastingverdragsonderhandelingen. Daarbij zal in blauwe kaders per deelonderwerp het concrete Nederlandse verdragsbeleid worden weergegeven. Indien de uitgangspunten die hierna worden beschreven worden gedeeld door de Staten-Generaal, zou het goed zijn als de toelichtingen in het kader van de goedkeuring van toekomstige belastingverdragen (toelichtende nota dan wel memorie van toelichting) zich kunnen beperken tot de punten waar afgeweken wordt van de beschreven Nederlandse inzet. In het verlengde hiervan bestaat er mijns inziens in de hoofdregel geen noodzaak om nieuw ondertekende belastingverdragen ter expliciete goedkeuring aan te bieden aan de Staten-Generaal. Uiteraard neemt dit niet de vrijheid van de Staten-Generaal weg om zoals nu ook reeds het geval is een stilzwijgende goedkeuring te doorbreken indien er behoefte bestaat een verdrag desalniettemin ter expliciete goedkeuring te behandelen.

Met inachtneming van de eerder genoemde factoren, beschrijft deze notitie de kerninzet van het Nederlandse fiscale verdragsbeleid en de wijze waarop aan deze kerninzet invulling kan worden gegeven. De invulling moet passen binnen een kader van beleidsmatige uitgangspunten die rekening houden met veranderingen in economische omstandigheden, met ontwikkelingen van fiscaal beleid in Nederland zoals die tot uitdrukking komen in aanpassing van onze heffingswetten en met internationale fiscale ontwikkelingen die bijvoorbeeld hun weerslag vinden in aanpassingen van het OESO-modelverdrag.

10.2.2. Instrumentarium (par. 1.3.1 en 1.3.4 NFV 2011)

Zoals vermeld in par. 1.2.1 kan samenloop van heffingsrechten van verschillende staten leiden tot dubbele belastingheffing die een belemmering vormt voor economische activiteiten tussen staten. Daarnaast kunnen heffingslacunes bestaan, bijvoorbeeld als gevolg van verschillen tussen fiscale stelsels van staten. Belastingplichtigen kunnen deze lacunes gebruiken om belastingheffing te ontgaan. Het Nederlandse beleid bij het tot stand brengen van belastingverdragen is gericht op het vinden van oplossingen voor deze problemen door middel van het instrumentarium dat hierna wordt besproken. Het instrumentarium dient zodanig ingezet te worden dat verdragsmisbruik verhinderd wordt, zoals hierna nader uiteengezet wordt.

Als gevolg van het overeenkomen van een verdeling van heffingbevoegdheden tussen verdragspartners bestaat het risico dat belastingplichtigen pogen belasting in strijd met het nationale recht te ontgaan. Door oneigenlijk gebruik te maken van de regels van het belastingverdrag kunnen namelijk verdragsvoordelen worden verkregen door personen voor wie deze niet bedoeld zijn. Dit zal hierna worden aangeduid als 'verdragsmisbruik'.

Er moet wel duidelijk onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds het voorkomen van verdragsmisbruik en anderzijds het tegengaan van het ontgaan van belasting in strijd met de nationale wetgeving. Het laatste is één van de hoofddoelen van het sluiten van een belastingverdrag en betreft situaties die zich voordoen onafhankelijk van het bestaan van een belastingverdrag. Een voorbeeld

van een dergelijke situatie is het verbergen van vermogen in een andere jurisdictie, zodat bij afwezigheid van verdragsrechtelijke informatie-uitwisselingsinstrumenten de belastingautoriteit geen informatie van de andere staat kan krijgen om de inkomsten uit dit vermogen te belasten. De bestrijding van verdragsmisbruik richt zich tegen situaties die juist kunnen ontstaan doordat er een belastingverdrag van toepassing is.

Nederland streeft in verdragsonderhandelingen naar het bereiken van een resultaat waarin verdragsmisbruik niet mogelijk is. Dit kan worden bereikt door bij het verdelen van de heffingsrechten in het belastingverdrag rekening te houden met de specifieke kenmerken van de belastingstelsels van de verdragspartijen en alleen heffingsrechten op te geven als zekere waarborgen bestaan.

Met de toenemende transparantie op belastinggebied verbetert het zicht van belastingautoriteiten op de manieren waarop belastingplichtigen hun activiteiten structureren. Daarbij komen ook situaties van verdragsmisbruik aan het licht. De laatste jaren is dan ook een toename te zien van het aantal bepalingen dat wereldwijd in belastingverdragen is opgenomen om verdragsmisbruik te voorkomen. Verdragsmisbruik is grofweg in te delen in drie categorieën:

- (i) fiscaal vluchtgedrag; een inwoner van Nederland emigreert naar de andere verdragspartij om te kunnen profiteren van de combinatie van het buitenlandse fiscale regime en de verdeling van heffingsrechten waarin het belastingverdrag voorziet;
- (ii) 'shopping' binnen het verdrag; een inwoner van Nederland of de andere verdragspartij verricht gekunstelde rechtshandelingen teneinde aanspraak te maken op een verdragsvoordeel, terwijl zonder die handelingen slechts aanspraak zou bestaan op een minder gunstig verdragsvoordeel;
- (iii) 'treaty shopping'; een inwoner van een derde staat verschaft zich toegang tot een verdragsvoordeel dat niet voor deze persoon bedoeld is.

Ad (i)

Net als andere staten kent Nederland in zijn nationale belastingwetgeving regelingen die fiscaal vluchtgedrag ontmoedigen. Gedacht kan worden aan belastingheffing gekoppeld aan de emigratie van de belastingplichtige, zodat fiscale claims door Nederland toch in de heffing kunnen worden betrokken. Door het sluiten van een belastingverdrag kan onduidelijkheid ontstaan ten aanzien van de toepassing van deze nationale bepalingen onder het desbetreffende belastingverdrag. Ter verduidelijking kunnen daarom specifieke regelingen in het belastingverdrag worden opgenomen. In het bijzonder kan worden gedacht aan de verdragsregeling met betrekking tot een aanmerkelijk belang. Voorts kan in de context van fiscaal geïndiceerde emigratie ook worden gedacht aan een bronstaatheffing in verdragen ter zake van (afkoop van) pensioenen en lijfrente (zie par. 9.2.3 van deze bundel).

Ad (ii) en (iii)

Bij 'shopping' binnen het verdrag wordt het belastingverdrag gebruikt door personen die wel onder de reikwijdte van het verdrag vallen, maar niet direct recht hebben op het verdragsvoordeel dat zij

claimen. Bij 'treaty shopping' zijn het juist inwoners van derde staten die van het belastingverdrag gebruik willen maken. Binnen deze categorieën gaat het voornamelijk om het verkrijgen van een zo laag mogelijke bronheffing.

Voor verdragspartners van Nederland spelen 'shopping' binnen het verdrag en 'treaty shopping' een grotere rol naarmate de verdragspartner een grote waarde hecht aan het heffen van bronbelastingen. Uitgangspunt is dat, ook in gevallen waarin het voor Nederland als bronstaat zelf niet noodzakelijk is, Nederland bereid is bepalingen op te nemen die verdragsmisbruik voorkomen. Wel moet aan de vereisten van proportionaliteit en subsidiariteit worden voldaan. Dit betekent dat dergelijke bepalingen niet ten koste moeten gaan van het goedwillende bedrijfsleven. Wel is het voorstelbaar dat striktere voorwaarden gelden om aanspraak te kunnen maken op een verdragsvoordeel naarmate de verdragspartner het nationale tarief van de desbetreffende bronbelasting verder matigt onder het verdrag. Immers, schrijft het belastingverdrag een sterk gereduceerd bronheffingstarief voor, dan is het aannemelijker dat belastingplichtigen overgaan tot het opzetten van '(treaty) shopping'-constructies omdat het meer voordeel oplevert. Uiteraard moet er altijd ruimte zijn voor belastingplichtigen om aan te tonen dat geen sprake is van het ontgaan van belasting.

Het instrumentarium waar Nederland over beschikt bij het voorkomen van verdragsmisbruik en de wijze waarop antimisbruikmaatregelen kunnen worden vormgegeven, worden behandeld in par. 2.20.2 van de NFV 2011. Deze paragraaf is niet opgenomen in deze bundel.

10.3. Verdragsbeleid inzake pensioenen en lijfrenten (par. 2.11 NFV 2011)

10.3.1. Algemeen: woonstaatheffing of bronstaatheffing (par. 2.11.1 NFV 2011)

De Nederlandse belastingwetgeving gaat voor inkomsten uit dienstbetrekking in de particuliere sector uit van een heffing door de werkstaat, dat wil zeggen: een heffing door de staat waar de arbeid is verricht. Dit geldt voor inkomsten uit tegenwoordige dienstbetrekking, maar ook voor inkomsten uit vroegere dienstbetrekking, waaronder pensioenen.

Pensioenuitkeringen vormen feitelijk uitgesteld loon. Dit komt ook tot uitdrukking in het zogenoemde EET-systeem (exempt, exempt, taxed) dat Nederland hanteert, waarbij de premies aftrekbaar zijn en de aanspraken onbelast blijven, terwijl de uitkeringen wel worden belast. Lang niet alle staten hanteren een dergelijk EET-systeem.

Voor lijfrenten geldt een soortgelijke systematiek (premies aftrekbaar, toekomstige uitkeringen belast). In het navolgende wordt met het oog op de leesbaarheid veelal slechts gesproken van pensioen en pensioengerechtigde, welke begrippen echter worden geacht mede de lijfrente te omvatten. Waar dat nodig is, wordt de lijfrente specifiek benoemd (zoals in par. 9.3.4, waar het gaat over de lijfrentedefinitie).

Artikel 18 OESO-modelverdrag, het pensioenartikel, gaat uit van de toedeling van het heffingsrecht aan de woonstaat van de pensioengerechtigde in plaats van aan de staat waarin het pensioen is opgebouwd (de bronstaat), nu de pensioengerechtigde in de eerstgenoemde staat gebruikmaakt van de openbare voorzieningen. In de notitie uit 1998 is om die reden aangegeven dat het Nederlandse verdragsbeleid artikel 18 OESO-modelverdrag als hoofdregel zou volgen, in weerwil van het systeem in de Nederlandse belastingwetgeving. Wel formuleerde de notitie uit 1998 twee uitzonderingen. Ten eerste wilde Nederland fiscaal geïndiceerde emigratie naar een staat met een gunstig fiscaal regime voor pensioenafkoop tegengaan (zie de in par. 9.2.2 onder (i) benoemde variant van verdragsmisbruik). Ten tweede streefde Nederland naar een (al dan niet gedeeltelijke) bronstaatheffing voor reguliere pensioenuitkeringen, indien de bronstaat de pensioenopbouw fiscaal gefacilieerd heeft en de woonstaat de uitkeringen aan een bijzonder regime onderwerpt.

Demografische en andere ontwikkelingen van het afgelopen decennium en de verwachte ontwikkelingen in het komende decennium, tezamen met de steeds verder gaande internationalisering van de arbeidsmarkt, leiden tot een toename van het aantal belastingplichtigen dat het in Nederland opgebouwde pensioen na pensionering in het buitenland gaat genieten. Hiermee groeit het financiële belang van Nederland als bronstaat, nu pensioenopbouw alhier – internationaal gezien: in relatief ruime mate – met gebruikmaking van fiscale faciliteiten mogelijk is. Daarbij komt, dat ook in internationaal verband de heffingswens van de staat die de pensioenopbouw fiscaal heeft gefacilieerd in toenemende mate wordt erkend [*Zie de per 2005 in het OESO-commentaar op artikel 18 opgenomen passages over een heffing door het bronland. Aldaar wordt ook een viertal voorbeelden gegeven van alternatieve verdragsbepalingen*].

Nederland streeft naar het overeenkomen van bronstaatheffing voor gefacilieerd opgebouwde pensioenen – zowel voor reguliere pensioenuitkeringen als voor afkoopsommen van pensioenen – onafhankelijk van de fiscale behandeling van de pensioenen in de (nieuwe) woonstaat van de pensioengerechtigde [*Daarvoor is ook van belang dat inmiddels ervaring is opgedaan met de in de eerder genoemde ten tweede genoemde regeling (al dan niet gedeeltelijke, bronstaatheffing), waarbij de toewijzing van het heffingsrecht mede afhankelijk is van de fiscale behandeling van het pensioen in het woonland van de pensioengerechtigde en welke ervaring heeft geleerd dat het in de praktijk niet eenvoudig is inzicht te krijgen in de wijze van belastingheffing in bedoeld woonland*]. In het kader van een finaal compromis kan Nederland met individuele verdragspartners als alternatief een beperkt heffingsrecht voor de bronstaat overeenkomen, afhankelijk van de interactie tussen de fiscale stelsels van de beide verdragspartners en de waarschijnlijke migratiepatronen tussen de desbetreffende staten. In dit scenario mag de bronstaat slechts tot een vooraf vastgesteld maximumpercentage heffen. De woonstaat, de pensioengerechtigde toegang geeft tot openbare voorzieningen, kan dan desgewenst de pensioenuitkering eveneens belasten, onder verrekening van de door het verdrag gelimiteerde belasting die is geheven door de bronstaat.

Bij het vormgeven van dergelijke verdragsbepalingen zal aandacht worden geschonken aan aspecten van uitvoerbaarheid voor de betrokken partijen, in het bijzonder ten aanzien van personen die slechts gedurende korte tijd in Nederland of de andere staat verblijven.

Ten slotte wordt nog gewezen op de in de Wet LB 1964 met ingang van 1997 geïntroduceerde eindheffing (artikel 31) en de later ingevoerde pseudo-eindheffingen met betrekking tot VUT-uitkeringen (artikel 32ba), excessieve vertrekvergoedingen (artikel 32bb) en pensioenaanspraken op basis van een eindloonstelsel (artikel 32bc). Voor de toepassing van belastingverdragen is irrelevant of het betrokken loonbestanddeel bij de werknemer dan wel, door middel van eindheffing, bij de werkgever wordt belast. In hoeverre in concrete gevallen deze eindheffingen kunnen worden geëffectueerd hangt af van het van toepassing zijnde belastingverdrag. Daarom moet per verdrag beoordeeld worden of het toepasselijke verdrag het heffingsrecht over de betrokken inkomensbestanddelen (kwalificerend als loon, pensioen of een soortgelijke beloning, of immateriële schadevergoeding) ten aanzien van de werknemer toewijst aan Nederland [*Zie ook Kamerstukken II 1996/97, 25 051, nr. 3, blz. 28-29, alsmede Kamerstukken II 2007/08, 31 459, nr. 6, blz. 13*].

10.3.2. Splitsing particuliere en publieke pensioenen (par. 2.11.2 NFV 2011)

In afwijking van de heffingsregeling voor pensioen dat is opgebouwd in de particuliere sector (woonstaatheffing), wijzen belastingverdragen heffingsrechten over pensioenuitkeringen die zijn opgebouwd in publiekrechtelijke dienstbetrekkingen toe aan de staat die deze pensioenen uitbetaalt (ook wel kasstaat of overheidstaat genoemd). Indien het pensioenartikel uitgaat van een algemene bronstaatheffing, is er daarmee in wezen geen aanleiding meer om een splitsing aan te brengen tussen particuliere en publiekrechtelijke pensioenen.

Indien Nederland in onderhandelingen zijn doelstelling van volledige bronstaatheffing niet kan verwezenlijken, rijst een praktisch probleem. Het is namelijk in de praktijk lastig om bij een overstap van een belastingplichtige van de publieke naar de private sector en vice versa met medeneming van de opgebouwde pensioenrechten, precies vast te stellen welk deel van het pensioen aan welke dienstbetrekking moet worden toegerekend. Om dit probleem op te lossen is Nederland in diverse belastingverdragen al een splitsingsbepaling overeengekomen. Een dergelijke splitsingsbepaling is geënt op het zogenoemde PTT-arrest van de Hoge Raad [*HR 23 november 1994, BNB 1995/117*] en is in lijn met par. 5.5, tweede volzin, van het OESO-commentaar op artikel 19 OESO-modelverdrag en de 'observation' van Nederland in par. 7 van het OESO-commentaar op artikel 19 OESO-modelverdrag.

Indien in een individueel verdrag een bronstaatheffing voor pensioenen wordt overeengekomen, streeft Nederland niet meer naar een splitsing tussen particuliere en publiekrechtelijke pensioenen. Indien in het kader van een finaal compromis in een verdrag toch een (vorm van een) woonstaatheffing voor pensioenen wordt overeengekomen, wordt in beginsel wel een splitsing tussen particuliere en overheidspensioenen aangebracht. In dat geval streeft Nederland naar opname van

een bepaling die voor een gecombineerd pensioen vastlegt welk deel van het pensioen wordt geacht een particulier pensioen te zijn en welk deel een overheidspensioen.

10.3.3. Conserverende aanslagen (par. 2.11.3 NFV 2011)

Op 19 juni 2009 heeft de Hoge Raad de conserverende aanslag ten aanzien van pensioenaanspraken opgelegd aan emigrerende belastingplichtigen aangemerkt als strijdig met belastingverdragen die Nederland geen heffingsrechten toekennen ter zake van pensioenen [*HR 19 juni 2009, BNB 2009/263, 265 en 266*]. De Hoge Raad oordeelde dat de pensioenaanspraak alleen bij toekenning ervan onder het artikel voor niet-zelfstandige arbeid valt, en dat artikel 3.83 Wet IB 2001 niet alsnog de indertijd vrijgestelde aanspraak in de belasting betreft, maar de waarde in het economische verkeer van de opgebouwde pensioenrechten belast op basis van een fictie. Deze fictie komt evenwel in strijd met de goede verdragstrouw, omdat (zonder deze fictie) het pensioenartikel in de betrokken belastingverdragen alle inkomsten uit de pensioenaanspraken zou toewijzen aan de woonstaat. De Hoge Raad [*HR 19 juni 2009, nr. 44.050; BNB 2009/264*] heeft voorts geoordeeld – met betrekking tot de afkoop van een lijfrente door een inwoner van België – dat de heffing ingevolge artikel 3.133 (jo. artikel 3.137) Wet IB 2001 over de waarde in het economische verkeer op het onmiddellijk aan afkoop voorafgaande tijdstip in strijd is met de goede verdragstrouw. Deze heffing wijkt volgens de Hoge Raad niet wezenlijk af van heffing over de afkoopsom zelf, die op grond van het restartikel uitsluitend door België mocht worden belast. Naar aanleiding van deze arresten is met ingang van 29 juni 2009 de heffingssystematiek met betrekking tot pensioenaanspraken en lijfrenteverzekeringszodanig aangepast dat de oplegging van conserverende aanslagen ter zake van pensioenen en lijfrenten in alle gevallen in overeenstemming is met belastingverdragen [*Wet van 8 juli 2009, Stb. 2009, 304*]. In geval van emigratie naar een staat waarmee Nederland een belastingverdrag heeft gesloten dat Nederland geen heffingsrechten toekent over (afkoopsommen van) pensioenen respectievelijk lijfrenten, wordt de belasting niet berekend over de waarde in het economische verkeer van de pensioenaanspraak respectievelijk het lijfrenterecht, doch worden slechts de in Nederland genoten belastingfaciliteiten teruggenomen. In geval van emigratie naar een verdragsstaat in de verhouding waarmee Nederland wél heffingsrechten toekomen (of indien geen regeling ter voorkoming van dubbele belasting toepassing vindt), wordt de waarde in het economische verkeer in aanmerking genomen. Bij door-emigratie naar een verdragsstaat in de verhouding waarmee Nederland, vergeleken met de eerste emigratie, meer of juist minder heffingsrechten toekomen, wordt de conserverende aanslag verhoogd respectievelijk verlaagd.

10.3.4. Lijfrentedefinitie (par. 2.11.4 NFV 2011)

De pensioenbepaling in de Nederlandse belastingverdragen is doorgaans ook van toepassing op lijfrenten en afkoopsommen daarvan. Wat voor de toepassing van het verdrag als lijfrente wordt beschouwd, is in de regel in het verdrag gedefinieerd. De definitie van het begrip lijfrente in (de pensioenbepaling in) de Nederlandse belastingverdragen sluit aan bij de definitie daarvan in de Wet IB 2001, waarvan de reikwijdte tot 1 januari 2008 was beperkt tot lijfrenten met een

verzekeringskarakter (artikel 1.7, lid 1, letter a Wet IB 2001) *[Het gaat daarbij om een aanspraak volgens een overeenkomst van levensverzekering op vaste en gelijkmatige periodieke uitkeringen die eindigen uiterlijk bij overlijden. Aan het verzekeringskarakter is inherent dat de verzekeringnemer een premie betaalt waartegenover de verzekeraar op zeker tijdstip een bepaald bedrag uitkeert aan de verzekeringnemer of een derde. In de lijfrentedefinitie in het pensioenartikel komen deze kenmerken terug. Zie echter ook de navolgende alinea over de lijfrentespaarrekeningen en de lijfrentebeleggingsrechten, voor welke producten geldt dat een verzekeringskarakter ontbreekt].*

De Nederlandse fiscale wetgeving ten aanzien van inkomensfaciliteiten is echter regelmatig aan veranderingen onderhevig. Zo is met ingang van 1 januari 2008 de definitie van het begrip lijfrente in de Wet IB 2001 uitgebreid met lijfrentespaarrekeningen en lijfrentebeleggingsrechten, zijnde 'bancaire' lijfrentevarianten, zonder verzekeringskarakter (zie artikel 1.7, lid 1, letter b, Wet IB 2001). Ook deze lijfrentevormen dienen in de Nederlandse optiek voor de verdragstoepassing als lijfrenten te worden aangemerkt, maar het is niet geheel zeker of dit mogelijk is onder de huidige definitie van lijfrenten in het pensioenartikel in belastingverdragen.

Ook bij stamrechten kunnen dergelijke vragen over de verdragstoepassing rijzen. In de eerste plaats moet duidelijk gemaakt worden dat het pensioenartikel ook ziet op lijfrentespaarrekeningen en lijfrentebeleggingsrechten. In de tweede plaats dient een definitie van 'lijfrente' in een belastingverdrag duidelijkheid te creëren dat met name stamrechtuitkeringen alleen nog onder het pensioenartikel ressorteren, indien de uitkeringen in overwegende mate erop zijn afgestemd en ertoe strekken te voorzien in de behoefte aan levensonderhoud vanaf de datum van beëindiging van de dienstbetrekking tot aan het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Alle andere stamrechtuitkeringen vallen dan onder het artikel voor inkomsten uit niet-zelfstandige arbeid (dan wel een van de andere arbeidsinkomstenartikelen). Voor levensloopuitkeringen geldt in beginsel eveneens dat het arbeidsartikel toepassing vindt.

Teneinde onduidelijkheid met betrekking tot de verdragskwalificatie van lijfrentespaarrekeningen, lijfrentebeleggingsrechten en stamrechtuitkeringen zoveel mogelijk te voorkomen, streeft Nederland ernaar in zijn belastingverdragen steeds het begrip 'lijfrente' te definiëren overeenkomstig de definitie van dat begrip onder de Wet IB 2001, waarvan de uitkeringen tot het belastbare inkomen uit werk en woning behoren.

10.3.5. Aftrek pensioenpremies (par. 2.11.5 NFV 2011)

In par. 31-65 van het OESO-commentaar op het pensioenartikel van artikel 18 OESO-modelverdrag is de mogelijkheid beschreven een bepaling op te nemen die een nondiscriminatoire aftrek in de werkstaat bewerkstelligt van pensioenpremies die natuurlijke personen betalen bij voortgezette deelname aan een fiscaal erkende pensioenregeling in de andere staat (veelal de voormalige werkstaat). Het opnemen van de bepaling inzake voortgezette pensioenopbouw is met name van belang indien de andere staat pensioenopbouw wel fiscaal faciliteert, maar deze faciliteiten – anders dan Nederland – in beginsel niet toekent aan inkomende werknemers.

Nederland streeft naar opname van een regeling inzake voortgezette pensioenpremieaftrek in het non-discriminatieartikel.

10.4. Reactie op commentaar van de Orde (EK 25 087, nr. B)

Hierna is de reactie van de staatssecretaris van Financiën op het commentaar van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs op de NFV 2011 opgenomen (EK 25 087, nr. B, van 24 juni 2011), maar dan alleen voor zover het gaat om pensioenen en lijfrenten.

10.4.1. Heffing over pensioeninkomsten

De Orde doet ten aanzien van pensioenen de suggestie van een niet-exclusieve bronstaatheffing, vergelijkbaar met het systeem, zoals dat bekend is voor dividenden.

Uitgangspunt van het nieuwe Nederlandse verdragsbeleid is een volledige bronstaatheffing ten aanzien van pensioenen en lijfrenten. Dat betekent dat wordt gestreefd naar een verdragsbepaling op grond waarvan de staat waarin de opbouw van het pensioen of de lijfrente in aanmerking is gekomen voor een fiscale faciliteit volledig heffingsbevoegd is ter zake van de pensioen- en lijfrente-uitkeringen. Daarbij dient de woonstaat van de genietster van de pensioen- of lijfrente-inkomsten ter zake van deze inkomsten vermindering ter voorkoming van dubbele belastingheffing te verlenen.

In het kader van een finaal onderhandelingscompromis is het echter mogelijk dat niet een volledige bronstaatheffing wordt afgesproken, maar dat het heffingsrecht tussen bron- en woonstaat wordt gedeeld. Dit is bijvoorbeeld denkbaar in de vorm van een maximumpercentage dat de bronstaat mag heffen over de pensioen- en lijfrentetermijnen. Desgewenst kan de woonstaat de pensioen- en lijfrentetermijnen dan eveneens belasten onder verrekening van de belasting die is geheven door de bronstaat, tot het verdragsmaximum. In dat geval wordt een verdeling van heffingsrechten overeengekomen, die dan inderdaad lijkt op de systematiek die in belastingverdragen in de regel wordt opgenomen ten aanzien van portfoliodividenden.

De Orde vraagt of het nodig is vast te houden aan het niet anders kunnen genieten van pensioen dan als periodieke en levenslange uitkering.

De Nederlandse fiscale faciliteiten voor pensioen- en lijfrenteopbouw strekken ertoe te stimuleren dat mensen ook na de arbeidzame periode kunnen voorzien in hun levensonderhoud. Pensioen en lijfrente hebben dus een verzorgingskarakter. Het anders dan periodiek – en in beginsel ook levenslang – genieten van pensioen- of lijfrenteuitkeringen verdraagt zich niet met het beoogde verzorgingsdoel. Reeds de mogelijkheid van afkoop ontnemt een pensioenregeling of lijfrentecontract het karakter van pensioenregeling respectievelijk het lijfrentekarakter. Indien een pensioen of lijfrente desondanks wordt afgekocht of op andere wijze niet-regulier wordt afgewikkeld, zijn daaraan dan ook ingrijpende fiscale consequenties verbonden [*De waarde van de*

pensioenaanspraak wordt in de heffing van de loonbelasting betrokken, respectievelijk ter zake van de lijfrente worden negatieve uitgaven voor inkomensvoorzieningen in aanmerking genomen.

Daarenboven is in beide gevallen revisierende verschuldigd (overigens met een tegenbewijsregeling ten behoeve van de belastingplichtige)]. Deze houding ten aanzien van niet-reguliere afwikkeling van pensioenen en lijfrenten die Nederland sinds jaar en dag aanneemt, heeft tevens consequenties voor het Nederlandse fiscale verdragsbeleid. Voor Nederland als bronstaat is daarom, gelet op het voorgaande, een volledig heffingsrecht ingeval van niet-reguliere afwikkeling van pensioenen en lijfrenten (bijvoorbeeld afkoop) noodzakelijk. Anders gezegd, indien een pensioenregeling of een lijfrente waarvoor ten laste van de Nederlandse schatkist een fiscale faciliteit was verleend, in strijd met de wettelijke voorwaarden wordt afgekocht, wil Nederland in een dergelijke situatie als bronstaat [Het verschil met de periodieke pensioen- en lijfrente-uitkeringen is derhalve, dat - anders dan ten aanzien van de periodieke uitkeringen, waar Nederland bereid is als onderdeel van een algeheel compromis een gedeeld heffingsrecht overeen te komen - Nederland ter zake van niet-reguliere afwikkeling van pensioenen en lijfrenten onverkort inzet op een volledig heffingsrecht voor de bronstaat] onvoorwaardelijk volledig belasting kunnen heffen. Ook moet worden bedacht, dat – in aanvulling op en ter ondersteuning van de conserverende aanslagen ter zake van pensioenen en lijfrenten – een volledig heffingsrecht voor de bronstaat ingeval van niet-reguliere afwikkeling van pensioenen en lijfrenten fiscaal [Een dergelijke fiscale route kan erin bestaan dat een belastingplichtige tijdelijk emigreert naar een land dat pensioenen niet of slechts beperkt belast. Na zijn ten laste van de Nederlandse schatkist opgebouwde pensioen fiscaalvriendelijk te hebben afgekocht in dit buitenland, kan deze belastingplichtige terugkeren naar Nederland. Vervolgens heeft hij dan de mogelijkheid gebruik te maken van de voorzieningen in Nederland] geïndiceerde emigratie uit Nederland ontmoedigt.

De Orde vraagt of het nog langer nodig is om onder belastingverdragen een onderscheid te maken tussen private salarissen en -pensioenen enerzijds en overheidssalarissen en – pensioenen anderzijds. De Orde pleit ervoor in verdragen niet langer een separaat verdragsartikel op te nemen voor publiekrechtelijke werknemers.

Het is in overeenstemming met het internationale gebruik om het heffingsrecht over overheidssalarissen en overheidspensioenen toe te kennen aan de staat die de betalingen verricht (de kasstaat, derhalve). Dit is ook op deze wijze opgenomen in het OESO-modelverdrag. De reden voor de afwijkende behandeling van overheidssalarissen en overheidspensioenen is van oudsher het gegeven geweest, dat staten er aan hechten belasting te heffen over betalingen waarvoor ze zelf de middelen hebben moeten verschaffen. Nederland blijft om die reden streven naar een afzonderlijk verdragsartikel voor overheidssalarissen en -pensioenen, in overeenstemming met het artikel hiervoor in het OESO-modelverdrag.

Ten aanzien van de (overheids)pensioenen wordt opgemerkt, dat hier tevens een verband bestaat met de nieuwe inzet van Nederland om tot een onvoorwaardelijke, volledige bronstaatheffing voor pensioenen (en lijfrenten) te komen. Indien in verdragsonderhandelingen inderdaad een dergelijke bronstaatheffing wordt overeengekomen, kan worden overeengekomen dat het onderscheid tussen

privaatrechtelijke en publiekrechtelijke pensioenen – in afwijking van de “hoofdregel” – vervalt, omdat er in dat geval in beginsel nauwelijks een belang lijkt dit onderscheid nog te hanteren.

10.4.2. Conserverende aanslagen bij pensioen/lijfrenten

De Orde vraagt een nadere toelichting ten aanzien van de houdbaarheid van conserverende aanslagen voor pensioen en lijfrente in relatie tot de toepassing van sommige belastingverdragen, gezien de opvattingen die in de literatuur dienaangaande zijn geuit.

Naar mijn mening laat de Hoge Raad uitdrukkelijk ruimte voor het opleggen van een conserverende aanslag ter zake van pensioen of lijfrente onder álle belastingverdragen. Wel is het zo, dat Nederland onder een aantal belastingverdragen de conserverende aanslag alleen zal mogen opleggen over de in aftrek gebrachte premies en dus niet tevens over het behaalde rendement (de waarde in het economische verkeer van de aanspraak). Met de reparatiewetgeving [*Wet van 8 juli 2009 tot wijziging van enkele belastingwetten (reparatie in verband met arresten van de Hoge Raad inzake pensioen- en lijfrenteaanspraken)*, *Stb. 2009-304*] zoals die in juni 2009 zijn beslag heeft gekregen, is de Nederlandse wetgeving daarmee in overeenstemming gebracht.

Ik zal dit kort toelichten. Kern van het bezwaar van de Hoge Raad tegen de toenmalige emigratieregeling was dat de heffing zozeer leek op een heffing over de afkoopsom, dat de heffing strijdig kon zijn met de goede verdragstrouw, afhankelijk van de regeling ter voorkoming van dubbele belasting die in het concrete geval van toepassing is. De Hoge Raad overwoog daarbij dat de emigratieheffing voor pensioen werd opgelegd over de waarde (in het economische verkeer) van het opgebouwde pensioen, en niet over de indertijd fiscaal in mindering gekomen premies. Daarmee was er volgens de Hoge Raad feitelijk sprake van een heffing over de afkoopsom in plaats van het enkele “terugnemen” van de fiscale vrijstelling.

Met de reparatiewetgeving van juni 2009 is aan het bezwaar van de Hoge Raad tegemoet gekomen door in plaats van de waarde in het economische verkeer van de aanspraak, het bedrag van de afgetrokken premies in de heffing te betrekken (te kwalificeren als negatieve uitgaven voor inkomensvoorzieningen), zulks afhankelijk van de inhoud van de toepasselijke regeling ter voorkoming van dubbele belasting.

10.5. Toezeggingen 9 september 2011 (TK 32 500 IXB, nr. 25)

Met zijn brief van 9 september 2011 aan de Tweede Kamer heeft de staatssecretaris van Financiën gevolg gegeven aan enkele toezeggingen (kenmerk AFP2011/559U en TK 32 500 IXB, nr. 25), waaronder toezeggingen op het gebied van het fiscaal verdragbeleid. Hierna zijn de van belang zijnde integrale teksten daarvan opgenomen.

10.5.1. Standaardcriteria fiscaal verdragsbeleid

Tijdens het VAO op 28 juni 2011 [*Handelingen II 2010/11, nr. 43, blz. 77-83*] over de Notitie Fiscaal Verdragsbeleid 2011 (NFV 2011) [*Kamerstukken II, 2010/11, 25 087, nr. 7*] is een motie van Van Vliet (PVV) aangenomen. Daarin wordt de regering gevraagd standaardcriteria op te stellen op basis waarvan het parlement kan zien welke uitgangspunten gelden voor het sluiten van een belastingverdrag met een derde staat [*Kamerstukken II 2010/11, 25 087, nr. 8*]. De NFV 2011 is het ijkpunt voor onderhandelingen over nieuwe of te vernieuwen belastingverdragen, tezamen met de in de NFV 2011 genoemde vorige notities over het fiscale verdragsbeleid, het OESO-modelverdrag en – waar toepasselijk- het VN-modelverdrag. Deze stukken geven inzicht in de relevante overwegingen over het aangaan van verdragsrelaties, de voorgestane verdeling van heffingsrechten en de inzet op het gebied van administratieve samenwerking. Bovendien wordt elk bilateraal belastingverdrag voorzien van een uitgebreide technische toelichting. Daarin wordt weergegeven hoe de overeengekomen verdragstekst zich verhoudt tot de standaardcriteria die zijn neergelegd in de NFV 2011 en genoemde documenten.

10.5.2. Fiscaal verdragsbeleid met betrekking tot pensioenuitkeringen

In de NFV 2011 is in onderdeel 2.11 verwoord dat het Nederlandse verdragsbeleid er op is gericht bronstaatheffing voor pensioenuitkeringen overeen te komen in belastingverdragen. Dit is in de lijn met de motie Groot [*Kamerstukken II 2010/11, 25 087, nr. 19*]. Zoals ik al heb aangegeven [*Handelingen II 2010/11, nr. 43, blz. 82-83*], is het in het kader van een totaalcompromis wel denkbaar dat uiteindelijk een andere heffingsverdeling overeengekomen wordt dan exclusieve bronstaatheffing.

In dezelfde motie is de regering gevraagd te rapporteren over de omvang van de misgelopen en nog mis te lopen belastinginkomsten als gevolg van pensioenemigratie. Hoewel volgens het CBS slechts circa 2,5% van de totale pensioenuitkeringen de grens over gaat, bedragen de uitgaande pensioenuitkeringen en socialeverzekeringsuitkeringen jaarlijks toch circa € 0,8 mld. respectievelijk € 1,5 mld. In de omvang en de mogelijke toename van dit bedrag is de basis gelegen voor de hierboven reeds genoemde, algemene verdragsinzet: toewijzing van het heffingsrecht aan het land dat de fiscale opbouwfaciliteit geboden heeft. Dit deel van de motie is feitelijk niet uitvoerbaar omdat een gedetailleerde raming van de huidige en toekomstige belastingderving door pensioenemigratie niet te geven is. Ten eerste is niet inzichtelijk welk pensioen- en/of AOW-inkomen gepensioneerd op dit moment meenemen naar welk land. Vooropgesteld dat er sprake is van een verdrag ter voorkoming van dubbele belasting tussen Nederland en het migratieland, verschilt de overeengekomen heffingsverdeling (toekenning aan bronstaat dan wel woonstaat) per land en per type inkomen. Ten tweede is moeilijk te achterhalen in welke mate deze pensioenen gefacilieerd zijn opgebouwd. Ten derde zijn de te verwachten remigratiestromen onduidelijk. Ten slotte compliceren andere onzekere factoren een raming, zoals de vormgeving van de uiteenlopende belastingstelsels in andere landen en hun aantrekkelijkheid voor gepensioneerd, ontwikkelingen in het verdragennetwerk, maar ook politieke en economische ontwikkelingen in potentiële migratielanden.

10.6. Brief van de staatssecretaris van Financiën (TK 25 087, nr. 27)

Op 30 juni nam de Tweede Kamer een aantal moties aan die werden ingediend tijdens het VAO [Handelingen II 2010/11, nr. 43, blz. 77–83] over de Notitie Fiscaal Verdragsbeleid 2011 (NFV 2011) op 28 juni. De reacties van de staatssecretaris van Financiën op de moties zijn al aan bod gekomen tijdens het VAO zelf, in zijn brief over fiscale toezeggingen van 9 september jl. (TK 32 500 IXB, nr. 25. EvT: zie paragraaf 10.5 van deze bundel) en in de bijlage bij de Begroting van het ministerie van Financiën [Internetbijlage bij deel IXB van de Rijksbegroting, lbrb2011b-452000396.eu-west-1.elb.amazonaws.com/2012/voorbereiding/bpdf/9bib.pdf of rijksbegroting.nl, onderdeel 2012-XIB, link «Internetbijlage»].

De staatssecretaris van Financiën acht een transparante en vruchtbare gedachtewisseling over het verdragsbeleid van groot belang en is om die reden op 18 oktober 2011 (TK 25 087, nr. 27) gekomen met een brief. Hij reageert in die brief op de aangenomen moties en komt met dit schrijven tegemoet aan de wens van de Tweede Kamer. Tevens gaat hij in de brief in op de brief van de Tweede Kamer van 23 september 2011 inzake de verdragsdefinitie van het begrip inwoner. Hierna wordt ingegaan op de woonstaathetfing inzake pensioenen en de effecten van pensioenemigratie.

Woonstaathetfing pensioenen en effecten pensioenemigratie [TK 25 087, nr. 17]

De motie ingediend door het lid Groot (PvdA) over de verdragsbehandeling van pensioenen bestaat uit twee onderdelen. In de eerste plaats is de regering verzocht geen woonstaathetfing overeen te komen voor pensioenuitkeringen. Dit is in lijn met het in onderdeel 2.11 van de NFV 2011 verwoorde beleid dat erop is gericht bronstaathetfing voor pensioenuitkeringen overeen te komen. Zoals ik al heb aangegeven,² is het in het kader van een totaalcompromis wel denkbaar dat uiteindelijk een andere heffingsverdeling overeengekomen wordt dan exclusieve bronstaathetfing.

In de tweede plaats is verzocht te rapporteren over de omvang van de misgelopen en nog mis te lopen belastinginkomsten als gevolg van pensioenemigratie. Hoewel volgens het CBS slechts circa 2,5% van de totale pensioenuitkeringen de grens over gaat, bedragen de uitgaande pensioenuitkeringen en socialeverzekeringsuitkeringen jaarlijks toch circa € 0,8 mld. respectievelijk € 1,5 mld. In de omvang en de mogelijke toename van dit bedrag is de basis gelegen voor de hierboven reeds genoemde, algemene verdragsinzet: toewijzing van het heffingsrecht aan het land dat de fiscale opbouwfaciliteit geboden heeft. Dit deel van de motie is feitelijk niet uitvoerbaar omdat een gedetailleerde raming van de huidige en toekomstige belastingderving door pensioenemigratie niet te geven is. Ten eerste is niet inzichtelijk welk pensioen- en/of AOW-inkomen gepensioneerd op dit moment meenemen naar welk land. Vooropgesteld dat er sprake is van een verdrag ter voorkoming van dubbele belasting tussen Nederland en het migratieland, verschilt de overeengekomen heffingsverdeling (toekenning aan bronstaat dan wel woonstaat) per land en per type inkomen. Ten tweede is moeilijk te achterhalen in welke mate deze pensioenen gefacilieerd zijn opgebouwd. Ten derde zijn de te verwachten remigratiestromen onduidelijk. Ten slotte compliceren andere onzekere factoren een raming, zoals de vormgeving van de uiteenlopende belastingstelsels in andere landen en

hun aantrekkelijkheid voor gepensioneerden, ontwikkelingen in het verdragennetwerk, maar ook politieke en economische ontwikkelingen in potentiële migratielanden.

11. Fiscale agenda en Belastingplan 2012 (TK 32 740)

11.1. Vooraf

Op 14 april 2011 is de Fiscale agenda naar de Tweede Kamer gestuurd (TK 32 740, nr. 1 herdruk). De algemene doelstelling en wens is te gaan naar een eenvoudiger, meer solide en fraudebestendig belastingstelsel. Hierna is als eerste samenvatting van de Fiscale agenda opgenomen. Vervolgens zijn andere relevante passage's uit diverse kamerstukken opgenomen die zien op onder meer lijfrenteverzekeringen, de oudedagsreserve, en andere voorzieningen voor de oude dag, niet zijnde pensioenen in tweede pijler.

11.2. Samenvatting (hfdst. 1 TK 32 740, nr. 1)

In een snel veranderende wereld hangen werkgelegenheid en welvaart meer dan ooit af van de concurrentiekracht van Nederland. Nederland heeft met internationale concerns, een gunstige ligging en vestigingsklimaat en een goed opgeleide beroepsbevolking een goede uitgangspositie. Het kabinet wil deze goede positie van Nederland verzekeren, uitbreiden en versterken. Met een actiever Nederland verbetert de concurrentiekracht. Burgers en bedrijven moeten worden uitgedaagd om het beste uit zichzelf te halen. Werken en ondernemen moet daarvoor lonender worden. Daarbij past een slanke overheid. Een overheid die zich vooral beperkt tot het zo goed mogelijk uitvoeren van de essentiële overheidstaken. Met een slanke overheid verdwijnt bureaucratie en wordt het huishoudboekje evenwichtiger.

In deze Fiscale agenda worden deze uitgangspunten van het kabinet doorvertaald naar het Nederlandse belastingstelsel. Met het huidige belastingstelsel wordt de burger te veel aan de hand meegenomen. Het kabinet wil af van de idee dat het fiscale instrument de oplossing is voor alles. Door het belastingstelsel juist «lean en mean» te houden, krijgen burgers en bedrijven maximaal de ruimte om zichzelf te ontplooien. En daarmee de Nederlandse economie sterk te maken.

In de Fiscale agenda wordt een beleidsvisie geformuleerd op het Nederlandse belastingstelsel. Deze visie steunt op drie uitgangspunten: eenvoud, soliditeit en fraudebestendigheid. Deze uitgangspunten vergroten de bijdrage van het belastingstelsel aan de concurrentiekracht van Nederland. De beleidsvisie wordt vervolgens uitgewerkt in vijf verschillende onderdelen. Hierna zijn de onderdelen opgenomen die relevantie kunnen hebben voor lijfrenten, de oudedagsreserve, en andere voorzieningen voor de oude dag (niet zijn pensioenen in tweede pijler) en dan in algemene zin.

IB-ondernemers

Het kabinet wil de ondernemersfaciliteiten meer richten op groeiende ondernemers. Als eindbeeld biedt een winstbox met één of twee tarieven een aantrekkelijk perspectief. Een winstbox maakt de ondernemersfaciliteiten doelmatiger, eenvoudiger en transparanter, maar vraagt tegelijkertijd om een

nadere uitwerking. Om die reden zal het kabinet een verkenning uitvoeren naar de mogelijkheden van een winstbox. Als eerste stap zal het kabinet de zelfstandigenaftrek omzetten in een vaste basisaftrek. Daarboven blijft de winstafhankelijke vrijstelling gelden.

Verkeer tussen Belastingdienst en belastingplichtigen

Het kabinet ziet veel mogelijkheden voor een verdergaande vereenvoudiging van de communicatie tussen de Belastingdienst en belastingplichtigen. Hierbij zal optimaal worden gebruik gemaakt van digitale hulpmiddelen, zoals een persoonlijke internetpagina. Aanpassing van het formele belastingrecht ondersteunt deze ontwikkeling. Tegelijkertijd moet ervoor worden gewaakt dat de dienstverlening van de Belastingdienst niet wordt misbruikt. Het kabinet zal dan ook maatregelen nemen die de mogelijkheden tot belasting- en toeslagenfraude verminderen. Geconstateerde fraude zal stevig worden aangepakt.

Het kabinet beseft dat het realiseren van de beleidsvisie een langere termijn beslaat dan een kabinetsperiode. De Fiscale agenda bevat dan ook geen blauwdruk voor een nieuw belastingstelsel. In deze kabinetsperiode kunnen echter wel belangrijke stappen worden gezet. De Fiscale agenda schetst een aantal concrete maatregelen die de komende jaren in wetgeving worden omgezet. Daarnaast worden richtinggevende varianten geschetst die vragen om een nadere uitwerking en discussie. De Fiscale agenda geeft tevens invulling aan het verzoek van de Kamer tijdens de behandeling van het Belastingplan 2011 om te komen met een visie op het Nederlandse belastingstelsel. Het kabinet wil dan ook aan de hand van de Fiscale agenda met het parlement van gedachten wisselen over de toekomst van het Nederlandse belastingstelsel. Zodat duidelijk wordt waar draagvlak bestaat om wijzigingen door te voeren. De Fiscale agenda is het begin van een discussie met de Kamer en de samenleving. Tegelijkertijd gaat het denken over verdere vereenvoudigingen door. Het kabinet zal blijven zoeken naar mogelijkheden om het voor de belastingplichtige en de Belastingdienst eenvoudiger te maken.

11.3. Naar een eenvoudiger, meer solide en fraudebestendig belastingstelsel (hfdst. 2 TK 32 740, nr. 1)

11.3.1. Inleiding (par. 2.0 TK 32 740, nr. 1)

Het belangrijkste doel van belastingheffing is het financieren van overheidsuitgaven. Dat was zo en dat blijft zo. Door alle nagestreefde neven-doelen, zoals herverdelen, stimuleren van gewenste ontwikkelingen, ontmoedigen van ongewenst gedrag en vergroening, kan een andere indruk zijn ontstaan. Deze neven-doelen zijn op zichzelf nastrevenswaardig. Het opeenstapelen van steeds weer nieuwe belastingsoorten, uitzonderingen en aftrekposten heeft echter tot een stelsel geleid dat nog door weinig mensen volledig wordt begrepen. Het vereist bovendien een uitvoeringsapparaat dat de capaciteit heeft om dat allemaal uit te voeren. En het geeft mogelijkheden voor fraude. Dit kabinet vraagt zich daarom af of het instrumentalisme in het belastingstelsel niet te ver is doorgeschoten.

Het kabinet wil een eenvoudig, meer solide en fraudebestendig belastingstelsel. Een belastingstelsel dat begrijpelijk is. Dat de administratieve lasten voor burgers en bedrijven en de uitvoeringskosten voor de Belastingdienst beperkt houdt. Een belastingstelsel dat een solide belastingopbrengst oplevert, zonder willekeurige schommelingen. Een eerlijk belastingstelsel waarbij uitholling van de belastinggrondslag effectief kan worden bestreden. Zodat ieder zijn deel betaalt. Een eenvoudig, solide en fraudebestendig belastingstelsel zal de concurrentiekracht van Nederland verbeteren.

De Fiscale agenda bevat geen blauwdruk van een nieuw belastingstelsel. Dat is ook niet nodig. Want ondanks de hiervoor genoemde nadelen zijn er ook veel goede kanten aan het huidige stelsel. Geen sloop en nieuwbouw dus, maar modernisering. Het belastingstelsel kan op onderdelen worden verbeterd met het oog op recente en verwachte ontwikkelingen. Voor bepaalde onderwerpen worden in deze agenda concrete voorstellen gedaan. Voor andere onderwerpen worden varianten geschetst of wordt voorgesteld deze nader te gaan onderzoeken.

11.3.2. Eenvoud (par. 2.1 TK 32 740, nr. 1)

Het huidige belastingstelsel is ingewikkeld: veel wetten en uitvoeringsregels. Zo is de pocket belastingwetten steeds dikker geworden. Telde de pocket in 2000 1 138 pagina's, in 2011 is de omvang toegenomen tot 1 796 pagina's. Door het ingewikkelde stelsel kunnen veel burgers en bedrijven zelf niet meer hun aangifte doen, maar moeten daarbij worden geholpen *[Volgens het rapport van de Studiecommissie belastingstelsel is maar liefst 60% van de burgers niet in staat om zelf de aangifte inkomstenbelasting te doen en besteed 90% van de bedrijven zijn belastingzaken uit, Kamerstukken II 2009/10, 32 140, nr. 4, blz. 54]*. Ingewikkeldheid leidt ook tot hoge administratieve lasten. De administratieve lasten in verband met belasting- en premieheffing van bedrijven bedragen circa € 4 miljard. Dit is meer dan de helft van de administratieve lasten voor bedrijven als gevolg van regelgeving van de Rijksoverheid.

Belastingheffing gaat onvermijdelijk gepaard met administratieve lasten. Het kabinet vindt echter dat de administratieve lasten substantieel omlaag moeten gaan, in 2012 ten opzichte van 2010 met 10% voor bedrijven en na 2012 een jaarlijkse reductie van 5% voor bedrijven en burgers.

(...)

Eén van de redenen achter de toegenomen complexiteit van het belastingstelsel is fiscaal instrumentalisme. Ofwel belastingmaatregelen gericht op nevendoeleinden. Steeds vaker zijn fiscale instrumenten ingezet om bepaald gedrag te stimuleren of om problemen van een specifieke groep belastingplichtigen op te lossen. Het gevolg is een complex belastingstelsel. Zo leveren deze fiscale instrumenten de meeste inhoudelijke vragen van burgers aan de BelastingTelefoon op *[Zie rapport Studiecommissie belastingstelsel, Kamerstukken II 2009/10, 32 140, nr. 4, blz. 54]*. De Afdeling advisering van de Raad van State heeft zich dan ook kritisch uitgelaten over fiscaal instrumentalisme *[Kamerstukken II 2010/11, 32 505, nr. 4]*. Het kabinet is het met de Afdeling eens dat er terughoudend

moet worden omgegaan met de inzet van fiscale instrumenten. Bij fiscale instrumenten is vaak sprake van een zogenoemde deadweight loss. Dat wil zeggen dat belastingplichtigen een voordeel krijgen voor gedrag dat ze toch al van plan waren. Ook heeft de wildgroei aan fiscale instrumenten tot gevolg dat mensen het gevoel krijgen «in de verkeerde rij voor de kassa te staan». Veel belastingplichtigen weten niet op welke faciliteiten zij recht hebben. Een deel van de mensen vergeet daardoor een beroep te doen op de faciliteit. Anderen begrijpen niet waarom een belastingaanslag lager uitvalt.

(...)

Als mensen niet weten of ze recht hebben op een fiscale faciliteit, kan worden getwijfeld aan de effectiviteit van die faciliteit. Hetzelfde geldt als sprake is van een aanzienlijke deadweight loss. De inzet van fiscale faciliteiten moet daarom goed worden afgewogen. Want anders gaat dit ten koste van de schatkist zonder dat het beoogde doel wordt bereikt. Ondoelmatig besteed belastinggeld is niet uit te leggen richting de belastingbetaler. Bestaande belastingvoordelen moeten daarom tegen het licht worden gehouden.

Voor ondernemers in de inkomstenbelasting is er in de loop der tijd een veelheid aan faciliteiten ontstaan, die bovendien ieder hun eigen voorwaarden hebben. Voorbeelden van ondernemersfaciliteiten zijn de zelfstandigenaftrek, de aftrek voor speur- en ontwikkelingswerk, de meewerkaftrek, de startersaftrek bij arbeidsongeschiktheid, de fiscale oudedagsreserve, de willekeurige afschrijving voor milieubedrijfsmiddelen respectievelijk andere bedrijfsmiddelen, de kleinschaligheidsinvesteringsaftrek, de milieu-investeringsaftrek, de energie-investeringsaftrek en de MKB-winstvrijstelling. Deze faciliteiten zijn ieder met hun eigen redenen ingevoerd. Het is de vraag of ondernemers zelf wel weten in hoeverre ze recht hebben op al deze faciliteiten. Daarnaast blijkt de zelfstandigenaftrek door een focus op kleine ondernemers doorgroei te belemmeren. Dit maakt een nadere bezinning op de ondernemersfaciliteiten wenselijk.

Een andere reden voor de toename van de complexiteit van het belastingstelsel is de hoeveelheid belastingen. In het kader van de inzet van belastingheffing voor nevendoeleinden zijn er ook steeds meer nieuwe belastingen ontstaan. Nederland kent ondertussen 22 rijksbelastingen.

(...)

Het kabinet wil een kleinere overheid. Het ophalen van het belastinggeld moet minder geld gaan kosten. Op grond van lopende en nieuwe taakstellingen wordt tot 2015 € 395 miljoen op het jaarlijkse budget van de Belastingdienst bezuinigd. Dit kan gedeeltelijk door verbetering van de efficiency en versobering in de bedrijfsvoering. Andere, simpelere wetgeving levert echter een cruciale bijdrage aan dit proces. Alle wetgeving moet immers worden uitgevoerd en gehandhaafd. Tegelijkertijd wil het kabinet het niveau van de dienstverlening en handhaving intact laten en waar mogelijk verbeteren. Dit vergt dus een maximale inzet op vereenvoudiging van het belastingstelsel. Want alleen dan gaat de

capaciteit van de Belastingdienst niet ten koste van de dienstverlening en kan de Belastingdienst zich optimaal inzetten op zijn kerntaak, de heffing en invordering van belastingen.

Gelet op het voorgaande staat vereenvoudiging van de belastingwetgeving hoog op de agenda bij het kabinet. Het kabinet wil naar een belastingstelsel dat begrijpelijk en consistent is en een goed evenwicht biedt tussen efficiency en rechtvaardigheid. Dat minder administratieve lasten en uitvoeringskosten oplevert en bestendig is, dus niet om de haverklap wordt aangepast. Een belastingstelsel waarbij kleine en minder effectieve belastingsoorten verdwijnen en met alleen doelmatige en effectieve fiscale instrumenten. Het geld dat aan ondoelmatige, bewerkelijke grondslagversmalleren wordt besteed, kan beter worden uitgegeven aan tariefverlagingen. Daarvan profiteren alle belastingplichtigen maximaal en verbetert het Nederlandse vestigingsklimaat.

Het kabinet streeft naar vereenvoudigingen waarvan zowel burgers en bedrijven als de Belastingdienst profiteren. Deze vereenvoudigingen vergen een afweging van de doeltreffendheid van belastingmaatregelen. Staat de uitvoeringslast wel in verhouding tot de oorspronkelijke bedoeling van de maatregel? Daar waar belastingmaatregelen buitenproportioneel bewerkelijk zijn, is een heroverweging op zijn plaats. Daarnaast wil het kabinet optimaal gebruikmaken van de digitale mogelijkheden om het voor burgers en bedrijven makkelijker te maken.

Er zijn al veel vereenvoudigingsoperaties geweest. Bijvoorbeeld de Oortwetgeving, de Wet inkomstenbelasting 2001, de Fiscale vereenvoudigingswet 2010 en het wetsvoorstel Uniformering loonbegrip dat momenteel in de Tweede Kamer ligt. Daar tegenover staan vele wetswijzigingen die de behaalde vereenvoudigingswinst op andere punten weer (deels) teniet hebben gedaan. Zoals de invoering van de verpakkingenbelasting, een belasting met een relatief kleine opbrengst en relatief hoge administratieve lasten en uitvoeringskosten. Het is daarom tijd voor een nieuwe stap naar een structurele vereenvoudiging van het belastingstelsel.

11.3.3. Mogelijkheden voor een eenvoudiger, meer solide en fraudebestendig belastingstelsel (par. 2.4 TK 32 740, nr. 1)

Het toekomstbeeld van een eenvoudiger en meer solide en fraudebestendig belastingstelsel is een belastingstelsel met brede grondslagen en lagere tarieven. Een belastingstelsel met minder fiscale instrumenten en belastingsoorten. Waarbij werken en ondernemen extra wordt beloond door lagere tarieven in de inkomstenbelasting, zodat burgers en bedrijven worden gestimuleerd om optimaal te presteren. Met een loonsomheffing die de werkgevers voor een groot deel ontheft van hun diensten om bij de loonheffingen rekening te houden met tal van individuele omstandigheden van de werknemer. En met een persoonlijke internetpagina voor burgers waarin alle belastingaangelegenheden en toeslagen eenvoudig en zonder formele procedures kunnen worden afgewikkeld en zij hun actuele situatie steeds kunnen inzien.

Het kabinet beseft dat het realiseren van deze toekomstvisie een langere termijn beslaat dan één kabinetsperiode. Burgers, bedrijven en de Belastingdienst hebben tijd nodig voor deze wijzigingen. Verder dienen de effecten voor de koopkracht van burgers en de lasten van bedrijven binnen redelijke marges te blijven. In het verleden waren er bij belangrijke belastingwijzigingen vaak middelen aanwezig ter voorkoming of beperking van eventuele ongewenste inkomens- en lasteneffecten. De huidige economische situatie biedt echter geen ruimte voor extra lastenverlichting.

In deze kabinetsperiode kunnen wel belangrijke (tussen)stappen worden gezet en verkenningen worden uitgevoerd. Ook deze stappen zullen niet altijd gemakkelijk zijn. Zo betekent vereenvoudiging een vergroving van het belastingstelsel, waarbij minder rekening kan worden gehouden met specifieke situaties of minder gestuurd kan worden op specifiek gedrag. Het vraagt als het ware om meer eigen verantwoordelijkheid van het individu. Zowel vereenvoudigingsmaatregelen als maatregelen ter vergroting van de soliditeit van het belastingstelsel zullen koopkrachteffecten hebben. Dit zijn consequenties die niet bij voorbaat uit de weg moeten worden gegaan. Er moet een gedegen, integrale, afweging plaatsvinden tussen het belang van een beter belastingstelsel enerzijds en de (herverdelings)effecten anderzijds. Het komt aan op het vinden van de juiste balans.

Voor de mogelijke stappen in deze kabinetsperiode is gekeken naar een palet van maatregelen. Hierbij is onder meer geput uit het rapport van de Studiecommissie belastingstelsel en de suggesties van de Kamer tijdens de behandeling van het Belastingplan 2011. Hieruit is een vijftal hoofdonderwerpen voor de Fiscale agenda voortgevloeid. Dit zijn de belastingmix, loonsomheffing, vennootschapsbelasting, winstbox en het verkeer tussen Belastingdienst en belastingplichtige.

(...)

De huidige ondernemersfaciliteiten in de inkomstenbelasting bevorderen doorgroei te weinig. Dit komt met name door de vormgeving van de zelfstandigenaftrek. Deze is zeer hoog bij een lage winst en wordt lager bij hogere winsten. Dit levert situaties op met een erg hoge marginale belastingdruk als de winst toeneemt. Daarnaast ontvangt de ondernemer in die gevallen mogelijk ook minder inkomensafhankelijke toeslagen. Hierdoor houdt de ondernemer weinig over van de extra winst. Doorgroei is van groot belang voor de Nederlandse economie en het creëren van extra werkgelegenheid (ondernemers worden werkgevers). Als oplossing is er gekeken naar een winstbox waarbij ondernemersfaciliteiten opgaan in een laag tarief (geïntegreerde ondernemersfaciliteit). Faciliteiten worden «gesnoeid» om de ondernemer te laten groeien. Een winstbox maakt de ondernemersfaciliteiten doelmatiger, eenvoudiger en transparanter. Voor ondernemers wordt duidelijker wat onderaan de streep overblijft. Ondernemers worden gestimuleerd het beste uit zichzelf te halen. Afhankelijk van de vormgeving kan een winstbox tot een vermindering van administratieve lasten en uitvoeringskosten leiden. Tegelijkertijd roept een winstbox vragen op. Bijvoorbeeld over hoe om te gaan met de hypotheekrenteaftrek en de aftrek van lijfrentepremies *[Mede gelet op het feit dat veel ondernemers nog (ander) box 1-inkomen hebben, zoals loon]*. Deze aftrekposten zitten nu alleen

in box 1 van de Wet IB 2001. Deze wet heeft een gesloten boxenstructuur. Ook de premieheffing volksverzekeringen vindt nu alleen plaats in box 1. Tegen deze achtergrond zal het kabinet een verkenning uitvoeren naar de mogelijkheden van een winstbox. Het kabinet wil voorafgaand daaraan binnen het huidige stelsel al een eerste stap zetten die in lijn ligt met de gedachten achter een winstbox. In 2012 zal de degressieve zelfstandigenaftrek worden omgezet in een vaste basisaftrek van circa € 7 200.

(...)

De digitalisering geeft nieuwe mogelijkheden voor vereenvoudigingen in het **verkeer tussen de Belastingdienst en de belastingplichtige**. Informatiestromen kunnen worden «gedeformaliseerd», zodat de contacten tussen de Belastingdienst en de belastingplichtige eenvoudiger en eenduidiger worden. Aanpassing van het formele belastingrecht ondersteunt deze ontwikkeling. In veel gevallen wil de belastingplichtige simpelweg een wijziging doorgeven. Daarvoor kent het formele belastingrecht op dit moment zes procedures: het verzoek om herziening, bezwaar, het verzoek om ambtshalve vermindering, het correctiebericht, de suppletieaangifte en inkeren. Welke procedure de belastingplichtige moet volgen hangt af van de fase waarin de aanslagregeling verkeert, en het soort aanslag waarom het gaat. Meestal gaat de communicatie tussen Belastingdienst en belastingplichtige nog op papier. Zeker waar de Belastingdienst beschikkingen en mededelingen naar de belastingplichtige stuurt. Een persoonlijke internetpagina kan dit een stuk makkelijker maken, zowel voor de Belastingdienst als voor de belastingplichtige. Daarop moet de belastingplichtige in één oogopslag kunnen zien wat de stand van zaken is. Mutaties kunnen eenvoudiger worden doorgegeven en verwerkt in het systeem van de Belastingdienst. Eerste stappen richting een papierloos en deformeel heffingssysteem kunnen in deze kabinetsperiode gezet worden.

Tegelijkertijd moet ervoor worden gewaakt dat de dienstverlening van de Belastingdienst niet wordt misbruikt. In dit kader worden onder andere de volgende maatregelen voorbereid: het gebruik van één bankrekeningnummer, in minder gevallen een Voorlopige Teruggaaf en een strengere controle van een nieuwe aanvrager. Voorts wordt het systeem van rentevergoedingen in het verkeer tussen Belastingdienst en belastingplichtige herzien om bankieren bij de staat te voorkomen.

(...)

11.3.4. Ten slotte (par. 2.6 TK 32 740, nr. 1)

Met dit pakket maatregelen wordt een grote vereenvoudigingswinst geboekt. Er zijn minder belastingsoorten en de grondslag wordt breder. Daarmee wordt het belastingstelsel begrijpelijker, transparanter en resulteren minder administratieve lasten. Tegelijkertijd verminderen de uitvoeringskosten van de Belastingdienst. De belastingopbrengst wordt solider door de grondslagverbreding en schuif van directe belastingen naar de BTW. Werken en ondernemen wordt lonender. En het stelsel wordt meer fraudebestendig. In de volgende hoofdstukken worden de mogelijkheden voor een eenvoudiger, meer

solide en fraudebestendig belastingstelsel nader uitgewerkt. Er wordt afgesloten met een hoofdstuk waarin wordt ingegaan op een aantal toezeggingen die zijn gedaan tijdens de behandeling van het Belastingplan.

11.4. Naar een eenvoudiger, meer solide en fraudebestendig belastingstelsel (hfdst. 5 TK 32 740, nr. 1)

11.4.1. Samenvatting (par. 5.0 TK 32 740, nr. 1)

Het samenstel van de fiscale ondernemersfaciliteiten leidt bij IB-ondernemers tot administratieve rompslomp en onduidelijkheid over hoeveel zij na toepassing van al die faciliteiten overhouden. Daarnaast bevorderen de ondernemersfaciliteiten de doorgroei van ondernemingen te weinig. Het kabinet is van mening dat het samenstel van fiscale ondernemersfaciliteiten budgettair neutraal zou moeten worden omgevormd tot één geïntegreerde ondernemersfaciliteit. Daarbij kunnen allerlei gedetailleerde regels die zowel de ondernemer als de Belastingdienst veel nalevings- en uitvoeringslast bezorgen vervallen. Vervolgens ziet het kabinet de omzetting van deze geïntegreerde ondernemersfaciliteit in een aparte winstbox als een aantrekkelijk perspectief. Hierdoor zou uiteindelijk een vierde box in de Wet IB 2001 met een eigen tarief kunnen ontstaan. Winst uit onderneming wordt dan tegen een lager en meer proportioneel tarief belast. Dit komt de transparantie voor ondernemers ten goede en zorgt ervoor dat meer winst maken (en dus doorgroei) lonender wordt. Echter, het kabinet is zich ervan bewust dat een winstbox niet van vandaag op morgen kan worden ingevoerd en dat de invoering van een winstbox op voorhand de nodige vragen oproept. Het kabinet is daarom voornemens om in het Belastingplan 2012 een eerste stap te zetten in de richting van een geïntegreerde ondernemersfaciliteit die in lijn ligt met de gedachte achter een winstbox. Het streven is er op gericht om in de eerste helft van 2012 een verkennende nota over de winstbox aan het parlement te zenden.

11.4.2. Hoe ziet het fiscale landschap voor ondernemers er nu uit? (par. 5.1 TK 32 740, nr. 1)

Bijzondere positie

Ondernemers hebben een bijzondere positie in de inkomstenbelasting. Die bijzondere positie heeft deels te maken met het karakter van winstinkomen. Winst wordt net als arbeidsinkomen belast in box 1. Niet de volledige winst is echter beschikbaar voor consumptie: een deel moet worden aangewend voor reserveringen en investeringen. De reserveringen betreffen dan bijvoorbeeld voorzieningen voor arbeidsongeschiktheid, voor economisch slechte tijden en tegenvallende opdrachten (werkloosheid) en de oudedag. In principe moet de ondernemer de bedragen voor dit soort reserveringen opnemen in de prijs. Echter, dit is niet altijd mogelijk en soms zijn individuele voorzieningen duurder dan collectieve voorzieningen voor werknemers. In zoverre kunnen fiscale faciliteiten gerechtvaardigd zijn ter ondersteuning van die reserveringsfunctie van winst. De investeringsfunctie houdt in dat een deel van de winst moet worden aangewend voor het vervangen en uitbreiden van de aanwezige bedrijfsmiddelen. Kosten van investeringen komen via de afschrijvingen tot uitdrukking bij de bepaling

van de winst. Dit is nadat de investering is gedaan. Zeker bij groeiende ondernemingen kan dus een liquiditeitsprobleem ontstaan. Naast het bijzondere karakter van winst kan de wens om ondernemerschap te stimuleren een reden zijn voor het toekennen van fiscale faciliteiten. Voor het fiscaal stimuleren van ondernemerschap is aanleiding wanneer ondernemerschap positieve externe effecten heeft, zoals het creëren van werkgelegenheid en innovatie. Maar ook bijvoorbeeld de flexibiliteit die ondernemers bieden op de arbeidsmarkt kan een reden zijn voor fiscale ondersteuning.

Veelheid aan faciliteiten

Er zijn veel verschillende faciliteiten in de ondernemerssfeer in de vorm van grondslagversmallers. Enerzijds zijn er grondslagversmallers die vooral gericht zijn op de ondernemer. Voorbeelden zijn de zelfstandigenaftrek, de startersaftrek, de MKB-winstvrijstelling en de fiscale oudedagsreserve. Voor sommige van deze faciliteiten geldt het uren criterium. Het uren criterium houdt in dat de ondernemer gedurende het kalenderjaar ten minste 1 225 uur moet besteden aan zijn onderneming (1225-urennorm) en dat van de voor werkzaamheden beschikbare tijd meer dan de helft wordt besteed aan de onderneming (grotendeels criterium). Anderzijds zijn er grondslagversmallers die meer ondernemingsgerelateerd zijn, bijvoorbeeld de investeringsaftrekken, de willekeurige afschrijving en sectorspecifieke faciliteiten zoals de landbouw- en de bosbouwvrijstelling. De eerste categorie, de ondernemersfaciliteiten, geldt voor ondernemers in de inkomstenbelasting (IB-ondernemers). De tweede categorie, ook wel aangeduid als ondernemingsfaciliteiten, geldt zowel voor ondernemingen in de inkomstenbelasting als voor ondernemingen in de vennootschapsbelasting. Elke grondslagversmaller heeft zijn eigen regels en doelstellingen. Dit zorgt voor de nodige administratieve lasten en soms ook voor onduidelijkheid bij ondernemers. Voor de Belastingdienst zorgt de veelheid aan grondslagversmallers voor hoge uitvoeringslasten. Hieronder is een overzicht opgenomen van de grondslagversmallers in de winstsfeer.

Faciliteiten voor IB-ondernemers

Regeling	Urencriterium?	Budgettair belang 2011 (x € miljoen)
Ondernemersaftrek		
Zelfstandigenaftrek	ja	1 380
Startersaftrek	ja	96
Aftrek voor S&O	ja	8
Meewerkaftrek	ja	8
Startersaftrek bij arbeidsongeschiktheid	ja (verlaagd)	2
Stakingsaftrek	nee	14
MKB-winstvrijstelling	nee	1 099
Willekeurige afschrijving Starters	ja	8
Oudedagsreserve (FOR)	ja	221
Stakingslijfrente	nee	niet bekend
Aanloopverliesregeling	nee	niet bekend

(...)

Naast de zelfstandigenaftrek en MKB-winstvrijstelling zijn er diverse specifieke faciliteiten. Recent heeft de Studiecommissie belastingstelsel geadviseerd om alle grondslagversmallers in de winstfeer kritisch tegen het licht te houden met als insteek dat zij worden afgeschaft, tenzij er goede redenen zijn voor overheidsingrijpen en het gewenste overheidsingrijpen op een effectieve en efficiënte wijze wordt gerealiseerd met een fiscale tegemoetkoming. De zelfstandigenaftrek en fiscale oudedagsreserve zijn door de commissie al kritisch tegen het licht gehouden. De commissie adviseert deze faciliteiten af te schaffen. De zelfstandigenaftrek is namelijk ongericht en kan leiden tot verstoringen op de arbeidsmarkt. De fiscale oudedagsreserve voldoet niet aan de verzorgingsdoelstelling (geen reële oudedagsvoorziening), is complex in de uitvoering en leidt tot problemen bij de afwikkeling wanneer bij staking te weinig vermogen aanwezig is om de belastingclaim te voldoen [*Studiecommissie belastingstelsel, Kamerstukken II 2009/10, 32 140, nr. 4, blz. 80, 81, 92–99, 104*]. In 2006 heeft het EIM naar aanleiding van evaluatieonderzoek geadviseerd de meewerkaftrek af te schaffen, omdat deze geen echte toegevoegde waarde heeft [*EIM, «Ondernemen makkelijker en leuker? Evaluatie zelfstandigenaftrek en enkele andere fiscale instrumenten gericht op ondernemerschap», Zoetermeer: 23 augustus 2005*].

Geen prikkel om te groeien

De huidige omvang van de fiscale ondernemersfaciliteiten kan niet alleen worden verklaard door de reserverings- en de investeringsfunctie van winst. De zelfstandigenaftrek is de faciliteit met het grootste financiële belang. De omvang van de zelfstandigenaftrek leidt in combinatie met de vormgeving echter tot een negatieve prikkel voor groei. De zelfstandigenaftrek is heel hoog aan de onderkant en neemt af als de winst toeneemt. Daardoor kan een zeer hoge marginale belastingdruk ontstaan als de winst toeneemt. Bovendien verlaagt de zelfstandigenaftrek de grondslag voor de inkomensafhankelijke regelingen, het verzamelinkomen. Zelfstandigen komen daardoor eerder in aanmerking voor toeslagen dan werknemers met een vergelijkbaar inkomen. Vervolgens leidt de degressieve opbouw van de zelfstandigenaftrek ook tot een hoge marginale druk bij de toeslagen. Per saldo kan het zich dan voordoen dat de ondernemer maar weinig overhoudt van de extra winst die hij maakt. Dit past natuurlijk niet bij de ondernemersgeest. Ondernemerschap is concurreren en uitdagingen aangaan. Dat wil het kabinet stimuleren en niet ontmoedigen. Zeker omdat de positieve externe effecten van ondernemerschap vooral worden veroorzaakt door snelgroeiende ondernemers. Verder is van belang dat de zelfstandigenaftrek vooral aan de onderkant van de inkomensverdeling een sterke fiscale prikkel veroorzaakt om arbeid aan te bieden als zelfstandige in plaats van als werknemer (aanzuigende werking). Terwijl daar veelal niet de snelgroeiende ondernemers zijn te vinden. Gelet op voorgaande acht het kabinet een budgettair neutrale herijking van ondernemersfaciliteiten gewenst, waarbij primair doorgroei meer wordt gestimuleerd.

Geringe transparantie

Doordat de huidige fiscale faciliteiten voor ondernemers de vorm hebben van grondslagversmallers is voor een individuele ondernemer niet direct duidelijk hoe groot voor hem de faciliteiten zijn en hoeveel

hij overhoudt van zijn winst na belasting. Meer transparantie zal het ondernemerschap optimaal stimuleren.

11.4.3. Naar minder regels en meer uitdaging (par. 5.2 TK 32 740, nr. 1)

Eigen verantwoordelijkheid nemen en krijgen ...

Het kabinet juicht het nemen van eigen verantwoordelijkheid toe. Ondernemers doen dit bij uitstek. Zij zorgen daarmee voor economische ontwikkeling en dynamiek. Voor flexibiliteit en creativiteit. Het kabinet wil een concurrerend, algemeen ondernemersklimaat bevorderen en ondernemers de ruimte geven om zich te ontplooien. Daarbij past een stimulans om te gaan ondernemen en het belonen van ambitie. Zonder dat dit gepaard gaat met allerlei gedetailleerde regels met bijbehorende administratieve lasten. Al deze regels maken faciliteiten tijdrovend en ingewikkeld. Daardoor geven ze «gedoe» en kunnen ze hun doel voorbij schieten. Het kabinet wil daarom toegroeien naar minder faciliteiten en minder regels. Dit maakt het ondernemen makkelijker. Het kabinet wil ondernemers een steuntje in de rug bieden en tegelijkertijd ook uitdagen om die extra stap te zetten en te groeien. Dat is goed voor onze economische ontwikkeling, onze werkgelegenheid en onze concurrentiekracht.

... door middel van een winstbox?

Het voorgaande pleit voor het opgaan van verschillende faciliteiten in één generieke geïntegreerde ondernemersfaciliteit, zoals aangekondigd in het Regeerakkoord. Deze faciliteit moet niet alleen duidelijk en robuust zijn, maar ondernemers ook uitdagen om door te groeien, om vernieuwend te blijven en om meer winst te maken. Dit zou kunnen worden bereikt met een winstbox. De meest vergaande vorm van een winstbox wordt bereikt als alle fiscale ondernemersfaciliteiten budgettair neutraal opgaan in één laag proportioneel belastingtarief voor ondernemers (of een laag en een hoog tarief zodat wordt gepoogd de fiscale behandeling van IB ondernemers ten opzichte van de fiscale behandeling van werknemers en aanmerkelijkbelanghouders zo min mogelijk verstorend uit te laten werken). De winst uit onderneming wordt dan uit de progressieve heffing van box 1 gehaald en belast in een afzonderlijke (vierde) box in de inkomstenbelasting met een «eigen» tarief(structuur). Dat is duidelijk en transparant. De ondernemer weet precies waar hij aan toe is, hoeveel hij overhoudt van elke euro extra winst. Minder progressie is bovendien goed voor ondernemerschap. Meer winst maken en doorgroei worden daardoor gestimuleerd. Doordat faciliteiten worden omgezet in een laag tarief kunnen allerlei ingewikkelde regelingen, die zowel de ondernemer als de Belastingdienst veel last bezorgen, vervallen. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor het urencriterium.

Hoewel de winstbox volgens het kabinet conceptueel een aantrekkelijk perspectief biedt, moet het idee van een winstbox nader worden onderzocht omdat het tegelijkertijd een forse wijziging van het stelsel betekent. Hoe moet bijvoorbeeld worden omgegaan met de verliesverrekening in box 1 en de winstbox, en meer specifiek met de hypotheekrenteaftrek en de aftrek van lijfrentepremies [*Mede gelet op het feit dat veel ondernemers nog (ander) box 1-inkomen hebben, zoals loon*]. Deze aftrekposten zitten nu alleen in box 1 van de Wet IB 2001 en die wet kent een gesloten boxenstructuur. Ook de premieheffing volksverzekeringen vindt nu alleen plaats in box 1. Uiteraard moeten ondernemers ook

gewoon hun hypotheekrente en lijfrentepremies kunnen aftrekken en premies volksverzekeringen betalen. De vraag is vervolgens ook hoe de lijfrente-uitkeringen worden belast. Een andere vraag is wie in de winstbox vallen. Naast de ondernemer kennen we in de winstfeer de medegerechtigden en de genietters van resultaat uit overige werkzaamheden, inclusief bijzondere categorieën zoals terbeschikkingstelling en lucratieve belangen. Deze belastingplichtigen krijgen nu in beginsel geen ondernemersfaciliteiten. De vraag is of zij wel in aanmerking moeten komen voor het lage tarief. Daarnaast zal met het oog op een evenwichtige belastingheffing ten opzichte van werknemers en dga's (en resultaatgenietters als zij niet in de winstbox gaan vallen) goed moeten worden gekeken naar het tarief van de winstbox. Dat wil zeggen dat het tarief niet verstorend mag zijn in de zin dat een te grote aanzuigende werking op werknemers (en resultaatgenietters) en een «vlucht uit de BV» ontstaat. Al deze vragen leiden ertoe dat het kabinet het idee van de winstbox eerst verder wil bestuderen. Het kabinet is daarom voornemens om in de eerste helft van 2012 met een verkennende nota over de mogelijkheden van een winstbox te komen.

(...)

Stappen richting een winstbox

Een winstbox kan hoe dan ook alleen geleidelijk worden ingevoerd. Desalniettemin is het volgens het kabinet noodzakelijk nu alvast stappen te nemen ten aanzien van de ondernemersfaciliteiten. Deze stappen moeten in ieder geval in lijn zijn met de gedachten achter een winstbox. Een eerste stap is het budgettair neutraal omzetten van de zelfstandigenaftrek in een vast bedrag dat onafhankelijk is van de hoogte van de winst. Boven deze vaste basisaftrek geldt dan de winstafhankelijke vrijstelling (de MKB-winstvrijstelling). Hierdoor verdwijnt de belemmerende marginale druk uit de zelfstandigenaftrek. Dit bevordert doorgroei. Doorgroeïende ondernemingen zijn belangrijk voor onder andere innovatie en het creëren van nieuwe arbeidsplaatsen. Om deze reden wil het kabinet de MKB-winstvrijstelling tenminste op 12% houden. Voor een groot aantal ondernemers is de zelfstandigenaftrek op dit moment circa € 7 200. Het kabinet kiest er daarom voor om bij de hoogte van de basisaftrek aan te sluiten bij dit bedrag. Het voordeel van de huidige zelfstandigenaftrek wordt voor sommige ondernemers met een lage winst kleiner. Het kabinet beoogt hiermee naast het bevorderen van doorgroei tevens de huidige aanzuigende werking van de zelfstandigenaftrek te verminderen. De vaste basisaftrek van circa € 7 200 zal niet worden geïndexeerd. Met het niet indexeren wordt meteen een stap gezet richting het op termijn afschaffen van het urencriterium.

Bij een vaste basisaftrek van circa € 7 200 kan het urencriterium nog niet worden afgeschaft vanwege de aantrekkingskracht van deze aftrekpost op belastingplichtigen. Daarom is net als nu voor de zelfstandigenaftrek een toegangsdempel nodig. Het urencriterium zorgt er thans voor dat de zelfstandigenaftrek gericht wordt op ondernemers voor wie ondernemen de hoofdactiviteit is. Het is een maatstaf voor de «substantie» van een onderneming. Het criterium voorkomt dat marginale zelfstandige activiteiten in aanmerking komen voor de ondernemersfaciliteit en daarmee de facto zouden worden vrijgesteld van belasting. Het voorkomt ook dat resultaatgenietters die incidenteel hun

arbeid aanbieden zich gaan voordoen als ondernemer. De SER wijst er op dat het urencriterium tegelijkertijd echter bewerkelijk is voor de ondernemer en moeilijk controleerbaar voor de Belastingdienst [*SER-advies, «Zzp'ers in beeld, een integrale visie op zelfstandigen zonder personeel», advies 10/04, oktober 2010. De integrale kabinetsreactie op het advies is verzonden aan de Tweede Kamer bij brief van 4 maart 2011 van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (Kamerstukken II 2010/11, 31 311, nr. 71)*]. De SER draagt eventuele alternatieve toegangscriteria aan voor het urencriterium. Het kabinet onderkent deze bezwaren van de SER. Alternatieve toegangscriteria hebben ieder voor zich echter ook weer nadelen. Het meest eenvoudig is een systeem waarin geen toegangscriterium meer nodig is. Daarom ziet het kabinet het meeste perspectief in een systeem waarin de faciliteiten geleidelijk opgaan in één winstafhankelijke ondernemersfaciliteit, die uiteindelijk mogelijk kan worden vormgegeven als een eigen tarief(structuur) voor winst. Het urencriterium en ook eventuele alternatieve toegangscriteria die de SER aandraagt worden dan overbodig. Geen toegangscriterium is dus waar het kabinet naar toe wil. Het niet indexeren is een eerste stap om hier heel geleidelijk naar toe te werken. Denkbaar is dat in de uiteindelijke situatie nog wel een beperkte basisaftrek blijft bestaan voor starters dan wel een beperkte basisaftrek voor alle ondernemers met een verhoging voor starters. In een situatie met hooguit een beperkte basisaftrek wordt ook de huidige fiscale prikkel om arbeid aan de onderkant van de inkomensverdeling aan te bieden als ondernemer in plaats van werknemer minder. Zolang echter nog sprake is van een substantiële basisaftrek blijft, zoals opgemerkt, een toegangsdrempel nodig.

(...)

Een volgende stap richting een winstbox is het laten opgaan van een aantal faciliteiten in het winstafhankelijke deel van de faciliteit (de MKB-winstvrijstelling). In eerste instantie kan worden gedacht aan faciliteiten als de fiscale oudedagsreserve, de meewerkaftrek en de stakingsaftrek. De budgettaire middelen hiervoor kunnen slimmer worden ingezet [*Zie t.a.v. de FOR en de meewerkaftrek Studiecommissie belastingstelsel, Kamerstukken II 2009/10, 32 140, nr. 4, blz. 81 resp. EIM, «Ondernemen makkelijker en leuker? Evaluatie zelfstandigenaftrek en enkele andere fiscale instrumenten gericht op ondernemerschap», Zoetermeer: 23 augustus 2005*]. De grootste vereenvoudiging wordt bereikt als alle faciliteiten opgaan in de geïntegreerde faciliteit. Vereenvoudiging gaat ook hier gepaard met minder maatwerk. Het kabinet is zich er terdege van bewust dat de weg van de geleidelijkheid hier de beste methode is.

(...)

11.5. Overig (hfdst. 8 van TK 32 740, nr. 1)

Deze Fiscale agenda bevat naast de hiervoor in de hoofdstukken 3 tot en met 7 beschreven hoofdclusters nog enkele onderwerpen die om verscheidene redenen aandacht behoeven. Het gaat in de eerste plaats om twee onderwerpen met gevolgen voor het fiscale stelsel die zijn genoemd in het Regeerakkoord en Gedoogakkoord, te weten de vitaliteitsregeling en de Geefwet. Voorts gaat het om

de uitwerking van enkele onderwerpen, waarover gedurende de behandeling van het Belastingplan 2011 toezeggingen zijn gedaan aan de Eerste of Tweede Kamer der Staten-Generaal. Deze laatste groep omvat de navolgende onderwerpen: de leefvormneutraliteit van het belastingstelsel, de hoogte van het forfaitair rendement in box 3, de behandeling van buitenlandsituaties in box 3 en de fiscale behandeling in de Wet IB 2001 van vorderingen en schulden die voortvloeien uit het wettelijk erfrecht. Deze onderwerpen worden alle in dit laatste verzamelcluster «Overig» in deze brief opgenomen. In dit verzamelcluster wordt allereerst ingegaan op de onderwerpen uit het Regeerakkoord en Gedoogakkoord, vervolgens op de toezeggingen.

11.5.1. Onderwerpen uit Regeerakkoord en Gedoogakkoord (par. 8.1 TK 32 740, nr. 1)

(...)

11.5.2. Toezeggingen tijdens behandeling BP 2011 (par. 8.2 TK 32 740, nr. 1)

Leefvormneutraliteit

Bij de behandeling van het Belastingplan 2011, onder andere middels de motie Slob [*Kamerstukken II, 2010/11, 32 504, nr. 50*], en meer recentelijk op 9 februari jl. tijdens het rondetafelgesprek «leefvormneutraler belastingstelsel» in de Tweede Kamer heeft een discussie plaatsgevonden over de mate van leefvormneutraliteit van het belastingstelsel. Dit onderwerp roept verschillende associaties op bij de partijen in het parlement. Voor sommige partijen geeft het thema aanleiding voor een pleidooi voor verdere individualisering van de heffing over het inkomen. Andere partijen vragen juist aandacht voor het gezinsinkomen als uitgangspunt.

Als gevolg van de toegenomen individualisering en verzelfstandiging van burgers is vanaf de zeventiger jaren van de vorige eeuw gekozen voor een verdergaande individuele benadering van het draagkrachtbeginsel in de inkomstenbelasting. Voor die tijd was sprake van een gezinsbenadering. Alle inkomensbestanddelen van de gehuwde vrouw werden toegerekend aan haar man. Met ingang van 1973 is dit systeem verlaten en werd meer verzelfstandiging van de partner ingevoerd. Vanaf 1984 is de situatie bereikt waarin echtgenoten ieder zelfstandig in de heffing worden betrokken voor de persoonlijke inkomensbestanddelen, terwijl de overige inkomensbestanddelen worden toegerekend aan de echtgenoot met het hoogste persoonlijke inkomen. Met ingang van 1992 zijn bij de invoering van de Brede Herwaardering I ook de inkomsten uit periodieke uitkeringen, waaronder lijfrenten, verzelfstandigd. Voor ongehuwd samenwonenden bestond in die tijd wel al een individueel heffingssysteem, zij het dat ongehuwden op verzoek van bepaalde faciliteiten (zoals overdracht van de belastingvrije som en samenvoeging van aftrekposten) gebruik konden maken.

Met de Wet IB 2001 is een verdere stap gezet op de weg naar individualisering van het belastingstelsel. Gekozen is voor individuele draagkracht als leidend beginsel, waarbij draagkrachtbepalende factoren niet werden veronachtzaamd. Individualiseren op het terrein van de inkomenstoerekening betekent dat inkomsten van partners worden belast bij degene die geniet er is

van de inkomsten. Ook aftrekbare uitgaven komen in aanmerking bij degene op wie de uitgaven drukken. Bij de vormgeving van de individualiseringsgedachte is in de Wet IB 2001 voor een praktische benadering gekozen. Bepaalde moeilijk te individualiseren inkomensbestanddelen, ook wel genoemd gemeenschappelijke inkomensbestanddelen, mogen tussen de partners vrijelijk worden verdeeld.

Vanaf 2001 bestaat er tussen ongehuwd samenwonenden en gehuwden meer gelijkheid. Als fiscale partners hebben zij te maken met een zoveel mogelijk individueel heffingssysteem, dat echter voor ongehuwd samenwonenden – anders dan voor gehuwden – nog optioneel was. Met de invoering van het nieuwe partnerbegrip in 2011 is die keuzemogelijkheid voor ongehuwd samenwonenden vervallen.

De huidige inkomstenbelasting is dus vanuit de maatschappelijke ontwikkelingen vormgegeven als een individuele belasting en niet als een gezinsbelasting. Dit leidt uiteraard ook tot andere resultaten dan een gezinsbelasting. Deze verschillen vloeien voort uit bewust gemaakte keuzes van de wetgever. Feit is wel dat ongeacht de keuze die wordt gemaakt, er altijd, zoals onderstaand geïllustreerd, sprake kan zijn van verschillen.

Ter illustratie dient het volgende voorbeeld: twee gehuwde belastingplichtigen verdienen elk een box 1 inkomen van € 40 000 per jaar. Het inkomen van beiden wordt belast tegen een marginaal tarief van 42%. Een gezinsheffing zou betekenen dat het gezinsinkomen van € 80 000 zou worden belast tegen een ander marginaal tarief, in dit geval 52%. Een gezinsheffing impliceert dan ook dat gelijke individuele inkomens ongelijk kunnen worden belast.

Vanuit de Tweede Kamer zijn twee artikelen aangedragen waarin gepleit wordt voor een ander stelsel: een artikel van prof. dr. L.G.M. Stevens in het Weekblad voor fiscaal recht (WFR 2010/1200) en een artikel van prof. mr. J.M.H.F. Teunissen in het Reformatorisch Dagblad van 26 juni 2009 dat eveneens is gepubliceerd in het Weekblad voor fiscaal recht (WFR 2010/674). Beide hoogleraren pleiten voor een andere vormgeving van belastingheffing in box 1 in de inkomstenbelasting: vlaktaks of splitsingsstelsel.

Professor Teunissen waardeert een heffing op basis van gezinsdraagkracht als leefvormneutraal. Deze keuze leidt er toe dat gelijke individuele inkomens verschillend kunnen worden belast, als bovenstaand geïllustreerd, omdat de mate van belasting ervan mede afhankelijk is van het individuele inkomen van de partner. Niet iedereen zal deze keuze kwalificeren als leefvormneutraal. Anderen zullen als leefvormneutrale belastingheffing kwalificeren dat gelijke individuele inkomens te allen tijde, ongeacht de gezinssituatie, gelijk worden belast.

(...)

11.6. Grondslagversmallers inkomstenbelasting en loonbelasting (Bijlage I bij TK 32 740, nr. 1)

11.6.1. Grondslagversmallers niet-winstsfeer

Inkomstenbelasting

1. 500 km-grens in de bijtelling auto van de zaak
2. Reisaftrek
3. Verlaagde bijtelling zuinige auto
4. Hypotheekrenteaftrek
5. Verhuisregeling eigen woning
6. Bij tijdelijke verhuur voordeel eigen woning 70% inkomsten
7. Kamerhuurvrijstelling
8. Vrijstelling kapitaalverzekering eigen woning (KEW)
9. Aftrek geen of geringe eigenwoningschuld
10. Aftrek uitgaven compensatie pensioentekort
11. Aftrek uitgaven voor inkomensvoorziening meerderjarige gehandicapten
12. Aftrek uitgaven voor inkomensvoorziening bij invaliditeit, ziekte of ongeval
13. Aftrek uitgaven ter behoud van recht op ANW
14. Doorschuifregelingen aanmerkelijk belang (box 2)
15. Box 3 heffingvrij vermogen
16. Box 3 kindertoeslag
17. Box 3 ouderentoeslag
18. Box 3 vrijstelling bos- en natuurterreinen en landgoederen
19. Box 3 vrijstelling voorwerpen kunst en wetenschap
20. Box 3 vrijstelling rechten op roerende zaken krachtens erfrecht
21. Box 3 vrijstelling bepaalde rechten forfaitair rendement
22. Box 3 vrijstelling spaarloon
23. Box 3 vrijstelling kortlopende termijnen inkomsten en verplichtingen
24. Box 3 vrijstelling groen beleggingen
25. Box 3 vrijstelling sociaal ethische beleggingen
26. Box 3 vrijstelling directe beleggingen durfkapitaal
27. Box 3 vrijstelling indirecte beleggingen durfkapitaal
28. Box 3 vrijstelling culturele beleggingen
29. Aftrek uitgaven voor levensonderhoud van kinderen jonger dan 30 jaar
30. Aftrek uitgaven voor specifieke zorgkosten
31. Aftrek weekenduitgaven gehandicapten
32. Aftrek scholingsuitgaven
33. Aftrek uitgaven monumentenpanden
34. Giftenaftrek

(...)

11.6.2. Grondslagversmallers winstsfeer

- 45. Aanloopverliesregeling
- 46. Bosbouwvrijstelling
- 47. Landbouwvrijstelling
- 48. Kwijtscheldingswinstvrijstelling
- 49. Vrijstelling subsidies bos- en natuurbeheer
- 50. Vrijstelling subsidies project Anders betalen voor mobiliteit
- 51. Tonnageregeling
- 52. Willekeurige afschrijving milieubedrijfsmiddelen (Vamil)
- 53. Willekeurige afschrijving startende ondernemers
- 54. Willekeurige afschrijving zeeschepen
- 55. Tijdelijke willekeurige afschrijving
- 56. Kleinschaligheidsinvesteringsaftrek (KIA)
- 57. Energie-investeringsaftrek (EIA)
- 58. Milieu-investeringsaftrek (MIA)
- 59. Egalisatiereserve
- 60. Herinvesteringsreserve
- 61. Doorschuiven bij overlijden
- 62. Doorschuiven aan medeondernemer/werknemer
- 63. Doorschuiven naar andere onderneming
- 64. Geruisloze omzetting in NV/BV
- 65. Fiscale oudedagsreserve (FOR)
- 66. Zelfstandigenaftrek
- 67. Startersaftrek
- 68. Aftrek voor speur- en ontwikkelingswerk (S&O-aftrek)
- 69. Meewerkaftrek
- 70. Startersaftrek bij arbeidsongeschiktheid
- 71. Stakingsaftrek
- 72. MKB-winstvrijstelling
- 73. Stakingswinstlijfrenteaftrek

11.7. Verslag van een schriftelijk overleg (TK 32 740, nr. 3)

Op 30 mei 2011 is het verslag van een schriftelijk overleg inzake de fiscale agenda vastgesteld. Hierna zijn de voor lijfrenten en andere oudedagsvoorzieningen in de derde pijler relevante passages opgenomen.

11.7.1. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties (onderdeel I)

VRAGEN EN OPMERKINGEN VAN DE LEDEN VAN DE FRACTIE VAN DE PVDA

Algemeen (blz. 5)

Ook de naar verhouding geringe belasting op vermogens en de ruime fiscale aftrekbaarheid van de opbouw van oudedagsvoorzieningen voor hoge inkomens krijgt geen aandacht in de Fiscale agenda. Naar de mening van de leden van de PvdA-fractie is ook hier in beginsel een vruchtbare uitruil mogelijk met lagere belastingen op arbeid. Graag vernemen deze leden de argumenten waarom ook deze opties niet nader zijn verkend.

VRAGEN EN OPMERKINGEN VAN DE LEDEN VAN DE FRACTIE VAN DE PVV

IB-ondernemers (blz. 16)

In het kader van oudedagsvoorzieningen zijn er tal van voorzieningen welke ook toegankelijk zijn voor ondernemers. Een aparte voorziening zoals de fictieve FOR voor ondernemers is dan ook overbodig. Deze leden zijn van mening dat de meewerkaf trek met ingang van 2012 afgeschaft moet worden.

VRAGEN EN OPMERKINGEN VAN DE LEDEN VAN DE FRACTIE VAN DE SP

IB-ondernemers (blz. 27)

De leden van de SP-fractie vragen hoe het voorstel van een extra box, de zogenoemde winstbox, past in de doelstelling om te komen tot meer vereenvoudiging van het belastingstelsel. Klopt het dat het voorstel voor een winstbox afkomstig is van VNO-NCW? Welke ondernemersfaciliteiten worden er allemaal afgeschaft bij de introductie van de winstbox? Klopt het dat het in ieder geval gaat om de zelfstandigenaftrek, de startersaftrek, de fiscale oudedagsreserve, de mkb-winstvrijstelling, de meewerkaf trek en de stakingsaftrek? Hoe groot is het koopkrachtverlies van de groepen die gebruik maken van deze regelingen? Kan de staatssecretaris een overzicht geven van de herverdelingseffecten? Per wanneer zou de winstbox moeten ingaan? Klopt het dat de staatssecretaris met ingang van volgend jaar de winstafhankelijke zelfstandigenaftrek afschaft om die te vervangen door een vast bedrag? Welke herverdelingseffecten brengt dat met zich mee? Klopt het dat de kleinste bedrijven daar het meest onder te lijden hebben? Kan in een tabel een overzicht worden weergegeven van welke ondernemers/ZZZP-ers tussen de +3 en -3% aan inkomenseffecten zullen ondervinden? Kan de staatssecretaris bevestigen dat een ondernemer met een winst onder € 14 000 meer dan tweeduizend euro misloopt aan zelfstandigenaftrek, hoeveel is het nettobedrag onderaan de streep?

11.7.2. Reactie van de staatssecretaris (onderdeel II)

Algemeen (blz. 67 en 68)

De leden van de fractie van de PvdA zien een vruchtbare mogelijkheid voor uitruil tussen het verlagen van de belasting op arbeid en het verhogen van de belasting op vermogen en het inperken van de

fiscale aftrekbaarheid van oudedagsvoorzieningen voor hogere inkomens. De leden van de fractie van GroenLinks vragen – onder verwijzing naar de voorstellen van de Studiecommissie belastingstelsel – naar een inperking van de toepassing van de omkeerregel op pensioenpremies. Ook wordt door deze leden gevraagd naar een versnelde fiscalisering van de AOW en inperking van de gerichte vrijstellingen in de loonbelasting.

(...)

Met betrekking tot de fiscale aftrekbaarheid van bijdragen aan oudedagsvoorzieningen merk ik in dit verband overigens op dat onlangs een wetsvoorstel naar uw Kamer is gestuurd, waarin wordt voorgesteld om het Witteveenkader – in lijn met de verhoging van de AOW-leeftijd per 2020 – in te perken. Naar mijn mening zal de aanpassing van het Witteveenkader bijdragen aan de doelstelling van het kabinet om de pensioenleeftijd te verhogen en de arbeidsparticipatie van oudere werknemers te vergroten. Daarnaast wordt de budgettaire opbrengst van deze maatregel ingezet om de overheidsfinanciën weer verder op orde te brengen. De middelen zijn daarmee niet beschikbaar voor een verlaging van de belastingdruk op arbeid.

IB-ondernemers (blz. 107)

Deze leden zijn van mening dat de introductie van een vaste basisaftrek contraproductief zal werken en dat de zelfstandigenaftrek afgeschaft dient te worden of dient te worden vervangen door een verhoogde MKB-winstvrijstelling. De Studiecommissie belastingstelsel heeft geadviseerd om de zelfstandigenaftrek en de fiscale oudedagsreserve af te schaffen [*Studiecommissie belastingstelsel: Continuïteit en Vernieuwing, Een visie op het belastingstelsel, Kamerstukken II 2009/10, 32 140, nr. 4*]. Deze leden vragen waarom dat advies niet is gevolgd. Hierover merk ik op dat de in de Fiscale agenda gepresenteerde plannen voorzien in een integratie van ondernemersfaciliteiten in één winstafhankelijke ondernemersfaciliteit, die uiteindelijk mogelijk kan worden vormgegeven als een eigen tarief(structuur) voor winst. In de verkenning naar een winstbox zal onder andere ook gekeken worden naar het op laten gaan van de zelfstandigenaftrek en de fiscale oudedagsreserve in deze geïntegreerde winstafhankelijke faciliteit. Omdat veranderingen in ondernemersfaciliteiten gepaard gaan met inkomenseffecten, kan dit echter niet van de ene op de andere dag worden ingevoerd. Daarom wil het kabinet volgend jaar een eerste stap in de goede richting zetten. Deze stap houdt in dat de degressieve zelfstandigenaftrek wordt omgezet in een vaste en niet geïndexeerde basisaftrek van circa € 7200.

(...)

De leden van de fractie van de SP vragen hoe het voorstel van een extra box, de zogenoemde winstbox, past in de doelstelling om te komen tot meer vereenvoudiging van het belastingstelsel. Zij vragen ook welke ondernemersfaciliteiten allemaal worden afgeschaft bij de introductie van een winstbox. Ook willen zij weten of het in ieder geval gaat om de zelfstandigenaftrek, de startersaftrek,

de fiscale oudedagsreserve, de MKB-winstvrijstelling, de meewerkaf trek en de stakingsaf trek. Verder vragen zij wanneer de winstbox zou moeten ingaan. De leden van de fractie van GroenLinks vragen in dit verband of door een vierde box de uitvoering door de Belastingdienst echt eenvoudiger wordt en wat de verwachte besparing is op de uitvoeringskosten.

11.8. Verslag van een nader schriftelijk overleg (TK 32 740, nr. 7)

Binnen de vaste commissie voor Financiën hebben enkele fracties de behoefte over de brief van de staatssecretaris van Financiën d.d. 14 april 2011 met de Fiscale agenda (Kamerstuk 32 740, nr. 1) en naar aanleiding van het verslag schriftelijk overleg d.d. 30 mei 2011 (Kamerstuk 32 740, nr. 3) enkele nadere vragen en opmerkingen voor te leggen. De vragen en opmerkingen zijn op 7 juli 2011 aan de staatssecretaris van Financiën voorgelegd en bij brief van 16 augustus 2011 zijn ze door hem beantwoord. Deze antwoorden zijn opgenomen in het verslag van een nader schriftelijk overleg dat is vastgesteld op 17 augustus 2011 (TK 32 740, nr. 7, blz. 14 e.v.).

11.8.1. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties (onderdeel I)

VRAGEN EN OPMERKINGEN VAN DE LEDEN VAN DE FRACTIE VAN DE CHRISTENUNIE

Winstbox (blz. 14)

De gedachte overdenkende van de winstbox waarin een aanmerkelijk lager tarief zou gaan gelden bracht de leden van de ChristenUnie-fractie op de vraag of het daarbij niet passend en mogelijk zou zijn om een aantal «doorschuif faciliteiten» af te schaffen. De overdrager van een onderneming zou dan, ook in combinatie met de stakingslijfrenteaf trekregeling, in het algemeen toch redelijk uit de voeten moeten kunnen? Het zou toch een wat gezonder systeem zijn als ondernemer-persoon in kwestie bij beëindiging door hemzelf tegen een eerlijk tarief kan afrekenen waarna zijn opvolger met een schone lei begint, in plaats van het stimuleren van doorschuiven in geval van overdracht, waardoor fiscale claims vele jaren worden doorgeschoven en maar niet tot afrekening komen. Is de staatssecretaris bereid deze optie te verkennen, ook vanuit zijn inzet voor een eenvoudiger en solider stelsel?

12. Besluit BLKB2011/1576M; Oud regime lijfrenten en toerekening lijfrentetermijnen aan echtgenoot (Stcrt. 2011, nr. 15573)

19 augustus 2011

Nr. BLKB2011/1576M

Belastingdienst/Landelijk Kantoor Belastingregio's, Brieven en Beleidsbesluiten

De staatssecretaris van Financiën heeft het volgende besloten.

Dit besluit beschrijft hoe wordt omgegaan met opgewekt vertrouwen als gevolg van een standpunt van de Belastingdienst inzake de wijziging van de begunstiging van oud-regimelijfrenten ten behoeve van de minstverdienende echtgenoot, gevolgd door omzetting in een lijfrentespaarrekening.

12.1. Inleiding

Onlangs zijn er perspublicaties geweest over de fiscale behandeling van lijfrentetermijnen die worden genoten op grond van een lijfrente waarop het regime van de Wet op de inkomstenbelasting 1964 (hierna Wet IB 1964; tekst vóór 1992), van toepassing is geweest (het zogenoemde pré-Bredeherwaarderingregime, hierna oud-regimelijfrente). Die publicaties betroffen een standpunt dat door de Belastingdienst in een specifieke casus was ingenomen voor een oud-regimelijfrente die is omgezet in een lijfrentespaarrekening (als bedoeld in artikel 3.126a van de Wet IB 2001).

In reactie op de publicaties is aangegeven dat ik het genoemde standpunt niet onderschrijf en is een verduidelijking toegezegd. Deze verduidelijking is hierna opgenomen. Als gevolg van dit standpunt hebben belastingplichtigen met een oud-regimelijfrente mogelijk vertrouwd op de fiscale behandeling zoals door de Belastingdienst geuit bij omzetting in een lijfrentespaarrekening of een lijfrentebeleggingsrecht. In dit besluit is opgenomen in welke situaties er sprake is van opgewekt vertrouwen en hoe belastingplichtigen hierop een beroep kunnen doen.

12.2. Toepassing van artikel 69 van de Wet IB 1964 op naar nieuw regime omgezette lijfrenten

Onder het lijfrenteregime zoals dat gold vóór 1992 werden lijfrentepremies afgetrokken door de meestverdienende echtgenoot volgens de toenmalige regels voor inkomenstoerekening. Volgens dat lijfrenteregime was het indertijd mogelijk om de minstverdienende echtgenoot bij leven de begunstigde te doen zijn van de ontvangen lijfrentetermijnen (in latere lijfrenteregimes bestaat die mogelijkheid niet meer).

Om te voorkomen dat de lijfrentetermijnen zouden worden belast bij de minstverdienende echtgenoot – wat de toenmalige wetgever onwenselijk vond – was een voorziening opgenomen in artikel 69 van de Wet IB 1964, tekst 1991. Hiermee werd voor oud-regimelijfrenten de mogelijkheid van niet

wenselijke inkomensoverheveling voorkomen. Om te voorkomen dat die inkomensoverheveling mogelijk zou zijn na omzetting van een oud-regimelijfrente in een nieuw-regimelijfrente (zogenoemde Brede-herwaarderingslijfrente) werd bovendien in de Wet IB 1964 voor de jaren 1992 tot en met 2000 een nieuw artikel 69 opgenomen.

Door de invoering van de Wet IB 2001 zouden zonder nadere overgangsregels de bepalingen van de Wet IB 1964 geen betekenis meer hebben. De wetgever heeft ervoor gekozen om onder meer voor lijfrenten de regels van de Wet IB 1964 voor een groot deel te eerbiedigen. Dit is voor een belangrijk deel geregeld in Hoofdstuk 2, Artikel I, onderdeel O, van de Invoeringswet Wet IB 2001. Onder die eerbiedigende werking valt – dit is bevestigd in vaste jurisprudentie – de werking van artikel 69 van de Wet IB 1964 op lijfrenten gesloten vóór 1992. Ook bij een omzetting van een dergelijke oud-regimelijfrente in een (andere) lijfrenteverzekering die voldoet aan de voorwaarden van de Wet IB 2001, gaat de werking van genoemd artikel 69 niet verloren. Onwenselijke inkomensoverheveling tussen echtgenoten blijft daarmee onmogelijk. Dit standpunt is tot op heden ook steeds door de Belastingdienst uitgedragen en daaraan is in de praktijk uitvoering gegeven.

Anders dan recentelijk (april 2011) door de Belastingdienst is uitgedragen, ben ik van oordeel dat de overgangsbepaling van onderdeel O van de Invoeringswet – en daarmee ook artikel 69 Wet IB 1964 – ook geldt voor situaties waarin een oud-regimelijfrenteverzekering fiscaal geruisloos wordt omgezet in een met ingang van 2008 fiscaal mogelijke lijfrentespaarrekening of lijfrentebeleggingsrecht. Dus als de rekeninghouder de andere echtgenoot is dan degene die in het verleden de lijfrentepremies van de oud-regimelijfrente heeft afgetrokken, moeten de uitkeringen worden belast bij de op het tijdstip van ontvangst meestverdienende echtgenoot.

12.3. Honorering van opgewekt vertrouwen

Het in april 2011 ingenomen standpunt van de Belastingdienst in een specifieke casus heeft ertoe geleid dat in identieke gevallen belastingplichtigen op basis van dat standpunt vaststaande posities hebben ingenomen. Dergelijke posities moeten fiscaal worden behandeld conform het in april 2011 door de Belastingdienst voor de specifieke casus ingenomen standpunt omdat belastingplichtigen daaraan vertrouwen mogen ontlenen.

De specifieke casus betrof een zogenoemde kapitaalverzekering met lijfrenteclausule die was gesloten door de meestverdienende echtgenoot die ook de lijfrentepremies had afgetrokken. Op het tijdstip van de expiratie van de kapitaalverzekering was de minstverdienende echtgenoot onherroepelijk begunstigde van de lijfrente. De lijfrenteclausule moet daarom ook door de minstverdienende echtgenoot worden uitgevoerd en deze doet dat door het inbrengen van het lijfrentekapitaal in een lijfrentespaarrekening. Langs deze weg is in de eerste plaats een fiscaal geruisloze omzetting mogelijk, ondanks het feit dat de andere echtgenoot dan de echtgenoot die oorspronkelijk verzekeringnemer was, de rechthebbende wordt van de lijfrentespaarrekening of het

lijfrentebeleggingsrecht. Bovendien hield het standpunt van de Belastingdienst in dat de uitkeringen die op de lijfrentespaarrekening of het lijfrentebeleggingsrecht worden ontvangen door de minstverdienende echtgenoot, ook daadwerkelijk bij die echtgenoot zouden worden belast. Dit ondanks het feit dat de premies voor de lijfrenteverzekerings in het verleden bij de andere, meestverdienende echtgenoot in aftrek zijn gekomen.

Dit in april 2011 ingenomen standpunt van de Belastingdienst blijft gelden voor alle gevallen waarvan aannemelijk is dat uitsluitend op basis van deze standpuntbepaling en nog vóór de dagtekening van het besluit, vóór of door de expiratie van de kapitaalverzekering met lijfrenteclausule de begunstiging onherroepelijk is gewijzigd ten gunste van de minstverdienende echtgenoot. Hieronder vallen in beginsel niet situaties waarin reeds vóór het bekend worden van het standpunt van de Belastingdienst de minstverdienende echtgenoot (onherroepelijk) begunstigde van de lijfrente was. Dit is anders als na de standpuntbepaling door de Belastingdienst, maar vóór de dagtekening van dit besluit, tevens overboeking van het lijfrentekapitaal heeft plaatsgevonden naar een aanbieder van lijfrentespaarrekeningen of lijfrentebeleggingsrechten. Ook deze situaties worden gerespecteerd. Als datum van bekend worden van het standpunt van de Belastingdienst wordt uitgegaan van 6 april 2011.

Met het oog op de beoordeling of sprake is van opgewekt vertrouwen en om dit voor de toekomst vast te leggen, moeten deze situaties vóór 1 januari 2012 worden gemeld aan de voor de belastingplichtige bevoegde inspecteur van de Belastingdienst. Daarbij dienen stukken te worden overgelegd waaruit het tijdstip van onherroepelijk worden van de begunstiging c.q. het tijdstip van overboeking van het lijfrentekapitaal blijkt.

12.4. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van de Staatscourant waarin het wordt geplaatst en werkt terug tot en met de datum van het besluit.

Dit besluit wordt in de Staatscourant gepubliceerd.

Den Haag, 19 augustus 2011

De staatssecretaris van Financiën,

F.H. Weekers.

13. Provisieverbod vs. art. 1.7b Wet IB 2001 (o.a. TK 31 086)

13.1. Vooraf

In de brief van 13 april 2011 bij het wetsvoorstel 'Wet implementatie richtlijn markten voor financiële instrumenten' (TK 31 086, nr. 27) heeft de minister van Financiën de Tweede Kamer nader geïnformeerd over de uitwerking van het provisieverbod en verbetering van de dienstverleningstransparantie zoals hij heeft aangekondigd in zijn brief van 12 oktober 2010 (TK 31 086, nr. 25).

In de brief van 13 april 2011 heeft de minister ook de aandachtspunten geadresseerd die aan de orde kwamen in het debat met de Tweede uw Kamer op 25 november 2010. In dat debat werd toegezegd om zo spoedig mogelijk een norm tegen excessieve directe beloning en een verbod op bonusprovisies voor schadeverzekeringen te regelen.

De uitwerking van de twee laatstgenoemde maatregelen vindt plaats in het Wijzigingsbesluit 2012 dat per 1 januari a.s. in werking zal treden. De overige maatregelen, die uitgewerkt zullen worden op basis van de lijnen uitgezet in de brief van 13 april 2011, zullen worden meegenomen in het daarop volgende Wijzigingsbesluit. Dit besluit wordt op 1 juli 2012 gepubliceerd. De beoogde inwerkingtreding van deze maatregelen is 1 januari 2013.

In de brief van 13 april 2011 heeft de minister eerst het kader waarbinnen het provisieverbod en de samenhangende maatregelen moet worden begrepen, geschetst. Daarna volgt een toelichting op de vormgeving van de norm tegen excessieve directe beloning en het bonusprovisieverbod voor schadeverzekeringen. Vervolgens wordt in de brief ingegaan op de uitwerking van de openstaande punten die samenhangen met het provisieverbod en de aandachtspunten van de Tweede Kamer.

13.2. Maatregelen met inwerkingtredingdatum 1 januari 2012

Op verzoek van uw Kamer regel ik versneld en vooruitlopend op het provisieverbod drie zaken: een norm om excessieve beloningen die de bemiddelaar/adviseur bij de klant in rekening brengt tegen te gaan, en een verbod op bonusprovisies bij schadeverzekeringen. Ik regel daarbij ook een norm voor beloningen binnen het volmachtkanaal omdat ik daarmee hetzelfde doel als het provisieverbod beoog te realiseren, namelijk het voorkomen van een waterbedeffect waarbij het gevaar bestaat dat uitwassen niet verdwijnen maar zich verplaatsen.

Deze maatregelen worden versneld ingevoerd omdat de AFM al excessen in de markt heeft geconstateerd met betrekking tot rechtstreekse beloningen van de klant aan de bemiddelaar/adviseur en ik het met uw Kamer van groot belang acht om preventief op te treden tegen mogelijke ontwijkroutes voor het provisieverbod en de nu al geldende strengere regels voor provisie bij

advisering/bemiddeling. Daarnaast constateert de AFM momenteel het risico van perverse prikkels binnen de commissiestructuur in het volmachtkanaal die nu versneld zullen worden geadresseerd.

13.2.1. Norm tegen excessieve directe beloning

Op dit moment gelden er voor rechtstreekse beloningen die de adviseur/bemiddelaar bij de klant in rekening brengt nog geen publiekrechtelijke normen. De AFM heeft signaleerd dat dit er in de praktijk toe kan leiden dat er bij klanten excessieve beloningen in rekening worden gebracht (brief van 9 september 2010 bijlage bij kamerstuk 31 086 nr. 25 verga derjaar 2010–2011). De klant wordt weliswaar over de hoogte van de beloning geïnformeerd maar blijkt niet of onvoldoende in staat om hier adequaat tegenwicht te bieden tegen de adviseur/bemiddelaar.

Om te voorkomen dat adviseurs excessieve beloningen in rekening brengen bij klanten wordt een open norm geïntroduceerd voor directe beloning betaald door de klant. Het doel van deze norm is om te voorkomen dat adviseurs/bemiddelaars beloningen in rekening brengen voor hun werkzaamheden die niet kunnen worden gerechtvaardigd gelet op de daarmee gemoeide inspanningen. Een dergelijke open norm geeft de AFM de mogelijkheid om handhavend op te treden, daar waar klanten excessieve beloningen in rekening worden gebracht die evident afbreuk doen aan het belang van de klant. Let wel, de afspraak over beloning en tarief is primair een zaak tussen de klant en de adviseur/bemiddelaar. De klant heeft hierin een eigen verantwoordelijkheid om kritisch te zijn, evenals bij het afnemen van andere commerciële diensten en producten het geval is. De klant zal zich dus bewust moeten worden van het feit dat financieel advies een prijs heeft. Eerder betaalde de klant de advieskosten via de provisie en had hij daar minder zicht op. Nu zal hij zelf moet bepalen of hij de in rekening gebrachte advieskosten redelijk vindt, gelet op de aard en omvang van de dienstverlening. De AFM kan pas ingrijpen als er sprake is van een kennelijk onredelijke vergoeding en kan dan sancties opleggen aan de adviseur/bemiddelaar. De AFM kan geen excessieve vergoedingen terugvorderen voor de klant.

13.2.2. Verbod op bonusprovisies voor schadeverzekeringen

Onder de huidige provisieregelgeving met betrekking tot complexe producten wordt gevreesd voor het verschuiven van de ongewenste sturing naar schadeverzekeringen (het zogenaamde «waterbedeffect»). Provisies worden dan overgeheveld naar niet-complexe producten waarvoor de regelgeving minder zwaar is. Om te voorkomen dat de perverse prikkels bij de advisering en bemiddeling in schadeverzekeringen een vlucht nemen, zullen de zogenoemde bonusprovisies bij deze producten niet langer worden toegestaan. Voor schadeverzekeringen zullen dus uitsluitend nog afsluit- en doorlopende provisie zijn toegestaan. Daarbij worden adviseurs/bemiddelaars eveneens verplicht om op verzoek van de klant transparant te zijn over de provisie die door de aanbieder voor de advisering c.q. bemiddeling wordt betaald. Ik kies hiervoor omdat ik ook bij schadeverzekeringen van mening ben dat de klant er recht op heeft te weten hoeveel de provisie bedraagt die de aanbieder betaalt. Met deze maatregelen wordt het gevreesde waterbedeffect naar verwachting tegengegaan. Ik

kies bewust niet voor verdergaande transparantie-eisen omdat ik een dergelijke maatregel disproportioneel zwaar vind voor de markt van schadeverzekeringen waar premies en productvoorwaarden goed vergelijkbaar zijn, waar sprake is van een concurrerende markt en geen excessen bekend zijn.

Uit de evaluatie kwam ook naar voren dat er aandacht moet worden besteed aan het volmachtbedrijf. Een gevolmachtigd agent sluit en beheert namens één of meerdere verzekeraars waarvan hij een volmacht heeft verzekeringen. Werkzaamheden van een gevolmachtigd agent bestaan bijvoorbeeld uit het accepteren van risico's, het afwikkelen van schades en het royeren van een polis. Het volmachtkanaal verschilt wezenlijk van het tussenpersoonkanaal.

Het volmacht kanaal kent een gestage groei en een groeiend aandeel in de distributie van vooral schadeverzekeringen. Vanwege de omvang en de positie van de gevolmachtigde agenten (tussen de aanbieder en de adviseur/bemiddelaar) zijn de sturingsmogelijkheden vanuit het volmacht kanaal groot. De gevolmachtigde agenten vallen echter niet onder de provisieregels omdat er geen sprake is van provisiebetalings. Gevolmachtigde agenten ontvangen een vergoeding van de aanbieder in de vorm van commissies.

Om het risico van een waterbedeffect naar het volmachtkanaal tegen te gaan kies ik ervoor om de gevolmachtigde agenten onder vergelijkbare regels te brengen als het bemiddelingskanaal. Ik introduceer daarom versneld een norm die commissies die afbreuk doen aan de verplichting van verzekeraars en gevolmachtigd agenten om zich in te zetten voor het belang van de klant onmogelijk maakt. Commissies waar een perverse prikkel vanuit gaat, zoals de volume gerelateerde commissie, zullen niet langer toegestaan zijn.

13.3. Maatregelen met inwerkingtredingdatum 1 januari 2013

Zoals reeds aangekondigd wordt per 1 januari 2013 een verbod op provisies ingevoerd voor:

- complexe financiële producten;
- hypothecaire kredieten;
- inkomensverzekeringen, waaronder betalingsbeschermers en arbeidsongeschiktheidsverzekeringen voor ondernemers;
- uitvaartproducten, en
- dienstverlening onder het Nationaal Regime Mifid [*Nationaal Regime Markets in Financial Instruments*] (NR Mifid).

Er zal altijd discussie mogelijk blijven over welke producten binnen de reikwijdte van het verbod zouden moeten vallen. Belangrijkste reden om producten eronder te brengen is het bestaan van misstanden in de markt. Om bij het constateren van misstanden in de markt snel in te kunnen grijpen wil ik het betrekkelijk eenvoudig mogelijk maken om de reikwijdte van het provisieverbod aan te kunnen passen.

Eenvoudige schadeverzekeringen en consumptief krediet worden niet onder de reikwijdte van het provisieverbod gebracht. Bij eenvoudige schadeverzekeringen is de markt redelijk concurrerend. Voor deze producten is een provisieverbod niet nodig. Schadeverzekeringen met een hoge impact voor de consumenten komen wel onder het provisieverbod (zoals de Arbeidsongeschiktheidsverzekering en Overlijdensrisicoverzekering of deze nu in combinatie met een krediet worden verkocht of niet).

Voor consumptief krediet geldt op dit moment een verbod om de consument rechtstreeks om een vergoeding te vragen. Dit verbod is juist in het verleden ingevoerd om hit-and-run praktijken in de consumptief krediet markt te bestrijden. De komst van het provisieverbod en het bonusverbod bij schadeverzekeringen zorgen voor een enorme verandering in de markt die mogelijk ook effect zal hebben op de advisering en bemiddeling in consumptief krediet. Ik vind het daarom van belang om de marktontwikkelingen goed te blijven volgen om te zien bij consumptief krediet aanvullende maatregelen nodig zijn.

Producten onder de MiFID blijven vooralsnog buiten het bereik omdat MiFID maximum harmonisatie is en we daaraan op dit moment geen aanvullende eisen kunnen stellen. Nederland zet wel in op een provisieverbod voor beleggingsondernemingen op Europees niveau. Voor het NR Mifid, kunnen we wel eisen stellen en het provisieverbod toepassen. Ten aanzien van de dienstverlening onder het NR MiFID moet ik wel rekening houden met de uitkomsten van de herziening van de Europese Commissie van MiFID. Deze uitkomsten zouden immers ook het NR MiFID kunnen betreffen.

13.4. Toezeggingen 9 september 2011 (TK 32 500 IXB, nr. 25)

Met zijn brief van 9 september 2011 aan de Tweede Kamer heeft de staatssecretaris van Financiën gevolg gegeven aan enkele toezeggingen (kenmerk AFP2011/559U en TK 32 500 IXB, nr. 25), waaronder toezeggingen op het gebied van het provisieverbod tussenpersonen. Hierna is de van belang zijnde integrale tekst daarvan opgenomen.

De Vaste commissie voor Financiën van de Tweede Kamer heeft in het AO inzake de evaluatie van de provisieregeling van 25 november 2010 en het AO betreffende de regelgeving provisieverbod van 7 juni 2011 (zie TK 31 086, nr. 28) gevraagd naar de fiscale gevolgen van het reeds aangekondigde provisieverbod voor tussenpersonen.

Om de fiscale gevolgen van het provisieverbod in kaart te brengen heeft de Belastingdienst samen met het Ministerie van Financiën een werkgroep opgericht. Deze werkgroep inventariseert de gevolgen op het gebied van omzetbelasting, inkomstenbelasting en assurantiebelaasting die de wijziging van dienstverlening van tussenpersonen als gevolg van het provisieverbod met zich mee brengen. Daartoe zijn en worden tevens marktpartijen geconsulteerd. Bij deze informeer ik u nader

over de uitkomsten tot nu toe van deze werkgroep op het gebied van omzetbelasting en inkomstenbelasting.

13.4.1. Omzetbelasting

De btw-regelgeving kent verschillende vrijstellingen voor de dienstverlening van tussenpersonen bij verzekeringen, kredietverlening, handelingen in het betalingsverkeer en vermogensbeheer. Met betrekking tot verzekeringen geldt een vrijstelling voor de met de verzekering samenhangende diensten van verzekeringstussenpersonen. In het geval van kredietverlening, handelingen in het betalingsverkeer en vermogensbeheer zijn de bemiddelingsdiensten van tussenpersonen vrijgesteld. Indien de dienstverlening echter louter bestaat uit advisering aan de consument en niet is gericht op (de bemiddeling bij) de totstandkoming van een overeenkomst, dan is btw verschuldigd over de voor het advies in rekening gebrachte vergoeding.

In het provisiemodel verricht de tussenpersoon wat betreft de btw diensten aan de aanbieders van de financiële producten. De tussenpersoon ontvangt pas een vergoeding als zijn werkzaamheden hebben geleid tot de verkoop van een financieel product. De werkzaamheden van de tussenpersoon zijn dan binnen de btw-regelgeving duidelijk te kwalificeren als "met verzekering samenhangende diensten" of "bemiddelingsdiensten" en zijn dan vrijgesteld van btw. In dit model wordt geen (aparte) vergoeding in rekening gebracht voor advisering aan de consument. Hierdoor wordt bij louter advisering, zonder dat deze advisering heeft geleid tot een overeenkomst, geen btw geheven.

Conform wat beoogd wordt, zal de dienstverlening van tussenpersonen op de terreinen van verzekeren, kredietverlening en andere financiële dienstverlening, met het provisieverbod minder gericht zijn op het tot stand brengen van een product. In de plaats van productgerelateerde dienstverlening van de tussenpersoon aan de productaanbieder, zal cliëntgerichte dienstverlening van de tussenpersoon aan de consument, gericht op (het onderzoeken van) de wens van de cliënt, het uitgangspunt vormen. De tussenpersoon brengt de consument daarbij dan niet alleen een vergoeding in rekening als er een succesvolle bemiddeling tussen de aanbieder van het financiële product en de consument tot stand is gekomen, maar ook als dit niet het geval is.

In dat kader moet allereerst worden vastgesteld dat soortgelijke prestaties voor de heffing van btw op overeenkomende wijze moeten worden behandeld. Voorts vereist de fiscale neutraliteit, dat belastingplichtigen het organisatiemodel moeten kunnen kiezen dat hun uit economisch oogpunt het beste uitkomt, zonder het risico te lopen dat hun werkzaamheden daarmee buiten de btw-vrijstelling vallen. Hieruit volgt dat een wijziging in het beloningsmodel op zichzelf in beginsel geen invloed heeft op het van toepassing zijnde btw-regime.

Hoewel de onderlinge juridische verhoudingen binnen de branche als gevolg van het provisieverbod wijzigen, zullen tussenpersonen/bemiddelaars nog steeds de schakel vormen tussen aanbieders van de complexe financiële producten en consumenten en hun betekenis blijven houden bij de distributie

van die producten. Binnen de nieuwe beloningsstructuur zijn zij nog steeds op zoek naar klanten voor de aanbieders c.q. brengen zij potentiële klanten met die aanbieders in contact.

Daarbij kunnen echter accentverschillen ontstaan. Door het optreden in opdracht van de consument en een grotere mate van onafhankelijkheid richting de aanbieders van financiële producten, neemt de gerichtheid van de dienstverlening op de “verkoop” van een hoofdovereenkomst af en zal vaker sprake zijn van een zichtbare adviesdienst aan de consument.

De dienstverlening kan onder de vrijstelling blijven vallen, indien het gaat om kenmerkende en essentiële werkzaamheden van een tussenpersoon inzake verzekeringen, of wanneer de dienst van de tussenpersoon over het geheel genomen een afzonderlijk geheel vormt en de kenmerkende en essentiële functies van een bemiddelingsdienst vervult. Activiteiten die uitsluitend bestaan uit advisering (bijvoorbeeld in het geval dat een tussenpersoon door een consument wordt ingeschakeld om advies/een second opinion te geven over de financiële situatie van de consument of een financieel product) zijn echter altijd met btw belast.

13.4.2. Inkomstenbelasting

In het kader van het verbod op provisies voor tussenpersonen met ingang van 2013 hebben de belangenorganisaties ook een aantal knelpunten bij de werking van artikel 1.7b Wet IB 2001 opgebracht die nu nader worden onderzocht. Op grond van dit artikel wordt de beloning van de tussenpersoon – de “fee” – die rechtstreeks door de klant voor het sluiten of verlengen van een verzekering wordt betaald, fiscaal gelijkgesteld aan een premie voor die verzekering. Het artikel is ingevoerd per 1 april 2002 in het kader van het opheffen van het verbod op rechtstreekse beloning van tussenpersonen door klanten. Met het artikel is destijds vooral beoogd om geen verschil in de hoogte van aftrek van lijfrentepremies te doen ontstaan naar gelang de beloning van de tussenpersoon plaatsvindt door de verzekeraar of door de klant zelf.

De uitkomst van de evaluatie van artikel 1.7b van de Wet IB 2001 staat thans nog niet vast. Door de relevante belangenorganisaties is hiervoor ook tijdens overleggen inbreng van uiteenlopende aard geleverd, die nog zal worden gewogen. Tijdens die overleggen en ook in schriftelijke inbreng zijn daarnaast twee gemeenschappelijke verzoeken geuit waaraan ik wel al op korte termijn tegemoet wil komen.

In de eerste plaats is verzocht om de gelijkstelling van de beloning van de tussenpersoon met een premie voor kapitaalverzekeringen eigen woning en dergelijke ongedaan te maken. Als gevolg van die gelijkstelling kunnen niet-beoogde en niet-voorzienbare nadelige fiscale gevolgen ontstaan voor de klanten. Klanten kunnen hun recht op vrijstelling van de kapitaalsuitkering verliezen door overschrijding van de fiscale bandbreedte-eis voor de premies. Of in sommige gevallen ineens moeten afrekenen over de waarde van de kapitaalverzekering. De aanbieders van de producten kunnen die gevolgen niet voorkomen aangezien de beloning van de tussenpersoon bij hen niet bekend is. Om deze nadelige en niet-beoogde gevolgen van artikel 1.7b te voorkomen, zal ik vooruitlopend op

wetswijziging zo spoedig mogelijk in het Verzamelbesluit Kapitaalverzekeringen een goedkeuring opnemen dat toepassing van artikel 1.7b op kapitaalverzekeringen desgewenst achterwege kan blijven.

In de tweede plaats is door de belangenorganisaties verzocht om beleidsmatig aan te geven welke werkzaamheden bij het sluiten of verlengen van een lijfrenteverzekering of lijfrentespaarrekening leiden tot een beloning van de tussenpersoon die op grond van artikel 1.7b wordt gelijkgesteld met een lijfrentepremie. Omdat hieraan in de praktijk grote behoefte bestaat, zal ik hieraan zo spoedig mogelijk in het Verzamelbesluit Lijfrenten invulling geven.

14. ZZP'er & zijn oudedagsvoorziening (o.a. TK 31 311)

14.1. Inleiding

Op 17 december 2007 hebben de staatssecretarissen van Economische Zaken, van Sociale zaken en werkgelegenheid en van Financiën gezamenlijk een brief over zelfstandig ondernemerschap aangeboden aan de Tweede Kamer (TK 31 311, nr. 1). In de brief is namens het Kabinet de visie gegeven op het belang van zelfstandig ondernemerschap voor de Nederlandse economie.

Met de brief wordt uitwerking gegeven aan het stimuleren van zelfstandig ondernemerschap als één van de doelstellingen van het Coalitieakkoord en het Beleidsprogramma. Daarnaast wordt hiermee voldaan aan de toezeggingen aan de Eerste en Tweede Kamer mede naar aanleiding van het MKB-debat (2006) en aan de sociale partners naar aanleiding van de Participatietop. In de brief wordt onder meer ingegaan op de problematiek rond de pensioenopbouw door zelfstandigen.

Voorafgaand aan de brief van 17 december 2007 hebben de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de staatssecretaris van Financiën op 7 september 2007 een brief aan de Tweede Kamer gestuurd over de pensioenopbouw door zelfstandigen (TK 30 413, nr 100). Daarin staat o.m. het volgende te lezen. Bij de parlementaire behandeling van de Pensioenwet (TK 30 413, nr. 62, en Handelingen der Kamer II, vergaderjaar 2006–2007, nr. 3, blz. 79–113), is de Tweede Kamer toegezegd de pensioenopbouw door zelfstandigen te onderzoeken en daarbij ook aandacht te schenken aan de aspecten fiscaliteit en waardeoverdracht (Kamerstukken II 2006/07, 30 413, nr. 53). De Kamer heeft bij motie gevraagd daarbij te betrekken de mogelijkheid van een «open pensioenfonds» voor zelfstandigen in de tweede pijler, alsmede (overige) mogelijkheden voor pensioenopbouw in de tweede pijler voor zelfstandigen (TK 30 413, nr. 78). Daarnaast heeft de toenmalige minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid toegezegd bij dit onderzoek terug te komen op de fiscale facilitering van de verruiming van de termijn van vrijwillige voortzetting (TK 30 413, nr. 75, en EK 30 413, nr. C). Over dit laatste onderwerp zijn op 12 juni 2009 (Handelingen 2008-2009, Ahangsel 2937) en 25 februari 2011 kamervragen beantwoord (DB2011/73U).

De brief van 7 september 2007 strekt tot inlossing van genoemde toezeggingen en tot uitvoering van genoemde motie.

Hierna zijn de relevante passage's inzake de oudedagsvoorzieningen uit de diverse kamerstukken met de nrs. 30 413 en 31 311 opgenomen. Er wordt ook ingegaan op het SER-advies van 15 oktober 2010 en de kabinetsreactie daarop. De stukken zijn in chronologische volgorde opgenomen.

14.2. Brief van 7 september 2007 (TK 30 413, nr. 100)

Uit diverse onderzoeken (zie onder meer EIM, «Pensioen van ondernemers», 2006) blijkt dat het aantal zelfstandigen dat pensioen opbouwt naar verhouding lager is dan bij werknemers. Daarnaast bestaat het beeld dat qua omvang de pensioenopbouw bij zelfstandigen eveneens achter blijft

bij die van werknemers.

Dat roept de vraag op of er knelpunten zijn bij de opbouw van pensioen door zelfstandigen en zo ja of overheidsmaatregelen nodig en effectief zijn om die knelpunten weg te nemen. Daartoe zijn allereerst de bestaande mogelijkheden voor pensioenopbouw binnen de tweede en derde pijler onder de loep genomen. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met organisaties van zelfstandigen. Deze gesprekken hebben een beeld gegeven van de achtergronden van de feiten. Tevens zijn door de organisaties opties aangedragen ter stimulering van de pensioenopbouw door zelfstandigen. Deze worden gepresenteerd en van een reactie voorzien.

14.2.1. Uitgangspunten

In deze notitie wordt een aantal uitgangspunten gehanteerd over de rol van zelfstandigen en voor het beoordelen van varianten:

1. Zelfstandigen dragen een grote mate van eigen verantwoordelijkheid voor het zelf treffen van voorzieningen op de terreinen ziekte, arbeidsongeschiktheid en pensioenen. Wel is het van belang dat zelfstandigen in staat zijn bepaalde risico's te dragen. Dit houdt in dat zij zich op de private markt tegen redelijke tarieven moeten kunnen verzekeren. In die gevallen waarin de private markt hier niet in voorziet, kan de overheid bezien of er reden is voor overheidsingrijpen, bijvoorbeeld omdat sprake is van een bijzonder maatschappelijk belang. Voorzover zich knelpunten voordoen, zal in deze notitie dan ook worden bezien of en hoe overheidsingrijpen zinvol is.
2. Overheidsmaatregelen moeten effectief en proportioneel zijn. Dat houdt ten eerste in dat een overheidsmaatregel een belemmering voor de pensioenopbouw van zelfstandigen of voor de start als zelfstandige kan wegnemen. Ten tweede moet het aangrijpingspunt voor de maatregel door specifiek de overheid kunnen worden beïnvloed. Ten slotte is hierbij relevant dat thans het zelfstandig ondernemerschap vooral toeneemt in de bouw, de ICT en de zakelijke dienstverlening. Maatregelen die voor die sectoren niet van betekenis zijn, hebben daarom een beperkte reikwijdte.

14.2.2. Mogelijkheden pensioenopbouw voor zelfstandigen

Onder het begrip «zelfstandige» verstaan we in deze brief zowel de ondernemer in de zin van de Wet inkomstenbelasting 2001 («IB-ondernemer») als de genietende van resultaat uit overige werkzaamheden («resultaatgenietende»). Overigens wordt in het spraakgebruik de directeur-groootaandeelhouder (dga) ook vaak als zelfstandige aangeduid. Het onderscheid is vooral in de fiscaliteit van belang. Waar nodig zullen we deze categorieën onderscheiden.

Het is niet mogelijk om aan te geven onder welke categorie een zzp-er (zelfstandige zonder personeel) valt. Dit begrip dat noch in de fiscaliteit noch in de pensioenwetgeving voorkomt wordt in deze brief niet gebruikt.

In de pensioenopbouw worden drie pijlers onderscheiden.

Pensioenopbouw werknemers en zelfstandigen in drie pijlers

Werknemers	Zelfstandigen
Eerste pijler: AOW Tweede pijler: collectief aanvullend pensioen	Eerste pijler: AOW Tweede pijler: • Vrijwillige voortzetting bij een bedrijfstak-pensioenfonds • Verplichte aansluiting bij een bedrijfstak-pensioenfonds Verplichte aansluiting bij een beroepspensioen-regeling
Derde pijler: individueel aanvullend pensioen: • Lijfrente	Derde pijler: • Lijfrente • Fiscale oudedagsreserve (alleen IB-onder-nemers)

De eerste pijler betreft de AOW, die voor alle ingezetenen toegankelijk is. De tweede pijler wordt gevormd door de collectieve arbeidspensioenen. De derde pijler bestaat uit individuele pensioenvoorzieningen. De tweede en derde pijler zijn wezenlijk verschillend. Daaraan ligt ten grondslag dat pensioenafspraken in de tweede pijler worden gemaakt in het arbeidsvoorwaardenoverleg tussen sociale partners en neerslaan in collectieve, verplichte en solidaire regelingen. Derde pijlerpensioenen zijn individuele, niet-solidaire producten. Hooguit vrijwillig wordt in de derde pijler een collectiviteit gevormd.

Voor zelfstandigen zijn zowel in de tweede als in de derde pijler mogelijkheden voor fiscaal gefacilieerde pensioenopbouw. Zo bestaat er in de tweede pijler voor alle zelfstandigen (dus ook de resultaatgenieters en de dga) die voorheen als werknemer deelnamen aan een pensioenregeling de mogelijkheid van vrijwillige voortzetting van die deelname. Voor ex-deelnemers die aansluitend als IB-ondernemer starten, is vrijwillige voortzetting mogelijk gedurende maximaal tien jaar (waarvan de eerste drie jaar fiscaal gefacilieerd), voor andere ex-deelnemers gedurende maximaal drie jaar (eveneens drie jaar fiscaal gefacilieerd). De fiscale faciëring is mogelijk op basis van het laatstgenoten loon. Voor sommige zelfstandigen geldt, eveneens in de tweede pijler, de verplichte aansluiting bij een bedrijfstakpensioenfonds. Van deze mogelijkheid is gebruik gemaakt voor schilders en stukadoors (afbouw- en natuursteenbedrijf). Zo is iedereen die in de schildersector werkzaam is, werknemers maar ook ondernemers met en zonder personeel, verplicht aangesloten bij het bedrijfstakpensioenfonds voor het Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf. Daarnaast geldt voor zelfstandigen in een aantal medische beroepsgroepen en beroepsgroepen als het loodswezen en kunstenaars verplichte deelname aan een beroepspensioenregeling op grond van de Wet verplichte beroepspensioenregeling. Daarnaast hebben zelfstandigen, net als andere belastingplichtigen (inclusief werknemers), toegang tot de lijfrentefaciliteiten in de derde pijler.

IB-ondernemers hebben bovendien de mogelijkheid om door middel van de fiscale oudedagsreserve (FOR) fiscaal gefacilieerd een oudedagsvoorziening op te bouwen zonder dat het geld tijdens de opbouwperiode de eigen onderneming hoeft te verlaten.

Naast de fiscaal gefacilieerde mogelijkheden tot pensioenopbouw hebben zelfstandigen overigens nog andere mogelijkheden om te voorzien in hun pensioeninkomen, zoals het op het moment van pensionering verkopen van het eigen bedrijf. IB-ondernemers kunnen de belastingheffing over de stakingswinst (tot een bepaald maximumbedrag aan stakingswinst) desgewenst uitstellen door het bedingen van een lijfrente.

14.2.3. Oorzaken beperkte pensioenopbouw zelfstandigen

Zelfstandigen blijken de thans bestaande mogelijkheden tot pensioenopbouw in de tweede en derde pijler in de praktijk doorgaans niet volledig te gebruiken. Zoals aangegeven door de organisaties van zelfstandigen en ook blijkend uit onderzoek, zijn daar verschillende redenen voor.

In de eerste plaats vinden zelfstandigen de kosten voor pensioenopbouw te hoog.

Ten tweede worden pensioenproducten vaak weinig transparant gevonden en is er onbekendheid met de verschillende mogelijkheden van pensioenopbouw en de fiscale facilitatie daarvan.

Een derde reden is het beperkte pensioenbewustzijn onder zelfstandigen. Het belang van een adequaat pensioen wordt door zelfstandigen vaak onderschat, terwijl de financiële ruimte die ontstaat als gevolg van de verkoop van het eigen bedrijf bij pensionering vaak wordt overschat.

Bovendien worden de beschikbare middelen vaak liever in het bedrijf geïnvesteerd dan in een pensioenvoorziening.

Ten vierde noemen deze organisaties de onmogelijkheid van waardeoverdracht van de tweede naar de derde pijler. Tot slot is door sommige partijen de wens geuit tot een verruiming van het fiscale kader in de derde pijler.

Over deze mogelijke oorzaken kan het volgende worden opgemerkt. Ten aanzien van de kosten voor de pensioenopbouw dient te worden bedacht dat voor het opbouwen van pensioen een substantieel deel van het inkomen moet worden gereserveerd. De premie voor een tweede pijler pensioen voor werknemers bedraagt gemiddeld 20% van het bruto loon. Voor werknemers geldt dat hun pensioenpremie doorgaans door de werkgever wordt afgedragen. Daarbij is gewoonlijk ook sprake van een werkgeversdeel. Dit deel is niet zichtbaar, maar maakt wel degelijk onderdeel uit van de totale premie-inleg voor pensioenopbouw. Bovendien komt het voor werknemers betaalde werkgeversdeel van de premie ten laste van de totale arbeidsvoorwaardenruimte. In die zin wordt ook het werkgeversdeel van de premie – zij het indirect – door de werknemer zelf gedragen. Voor zelfstandigen zijn de premielasten voor pensioen direct zichtbaar, omdat zij deze volledig zelf dienen te betalen; bij zelfstandigen zijn werkgever en werknemer als het ware in een persoon verenigd. De hoogte van de premie-inleg is door de overheid niet te beïnvloeden. Het voorgaande neemt niet weg dat er sprake kan zijn van kostenverschillen tussen tweede en derde pijlerproducten als gevolg van verschillen tussen collectieve of individuele producten. Voor collectiviteiten kunnen schaalvoordelen

leiden tot lagere kosten. Daarnaast kan de kostenstructuur tussen uitvoerders van tweede en derde pijlerproducten verschillen.

Ten aanzien van de opmerking over waardeoverdracht dient te worden aangetekend dat het verbod op waardeoverdracht van tweede naar derde pijler geen belemmering vormt voor het opbouwen van pensioen door zelfstandigen. In de praktijk betekent het ook geen belemmering voor de overstap van werknemer naar zelfstandig ondernemerschap. De bestaande rechten blijven immers gewaarborgd en zullen veelal – afhankelijk van de regeling – geïndexeerd worden. Dat laatste is in de derde pijler meestal niet het geval. Het verbod op waardeoverdracht van de tweede naar de derde pijler leidt daarom doorgaans ook niet tot een financiële achteruitgang van het opgebouwde pensioen.

14.2.4. Aangedragen opties

Er zijn in de gesprekken met organisaties van zelfstandigen diverse mogelijkheden genoemd om de eerder aangehaalde knelpunten in de pensioenopbouw zoals door organisaties van zelfstandigen genoemd, te mitigeren of weg te nemen:

- ☐ Het treffen van een collectieve regeling in de derde pijler;
- ☐ Waardeoverdracht van de tweede naar de derde pijler;
- ☐ Het instellen van een «open fonds» in de tweede pijler;
- ☐ De mogelijkheid van vrijwillige aansluiting bij een bedrijfstakpensioenfonds;
- ☐ Het verruimen van fiscale kaders;
- ☐ Het verhogen van het pensioenbewustzijn.

Collectieve regeling in de derde pijler

Thans reeds zijn er diverse mogelijkheden om collectieve regelingen voor zelfstandigen vorm te geven. Het (stimuleren van het) gebruik van dergelijke regelingen is aan organisaties van zelfstandigen.

Met collectieve regelingen kunnen kostenvoordelen worden behaald ten opzichte van individuele regelingen. Zo kunnen in de derde pijler collectieve pensioenregelingen bij verzekeraars worden afgesloten die specifiek gericht zijn op zelfstandigen. In de afgelopen periode heeft een aantal organisaties van zelfstandigen hiertoe al initiatieven genomen, zoals FNV Zelfstandigen, het Platform Zelfstandige Ondernemers en het Alternatief voor Vakbond.

Organisaties van zelfstandigen kunnen ook zelf een verzekeraar oprichten in de vorm van een onderlinge waarborgmaatschappij. In dat geval kan men de activiteiten beperken tot alleen het eigen domein en komen eventuele winsten grotendeels ten goede aan de leden (de verzekeringnemers). Zelfstandigen hebben op de private markt binnen de huidige kaders dus al de mogelijkheid zich tegen voordelige tarieven collectief te verzekeren.

Deze collectieve regelingen in de derde pijler verschillen in een aantal opzichten van pensioenregelingen in de tweede pijler. In de eerste plaats zijn werknemers doorgaans verplicht om deel te nemen aan de pensioenregeling die de werkgever aanbiedt. In de tweede plaats zijn

regelingen in de tweede pijler collectieve solidaire regelingen. Ter financiering van het pensioen wordt veelal een doorsneepremie geheven, die voor alle deelnemers gelijk is. Op deze regelingen zijn bovendien de bepalingen van de Pensioenwet van toepassing. Dat betekent onder andere dat gelijke behandeling naar geslacht, arbeidsduur, leeftijd en gezondheid verplicht is. In de derde pijler gelden deze verplichtingen niet. Het derde verschil dat nauw samenhangt met de zojuist genoemde verplichte gelijke behandelingsaspecten in tweede pijlerproducten, is dat binnen de tweede pijler mogelijkheden tot waardeoverdracht bestaan en dat waardeoverdracht van de tweede naar de derde pijler niet mogelijk is.

Waardeoverdracht van tweede naar derde pijler

Bij waardeoverdracht in de tweede pijler zijn het hanteren van sekseneutrale tarieven, het verbod op medische keuring en het verbod op afkoop belangrijke uitgangspunten die de solidariteit waarborgen. Voor de derde pijler gelden deze uitgangspunten niet. Om die reden is waardeoverdracht van de tweede naar de derde pijler thans niet mogelijk. Door sommige organisaties van zelfstandigen is voorgesteld om die mogelijkheid te creëren.

Het ongeclausuleerd mogelijk maken van waardeoverdracht naar de derde pijler, doet afbreuk aan bovenstaande solidariteitswaarborgen. Na de overdracht naar de derde pijler gelden bovenstaande uitgangspunten immers niet meer. Juist om dat te voorkomen en om het risico af te wenden dat de solidariteit te niet wordt gedaan, is er geen mogelijkheid van waardeoverdracht naar de derde pijler. Waardeoverdracht is immers een vrijwillige keuze. Dat zal ertoe leiden dat degene die beter worden van waardeoverdracht dat zullen doen en dat de kosten daarvan betaald worden door degene die – verplicht – achterblijven. Daarnaast kan waardeoverdracht naar de derde pijler tot gevolg hebben dat het opgebouwde pensioenvermogen wordt afgekocht, waarbij overigens wel direct fiscaal afgerekend moet worden, en besteed wordt aan andere doeleinden. Het risico bestaat dan dat in dat geval na pensionering alsnog een (financieel) beroep op de overheid wordt gedaan.

Wanneer er voor zelfstandigen in de derde pijler een collectieve, solidaire pensioenregeling tot stand komt die wel voldoet aan de eerder genoemde verplichtingen en uitgangspunten, zou het recht op waardeoverdracht naar een dergelijke regeling nader bezien kunnen worden. Het is echter eerst aan zelfstandigen om een dergelijke regeling te realiseren. Tot op heden is een dergelijke regeling niet tot stand gekomen.

Zoals eerder aangegeven, is het ook niet te verwachten dat een dergelijke mogelijkheid tot waardeoverdracht de pensioenopbouw bij zelfstandigen daadwerkelijk stimuleert.

«Open fonds» in de tweede pijler

Een stap verder dan het introduceren van waardeoverdracht naar de derde pijler, zou zijn een pensioenfonds voor zelfstandigen binnen de tweede pijler, met dezelfde solidariteitskenmerken als de huidige pensioenfonds. Het Alternatief voor Vakbond (AVV) streeft een dergelijk fonds na voor freelancers en zelfstandigen zonder personeel. Het AVV wil dat het fiscale kader van de tweede pijler

geldt voor een dergelijk fonds. Ook wordt in het voorstel van het AVV waardeoverdracht naar een dergelijk fonds mogelijk.

Bij een dergelijk «open» fonds zijn wel een paar opmerkingen te plaatsen, op grond waarvan getwijfeld kan worden aan de bijdrage van een dergelijke fonds aan de stimulering van de pensioenopbouw door zelfstandigen.

Kenmerkend voor tweede pijlerproducten is solidariteit en collectiviteit. Voor de pensioenfondsen waarop de Pensioenwet van toepassing is, wordt daaraan uitvoering gegeven via de centrale relatie tussen de werkgever, de werknemer en de pensioenuitvoerder. Omdat bij een fonds voor zelfstandigen de werkgever afwezig is, wordt bij een dergelijk fonds een nog sterker beroep op de onderlinge solidariteit tussen die zelfstandigen gedaan. Een «open» fonds betekent dat sprake is van een vrijwillige keuze met betrekking tot de toetreding tot dat fonds. Maar de solidariteitskenmerken van tweede pijlerproducten leiden ertoe dat niet alle zelfstandigen zullen toetreden tot een «open fonds». Zo is de te hanteren doorsneepremie die verbonden is aan een dergelijk solidair fonds, voor jongere deelnemers financieel minder aantrekkelijk dan voor oudere deelnemers. Jongeren zullen daarom eerder een particulier pensioenproduct kiezen, terwijl ouderen op de particuliere markt duurder uit zijn en eerder zullen participeren in een fonds. Het verdisconteren van dit (mogelijke) effect leidt tot een opwaartse druk op de initiële premie voor het open fonds, wat deelname voor (nog) meer potentiële deelnemers financieel onaantrekkelijk maakt. Ook de wettelijk verplichte gelijke behandeling van mannen en vrouwen zal bij een vrijwillig fonds tot een dergelijk effect leiden. Gegeven de langere levensverwachting van vrouwen in combinatie met de doorsneepremie, zullen mannen eerder overwegen niet in het fonds deel te nemen.

Alleen verplichte deelname kan dergelijke effecten tegengaan, zoals het geval is bij de verplichte deelname in beroepspensioenregelingen. Maar als men niet voor die bestaande mogelijkheid van een verplichte deelname in een beroepspensioenregeling opteert (bv. omdat niet duidelijk is hoe de groep is die moet worden afgebakend waarvoor het fonds geldt), rijst de vraag hoe men dan aan die solidariteitskenmerken van tweede pijlerproducten tegemoet kan komen.

Een pensioenfonds voor zelfstandigen in de tweede pijler is dus mogelijk, maar impliceert zware solidariteitseisen hetgeen zich niet verhoudt tot het door zelfstandigen gewenste «open» karakter.

Vrijwillige aansluiting

Een ander voorstel dat deelname aan een collectieve regeling betreft, is de invoering van de vrijwillige aansluiting door zelfstandigen bij een bedrijfstakpensioenfonds. Daarbij gaat men ervan uit dat de keuze voor aansluiting vrijwillig is; na aansluiting geldt deze echter zolang men als zelfstandige werkzaam is in de betreffende sector. Dit laatste hangt samen met de zogenoemde domeinafbakening. Deze domeinafbakening, die inherent is aan de uitvoering van pensioenregelingen in de tweede pijler en die de binding met de betreffende sector tot uitdrukking brengt, impliceert namelijk dat vrijwillige aansluiting alleen mogelijk is zolang de zelfstandige binnen de bedrijfstak van het pensioenfonds werkzaam is.

De voorgestelde mogelijkheid van vrijwillige aansluiting dient te worden onderscheiden van de bestaande mogelijkheid van vrijwillige aansluiting voor werkgevers: de voorgestelde mogelijkheid tot aansluiting geldt voor de betrokkenen zelf en niet voor hun werkgever.

De voorgestelde mogelijkheid van vrijwillige aansluiting dient eveneens te worden onderscheiden van de mogelijkheid tot vrijwillige voortzetting.

Verschillen tussen de voorgestelde mogelijkheid van vrijwillige aansluiting en de regeling van de vrijwillige voortzetting zijn:

- bij de voorgestelde mogelijkheid van vrijwillige aansluiting geldt geen maximumtermijn en bij de vrijwillige voortzetting wel (namelijk maximaal tien jaar voor IB-ondernemers en drie jaar voor overige ex-deelnemers);
- bij de voorgestelde mogelijkheid van vrijwillige aansluiting is relevant in welke branche men werkzaam is; bij de vrijwillige voortzetting is juist van belang in welke branche men in het verleden werkzaam was.

Vrijwillige aansluiting betekent deelname aan een collectieve, solidaire regeling. Bij het openstellen van de mogelijkheid van vrijwillige aansluiting door zelfstandigen bestaat, vanwege de in het voorstel opgenomen onmogelijkheid van vrije uittreding zolang men werkzaam is in de desbetreffende sector, de kans dat alleen slechte risico's zich aansluiten, met als gevolg een opwaartse druk op de premies. Verder zou vrijwillige aansluiting geen oplossing betekenen voor de velen die thans in de ICT-sector of in de zakelijke dienstverlening starten als zelfstandige en een tweede pijlerpensioen willen opbouwen, omdat in die sectoren geen bedrijfstakpensioenfonds bestaat waarbij zij zouden kunnen aansluiten.

Verruiming fiscale kaders

Vanuit organisaties van zelfstandigen is geopperd de fiscale kaders in de derde pijler te verruimen. Ook in het rapport van MKB-Nederland is dit opgenomen (Delta Lloyd en MKB-Nederland, «Gelijke behandeling van pensioen in werknemers- en ondernemerssfeer», augustus 2006). Hierbij wordt erop gewezen dat het fiscale kader voor derde pijlerproducten minder ruim is dan voor tweede pijlerproducten. Veel zelfstandigen zouden daardoor niet de mogelijkheid hebben een met werknemers vergelijkbare oudedagvoorziening op te bouwen.

De verschillen in opbouwmogelijkheden tussen beide pijlers vloeien met name voort uit het feit dat met het uitwerken van de grenzen in de tweede pijler is aangesloten bij hetgeen sociale partners plegen af te spreken omtrent het pensioen. Daarbij zijn ten behoeve van de flexibiliteit ruime normen vastgesteld, waarbinnen sociale partners de feitelijke grenzen vaststellen. Hierbij is tevens rekening gehouden met het feit dat werkgevers een natuurlijk belang hebben om de pensioenregeling zo goedkoop mogelijk te houden.

De relatief lage pensioenopbouw door zelfstandigen blijkt in de praktijk echter niet te worden veroorzaakt door het ontbreken van voldoende fiscale ruimte, maar door andere oorzaken. Er zijn geen aanwijzingen dat de fiscale kaders in de derde pijler over de gehele linie knellen. Het overgrote deel van de zelfstandigen benut de thans bestaande kaders niet of onvolledig. Verruiming van de fiscale kaders zal voor hen zeker geen impuls zijn voor extra pensioenopbouw.

Naast het voorstel om de ruimte in de derde pijler te verruimen, is het idee geopperd om zelfstandigen de mogelijkheid te geven om bij een verzekeraar of bank op een geblokkeerde rekening te sparen uit het nettoinkomen, zonder dat vermogensrendementsheffing hoeft te worden afgedragen over het aldus ten behoeve van de oudedagsvoorziening opgebouwde vermogen.

Als – enerzijds – dit idee generieke uitwerking krijgt, heeft dat forse budgettaire consequenties. Als – anderzijds – aan dit idee voorwaarden worden verbonden om te waarborgen dat het opgebouwde vermogen ook daadwerkelijk wordt gebruikt als oudedagsvoorziening, ontstaat een nieuw regime dat qua voorwaarden vergelijkbaar is met het huidige lijfrenteregime. Omdat bij het lijfrenteregime veelal nog kan worden geprofiteerd van het tariefsverschil (de premie is vaak aftrekbaar tegen een hoger tarief dan het tarief waartegen de uitkering wordt belast), lijkt de toegevoegde waarde van een dergelijke variant nihil.

Pensioenbewustzijn en transparantie pensioenproducten

Ten slotte wordt het beperkte pensioenbewustzijn onder zelfstandigen als oorzaak voor hun beperkte pensioenopbouw nader bezien. Alle gesproken organisaties van zelfstandigen hechten aan vergroting van dit pensioenbewustzijn. In hun ogen draagt meer en begrijpelijke voorlichting over de beschikbare pensioenproducten hieraan bij.

Niet alleen onder zelfstandigen, maar ook onder werknemers is het pensioenbewustzijn beperkt. Het gebrek aan pensioenbewustzijn heeft voor zelfstandigen grotere gevolgen dan voor werknemers. Werknemers nemen immers veelal op basis van hun arbeidsverhouding verplicht deel in een regeling. Hun beperkte bewustzijn leidt er in ieder geval niet toe dat men geen aanvullend pensioen opbouwt. Deze gevolgen zijn echter inherent aan de grotere eigen verantwoordelijkheid van zelfstandigen voor pensioenopbouw. Zij moeten zelf de keuze maken op welke wijze zij in hun oudedagsvoorziening willen voorzien. Er zijn tal van organisaties die voorlichting geven over het belang van en de mogelijkheden tot pensioenopbouw door zelfstandigen, zoals belangenorganisaties van zelfstandigen, Kamers van Koophandel, Pensioen kijker en bijvoorbeeld de Stichting ZZP Nederland. Het zijn dan ook met name deze instanties die maatregelen kunnen nemen ter verhoging van het pensioenbewustzijn van zelfstandigen. Overigens is het doel dat zelfstandigen weloverwogen een keuze maken om al dan niet tot aanvullende pensioenopbouw over te gaan. Die keuze is en blijft aan zelfstandigen zelf.

Verwezen zij ook naar het maatschappelijk debat over pensioenen (zie ook de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 18 juni jl.). De Sociaal-Economische Raad zal in dit kader een aantal bijeenkomsten organiseren met een breed samengestelde groep van betrokkenen en

deskundigen. Centrale thema is het gebrek aan pensioenbewustzijn van burgers, de mogelijke oorzaken daarvan en de mogelijkheden om het pensioenbewustzijn te vergroten (AV/PB/2007/19 780).

14.2.5. Vrijwillige voortzetting

Het kabinet heeft toegezegd terug te komen op de fiscale facilitering van de verruiming van de termijn van de vrijwillige voortzetting.

De voor alle ex-werknemers geldende mogelijkheid van vrijwillige voortzetting is (alleen) voor werknemers die aansluitend aan hun deelname als werknemer starten als IB-ondernemer, bij amendement uitgebreid van drie naar tien jaar. Tegemoetkomen aan het verzoek van de Tweede Kamer om deze verruiming van de termijn naar 10 jaar naar de fiscaliteit door te trekken is onverenigbaar met het uitgangspunt van gelijke behandeling.

Terwijl ex-deelnemers die aansluitend aan het werknemerschap starten als IB-ondernemer tien jaar fiscaal gefacilieerd vrijwillig zouden mogen voortzetten op basis van het voormalige loon, zou dat voor overige categorieën ex-deelnemers slechts drie jaar kunnen. Het meest evident komt de ongelijke behandeling naar voren bij een vergelijking met resultaatgenieters die eveneens voorheen als werknemer deelnamen. Maar ook voor ex-deelnemers die als werknemer in dienst treden bij een werkgever die geen pensioenregeling aanbiedt, blijft de termijn van drie jaar gelden, terwijl IB-ondernemers fiscaal gefacilieerd zouden mogen blijven deelnemen gedurende tien jaar. Uitbreiding van de tienjaarstermijn naar alle ex-deelnemers zou op gespannen voet staan met de regels inzake de taakafbakening en is om die reden niet wenselijk.

Naast het bovengenoemde bezwaar aangaande de doelgroep, zou ook de duur van een fiscale facilitering van tien jaar op juridische bezwaren stuiten. Het betreft dan het onderscheid dat zou ontstaan tussen zelfstandigen die voorheen als werknemer deelnamen en die wel de mogelijkheid hebben om tien jaar fiscaal gefacilieerd vrijwillig te kunnen voortzetten op basis van het voormalige loon, en zelfstandigen zonder voorafgaande deelname aan de pensioenregeling, die niet fiscaal gefacilieerd vrijwillig kunnen voortzetten. Anders dan bij een termijn van drie jaar kan bij een termijn van tien jaar niet worden gesteld dat sprake is van een overgangperiode; er kan niet in redelijkheid worden gesteld dat er gedurende een periode van tien jaar nog een band met het werknemerschap aanwezig is. De vrijwillige voortzetting is echter niet bedoeld als structurele pensioenvoorziening.

Los van de juridische bezwaren is relevant dat aan een uitbreiding van de fiscale facilitering voor ex-deelnemers tot 10 jaar budgettaire consequenties zijn verbonden van indicatief € 25 mln.

Gezien de budgettaire en juridische bezwaren, kan het kabinet niet ingaan op de wens van de Tweede Kamer om de verruiming van de termijn voor vrijwillige voortzetting naar 10 jaar voor IB-ondernemers, zoals die bij amendement in de Pensioenwet is opgenomen, fiscaal te faciliteren. Het

kabinet is van mening dat dit de mogelijkheid tot een adequate pensioenopbouw niet in de weg staat gezien de bestaande mogelijkheden in de derde pijler.

14.2.6. Beroepspensioenen

Een afzonderlijk punt met betrekking tot de fiscale aspecten van pensioenen betreft het fiscale kader voor beroepspensioenen, waarover nog overleg plaatsvindt met de Unie voor Beroepspensioenfondsen. Voor de Wet verplichte beroepspensioenregeling gelden overeenkomstige bepalingen als de Pensioenwet. Tevens kennen beroepspensioenregelingen enkele zware solidariteitskenmerken. Het ligt daarom voor de hand aan te sluiten bij het tweede pijler regime.

14.2.7. Conclusies

Zelfstandigen zijn in hoge mate zelf verantwoordelijk voor het treffen van oudedagsvoorzieningen. Hier ligt alleen een rol voor de overheid als sprake is van evidente knelpunten voor het zelf kunnen dragen of verzekeren van risico's, of indien een bijzonder maatschappelijk belang aan de orde is. Tevens moeten eventuele overheidsmaatregelen effectief en proportioneel zijn. Zij dienen een daadwerkelijke impuls voor de pensioenopbouw van zelfstandigen in te houden en vast moet staan dat het juist de overheid moet zijn die een dergelijke maatregel moet nemen.

Het kabinet concludeert dat zelfstandigen binnen het huidige stelsel verschillende mogelijkheden hebben tot pensioenopbouw in de tweede en derde pijler en dat om die reden nadere overheidsmaatregelen niet direct geboden zijn. Gelet op de in deze brief genoemde juridische en budgettaire bezwaren kan het kabinet niet overgaan tot fiscale facilitatie van de verlenging van de vrijwillige voortzettingstermijn voor (alleen) IB-ondernemers naar tien jaar, zoals bij amendement opgenomen in de Pensioenwet. Dit is onverenigbaar met het uitgangspunt van gelijke behandeling.

Een aandachtspunt is verder de mogelijkheid van waardeoverdracht van de tweede naar de derde pijler. Indien er voor zelfstandigen in de derde pijler een collectieve, solidaire regeling tot stand komt die voldoet aan de solidariteitskenmerken van een tweede pijlerproduct, is het kabinet – ondanks de hiervoor genoemde twijfels over de toegevoegde waarde daarvan – bereid te bezien hoe het recht op waardeoverdracht naar een dergelijke regeling uitgebreid zou kunnen worden. Maar dit vereist wel dat de (organisaties van) zelfstandigen een regeling die aan die kenmerken voldoet, realiseren.

Voorts zijn verdere verbeteringen te realiseren door tegemoet te komen aan de breed gedeelde wens om het pensioenbewustzijn van zelfstandigen te vergroten. Naar de mening van het kabinet ligt ook hier een uitdrukkelijke rol voor organisaties van zelfstandigen.

14.3. Brief van 19 november 2007 van Financiën (TK 31 311, nr. 103)

In het Algemene Overleg van 27 september 2007 van de Vaste Commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de Vaste Commissie voor Financiën met de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (TK 30 413, nr. 102) is onder andere de brief van 7 september 2007 inzake de

pensioenopbouw van zelfstandigen aan de orde geweest. In de brief van 19 november 2007 aan de Tweede Kamer wordt een nadere toelichting gegeven op het besluit om de (huidige) fiscale regelgeving met betrekking tot vrijwillige voorzetting niet aan te passen. De huidige fiscale regeling houdt in dat alle belastingplichtigen die een dienstbetrekking beëindigen in beginsel gedurende een periode van ten hoogste drie jaar fiscaal gefacilieerd de pensioenopbouw in de tweede pijler kunnen voortzetten. Op basis van de Pensioenwet kunnen zogenoemde IB-ondernemers na het beëindigen van een dienstbetrekking gedurende een periode van tien jaar de pensioenopbouw in de tweede pijler voortzetten. In de brief van 7 september 2007 is aangegeven, dat deze specifieke uitbreiding niet wordt opgenomen in de fiscale regelgeving.

In de brief van 19 november 2007 wordt ingegaan op de mogelijkheid om – zowel in fiscale wet- en regelgeving als in de Pensioenwet – de verruiming tot tien jaar voor alle ex-werknemers te laten gelden.

14.3.1. Huidige wet- en regelgeving

Op grond van de huidige fiscale regelgeving kan na het beëindigen van een dienstbetrekking de pensioenopbouw in de tweede pijler, onder door de minister van Financiën te stellen voorwaarden en afgezien van de situatie waarin na onvrijwillig ontslag loongerelateerde uitkeringen worden ontvangen, gedurende een periode van ten hoogste drie jaar fiscaal gefacilieerd worden voortgezet [*Artikel 10a, eerste lid, onderdeel c, van het Uitvoeringsbesluit loonbelasting 1965*].

In het voorstel van wet houdende regels betreffende pensioenen (Pensioenwet) was voorgesteld om in de Pensioenwet (conform de fiscale regeling) vast te leggen dat een pensioenuitvoerder voor een gewezen werknemer de pensioenregeling voor de genoemde periode van drie jaar mag voortzetten. Als gevolg van het amendement van de leden Bibi de Vries en Vendrik is de in de Pensioenwet op te nemen bepaling echter zodanig aangepast, dat (alleen) voor de voortzetting van de pensioenregeling van (alleen) zogenoemde IB-ondernemers een termijn van tien jaar geldt in plaats van drie jaar [*TK 30 413, nr. 75*]. Deze bepaling is inmiddels op die wijze in werking getreden [*Artikel 54 Pensioenwet*].

De Pensioenwet biedt derhalve nu meer ruimte voor (voortzetting van de) pensioenopbouw in de tweede pijler dan op grond van de fiscale wet- en regelgeving voor fiscale faciëring in aanmerking komt. Anders dan tijdens het genoemde algemeen overleg door sommige leden leek te worden verondersteld, is dat echter niet bijzonder. Het fiscale kader (het zogenoemde Witteveenkader) stelt begrenzings aan de fiscaal gefacilieerde pensioenopbouw. Er gelden onder meer begrenzings voor de maximale opbouw per dienstjaar, voor de als dienstjaar in aanmerking te nemen perioden en voor het als pensioengevend loon in aanmerking te nemen loon. Die begrenzings zijn – bewust – niet opgenomen in de Pensioenwet. Met het opnemen van die begrenzings in de Pensioenwet zou immers de mogelijkheid worden weggenomen om de uitvoering van het (fiscaal gezien) bovenmatige deel van de opbouw zonder fiscale faciëring door de pensioenuitvoerder te laten voortzetten en zou de fiscale wetgeving bepalen welke pensioenovereenkomsten wel of niet zijn toegestaan. Dat zou in strijd zijn met het uitgangspunt dat pensioen een arbeidsvoorwaarde is, waarvan de hoogte in

beginsel wordt bepaald door de sociale partners. Alleen de fiscale behandeling wordt – net als bij andere arbeidsvoorwaarden – bepaald door de fiscale wet- en regelgeving.

14.3.2. Bezwaren tegen gevraagde aanpassing fiscale regelgeving

Hoewel – zoals uit het voorgaande volgt – het geen vanzelfsprekendheid is dat hetgeen op grond van de Pensioenwet is toegestaan, ook fiscaal gefacilieerd zou moeten worden, is mede gelet op de bij het hiervoor genoemde amendement opgenomen toelichting bezien of ook de fiscale wet- en regelgeving op dezelfde wijze zou kunnen worden verruimd. Aan een dergelijke verruiming zijn echter verschillende bezwaren verbonden, waardoor deze naar mijn oordeel tot een onwenselijk resultaat zou leiden.

Belangrijkste bezwaar is dat een dergelijke verruiming (voor één specifieke groep ex-werknemers) onverenigbaar zou zijn met het uitgangspunt van gelijke behandeling. Pensioenopbouw in de tweede pijler geldt op dit moment in beginsel uitsluitend voor werknemers. Voor een aantal situaties waarin geen sprake meer is van werknemerschap, maar nog wel kan worden gesteld dat de relatie met het werknemerschap nog niet helemaal is verwaterd, is een specifieke regeling getroffen. Die regeling geldt in de eerste plaats – zonder tijdslimiet – voor ex-werknemers die na onvrijwillig ontslag een loongerelateerde uitkering ontvangen en in de tweede plaats voor ex-werknemers die gedurende een zekere overgangsperiode (van drie jaar) na het beëindigen van de dienstbetrekking de pensioenopbouw willen voortzetten. Er is geen rechtvaardiging om juist de subgroep ex-werknemers waarvan kan worden gezegd dat de afstand tot het werknemerschap het grootst is (de IB-ondernemers), een andere en langere periode van voortzetting van de pensioenopbouw (op basis van het oude loon) toe te staan dan de andere subgroepen ex-werknemers (zoals genietters van resultaat uit overige werkzaamheden, werknemers die in dienst treden bij een werkgever zonder (of met een slechtere) pensioenregeling en directeur-groootaandeelhouders).

Volledigheidshalve wordt hierbij opgemerkt dat de groep die in het spraakgebruik als ZZP-ers wordt aangeduid, deels bestaat uit IB-ondernemers, maar ook deels uit genietters van resultaat uit overige werkzaamheden. De scheidslijn tussen deze twee groepen is tamelijk dun en leidt nog steeds tot veel jurisprudentie. Indien bij de vrijwillige voortzetting van de pensioenopbouw een verschillende fiscale behandeling zou gelden voor deze beide groepen, zullen de pensioenuitvoerder en de werkgever bij iedere premiebetaling vooraf moeten beoordelen in hoeverre zij nog te maken hebben met een IB-ondernemer dan wel (bijvoorbeeld) met een genietter van resultaat uit overige werkzaamheden, hetgeen in de praktijk voor hen in het algemeen niet mogelijk zal zijn. Een onjuiste beoordeling op dit punt zou dan echter tot gevolg hebben dat de gehele pensioenaanspraak – ook hetgeen in het verleden is opgebouwd – wordt belast.

Ook het onderscheid dat zou ontstaan tussen enerzijds zelfstandigen die voorheen als werknemer deelnamen en die wel de mogelijkheid zouden krijgen om tien jaar fiscaal gefacilieerd vrijwillig voort te zetten op basis van het voormalige loon en anderzijds zelfstandigen zonder voorafgaande deelname

aan de pensioenregeling, die niet fiscaal gefacilieerd vrijwillig kunnen voortzetten, is niet goed uit te leggen. Anders dan bij een termijn van drie jaar kan bij een termijn van tien jaar niet worden gesteld dat sprake is van een overgangperiode; er kan niet in redelijkheid worden gesteld dat er gedurende een periode van tien jaar nog een zodanige band met het werknemerschap aanwezig is, dat dit het onderscheid rechtvaardigt.

Ten slotte zouden aan de gevraagde verruiming budgettaire consequenties zijn verbonden. Hoewel dat uiteraard geen onoverkomelijk bezwaar is ingeval de maatregel tot een wenselijk resultaat leidt én een hogere prioriteit heeft dan andere wenselijke maatregelen dan wel – ingeval van een amendement of een motie – is voorzien van een deugdelijke dekkingsmaatregel, zijn ook die budgettaire consequenties in dit geval – nu niet aan die voorwaarden is voldaan – een argument om niet tot de gevraagde aanpassing over te gaan.

14.3.3. Het in de Pensioenwet gemaakte onderscheid

Tijdens de plenaire behandeling van het hiervoor genoemde amendement van de leden Bibi de Vries en Vendrik is naar ik heb begrepen niet ingegaan op de verhouding tussen de inhoud van dat amendement en het beginsel van gelijke behandeling. Hetgeen hiervoor is opgemerkt geldt – afgezien van de fiscale gevolgen bij een onjuiste beoordeling en afgezien van de budgettaire consequenties – naar mijn oordeel echter evenzeer bij de Pensioenwet, met name ten aanzien van het onderscheid tussen verschillende categorieën ex-werknemers. In de praktijk zal dit vermoedelijk echter geen gevolgen hebben, omdat het belang van een ex-werknemer om de mogelijkheid van vrijwillige voortzetting – zonder fiscale facilitering – af te dwingen, in het algemeen niet zo groot is.

14.3.4. Uitbreiding tot tien jaar voor alle ex-werknemers

De bovengenoemde ongelijke behandeling tussen de beide groepen ex-werknemers zou uiteraard niet aan de orde zijn, indien de mogelijkheid van vrijwillige voortzetting – zowel in fiscale wet- en regelgeving als in de Pensioenwet – voor alle ex-werknemers zou gelden en niet alleen voor degenen die na de periode van werknemerschap IB-ondernemer worden. Ook aan die variant zijn echter een aantal bezwaren verbonden.

In de eerste plaats geldt dan nog steeds het bezwaar dat onderscheid wordt gemaakt tussen enerzijds personen die – ook al is het maar een hele korte periode – werknemer zijn geweest en anderzijds voor het overige vergelijkbare personen die geen werknemer zijn geweest. Anders dan bij een termijn van drie jaar kan bij een termijn van tien jaar niet worden gesteld dat sprake is van een redelijke overgangperiode waarin nog steeds een zodanige band met het werknemerschap aanwezig is, dat dit het onderscheid rechtvaardigt.

In de tweede plaats blijft het bezwaar van de aan deze uitbreiding verbonden budgettaire consequenties (indicatief € 25 mln) van toepassing. Daarnaast zou de uitbreiding tot een verhoging

van de uitvoeringslasten leiden. Een dergelijke uitbreiding zou immers betekenen dat gedurende een veel langere periode moet worden gecontroleerd of aan de voorwaarden is voldaan (zoals de voorwaarde dat geen cumulatie mag plaatsvinden met andere oudedagsvoorzieningen).

Gelet op de hiervoor beschreven bezwaren, achtte de staatssecretaris van Financiën het onwenselijk om op het punt van de vrijwillige voorzetting van de pensioenopbouw tot een aanpassing van de fiscale regelgeving over te gaan.

14.4. Brief van 17 december 2007 stas van Financiën (TK 31 311, nr. 1)

Zoals gezegd gaat de brief van 17 december 2007 (TK 31 311, nr. 1) over zelfstandig ondernemerschap. In die brief hebben de staatssecretarissen van Economische Zaken, van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en van Financiën namens het Kabinet hun visie op het belang van zelfstandig ondernemerschap voor de Nederlandse economie gegeven.

Er zijn verschillende definities van zelfstandig ondernemerschap in gebruik. In de brief van 17 december 2007 wordt uitgegaan van een zeer ruime definitie; iedereen die voor eigen rekening en risico in het eigen inkomen voorziet, onafhankelijk van de werkzaamheden of juridische status.

De nadruk in de brief van 17 december 2007 ligt op de groeiende groep zelfstandigen zonder personeel en de kleine zelfstandige met personeel. Die brief geeft een overzicht van de verschillende aspecten – zoals sociale zekerheid, regeldruk, winstbelastingen, voorlichting, etc. – die een zelfstandige ondernemer, zowel de ondernemer zonder personeel als de ondernemer met personeel, tegenkomt. Daarbij wordt een tussenstand op deze verschillende aspecten gegeven; enerzijds worden nieuwe maatregelen aangekondigd zoals op het terrein van regeldruk en aanbesteden en anderzijds worden reeds aangekondigde maatregelen die een langere doorlooptijd kennen zoals op het terrein van de winstbelastingen in het juiste tijdsperspectief geplaatst.

In paragraaf 2 van de brief wordt een beschrijving gegeven van het profiel van zelfstandige ondernemers en hun motivatie om zelfstandig ondernemer te worden. In paragraaf 3 volgt dan een visie op de plaats van de zelfstandige ondernemer in het beleid. Deze visie vormt het analytisch kader voor de beleidsagenda die in paragraaf 4 besproken worden. Paragraaf 5 sluit af met conclusies en aanbevelingen voor toekomstig beleid en onderzoek.

14.4.1. De positie van zelfstandige ondernemers in het beleid (par. 3 brief)

De overheid dient zorg te dragen voor een goed ondernemersklimaat. De waarde van ondernemen komt het beste tot zijn recht in een uitdagende omgeving, waarin concurrentie, dynamiek en minder regels leiden tot een grotere doelmatigheid en vernieuwing. Goed werkende markten voor productiefactoren als kennis, arbeid, kapitaal, ruimte en energie zijn hiervoor essentieel. De afgelopen jaren is er op vele terreinen van het ondernemersbeleid al veel winst geboekt. Zo is er fors

ingezet op het terugbrengen van de administratieve lasten en strijdige regels, zijn er verbeteringen in de werking van de kapitaal-, onderwijs- en arbeidsmarkt doorgevoerd en zijn er onlangs verbeteringen gerealiseerd in de fiscaliteit (10%-winstvrijstelling voor MKB en verdere verlaging VpB-tarief). En daar profiteren zowel de grote ondernemingen als de zelfstandige ondernemers van.

Ondernemerschap gaat samen met het nemen van risico. Dat is de aard van ondernemerschap. Van de overheid mag echter worden verwacht dat overheidsingrijpen via wet- en regelgeving en flankerend ondernemersbeleid (of het ontbreken ervan) geen onnodige belemmering vormt voor de start, doorgroei, overdracht en doorstart van ondernemingen. Ook de stap van werknemer- naar ondernemerschap en vice versa moet gemakkelijk gezet kunnen worden.

Zelfstandige ondernemers starten voor eigen rekening en risico een bedrijf. Het inkomen van een ondernemer is mede afhankelijk van ontwikkelingen in de markt (dynamiek, positie in de markt, mate van concurrentie). Hierdoor neemt een ondernemer bewust financiële risico's. Een zelfstandig ondernemer draagt zelf verantwoordelijkheid op het gebied van inkomen. Hij of zij moet zelf zorgen voor het verkrijgen van opdrachten. Daarnaast kan de zelfstandige ondernemer zelf voorzieningen treffen op de terreinen van ondermeer ziekte, arbeidsongeschiktheid en pensioen. En tenslotte dient de zelfstandige zelf te zorgen voor zijn of haar veilige en gezonde werkomgeving. Hier staat tegenover dat de ondernemer in grotere mate profiteert van de winst uit het bedrijf. Tot de verwachte opbrengsten van ondernemerschap behoren onder andere het verwachte inkomen en winst en meer flexibiliteit in werkuren.

Dat is een andere uitgangspositie dan werken in loondienst. De werknemer verkeert in een meer afhankelijke relatie met zijn werkgever, maar ontvangt een vast loon. De overheid heeft voor werknemers meer minimumvoorzieningen vastgelegd in wetgeving, zoals het minimumloon en werknemersverzekeringen zoals WW en ZW/WIA.

De huidige verantwoordelijkheden en instrumenten van de overheid op het gebied van inkomensbescherming – en dan meer specifiek pensioen – voor de werknemer en de zelfstandige ondernemer zijn hierna weergegeven.

Werknemer (waaronder DGA)	Zelfstandige ondernemer
Bieden van inkomenszekerheid: – 1e pijler: AOW – 2e pijler: collectief aanvullend pensioen	Bieden van inkomenszekerheid: – 1e pijler: AOW 2e pijler: • Vrijwillige voortzetting bij een bedrijfstak-pensioenfonds • Verplichte aansluiting bij een bedrijfstak-pensioenfonds Verplichte aansluiting bij een beroepspensioen-regeling
– 3e pijler (individueel aanvullend pensioen): lijfrente	3e pijler: • Lijfrente • Fiscale oudedagsreserve (alleen IB-ondernemers)

Wél zal de overheid ervoor moeten zorgen dat een zelfstandig ondernemer in staat is bepaalde risico's te dragen. Dit houdt in dat deze zich op de private markt tegen redelijke tarieven moet kunnen verzekeren. In die gevallen waarin de private markt hier niet of in onvoldoende mate in voorziet, kan de overheid bezien of er een rol voor haar is weggelegd, bijvoorbeeld omdat er sprake is van een bijzonder maatschappelijk belang en/of dat bepaalde groepen zich niet kunnen verzekeren. Tegen deze achtergrond hebben zelfstandigen sinds 1 januari 2007 op dezelfde basis recht op kinderopvangtoeslag als werknemers en is besloten tot introductie van een zwangerschapsregeling voor vrouwelijke zelfstandigen per 1 juli 2008.

Tegenover het feit dat zelfstandigen in vergelijking met werknemers in loondienst niet op gelijke wijze een beroep kunnen doen op een groot aantal voorzieningen, staat dat zij ook niet bijdragen aan de financiering daarvan. Dat betekent dat zelfstandig ondernemerschap kan impliceren dat goede risico's zich onttrekken aan de solidariteit die kenmerkend is voor de financiering van collectieve voorzieningen. Dit kan ten koste gaan van het draagvlak onder de Nederlandse verzorgingsstaat. Dit klemmt te meer waar de grenzen tussen ondernemerschap en werknemerschap vervagen. Daarmee wordt de keuze voor werknemerschap versus ondernemerschap ook relevant voor de vormgeving van de Nederlandse verzorgingsstaat en beleid gericht op het stimuleren van ondernemerschap.

Ten tweede moet de overheid ervoor zorgen dat de instituties zo zijn ingericht, dat de arbeidsmarkt kan inspelen op een toenemende dynamiek. Werkenden zitten niet meer hun hele leven bij een werkgever, maar stappen regelmatig over of starten een eigen onderneming. De overstap van werknemer naar ondernemer kan zowel direct als indirect effect hebben op de aanspraak op sociale voorzieningen bij regelingen die onderscheid maken tussen werknemers en ondernemers. Een direct effect van de overstap kan zijn dat premies voor voorzieningen verschillen en dat opgebouwde rechten niet meeneembaar zijn (maar worden ook niet minder). Een voorbeeld hiervan is de pensioenopbouw. Een indirect effect is een verschil in positie van de ondernemer in de maatschappij: een ondernemer loopt risico, waardoor zijn kredietwaardigheid anders beoordeeld wordt (bijvoorbeeld bij het verkrijgen van een hypotheek of lening).

De hiervoor gepresenteerde visie op de rol van de overheid illustreert dat bij het vormgeven van beleid ten aanzien van ondernemerschap steeds een afweging wordt gemaakt vanuit verschillende perspectieven: de wens om ondernemerschap te bevorderen, de eigen verantwoordelijkheid die van zelfstandigen mag worden verwacht en de motieven om te kiezen voor zelfstandig ondernemerschap, mede vanwege het draagvlak van collectieve voorzieningen.

14.4.2. Beleidsagenda zelfstandige ondernemers (par. 4 brief)

Wat maakt zelfstandige ondernemers nu zo uniek? Zelfstandige ondernemers zijn geen werkgever én geen werknemer, hun bedrijf is kleinschalig en flexibel.

De discussies over de arbeidsmarkt en daarmee ook de (sociale) wet- en regelgeving worden vaak benaderd vanuit de klassieke werkgever/werknemer verhouding. De tweedeling tussen werknemer en ondernemer/werkgever zonder tussencategorie is overigens een kenmerk in alle Europese rechtssystemen. In de zelfstandige ondernemer verenigen zich echter kenmerken van beide categorieën. Hierdoor wordt in het beleid niet altijd rekening gehouden met de effecten voor de zelfstandige ondernemers. Daarbij geldt voor zowel de zelfstandige als de kleine ondernemer dat de kosten om aan verplichtingen te voldoen vanwege de schaal relatief omvangrijker zijn dan voor grote ondernemingen.

Zelfstandigen hebben aangegeven een aantal specifieke belemmeringen te ervaren. In een aantal gevallen is er in de afgelopen periode gewerkt aan oplossingen en moet worden bezien in hoeverre deze in de praktijk uitwerken. Voorbeelden hiervan zijn de wetswijziging met betrekking tot de Verklaring Arbeidsrelatie (VAR), de inkomensafhankelijke kinderopvangtoeslag en de recent aangekondigde publieke zwangerschapsregeling.

Weer andere mogelijke belemmeringen en kansen worden bestudeerd en indien noodzakelijk in de komende periode aangepakt. Er zijn in dat verband drie lijnen te onderscheiden: sociale zekerheid, fiscaal en algemeen.

Één van de sociale zekerheidsaspecten is de opbouw van pensioen. Hierover is al veel gezegd in de brief van 7 september 2007 (TK 30 413, nr. 100; zie hiervoor). Op grond van de reeds bestaande mogelijkheden van pensioenopbouw in de tweede en derde pijler concludeert het kabinet dat nadere overheidsmaatregelen niet direct geboden zijn. Wel geldt een aantal aandachtspunten, waaronder als eerste de mogelijkheid van waardeoverdracht van de tweede naar de derde pijler, waardoor spreiding van pensioenen bij verschillende instanties voorkomen kan worden. Een dergelijke mogelijkheid is in eerste instantie afhankelijk van het al dan niet tot stand komen van een collectieve, solidaire regeling in de derde pijler. Als tweede aandachtspunt geldt verbetering van het pensioenbewustzijn van zelfstandigen. Op dit terrein ligt een uitdrukkelijke rol voor organisaties van zelfstandigen.

Op het fiscale terrein geldt onder meer het volgende. De inkomstenbelasting kent een flink aantal faciliteiten voor ondernemers. Op dit moment maken zo'n 550 000 zelfstandigen hiervan gebruik. Het gaat hierbij vooral om de ondernemersfaciliteiten, zoals de zelfstandigenaftrek, de fiscale oudedagsreserve en de aftrek voor speur en ontwikkelingswerk. Daarnaast zijn er nog specifieke faciliteiten die investeringen van (startende) zelfstandigen bevorderen, zoals de kleinschaligheidsinvesteringsaftrek en de willekeurige afschrijving voor startende ondernemers.

14.4.4. Conclusies

Zelfstandige ondernemers leveren een belangrijke bijdrage aan de economie, het ondernemerschap en de arbeidsmarkt in Nederland. Daarbij werkt een steeds groter gedeelte van de beroepsbevolking als zelfstandig ondernemer en neemt de groep door trends als flexibilisering en individualisering verder toe.

Zelfstandige ondernemers nemen een bijzondere positie in; ze zijn noch werkgever noch werknemer. Van de overheid mag verwacht worden dat het beleid en de wet- en regelgeving zoveel mogelijk neutraal zijn voor degenen die een keuze maken tussen werken als werknemer in loondienst of als zelfstandige. Beperkingen in bestaande wet- en regelgeving moeten zoveel mogelijk worden weggenomen, evenals belemmeringen bij de overgang van werknemer naar zelfstandige en vice versa én bij het aannemen van personeel. Dit neemt niet weg, dat de zelfstandige ondernemer zelf bepalend is voor het inkomen en ook voor het treffen van voorzieningen (zoals ziekte/arbeidsongeschiktheid en pensioen) en het in voorkomende gevallen organiseren van vrije tijd. Ook rust op de zelfstandige ondernemer de verantwoordelijkheid dat hij mede met het oog op veiligheid en gezondheid van derden zijn werkzaamheden op een verantwoorde wijze uitvoert. Van dit kabinet mag worden verwacht ervoor te zorgen dat zelfstandige ondernemers in staat zijn risico's zelf te kunnen afdekken en dat er bescherming is tegen ernstige risico's van veiligheid en gezondheid.

De overheid heeft dan ook in de afgelopen jaren veel aandacht besteed aan de ontwikkeling van zelfstandig ondernemerschap en de dialoog met de organisaties van zelfstandigen. Veel belemmeringen zijn aangepakt of opgelost. Maar er ligt nog een ambitieuze agenda op dat punt. Daarvoor kan niet alleen naar de overheid worden gekeken. Zelfstandigen(organisaties) moeten ook werken aan de versterking van hun positie. Kortom, er zijn voor dit kabinet voldoende uitdagingen om verder vorm te geven om zo de omslag naar te kunnen maken naar een meer ondernemend Nederland.

14.5. Begrippenkader: zzp'er en ondernemer (TK 31 311, nr. 2)

Tijdens het algemeen overleg van 12 maart 2008 met de Tweede Kamer over zelfstandig ondernemerschap is afgesproken de aanvullende informatie te verstrekken aan de Tweede Kamer. Dat is gedaan in de brief van 31 maart 2008. Daarin wordt onder meer ingegaan op de Motie Blok c.s. [TK 31 200, nr. 63]. Met die motie is verzocht een heldere wettelijke afbakening van het begrip zzp'er teneinde de verschillende ondernemingsbegrippen die nu in het kader van de IB, de OB en het basisbedrijvenregister worden gehanteerd, gelijk te trekken. In de brief wordt nadere informatie verschaft over de voortgang van de uitvoering van de motie. Als eerste stap in de uitvoering van de motie is de toepassing van de huidige inkomensbegrippen op de zzp'er geïnventariseerd.

Wettelijk gezien vormen zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers) geen afzonderlijke categorie. In de dagelijkse praktijk zijn er natuurlijk wel mensen die voor zichzelf werken en geen personeel hebben. Zij komen in aanraking met regelgeving waarin zij worden gekwalificeerd volgens de verschillende begrippen die daarin worden gehanteerd. Voorbeelden van die begrippen zijn ondernemer, onderneming, zelfstandige en werknemer. Bovendien bestaan er verschillen tussen de begrippen in de diverse wetten. Daardoor kan de behandeling voor de IB en de behandeling voor bijvoorbeeld de OB, sociale verzekeringen of de Kamer van Koophandel uiteen lopen. Deze verschillen kunnen leiden tot onzekerheid en administratieve lasten. De gedachte achter deze motie is dan ook het beperken

van die onzekerheid en administratieve rompslomp. Hierna wordt alleen ingegaan op de verschillende begrippen voor de IB en OB.

14.5.1. Inkomstenbelasting

Ondernemer

Om als ondernemer aangemerkt te kunnen worden, moet sprake zijn van een onderneming. Het begrip onderneming is niet nader omschreven in de Wet inkomstenbelasting 2001. Wel wordt bepaald dat onder onderneming ook verstaan wordt het zelfstandig uitgeoefende beroep. Het begrip onderneming is wel in de jurisprudentie ingevuld. Een onderneming kan op basis van de jurisprudentie omschreven worden als een duurzame organisatie die erop gericht is met behulp van arbeid en kapitaal deel te nemen aan het maatschappelijke verkeer met het oogmerk om winst te behalen. De keuze om bij de belastingherziening 2001 het begrip onderneming niet te definiëren en de invulling over te laten aan de jurisprudentie is een voortzetting van de lijn uit de Wet op de inkomstenbelasting 1964. Het voordeel is dat flexibel omgegaan kan worden met het begrip onderneming. Zo kan er rekening gehouden worden met specifieke en concrete omstandigheden. Een nadere wettelijke invulling van het begrip onderneming kan dat belemmeren.

Winst uit onderneming kan men in verschillende kwaliteiten genieten. Als ondernemer, maar ook als medegerechtigde (bijvoorbeeld als commandite in een commanditaire vennootschap). Een VAR-WUO wordt alleen afgegeven aan de ondernemer. In de Wet op de inkomstenbelasting 2001 wordt onder ondernemer verstaan de belastingplichtige voor rekening van wie een onderneming wordt gedreven en die rechtstreeks wordt verbonden voor verbintenissen betreffende die onderneming. Onder ondernemer wordt ook verstaan de beoefenaar van een zelfstandig beroep. Het vereiste van rechtstreekse verbondenheid voor verbintenissen betreffende de onderneming laat zien dat ondernemerschap meer betekent dan het ter beschikking stellen van kapitaal aan een onderneming. Vereist is dat de belastingplichtige tegenover zakelijke crediteuren aansprakelijk is voor de schulden van de onderneming.

Een ondernemer in de inkomstenbelasting wordt voor zijn winst progressief belast in box 1. Daarnaast komt hij in aanmerking voor een aantal faciliteiten als voldaan is aan het urencriterium. Zo kan de ondernemer recht hebben op de zelfstandigenaftrek en de MKB-winstvrijstelling. Als een ondernemer een VAR-WUO heeft, hoeft de opdrachtgever geen loonbelasting, premies volksverzekeringen, premies werknemersverzekeringen en inkomensafhankelijke bijdrage Zorgverzekeringswet in te houden.

Directeur-grootaandeelhouder

In de inkomstenbelasting komt het begrip directeur-grootaandeelhouder niet voor. Wel komt het begrip aanmerkelijk belanghouder voor. Een DGA heeft altijd een aanmerkelijk belang.

Een DGA is geen ondernemer in de zin van de inkomstenbelasting. Hij drijft de onderneming namelijk niet voor eigen rekening. Ook is hij niet verbonden voor verbintenissen van de onderneming, dat is namelijk zijn vennootschap.

Het begrip DGA komt wel voor in regelgeving over sociale zekerheid. De DGA is de statutair bestuurder die zo veel aandelen heeft dat hij niet tegen zijn wil kan worden geschorst of ontslagen. Hij wordt daarom niet gezien als werknemer. De DGA is dus uitgesloten van de werknemersverzekeringen.

Een DGA wordt voor zijn inkomsten uit aanmerkelijk belang belast tegen 25% in box 2 van de inkomstenbelasting. Inkomsten uit aanmerkelijk belang zijn bijvoorbeeld dividend en verkoopopbrengst van de aandelen van het aanmerkelijke belang.

Een DGA voldoet niet aan het ondernemersbegrip. Een DGA heeft dus geen recht op ondernemersfaciliteiten zoals de zelfstandigenaftrek. Verder moet een DGA een «gebruikelijk loon» opnemen. Dit voorkomt dat de DGA de premie volksverzekeringen en de inkomensafhankelijke bijdrage Zorgverzekeringswet kan omzeilen en de verschuldigde inkomstenbelasting kan drukken. Dit zou hij anders kunnen doen door zichzelf geen loon toe te kennen, maar zich eens in de zoveel jaren dividend uit te keren. Bovendien zou de DGA in die andere jaren dan oneigenlijk gebruik kunnen maken van inkomensafhankelijke regelingen die niet tevens vermogensafhankelijk zijn. De gebruikelijkloonregeling sluit overigens aan bij de fiscale systematiek dat de DGA op zakelijke basis met «zijn» vennootschap moet handelen.

Tot slot hoeft een opdrachtgever geen loonbelasting, premie volksverzekeringen, premies werknemersverzekeringen en inkomensafhankelijke bijdrage Zorgverzekeringswet in te houden als sprake is van een VAR-DGA bij de opdrachtnemer.

Werknemer

Werknemers genieten loon. Voor het begrip loon wordt aangesloten bij de Wet op de loonbelasting 1964. Loon is al hetgeen uit een dienstbetrekking of een vroegere dienstbetrekking wordt genoten. Voor de loonbelasting is een werknemer in het algemeen de natuurlijke persoon die tot een inhoudingsplichtige in privaatrechtelijke of in publiekrechtelijke dienstbetrekking staat of van een inhoudingsplichtige loon geniet uit een vroegere privaatrechtelijke of publiekrechtelijke dienstbetrekking van hemzelf of van een ander. Of sprake is van een dienstbetrekking hangt af van de feiten en de omstandigheden. Vaak wordt gekeken naar de elementen van een civielrechtelijke arbeidsovereenkomst.

Loon wordt progressief belast in box 1 in de inkomstenbelasting. De faciliteiten in de loonbelasting, zoals belastingvrije pensioenopbouw, zijn van toepassing. Werkelijk gemaakte kosten zijn echter niet van loon aftrekbaar.

Resultaatgenieter

Als de inkomsten uit de arbeidsrelatie niet aan te merken zijn als loon of winst, is sprake van resultaat uit overige werkzaamheden. De hoogte van het resultaat wordt vastgesteld op grond van de winstregels in de inkomstenbelasting. De resultaatgenieter geniet echter geen winstinkomen en is ook

geen ondernemer. Hij heeft dan ook geen recht op de faciliteiten in de winstsfeer en de ondernemersfaciliteiten.

Resultaat uit overige werkzaamheden wordt progressief belast in box 1 in de inkomstenbelasting.

14.5.2. Omzetbelasting

Wanneer moet een zzp'er omzetbelasting in rekening brengen? Met andere woorden: wanneer kan een zzp'er worden aangemerkt als ondernemer voor de omzetbelasting? Voor het antwoord op deze vraag wordt niet gekeken naar de status van de zzp'er voor de inkomstenbelasting. Voor de omzetbelasting geldt een ander ondernemersbegrip. Het kan dus voorkomen dat een zzp'er voor de inkomstenbelasting geen ondernemer is, maar wel voor de omzetbelasting.

14.5.3. Gelijktrekken van ondernemersbegrippen?

Er worden aldus verschillende ondernemersbegrippen gebruikt. Daarbij zijn er grofweg twee uitgangspunten. Dit zijn het ondernemersbegrip in de inkomstenbelasting en het ondernemersbegrip in de omzetbelasting. In de socialeverzekeringswetten wordt namelijk aangesloten bij de inkomstenbelasting en in de Handelsregisterwet wordt aangesloten bij de omzetbelasting.

Het gelijktrekken van deze ondernemersbegrippen is geen eenvoudige opgave. De omzetbelasting is gebaseerd op Europese regelgeving. Nederland kan dus niet eenzijdig het ondernemersbegrip in de omzetbelasting aanpassen. Het gelijktrekken van het ondernemersbegrip in de inkomstenbelasting met het ondernemersbegrip in de omzetbelasting zou betekenen dat het ondernemersbegrip voor de inkomstenbelasting veel ruimer zou worden. Het is de vraag of dat wel wenselijk is. De omzetbelasting en inkomstenbelasting hebben namelijk een verschillend karakter. De inkomstenbelasting is een directe belasting over het inkomen van natuurlijke personen. Daarbij is de soort van het inkomen van belang om te bepalen onder welke regels het inkomen in de inkomstenbelasting wordt betrokken. De omzetbelasting is daarentegen een indirecte belasting over het consumptieve verbruik van goederen en diensten. De belasting wordt niet rechtstreeks geheven bij de consument, maar indirect van ondernemers. Wel wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn om binnen de inkomstenbelasting te komen tot een vereenvoudiging van de fiscale arbeidsrelaties.

14.6. Moties waardeoverdracht pensioen en vrijwillige voortzetting (TK 31 311, nr. 22)

Op 10 juni 2008 is een motie ingediend over het bijeenbrengen van pensioenaanspraken naar een tweede- of derdepijlerproduct. Ook is op die dag een motie ingediend om tot volledige uitvoering van het amendement van Bibi de Vries en Vendrik (TK 30 413, nr. 75) te komen. Beide moties zijn op 24 juni 2008 aangenomen. Echter in de brief van 6 oktober 2008 (TK 31 311, nr. 22) heeft de minister van SZW aangegeven dat hij het onwenselijk acht om mogelijkheden tot waardeoverdracht tussen tweede en derde pijler te introduceren, dan wel om op het punt van de vrijwillige voortzetting van de pensioenopbouw tot een aanpassing van de fiscale regelgeving over te gaan.

14.7. Kamervragen over pensioenopbouw van ZZP'ers

Naar aanleiding van kamervragen over de pensioenopbouw van ZZP'ers, is op 12 juni 2009 antwoord gegeven op de gestelde vragen. De antwoorden zijn opgenomen in het aanhangsel bij Handelingen II, 2008-2009, nr. 2937 (blz. 6185 en 6186). Het gaat om de volgende vragen en antwoorden.

Vraag 1

Kunt u bevestigen dat uw artikel "Sterker uit de crisis met Rijndeltamodel" [NRC Handelsblad, 19 mei 2009] de zinsnede bevat: "Belemmeringen voor zzp-ers voor voorzieningen als pensioenopbouw moeten worden weggenomen"?

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Is het u bekend dat de meerderheid van de Kamer uw mening deelt en dit heeft vastgelegd in een amendement van VVD en Groen Links [Kamerstuk 30 413, nr. 75] waardoor in de Pensioenwet is opgenomen dat zzp-ers, die als werknemer deelnemer waren in een pensioenfonds, gedurende maximaal 10 jaar na beëindiging van het dienstverband hun pensioenopbouw kunnen voortzetten?

Antwoord 2

Het bedoelde amendement is mij bekend.

Vraag 3

Is het u bekend dat de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de staatssecretaris van Financiën herhaaldelijk hebben geweigerd de fiscale aftrekbaarheid van de pensioenpremie die noodzakelijk is voor de uitvoering van het aangenomen amendement toe te zeggen? Realiseert u zich dat de weigering van twee leden van het kabinet om uitvoering te geven aan eerder genoemd amendement de belangrijkste belemmering vormt voor zzp-ers als het gaat om pensioenopbouw?

Vraag 4

Bent u bereid er alsnog voor te zorgen dat de fiscale facilitatie van voornoemd amendement wordt geregeld? Zo ja, wanneer? Zo nee, wat is volgens u de betekenis van de in de Rijndelta veel gebruikte uitdrukking "geen woorden maar daden"?

Antwoorden 3 en 4

In de brief aan uw Kamer van 19 november 2007 [Kamerstukken II 2007/08, 30 413/ 28 294, nr. 103] van de staatssecretaris van Financiën en in de brief van 20 juni 2008 [Kamerstukken II 2007/08, 31 311, nr. 18] van de staatssecretaris van Economische Zaken, de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de staatssecretaris van Financiën is uitgebreid ingegaan op de bezwaren tegen een verlenging van de termijn voor de fiscale facilitatie van de vrijwillige voortzetting voor IB-

ondernemers in fiscale wet- en regelgeving. Deze argumenten hebben nog niets aan belang ingeboet. Overigens kan niet worden gesteld dat het achterwege blijven van deze uitbreiding een belangrijke belemmering vormt voor pensioenopbouw door zelfstandigen. In de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan de TK van 26 juni 2008 [Kamerstukken II 2007/08, 30 413, nr. 112] is opgenomen dat het aantal mensen dat gebruik maakt van de vrijwillige voortzetting (waaronder zzp-ers, maar ook andere ex-deelnemers) – ook met een fiscale facilitering van drie jaar – uitermate beperkt is. Voor zelfstandigen die nu al geen gebruik maken van de mogelijkheden en zelfstandigen die geen gebruik kunnen maken van deze mogelijkheid omdat ze niets eerst werknemer zijn geweest, heeft de verlenging van de termijn van drie jaar naar tien jaar geen betekenis. Vermoedelijke oorzaken die de pensioenopbouw van zzp-ers beïnvloeden zijn vooral het beperkte pensioenbewustzijn, de hoge kosten van oudedagsvoorzieningen, de behoefte van zzp-ers om geld in het eigen bedrijf te investeren in plaats van in een oudedagsvoorziening, en de beperkte organisatiegraad van zzp-ers.

In het artikel in het NRC-Handelsblad staat mijn visie op het Rijndeltamodel centraal. Daarbij is het daarbij belangrijk aandacht te vragen voor de positie van de zelfstandigen zonder personeel (zzp-ers). Dit is immers een steeds groter wordende groep binnen onze beroepsbevolking. De groep is relatief gezien slechts beperkt georganiseerd en het kabinet is van mening dat belemmeringen op het terrein van de organisatiegraad waar mogelijk zouden moeten worden geadresseerd.

Indien zzp-ers uit een bepaalde bedrijfstak zich verdergaand organiseren, kan dat het aangaan van collectieve pensioenproducten stimuleren, zoals een pensioenregeling voor zelfstandigen, oprichting van een onderlinge waarborgmaatschappij, of het bedingen van collectiviteitskortingen voor derde pijlerproducten. Genoemde collectieve producten zijn binnen de huidige regelgeving reeds mogelijk.

Mijn pleidooi in het NRC-Handelsblad is er dan ook op gericht het denken over de organisatiegraad bij zzp-ers te bevorderen. Het groeiend belang van de zzp-ers voor de Nederlandse economie kan wat mij betreft dan ook niet vaak genoeg onder de aandacht worden gebracht. Ik toon mijn bereidheid daarover met de sociale partners en andere gesprekspartner verder van gedachten te wisselen.

14.8. SER-advies “ZZP’ers in beeld” van 15 oktober 2010

Naar aanleiding van de adviesaanvraag aan de SER is de SER op 15 oktober 2010 gekomen met een adviesrapportage, genaamd “Zzp’ers in beeld: Een integrale visie op zelfstandigen zonder personeel”. In dat advies geeft de SER zijn visie op de sociaal-economische positie van zelfstandigen zonder personeel (zzp’ers). Daartoe brengt hij eerst beschikbare gegevens over zzp’ers in kaart en doet hij een voorstel voor een praktisch hanteerbare definitie van de zzp’er.

Zzp’ers zijn ondernemers en zij leveren op vele terreinen en in verschillende mate een bijdrage aan de samenleving en de economie en daarmee aan de sociaal-economische dynamiek. Als aanbieders van arbeid lopen zij net als werknemers ook arbeidsrisico’s.

In het advies kiest de raad voor een integrale benadering van de positie van de zzp'er. Hij gaat in op: de fiscale faciliteiten voor zzp'ers, scholing, arbeidsomstandigheden, bijstandsverlening aan zelfstandigen, arbeidsongeschiktheid, pensioen en mededinging en tarieven.

Het geheel overziende gaat de SER in op de vraag of het huidige stelsel van arbeidsverhoudingen, fiscaliteit en sociale zekerheid mogelijk herziening behoeft met het oog op het waarborgen van de toekomstbestendigheid ervan. Hij concludeert dat de opkomst van de zzp'er vraagt om aanpassing op verschillende beleidsterreinen, zowel in de wettelijke als in de bovenwettelijke sfeer. Daarnaast vindt hij het van groot belang dat de zzp'er zich meer bewust wordt van arbeidsrisico's die hij loopt en van de mogelijkheden om deze af te dekken. Naar het oordeel van de raad bestaat er vooralsnog geen aanleiding voor meer fundamentele stelselwijzigingen.

14.9. Kamervragen verruimen fiscale aftrekbaarheid pensioenpremie voor ZZP'er bij voortzetting in oude pensioenfonds (DB2011/73U)

Naar aanleiding van kamervragen over het verruimen van de fiscale aftrekbaarheid van pensioenpremie voor zelfstandigen zonder personeel (ZZP'ers) bij voortzetting in het oude pensioenfonds, is per brief van 25 februari 2011 antwoord gegeven op de gestelde vragen met het nummer 2011Z03586 [*Aanhangsel bij Handelingen II, 2010-2011, nr. 1594*]. Het gaat om de volgende vragen en antwoorden.

Vraag 1

Bent u bekend met artikel 54 van de Pensioenwet waarin ex-werknemers de mogelijkheid geboden wordt om hun pensioenregeling vrijwillig voort te zetten?

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Als civielrechtelijk een Zzp'er nog tien jaar pensioen mag opbouwen en fiscaal maar drie jaar wordt gefaciliteerd, deelt u de mening dat de civiele regeling voor zeven jaar effectief daarmee een 'wassen neus' is en dat fiscale en civiele regelingen parallel dienen te lopen, in lijn met het SER-advies [*SER-advies 2010/04, 15 oktober 2010, "Zzp'ers in beeld: Een integrale visie op zelfstandigen zonder personeel."*]?

Antwoord 2

Ik deel uw mening dat het ophouden van de fiscale facilitering na 3 jaar, niet bijdraagt aan de aantrekkelijkheid van de voortzetting van de pensioenopbouw bij de oude pensioenuitvoerder. Hoewel er vanuit de fiscaliteit goede redenen bestaan om grenzen te stellen aan de mate waarin van de

omkeerregel gebruik kan worden gemaakt, vind ik het in deze situatie wenselijk om te faciliteren wat op grond van de Pensioenwet mogelijk is.

Vraag 3

Kunt u nog vóór de kabinetsreactie op het SER-advies aangeven of u van plan bent om de voorgestelde verlenging daadwerkelijk te realiseren? Zo ja, wanneer?

Antwoord 3

Ik ben bereid de fiscale begeleiding van vrijwillige voortzetting te verlengen van 3 naar 10 jaar, zodat de in de Pensioenwet genoemde mogelijkheid ook fiscaal wordt gefaciliteerd. Voor de budgettaire dekking van deze maatregel, die ik met het Belastingplan 2012 wil realiseren, heb ik wel de steun nodig van uw Kamer.

Bij de invulling van de verlenging van de vrijwillige voortzetting wil ik nog onderzoeken of mogelijk is de pensioengrondslag na het derde jaar te maximeren op het actuele inkomen en met als bovengrens het laatstverdiende loon van de gewezen werknemer. Het is de bedoeling dat vanaf 2012 gebruik kan worden gemaakt van de uitbreiding van de fiscale facilitering bij vrijwillige voortzetting.

14.10. Kabinetsreactie op SER-advies “ZZP’ers in beeld” (TK 31 311, nr. 71)

In de brief van 4 maart 2011 aan de Tweede Kamer (TK 31 311, nr. 71) wordt de kabinetsreactie gegeven op het SER-advies “ZZP’ers in beeld”. In de kabinetsreactie wordt tevens invulling gegeven aan de toezegging van de staatssecretaris van SZW, gedaan tijdens het algemeen overleg WWB-onderwerpen van 15 december jl. (kamerstuk 30 545, nr. 101), om in te gaan op de behandeling van 3e pijlerpensioenen voor zelfstandigen in de Wet werk en bijstand (WWB) en daarbij tevens fiscale aspecten te betrekken.

14.10.1. Visie van het kabinet en concrete acties

Het kabinet onderschrijft de conclusie van de SER dat zzp’ers een belangrijke bijdrage leveren aan de economie en de samenleving. Ondernemerschap biedt kansen voor burgers om op eigen kracht idealen te realiseren, om hun werk in te richten zoals zij dat willen, om vaardigheden in te zetten waar zij het best tot hun recht komen en om te groeien. Uit onderzoek dat het vorige kabinet in 2008 heeft laten uitvoeren naar de motieven van zelfstandig ondernemerschap [TK 31 311, nr. 23] blijkt dat het overgrote deel van de ondernemers deze keuze vrijwillig en met enthousiasme maakt. Een keuze voor ondernemerschap is nadrukkelijk een keuze voor eigen verantwoordelijkheid. Onderdeel hiervan is het zich verzekeren tegen risico’s en het treffen van voorzieningen. Daarnaast vallen zij uiteraard onder de algemene verantwoordelijkheid van de overheid ten opzichte van alle burgers, die wordt vormgegeven door een stelsel van volksverzekeringen en sociale voorzieningen. Vanwege de gezagsverhouding waarin de werknemer werkt, is voor werknemers daar bovenop gekozen voor een stelsel van verplichte werknemersverzekeringen, met de bijbehorende verplichte premieafdracht.

Aanvullend beleid vanuit de overheid ten aanzien van zzp'ers zou aan de orde kunnen zijn bij onevenwichtigheden of verstoringen in het systeem, zoals in theorie geschetst in de adviesaanvraag. De conclusie van de SER dat een fundamentele heroverweging van de uitgangspunten van het stelsel niet aan de orde is, betekent dat er geen reden is voor een andere visie op de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de overheid ten aanzien van zzp'ers. Het kabinet ziet dan ook vooralsnog geen reden om de verantwoordelijkheid van de overheid op dit terrein te herzien. De eigen verantwoordelijkheid van zzp'ers blijft dan ook uitgangspunt bij het kabinetsbeleid ten aanzien van zzp'ers.

Evenals de SER ziet het kabinet niettemin op een aantal terreinen nog belangrijke vraagstukken openstaan. Het SER-advies biedt voor het kabinet handreikingen om hiermee aan de slag te gaan. Het kabinet onderneemt, mede op basis van de aanbevelingen uit dit advies, op korte termijn de volgende acties:

- Het kabinet onderzoekt de oorzaken van de gebrekkige pensioenopbouw door zzp'ers en mogelijke oplossingsrichtingen en zal de Kamer hierover in het najaar informeren.
- In ieder geval wil het kabinet de verlenging van de fiscale facilitering van de vrijwillige voortzetting van de pensioenregeling van drie naar tien jaar regelen in het fiscale verzamelbesluit aan het einde van dit jaar.
- Het kabinet wil – zoals aangekondigd in het regeerakkoord – komen tot een geïntegreerde ondernemersfaciliteit, die winstgevend ondernemerschap bevordert. Het kabinet neemt het advies van de SER inzake fiscale ondernemersfaciliteiten mee bij de uitwerking. Het kabinet komt hierop terug in het kader van de Fiscale Agenda 2011–2015, die voor 1 april van dit jaar aan de Kamer zal worden verzonden.
- Het kabinet informeert de Kamer in het najaar van 2011 over de eenduidige definitie van zzp'ers in de regelgeving.
- Het kabinet heeft in het regeerakkoord aangekondigd met een actieplan te komen voor de verlaging van administratieve lasten voor zzp'ers. Op korte termijn worden zzp-organisaties uitgenodigd mee te denken over de verdere invulling hiervan.
- Het wetsvoorstel voor een nieuwe Aanbestedingswet – dat op dit moment bij de Tweede Kamer ligt – bevat een aantal belangrijke voorstellen die de toegang van kleine ondernemers bij aanbestedingen verbeteren. Door middel van een nota van wijziging bij het wetsvoorstel zal deze toegang nog verder worden verbeterd.
- Tot slot werkt het kabinet in overleg met betrokken partijen aan verbetering van de bekendheid onder zzp'ers van de mogelijkheden van het Bbz en de vrijwillige WIA-verzekering.

Het kabinet zal zich ook in de toekomst blijven inzetten voor de positie van zelfstandig ondernemers, in een constructieve dialoog met alle belanghebbenden. De overheid moet een consistente partner voor ondernemers zijn en hen de ruimte bieden hun ondernemerschap in de praktijk te brengen. De arbeidsmarkt zal zich verder blijven ontwikkelen; deze veranderingen kunnen nieuwe vragen oproepen. Het kabinet blijft de ontwikkelingen kritisch volgen. Hierna wordt een beperkt aantal reacties

van het kabinet op de specifieke voorstellen van de SER weergegeven. Achtereenvolgens wordt ingegaan op de definitie van zelfstandig ondernemerschap, de fiscale faciliteiten en pensioen. De kabinetsreacties inzake scholing, arbeidsongeschiktheid, het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz)/bijstand en mededinging zijn niet opgenomen omdat die onderwerpen te weinig tot geen raakvlak hebben met de oudedagsvoorziening voor de zzp'er.

14.10.2. Kabinetsreactie inzake definitie zelfstandig ondernemerschap

Het kabinet herkent zich voor een belangrijk deel in het advies van de SER dat betrekking heeft op een definitie van zzp'er. De SER adviseert aan te sluiten bij het bestaande wettelijke begrippenkader (een zzp'er is een IB-ondernemer zonder personeel), maar nog zoekt naar een oplossing voor enkele knelpunten in de uitvoering van het systeem. Met name de zekerheid vooraf via de Verklaring arbeidsrelatie (VAR) acht de raad een belangrijk punt voor de positie van de zzp'er. Het advies bevat daarom een aanbeveling tot het opnemen van een rechtsvermoeden van meerdere opdrachtgevers.

Het kabinet kan zich in zoverre vinden in de door de raad voorgestelde definitie, dat een zzp'er wordt aangeduid als een ondernemer volgens de inkomstenbelasting die geen personeel in dienst heeft. Deze omschrijving past goed in de huidige systematiek en doet recht aan de maatschappelijke betekenis van zzp'ers. Het is niet nodig – en ook niet wenselijk – om voor deze categorie ondernemers een aparte definitie in de wet op te nemen. Dat zou leiden tot extra kwalificatie- en afbakeningsproblematiek en het systeem ingewikkelder maken. In het regeerakkoord is aangekondigd dat er een eenduidige definitie komt van zzp'ers in alle regelgeving. Bij de overwegingen op dit punt zal worden gekeken naar de verhouding tussen de fiscale definitie van ondernemerschap (en daarmee ook de fiscale definitie van de zzp'er) en andere wet- en regelgeving. Het kabinet zal de Kamer in het najaar van 2011 hierover informeren. Wel acht het kabinet het gewenst enkele aspecten van de SER-voorstellen nader te beschouwen. Wegens het technische karakter hiervan is dit opgenomen in de bijlage bij de brief van 4 maart 2011. In die bijlage wordt ook nader ingegaan op het advies van de SER om een rechtsvermoeden van meerdere opdrachtgevers te introduceren. Het introduceren van een rechtsvermoeden past naar de mening van het kabinet niet binnen de betekenis en systematiek van de VAR. Er staan nog veel vragen open met betrekking tot de VAR. De staatssecretaris van Financiën zal namens het kabinet in overleg met belangenorganisaties van opdrachtnemers en -gevers bezien of en hoe de huidige systematiek herziening behoeft. De inhoud van de bijlage is niet opgenomen in deze bundel.

14.10.3. Kabinetsreactie inzake Fiscale faciliteiten

Voor sommige fiscale ondernemersfaciliteiten geldt het urencriterium als voorwaarde. De SER dringt aan op een nader onderzoek naar de mogelijkheden om over te stappen van het urencriterium op een criterium met winst of omzet als basis. Hierbij moeten worden meegenomen voorstellen voor een absoluut winst- of omzetcriterium en voorstellen waarbij ondernemersfaciliteiten worden toegekend op basis van de verhouding tussen de winst en het totale inkomen. Het kabinet is van mening dat een

goede fiscale facilitering van ondernemers een belangrijke bijdrage levert aan het ondernemersklimaat. Het kabinet wil daarom – zoals aangekondigd in het regeerakkoord – komen tot een geïntegreerde ondernemersfaciliteit die winstgevend ondernemerschap bevordert en de belemmerende marginale druk uit de zelfstandigenaftrek wegneemt. Het kabinet zal het advies van de SER inzake fiscale ondernemersfaciliteiten meenemen bij de uitwerking van de geïntegreerde ondernemersfaciliteit. Het kabinet komt hierop terug in het kader van de Fiscale Agenda 2011–2015, die voor 1 april aan de Kamer zal worden gezonden.

14.10.4. Kabinetsreactie inzake Pensioen

Zelfstandigen zijn (veelal) zelf verantwoordelijk voor hun aanvulling op de AOW. Buiten de verplichte beroeps- en (enkele) bedrijfstakpensioenregelingen, geldt voor zelfstandigen geen verplichte collectieve pensioenregeling in de tweede pijler. Er bestaan andere (fiscaal gefaciliteerde) mogelijkheden om de AOW aan te vullen, zoals lijfrente en de bancaire lijfrente. Binnen deze mogelijkheden hebben zelfstandigen keuzevrijheid over de omvang van de op te bouwen oudedagsvoorziening. Evenwel constateert de SER dat een groot deel van de zelfstandigen verwacht dat hun pensioen onvoldoende zal zijn. Volgens de SER leidt de eigen verantwoordelijkheid voor de aanvullende oudedagsvoorziening tot een beperkte pensioenopbouw.

Om deze situatie te verbeteren doet de SER voorstellen voor fiscale mogelijkheden voor pensioenopbouw onafhankelijk van de soort arbeidsrelatie, vergroting van het pensioenbewustzijn, een betere benutting van de derde pijler door collectiviteiten, een uitbreiding van de vrijwillige voortzetting en een uitbreiding van de verplichtstelling van bedrijfstakpensioenfondsen zodat ook zzp'ers eronder vallen. Daarnaast zou de SER graag onderzoek willen naar de mogelijkheid van vrijwillige aansluiting bij bedrijfstakpensioenfondsen en naar de mogelijkheid van een (vrijwillig) pensioenfonds voor zzp'ers, met een zekere mate van solidariteit in de opbouw- en uitkeringsfase.

Het kabinet onderschrijft het standpunt van de SER dat zelfstandigen primair zelf verantwoordelijk zijn voor hun aanvullende pensioen. Het kabinet deelt echter de zorgen van de SER en de Tweede Kamer over de beperkte pensioenopbouw van zelfstandigen en acht het zeer zinvol om nader te onderzoeken waarom de invulling van deze verantwoordelijkheid in de praktijk tot slechts een beperkte pensioenopbouw leidt. Omdat zelfstandigen minder pensioen opbouwen dan werknemers is allereerst meer zicht nodig op de vraagkant: waarom bouwen zelfstandigen minder pensioen op dan werknemers? In de ogen van het kabinet liggen de fiscale opbouw mogelijkheden voor zzp'ers niet ten grondslag aan de beperkte opbouw van aanvullende oudedagsvoorzieningen voor zelfstandigen. Wel acht het kabinet het gewenst de fiscale facilitering van vrijwillige voortzetting te verlengen van drie naar tien jaar zodat de in de Pensioenwet genoemde mogelijkheid ook fiscaal wordt gefaciliteerd. Het kabinet is voornemens dit – mits de budgettaire dekking van deze maatregel in het Belastingplan 2012 door de Kamer wordt gesteund – te regelen in het fiscale verzamelbesluit aan het einde van dit jaar. Het is de bedoeling dat vanaf 2012 gebruik kan worden gemaakt van de uitbreiding van de fiscale facilitering bij vrijwillige voortzetting. Zie ook de op 25 februari 2011 beantwoorde kamervragen op dit punt.

Verder acht het kabinet gewenst dat wordt geïnventariseerd waarom bestaande mogelijkheden tot pensioenopbouw niet of onvoldoende worden benut. Aan de hand van deze inventarisatie wil het kabinet bezien of het aanbod van pensioenvoorzieningen en -producten aansluit bij de vraag. Vervolgens wil het kabinet bezien of er belemmeringen zijn voor deelname en waar deze eventueel opgelost kunnen worden. Daarbij komen de door de SER geopperde aspecten (juridische, bedrijfseconomische en verzekeringstechnische invalshoeken) aan de orde. Hierin loopt het specifieke onderzoeksvoorstel van de SER naar de mogelijkheid van vrijwillige aansluiting mee. Ook de tijdens de begrotingsbehandeling SZW 2011 aan de Tweede Kamer gedane toezeggingen terzake worden in het onderzoek meegenomen. Daar waar relevant kan worden beschreven hoe een mogelijkheid voor pensioenopbouw door zelfstandigen ook van betekenis kan zijn voor werknemers die geen pensioen opbouwen dat van de werkgever uitgaat (de zogenaamde «witte vlek» op pensioengebied). De Kamer zal hierover in het najaar worden geïnformeerd.

14.11. Belastingplan 2012; diverse maatregelen inzake zzp'ers

Met het Belastingplan 2012 (TK 33 003; zie hoofdstuk 6 van deze bundel) zijn onder meer enkele voorstellen gedaan op het terrein van de ondernemer/zzp'er. Ten eerste is de zelfstandigenaftrek geüniformeerd op één vast bedrag van € 7280 en zal niet langer aflopen bij oplopende winst. Het uniforme bedrag zal niet worden geïndexeerd.

Ten tweede is regeling voor vitaliteitssparen ingevoerd. Daarmee kunnen werkenden beter dan nu het geval is naar eigen inzicht hun inkomen over hun werkzame leven spreiden. Deze regeling voor vitaliteitssparen biedt personen met arbeidsinkomen – werknemers, IB-ondernemers en resultaatgenieters – de mogelijkheid om fiscaal gefacilieerd te sparen en het gespaarde vermogen naar eigen inzicht op te nemen.

Ten derde is in de memorie van toelichting bij het Belastingplan 2012 ingegaan op de verlenging van de maximale looptijd van de huidige faciliëring bij vrijwillige voortzetting van een pensioenregeling na ontslag. De uitbreiding van de maximale looptijd van 3 naar 10 jaar na ontslag zal worden gefinancierd door het dotatieplafond voor de FOR te verlagen. Als het wetsvoorstel Belastingplan 2012 op dit punt is aanvaard, zal het Uitvoeringsbesluit LB 1965 zodanig worden gewijzigd dat een maximumtermijn van 10 jaar voor vrijwillige voortzetting gaat gelden. Deze wijziging zal dan bij het zogenoemde 'eindejaarsbesluit' worden aangebracht.

Zie voor meer informatie en tekstdelen van de kamerstukken hoofdstuk 6 van deze bundel.

